BENJAMIN
BLACK

KRISTINA FOLS

DUBLINO PASLAPTYS

BENJAMIN
BLACK

KRISTINA FOLS

Iš anglų kalbos vertė Paulė Budraitė

Jotema

UDK 821.111(417)-31
Ba392

Benjamin Black
CHRISTINE FALLS
Picador, London, 2006

ISBN 978-9955-13-374-2

Edui Viktorui

Ji džiaugėsi galėdama plaukti vakariniu pašto garlaiviu, nes rytinio reiso tikriausiai nebūtų ištvėrusi. Švenčiant vakar vakare, vienas studentas medikas atsinešė buteliuką spirito ir jį sumaišė su spaustais apelsinais; ji išgėrė dvi taures, ir dabar visa burna buvo lyg nuplikyta, o kaktoje mušė būgnas. Ji visą rytą pragulėjo lovoje niekaip neišsiblaivydama, negalėdama užmigti; ji verkė įsikandusi nosinaitę, kad niekas negirdėtų, kaip kūkčioja. Ją gąsdino mintis apie tai, ką šiandien teks padaryti, ko teks imtis. Taip, ji bijojo.

Ji žingsniavo pirmyn atgal Dan Lerės prieplauka taip susijaudinusi, kad negalėjo ramiai išbūti vienoje vietoje. Daiktus paliko kajutėje ir dabar grįžo į prieplauką laukti toliau, kaip buvo nurodyta. Ir pati nesuprato, kodėl sutiko įvykdyti prašymą. Jai jau buvo pasiūlytas darbas Bostone, tikėtina, kad bus ir pinigų, bet priežastis, jos manymu, buvo kita — ji bijojo vyresniosios, bijojo atsisakyti paprašyta su savimi paimti ir vaiką. Vyresniosios balsas visada skambėdavo grėsmingiausiai, kai ji kalbėdavo švelniausiai. *Taigi, Brenda*, tarė vyresnioji žvelgdama į ją tomis savo išverstomis akimis, *noriu, kad viską gerai apmąstytum, nes atsakomybė tikrai didelė.* Viskas atrodė keista — sudirgęs skrandis, nuo svaigalų deganti burna ir faktas, kad dėvi ne slaugės drabužį, bet apsivilkusi rožinį vilnonį

kostiumėlį, kurį įsigijo specialiai kelionei; sakytum pasipuošė išeiginiais drabužiais rengdamasi tekėti, tik vietoje medaus mėnesio jai teks savaitę prižiūrėti kūdikį, o vyro — nė kvapo. *Tu, Brenda, — gera mergina*, pasakė vyresnioji prisiklijuodama šypseną, baisesnę ir už jai būdingą klaikiai veriantį žvilgsnį, *telydi tave Dievas.* Taip, Jo draugijos tikrai prireiks, liūdnai mąstė ji: šįvakar plauks garlaiviu, rytoj laukia kelionė traukiniu į Sautamptoną, o paskui — dar penkios dienos jūroje; ir kas tada? Ji dar niekada nebuvo išvykusi iš kaimo, išskyrus tą kartą vaikystėje, kai tėvas visą šeimą išsivežė į vienos dienos žygį Meno salon.

Pro minias keleivių, skubančių į garlaivį, yrėsi žvilgantis juodas automobilis. Mašina sustojo per gerus dešimt jardų nuo jos; atsidariusi keleivio pusės dureles išlipo moteris, vienoje rankoje ji laikė drobinį krepšį, o kita ranka buvo apglėbusi į antklodėlę susuktą ryšulį. Moteris nejauna, turbūt šešiasdešimties, bet apsirengusi taip, lyg būtų perpus jaunesnė — pilku kostiumėliu su siauru sijonu iki pusės blauzdų, kietai sujuostu per liemenį (iš po diržo pūpsojo nedidelis pilvukas), su skrybėlaite be kraštų ir prie šios prikabintu nosį siekiančiu mėlynu vualiu. Netvirtu aukštakulnių žingsniu ji patraukė akmenimis grįsta prieplauka; dažytos lūpos susimetė į šypsnį. Moters akys buvo mažos, juodos, skvarbios.

— Panelė Rutledž? — pratarė ji. — Mano pavardė Moran, — žavus jos akcentas buvo dirbtinis, kaip ir visa kita. Ji padavė krepšį. — Kūdikio daiktai — krepšyje, dokumentai — taip pat; perduokite juos ekonomui, kai Sautamptone įlipsite į laivą; jis žinos, kas esate, — primerkusi mažas juodas akis ji atidžiai tyrinėjo Brendą. — Ar gerai jaučiatės? Jūs tokia išblyškusi.

Brenda atsakė, kad jaučiasi gerai, kad vėlai atsikėlė, ir tiek. Panelė, ponia ar dar balažin kokia Moran šykščiai nusišypsojo.

— Taurelė kita atsisveikinant, a? — ji ištiesė antklodėje susuktą ryšuliuką. — Štai. Neišmeskite, — nusijuokusi ji suraukė kaktą, tarsi pati sau priekaištautų, ir pasakė „atsiprašau“.

Vos paėmus ryšulį Brendą labiausiai nustebino karštis — tarsi į antklodę būtų įsuktas žėruojantis angliukas, tik šis ryšulėlis buvo minkštas ir krutėjo. Priglaudusi ryšulį prie krūtinės ji pajuto, kad paširdžiuose kažkas apsivertė lyg žuvelė.

— Oi, — tepasakė ji tyliai aiktelėdama iš nuostabos ir malonaus jaudulio. Moteris vėl jai kažką sakė, bet Brenda nesiklausė. Iš antklodės klosčių gilumos į ją žvelgė netrykštanti smalsumu apsiblaususi maža akutė. Jai sugniaužė gerklę, ir ji išsigando, kad vėl neapsipiltų ašaromis kaip rytą. — Ačiū, — pasakė. Tik tiek ir tesumetė pratarti, nors pati nelabai suprato, kam ir už ką dėkoja.

Toji moteris pavarde Moran patraukė pečiais ir kryptelėjo puse lūpų — vos įžiūrima šypsenos užuomina.

— Sėkmės, — pratarė.

Taukšėdama aukštais kulniukais ji sparčiu žingsniu grįžo prie automobilio, įlipo ir užtrenkė dureles.

— Baigta, — pasakė ji pro langą žiūrėdama į Brendą Rutledž, tebestovinčią prieplaukoje, toje pačioje vietoje, žvelgiančią į plyšį antklodėje; drobinis krepšys pamirštas kūpsojo jai prie kojų. — Pažvelk į ją, — gaižiai pratarė moteris. — Ji tariasi esanti Palaimintoji Mergelė.

Vairuotojas nieko neatsakė, tik užvedė automobilį.

I

1

Ne mirusieji Kvirkui atrodė šiurpūs, bet gyvieji. Jau gerokai po vidurnakčio atėjęs į morgą ir ten pamatęs Malachį Grifiną jis pajuto pranašiškai per nugarą perbėgantį virpulį, būsimų bėdų ženklą. Malas buvo Kvirko kabinete, sėdėjo prie rašomojo stalo. Kvirkas sustojo tamsiame morgo kambaryje, tarp ratukuose suguldytų uždengtų pavidalų, ir stebėjo jį pro praviras duris. Malas sėdėjo nugara į duris, užsikvempęs ant stalo, susikaupęs, užsidėjęs akinius plieniniais rėmeliais; stalinė lempa apšvietė kairę veido pusę, piktu raudoniu košdamasi pro ausies kriauklę. Prieš save ant stalo jis buvo pasidėjęs atverstą dokumentų aplanką ir kažką keverzojo — taip rašo tik jis. Jeigu Kvirkas nebūtų girtas, viskas atrodytų dar keisčiau. Šis vaizdelis jam įžiebė stebėtinai ryškius mokyklos laikų prisiminimus — štai taip, kaip dabar, susikaupęs Malas, sėdintis suole tarp kitų penkiasdešimties uolių mokinių didelėje nuščiuvusioje salėje ir stropiai rašantis egzamino rašinį; jį apšviečia pro kažkur aukštai esantį langą nuožulniai krintantis saulės spindulys. Po ketvirčio amžiaus jo galva tokia pat glotni kaip ruonio — aliejumi sutepti juodi plaukai skrupulingai sušukuoti ir perskirti.

Pajutęs, kad už nugaros kažkas stovi, Malas atsigręžė ir pažvelgė į šešėliais nukloto morgo kambario tamsą. Kvirkas minutėlę palaukė ir netvirtu žingsniu žengė pirmyn, į apšviestą tarpdurį.

— Kvirkai, — kiek suirzęs, bet palengvėjusia širdimi ir atsipūsdamas pratarė jį pažinęs Malas. — Dėl Dievo...

Malas vilkėjo vakariniais drabužiais, bet buvo neįprastai išsidraikęs — atsisagstęs švarką, atsirišęs varlytę, atsilapojęs baltų marškinių apykaklę. Kišenėse grabaliodamas cigarečių Kvirkas žiūrėjo į jį ir atkreipė dėmesį į Malo judesį — jis paskubėjo ranka uždengti aplanką; Kvirkas vėl prisiminė mokyklą.

— Darbuojiesi tokiu vėlyvu metu? — paklausė Kvirkas ir kreivai šyptelėjo; išgėrusiam toks šypsnys turėjo atstoti iškalbingą sąmojį.

— Ką čia veiki? — per garsiai paklausė Malas nekreipdamas dėmesio į Kvirko klausimą. Bakstelėjęs piršto galiuku jis pastūmė akinius sudrėkusia nosies kuprele. Malas nervinosi.

Kvirkas parodė į lubas.

— Švenčia, — pratarė jis. — Viršuje.

Malas tiriamai pažvelgė į savo konsultantą valdingai suraukdamas antakius.

— Švenčia? Kas švenčia?

— Brenda Rutledž, — atsakė Kvirkas. — Viena iš vienuolių. Išleistuvių vakarėlis.

Malas dar labiau susiraukė.

— Rutledž?

Staiga Kvirkui nusibodo. Jis paklausė, ar Malas neturi cigaretės, nes paaiškėjo, kad pats tikrai neturi, bet Malas ir į šį klausimą nekreipė dėmesio. Jis atsistojo mikliai čiupdamas aplanką ir mėgindamas jį slėpti po pažasčia. Pašnairavęs Kvirkas pamatė ant aplanko viršelio ranka stambiomis raidėmis išvedžiotą pavardę — *Kristina Fols*. Ant rašomojo stalo gulėjo Malo automatinis plunksnakotis — „Parker“ firmos, storas, juodas ir žvilgantis, su aukso plunksna, neabejotinai dvidešimt dviejų karatų, o gal ir daugiau, jei tokių būna; Malui labai patinka brangūs daiktai; tai — viena iš nedaugelio jo silpnybių.

— Kaip Sara? — paklausė Kvirkas. Niekur nesilaikydamas jis susverdėjo ir petimi atsirėmė į durų staktą. Jam svaigo galva, akyse mirgėjo ir viskas keistai krypo kairėn. Jis per daug išgėrė ir puikiai suprato, kad dabar jau nieko nebegalima padaryti, tik laukti, kol nemalonūs padariniai išnyks; apgailėtina būsena. Malas, atsukęs jam nugarą, kišo aplanką į aukštos, pilkos, dokumentams skirtos spintos stalčių.

— Gerai, — atsakė Malas. — Buvome pakviesti į riterių pietus. Įsodinau ją į taksi ir išsiunčiau namo.

— Riterių? — pakartojo Kvirkas išpūtęs apsiblausususias akis.

Malas atsigręžė ir sužybsėjęs akinių lęšiais įbedė į jį tuščią, nieko nesakantį žvilgsnį.

— Šventojo Patriko dienos pietų. Lyg nežinotum.

— Aaa, — nutęsė Kvirkas. — Teisingai, — jis atrodė tarsi tramdąs beprasiveržiantį juoką. — Na, apie mane neklausinėk, bet ką tu čia veiki tarp numirėlių?

Malas dar labiau išvertė akis ir atsitiesė visu ilgu, liesu kūnu, sakytum išgirdęs gyvačių kerėtojo dūdelę. Kvirką nustebino, jau ne pirmą kartą, jo suteptų plaukų žvilgesys, glotni kakta ir plieno mėlynumo tyros akys už krištolinių lęšių.

— Turėjau kai ką padaryti, — atsakė Malas. — Kai ką patikrinti.

— Ką?

Malas neatsakė. Jis įdėmiai pažvelgė į Kvirką ir pamatė, koks šis girtas; Malo akyse šaltai sublizgo palengvėjimas.

— Tau reikėtų eiti namo, — pratarė jis.

Kvirkas susimąstė, ar nevertėtų pasiginčyti, — morgas buvo jo teritorija, — bet staiga jam pasidarė nebeįdomu. Jis patraukė pečiais, Maliui tebežiūrint apsigręžė ir nuvingiavo tarp ratukų su palaikais. Perėjęs pusę kambario jis užkliuvo ir mi-

kliai ištiesė ranką, kad įsitvertų ratukų, bet tesugriebė paklodę, kuri šiugždančiu baltu blyksniu palietė jam ranką. Jį pribloškė lipnus nailono šaltis; tarsi būtų palietęs žmogus, tarsi būtų prigludusi vėsi, minkšta, bekraujė oda. Ant ratukų tysojo jaunos, lieknos geltonplaukės moters kūnas; ji buvo graži, bet mirtis nutrynė veido bruožus ir dabar moteris atrodė tarsi išskobta iš muilo akmens, primityvi ir bespalvė. Kažkas — gal patologo intuicija — dar nepažvelgus į prikabintą prie kojos piršto etiketę jam pakuždėjo, kuo ji vardu.

— Kristina Fols, — sumurmėjo Kvirkas. — Tau davė gerą vardą.

Pažvelgęs atidžiau jis pamatė ties kakta ir smilkiniais juoduojančias plaukų šaknis — negyva ir dargi netikra blondinė.

Jis nubudo po kelių valandų, susirietęs gulėdamas ant šono, kamuojamas vos juntamos, bet slogios neišvengiamos negandos nuojautos. Neprisiminė, kaip čia atsigulė — čia, tarp lavonų. Jis buvo sustiręs į ragą, nusisukęs kaklaraištis dusino. Atsisėdo ir atsikrenkštė; kiek išgerta iš pradžių Makgonaglio užeigoje, o paskui tame vakarėlyje viršuje? Jo kabineto durys buvo praviros — turbūt tikrai sapnavo, kad ten buvo Malas? Jis nuleido ant žemės kojas ir nedrąsiai atsistojo. Jam svaigo galva, tarsi kažkas būtų nukėlęs pusę kaukolės. Ištiesęs ranką jis iškilmingai, kaip būdavo įprasta romėnams, pasveikino gulinčiuosius ratukuose ir sparčiu žingsniu išžygiavo iš kambario.

Koridoriaus sienos buvo žalios, matinės, o medinės plokštės ir radiatoriai padengti daugeliu sluoksnių blizgaus, lipnaus tulžingo geltonio, labiau primenančio pluta apsitraukusią avižinę košę nei dažus. Priėjęs čia visai nederančius didžiu-

lius suktus laiptus — iš pradžių, Velso princo Jurgio laikais, šis pastatas buvo kilmingų palaidūnų klubas — jis sustojo ir nustebo išgirdęs iš penkto aukšto besismelkiantį vos girdimą nesibaigusių linksmybių triukšmą. Jis žengė ant pirmo laiptelio, įsikibo į turėklą, bet ir vėl sudvejojo. Pradedantys gydytojai, medicinos studentai, nuolat viskuo nepatenkintos slaugės... Ne, ačiū, pakaks, be to, jaunesni vyrai visai nenori, kad jis ten maišytųsi. Jis patraukė koridoriumi. Nujautė, kad laukia pagirios — jau paruoštos kankinimo replės ir mediniai plaktukai. Naktinio budėtojo kambarėlyje prie aukštų dvivėrių centrinio įėjimo durų pats sau tyliai grojo radijas. „The Ink Spots". Kvirkas paniūniavo dainos melodiją. „Nuodėmė meluoti". Taip, tikra tiesa.

Išėjęs į lauką jis pamatė ant laiptų stovintį naktinį sargą, apsisiautusį rudu paltu; sargas rūkė cigaretę ir užsisvajojęs stebėjo niaurią brėkšmą Keturių teismų komplekso kupolo fone. Sargas buvo nedidukas žvitrus akiniuotas jaunuolis neaiškios spalvos plaukais ir smaila nosimi, kurios galiukas nuolat trūkčiojo. Vis dar tamsia gatve prazvimbė automobilis.

— Gerą rytą, Portjė, — pratarė Kvirkas.

Sargas nusijuokė.

— Pone Kvirkai, juk žinote, kad mano vardas ne Portjė, — atsakė.

Staigiu judesiu jis nusibraukė nuo kaktos sausų rudų plaukų kuokštą ir dabar atrodė kaip nuolat niurzgantis vaidininkas. Viskuo nepatenkintas baikštus peliūkštis.

— Teisingai, — sutiko Kvirkas, — tu — portjė, bet ne Portjė.

Dabar už Keturių teismų statinių danguje pasirodė, kaip galima numanyti, bjaurių ketinimų turintis tamsiai mėlynas debesis, užstojęs vis dar nematomą saulę. Kvirkas pasistatė

švarko apykaklę miglotai svarstydamas, kas nutiko lietpalčiui, kurį lyg ir prisiminė dėvėjęs prieš daugelį valandų, kai pradėjo gerti. Ir kas nutiko portsigarui?

— Gal turi paskolinti cigaretę? — paklausė.

Sargas ištiesė pakelį.

— Turiu tik „Woodbines“, pone Kvirkai.

Kvirkas paėmė cigaretę ir pasilenkė prie delnais pridengtos žiebtuvėlio liepsnos, uosdamas trumpam pasklidusį netvarų įsiplieskusių degalų kvapą. Pakėlęs veidą į dangų jis giliai įkvėpė aitraus dūmo. Koks skanus pirmasis rytinis plaučius svilinantis gurkšnis. Skimbtelėjo uždaromo žiebtuvėlio dangtelis. Ir tada jis neišvengiamai pradėjo kosėti; gerklę draskė gergždžiantis garsas.

— Viešpatie, Portjė, — drebančiu balsu kalbėjo Kvirkas, — kaip tu tokias gali rūkyti? Juk bet kurią dieną gali atsidurti ant mano stalo. Kai tave prapjausiu, vietoje plaučių rasiu rūkytas silkes.

Sargas vėl nusijuokė, prisiversdamas — kvėpčiojo ir krizeno. Kvirkas nedelsdamas nuėjo sau. Leisdamasis laiptais jis juto į nugarą įbestas staiga apniukusias, nieko gera nežadančias vaikino akis. Tik jis nepajuto kito melancholiško žvilgsnio, srūvančio į jį iš viršaus, iš šviesaus lango penktame aukšte, kur vis dar lingavo ir raitėsi neaiškūs tebešvenčiantys pavidalai.

Begarsio vasaros lietaus miglos pilkai dažė Meriono aikštės medžius. Kvirkas skubėjo laikydamasis arčiau užtvarų, tarsi jos galėtų apginti jį nuo lietaus, prie kaklo spausdamas švarko apykaklės atvartus. Įvairių įstaigų tarnautojams dar buvo per anksti, plati gatvė buvo tuščia, niekur nesimatė jokių automobilių; jei ne lietus, jis niekieno netrukdomas būtų matęs atsi-

vėrusį kelią į Pipirinę bažnyčią*, kuri, žvelgiant iš šio plačios, apskurusios Aukščiausios Kalvos gatvės vingio, jam visada atrodydavo kiek pakrypusi. Keli iš susispietusio būrio kaminų spjaudėsi dūmais; vasara beveik baigėsi, ore vėl telkėsi vėsa. Bet kas taip anksti įkūrė tuos kelis židinius? Nejau dar esama tarnaičių, prieš aušrą tampančių iš rūsio kibirus su anglimi? Jis nužvelgė aukštus langus mąstydamas apie šešėliuose skendinčius kambarius ir juose gyvenančius žmones — bundančius, žiovaujančius, besikeliančius ruošti pusryčių arba apsiverčiančius ant kito šono, kad dar pusvalandį pasimėgautų sudrėkusių patalų šiluma. Kartą, auštant kažkuriam kitam vasaros rytui, štai taip eidamas pro šiuos namus jis išgirdo pro vieną iš langų į gatvę sklindančias tylias ekstazę patiriančios moters dejones. Kokį veriantį gailesčio sau dyglį jis tada pajuto, žingsniuodamas toks vienišas, visiems kitiems dar tik pradedant dieną; dyglys buvo skaudžiai veriantis, bet ir malonus, nes Kvirkas slapčia vertino ir brangino savo vienatvę kaip tam tikro išskirtinumo požymį.

Namo koridoriuje tvyrojo įprastas kvapas, kurio jis niekada negalėdavo aiškiai atpažinti — rusvas, išvėsęs vaikystės kvėpsnis, jei apskritai galima vadinti vaikyste pirmuosius varganus dešimtį metų, kuriuos jam teko iškęsti. Į kartuves einančio žmogaus žingsniu jis vilkosi laiptais žlegsėdamas permirkusiais batais. Užlipęs iki antro aukšto aikštelės išgirdo, kaip apačioje, koridoriuje, prasivėrė durys; jis sustojo ir atsiduso.

— Naktį — ir vėl baisus triukšmas, — kaltinančiu tonu iš apačios sušuko ponas Pulis. — Nė bluosto nesudėjau.

Kvirkas atsisuko. Pulis šonu stovėjo ant pusiau pravertų savo buto durų slenksčio — nei laiptinėje, nei prieškambaryje,

* Pipirinė bažnyčia — *Pepper-canister church* — Dubline taip vadinama todėl, kad j[illegible] malūnėlį.

kaip buvo įpratęs, — nutaisęs ir nuožmų, ir kartu drovų veidą. Jis buvo ankstyvas paukštis, o gal ir apskritai niekada nemiegodavo. Pulis vilkėjo megztą liemenę, buvo pasirišęs peteliškę, mūvėjo gerokai pasiglamžiusias saržos kelnės ir buvo įsispyręs į pilkas medžiagines šlepetes. Kvirkas visada manydavo, kad jis atrodo kaip karo lakūno tėvas iš filmų apie mūšį dėl Britanijos, arba, dar geriau, į karo lakūno merginos tėvą.

— Labas rytas, pone Puli, — šaltai, bet mandagiai pasisveikino Kvirkas; šis vyriokas jam dažnai suteikdavo šviesų palengvėjimą, bet šį ankstų rytą Kvirko nuotaika nebuvo iš šviesiųjų.

Panašios į kiro blyškios Pulio akys kerštingai sublizgo. Jis ir dabar, kaip visada, nevalingai kraipė apatinę žiauną.

— Kiaurą naktį, be jokio atokvėpio, — piktinosi jis. Kiti butai šiame name buvo tušti, išskyrus Kvirko butą trečiame aukšte, tačiau Pulis nuolat skųsdavosi dėl triukšmo nakties metu. — Baisus triukšmas, bum, bum, bum.

Kvirkas palinksėjo.

— Siaubinga. Manęs namie nebuvo.

Pulis nusigręžęs pažvelgė į savo kambarį, o paskui vėl atsisuko į Kvirką.

— Čia mano ponia skundžiasi, — visai nuleidęs balsą, kone pašnibždomis pasakė Pulis, — ne aš. — Naujas posūkis šioje istorijoje. Retai kada matoma ponia Puli buvo miniatiūrinė moterytė išgąstingu slapukės žvilgsniu; Kvirkas gerai žinojo, kad ji visiškai kurčia. — Pareiškiau rimtus nusiskundimus. *Lauksiu atitinkamų veiksmų*, jiems pasakiau.

— Labai gerai.

Įtardamas ironiją Pulis prisimerkė.

— Matysim, — grėsmingai pratarė jis. — Matysim.

Kvirkas toliau lipo laiptais. Išgirdęs, kaip Pulis uždaro duris, jis jau buvo prie savųjų.

Kambaryje jį pasitiko nesvetinga vėsa; dviem aukštais langais marmėjo lietaus čiurkšlės; tie langai — turtingesnių laikų palikimas; kad ir kokia apniukusi būtų diena, jie visada atrodydavo sklidini kažkokio blausaus švytėjimo, kuris Kvirką paslaptingai slėgdavo. Jis nukėlė ant židinio padėto sidabrinio portsigaro dangtelį, bet dėžutė buvo tuščia. Priklaupęs ant vieno kelio, maža žiebtuvėlio liepsnele jis vargais negalais uždegė dujinį šildytuvą. Pasibaisėjo pamatęs ant fotelio atlošo užmestą sausą lietpaltį; ten jis visą laiką ir buvo. Kvirkas per staigiai atsistojo ir akimirką išvydo žvaigždutes. Kai žvilgsnis praskaidrėjo, jis pasijuto bežiūrįs į stovinčią ant židinio atbrailos nuotrauką vėžlio kiaukuto rėmeliuose — Malas Grifinas, Sara, jis pats dar dvidešimtmetis ir besijuokianti būsima jo žmona Delija, rakete nusitaikiusi į fotoaparatą; jie visi apsivilkę baltais teniso žaidėjų drabužiais, žengia susikibę už parankių plieskiant saulei. Jis pasijuto lengvai priblokštas suvokimo, kad neprisimena, kur jie fotografavosi; turbūt Bostone; taip, ten turėjo būti Bostonas, bet ar Bostone jie žaidė tenisą?

Kvirkas nusivilko drėgną kostiumą, užsimetė chalatą ir basas atsisėdo priešais šildytuvą. Apsidairė po didelį kambarį aukštomis lubomis ir be džiaugsmo šyptelėjo — jo knygos, jo nuotraukos, jo turkiškas kilimas; jo gyvenimas. Penktos dešimties įkalnėje jis buvo dešimčia metų jaunesnis nei atėjęs naujasis šimtmetis. Šeštasis jo dešimtmetis visiems žadėjo naują klestėjimo ir laimės amžių; pažadai neišsipildė. Jo žvilgsnis užkliuvo už medinio, pėdos aukščio, dailininko sukurto modelio, pastatyto ant žemo telefono staliuko, prie lango; lankstomos modelio rankos ir kojos buvo kaip besirengiančiojo šuoliui. Suraukęs kaktą jis nusigręžė, bet paskui apmaudžiai atsidusęs pakilo, priėjo ir susuko figūrą taip, kad ši atrodytų vieniša ir apleista, geriau deranti prie rūškanos ryto nuotaikos ir praside-

dančių pagirių. Grįžęs prie kėdės jis vėl atsisėdo. Lietus liovėsi, buvo tylu, tik tyliai šnypštė dujinė liepsna. Jam perštėjo akis, tarsi jos būtų išplikytos; užsimerkė ir krūptelėjo, kai degantys vokai bjauriu bučiniu palietė paraudusius apatinius akių kraštelius. Mintyse vėl labai aiškiai išvydo nuotraukoje užfiksuotą akimirką — žolė, saulė, dideli įkaitę medžiai ir jie keturi, žengiantys pirmyn, jauni, liekni, besišypsantys. Kur tai buvo? Kur? Ir kas fotografavo?

2

Jis rado jėgų nusivilkti į darbą tik po pietų. Jam atėjus į patologijos skyrių, asistentai Vilkinsas ir Sinkleris abejingai susižvalgė.

— Gerą rytą, vyrai, — pasisveikino Kvirkas. — Norėjau pasakyti, gerą dieną.

Jis nusisuko norėdamas pasikabinti lietpaltį ir kepurę, o Sinkleris šyptelėjo Vilkinsui, pakėlė prie burnos įsivaizduojamą taurelę ir pavaizdavo godžiai maukiąs. Sinkleris, šelmis vyriokas riesta kaip pjautuvas nosimi ir ant kaktos suvirtusiomis žvilgančiomis juodomis garbanomis, buvo skyriaus juokdarys. Priėjęs prie vienos iš plieninių kriauklių, išrikiuotų palei sieną už skrodimo stalo, Kvirkas prisileido menzūrą vandens ir ją paėmęs nelabai tvirta ranka atsargiai nusinešė į savo kabinetą. Suverstame rašomojo stalo stalčiuje jis ieškojo aspirino buteliuko, kaip visada stebėdamasis, kiek daug prisikaupė visokio šlamšto, ir tada ant sugeriamojo popieriaus lapelio pamatė Malo parkerį; rašiklis buvo be kamštuko, ant plunksnos galiuko uždžiūvę rašalo šlakai. Tik jau ne Malui palikti brangųjį parkerį, ir dar atkimštą. Kvirkas stovėjo suraukęs kaktą, pro pagirių rūką mėgindamas grįžti į tą akimirką ankstyvą rytą, kai nustebino čia sėdintį Malą. Ant stalo gulintis parkeris — įrodymas, kad jis nesapnavo, o tasai prisimintas

epizodas atrodė kažkoks keistas, net keistesnis už patį faktą, kad Malas sėdėjo čia, prie jo stalo, kur neturėjo teisės sėdėti, ir dar nakties metu.

Kvirkas apsigręžė, nuėjo į lavoninę, prisiartino prie ratukų su Kristinos Fols palaikais ir nutraukė paklodę. Vylėsi, kad abu asistentai nepastebėjo, kaip jis krūptelėjo susivokęs bežiūrįs į pusplikės ūsuotos senės lavoną — jos vokai buvo tik pusiau nuleisti, plonos bekraujės lūpos atvipusios ir pro jas matėsi prie viso vaizdo nederančių itin baltų, žvilgančių dantų protezų galiukai.

Kvirkas grįžo į kabinetą, iš spintelės išėmė Kristinos Fols aplanką ir atsisėdo prie stalo. Dabar jam jau baisiai skaudėjo galvą — užpakalinėje kaukolės dalyje be paliovos skaudžiai kalė buki plaktukai. Jis atsivertė aplanką. Kvirkas nepažino rašysenos — rašyta tikrai ne jo, taip pat ir ne Sinklerio ar Vilkinso; parašas — neįskaitoma vaikiška keverzonė. Mergina buvo iš kaimo — iš Veksfordo ar Voterfordo; jis neįskaitė, iš kur, nes rašysena tikrai baisi. Mirė nuo plaučių embolijos; per jauna, kad nuo to mirtų, vangiai svarstė Kvirkas. Į kabinetą įėjo kaučiukiniais padais girgždantis Vilkinsas. Vilkinsas buvo didžiaausis protestantas pailga galva, trisdešimtmetis, bet nerangus it mokinukas; kaip visada jis buvo perdėtai, erzinamai mandagus.

— Pone Kvirkai, čia jums atnešė, — pasakė jis dėdamas ant stalo, Kvirkui prieš nosį, portsigarą. Vilkinsas tyliai kostelėjo. — Viena slaugė buvo paėmusi.

— Aa, — atsakė Kvirkas. — Gerai, — jiedu sužiuro bereikšmiais žvilgsniais į dailią sidabrinę dėžutę, tarsi laukdami, kol ji pajudės. Kvirkas atsikrenkštė. — Kuri slaugė?

— Rutledž.

— Supratau, — atsivėrusi tyla prašėsi paaiškinimo. — Vakar vakare viršuje buvo vakarėlis. Turbūt ten, viršuje, ir pali-

kau, — Kvirkas išėmė iš dėžutės cigaretę ir prisidegė. — O kur toji mergina, — skubiai bėrė žodžius kilstelėjęs aplanką, — kur toji moteris, Kristina Fols, kur ji dingo?

— Kuo ji vardu, pone Kvirkai?

— Fols. Kristina. Kažkada vakar vakare ją atvežė, o dabar jos nebėra. Kur ją išgabeno?

— Nežinau, pone Kvirkai.

Kvirkas atsiduso virš atversto aplanko; labai norėjo, kad kaskart pakalbintas Vilkinsas taip vergiškai nuolankiai nesikreiptų į jį pavarde.

— Palaikų perdavimo dokumentas, — tęsė Kvirkas, — kur jis yra?

Vilkinsas nuėjo į lavoninę. Kvirkas vėl ėmė kuistis po stalčių ir šįkart rado aspirino buteliuką; buvo likusi viena tabletė.

— Štai, pone Kvirkai.

Vilkinsas padėjo ant stalo plonytį rožinio popieriaus lapelį. Kvirkas pamatė, kad lapelyje suraitytas daugmaž tas pats neįskaitomas parašas kaip ir aplanke. Tą akimirką jis staiga suvokė, kuo jam pasirodė keista naktį prie jo stalo sėdėjusio Malo poza — nors Malas buvo dešiniarankis, jis rašė kaire ranka.

Ponas Malachis Grifinas pradėjo įprastą popietinę vizitaciją akušerijos skyriuje. Apsivilkęs trijų dalių dryžuotu kostiumu ir pasirišęs raudoną varlytę, tiesus, pasitempęs, aukštai iškėlęs siaurą galvą jis išdidžiai vaikščiojo iš palatos į palatą, o jam iš paskos tipeno uolių studentų vorelė. Ant kiekvienos palatos slenksčio jis teatrališkai stabtelėdavo sekundėlę ir sušukęs „laba diena, ponios, kaip šiandien laikomės?“ apsižvalgydavo nutaisęs plačią, ryškią, net kiek nuožmią šypseną. Lovose pūpsančios didžiapilvės susidrovėjusios moterys viltingai

sujusdavo sukrusdavo, taisydamosi pižamų švarkelių apykakles ir glotnindamos plaukus, paskubom kišdamos po pagalvėmis pudrų dėžutes ir veidrodėlius, kuriuos būdavo pasiruošusios laukdamos jo vizito. Jis buvo geidžiamiausias kūdikių gydytojas visame mieste. Nors buvo pelnęs puikią reputaciją, visada atrodydavo mažumėlę dvejojantis, ir šitai labai patiko visoms būsimoms mamoms. Atėję lankyti žmonų vyrai dūsaudavo, kai šios imdavo pasakoti apie poną Grifiną, ir daugeliui čia, Šventosios Šeimos ligoninėje, gimusių berniukų iškildavo rimta grėsmė gauti Malachio vardą, ir tai, Kvirko manymu, buvo nemenkas pirmojo kliūčių ruožo barjeras, kurio kiekvienas norėtų išvengti.

— Na, ponios, jūs visos — šaunuolės, tikros šaunuolės!

Kvirkas trypčiojo koridoriaus gale ir žiūrėdamas, kaip didingasis Malas lanko savo valdas, mintyse gaižiai kikeno. Kvirkas įtraukė į šnerves čia tvyrančio oro. Keista būti viršuje, kur kvepia gyvybe, be to, ką tik gimusia gyvybe. Iš paskutinės palatos išėjęs Malas jį pamatė ir susiraukė.

— Galim pasikalbėti? — paklausė Kvirkas.

— Kaip matai, aš vizituoju.

— Tik porą žodelių.

Malas atsiduso ir pamojo studentams. Jie pasitraukė kelis žingsnius atgal ir sustojo susikišę rankas į baltų chalatų kišenes; ne vienas stengėsi užgniaužti pašaipų šypsnį — neblėstanti Kvirko ir pono Grifino meilė vienas kitam buvo visiems gerai žinoma.

Kvirkas padavė Malui parkerį.

— Palikai.

— Oi, tikrai? — abejingai atsakė Malas. — Ačiū.

Jis įsikišo parkerį į vidinę švarko kišenę; kaip išmintingai Malas atlieka net ir menkiausius veiksmus, kaip sureikšmi-

na ir rimtai apmąsto kiekvieną gyvenimo smulkmeną, svarstė Kvirkas.

— Ir dar — toji mergina, Kristina Fols, — pratarė Kvirkas.

Malas sumirksėjo, pažvelgė laukiančių studentų pusėn, o paskui vėl atsigręžė į Kvirką ir pastūmė akinius nosies kuprele aukštyn.

— Na? — tarstelėjo.

— Perskaičiau aplanką, tą, kur vakar naktį buvai pasiėmęs. Ar kas nors negerai?

Malas smiliumi ir nykščiu sužnybo apatinę lūpą; tai dar vienas jo įprotis, nedingęs nuo vaikystės, kaip ir nuolatinis akinių baksnojimas, šnervių trūkčiojimas ir garsus pirštų sąnarių traškinimas. Jis — gyva savo paties karikatūra, mąstė Kvirkas.

— Tikslinausi kai kurias bylos detales, — atsakė Malas, stengdamasis kalbėti atsainiai.

Kvirkas demonstratyviai pakėlė antakius.

— Bylos? — pasitikslino jis.

Malas nekantraudamas patraukė pečiais.

— O tau kodėl parūpo?

— Na, pirmiausia, jos nebėra. Jos palaikai buvo...

— Nieko apie tai nežinau. Klausyk, Kvirkai, šiandien popiet esu labai užimtas; gal neprieštarautum?..

Malas jau sukosi eiti, bet Kvirkas suėmė jį už parankės.

— Malai, už tą skyrių esu atsakingas aš. Nesikišk, gerai?

Jis paleido Malo ranką, ir Malas abejingu veidu apsigręžęs nužingsniavo. Kvirkas matė, kaip jis paspartino žingsnį, paskui save lyg žąsiukus nusivesdamas studentus. Tada apsigręžė ir Kvirkas, absurdiškai prašmatniais laiptais nusileido žemyn į rūsį, nuėjo į savo kabinetą, kur įtariai jį nužvelgė Sinkleris, atsisėdo prie stalo ir vėl atsivertė Kristinos Fols bylos aplanką. Jam besėdint pasigirdo ties alkūne kaip rupūžė drybsantis

telefonas, kaip visada išgąsdinęs įsakmiu skambučiu. Kai ragelyje išgirdo balsą, Kvirko veido išraiška sušvelnėjo. Jis minutėlę paklausė ir pratarė:

— Pusę šešių?

Paskui padėjo ragelį.

Žalsvas vakaro oras buvo maloniai šiltas. Jis stovėjo ant plataus šaligatvio po medžiais, rūkydamas paskutinę cigaretę ir žiūrėdamas skersai kelio į merginą Šelburno viešbučio laiptuose. Ji vilkėjo baltą vasarinę suknelę raudonais taškučiais ir buvo užsidėjusi stilingą baltą skrybėlaitę su plunksna. Mergina buvo pasukusi galvą dešinėn ir žiūrėjo Kildero gatvės kampo pusėn. Paklydęs vėjelis plaikstė suknelės kraštą. Jam patiko, kaip ji stovi — budri, rami, atmetusi galvą ir pečius, suglaudusi dailiais bateliais apautas pėdas, ties liemeniu sunertose rankose laikanti rankinę ir pirštinaites. Ji jam labai priminė Deliją. Pravažiavo alyvuogių žalumo vežimas, traukiamas šokoladinio klaidesdeilų veislės arklio. Kvirkas pakėlė galvą ir įkvėpė vėlyvos vasaros kvapų — arklio, žalumos, dyzelio dūmų, gal net — oi, kaip įmantru! — merginos kvepalų aromato užuominą.

Jis perėjo gatvę spėdamas pasitraukti iš kelio žaliam dviejų aukštų autobusui ir susilaukdamas įspėjamo signalo. Mergina pasuko galvą ir ramiai žiūrėjo, kaip jis ateina saulėtom ir šešėliuotom dėmėm išmarginta gatve, persimetęs per ranką lietpaltį ir į dvieilio švarko kišenę sugrūdęs delną, su pavojingai pakrypusia ruda skrybėle ant galvos. Ji pastebėjo susikaupimo raukšleles jo kaktoje, matė, kaip jam nelengva žingsniuoti tomis neįtikimai mažomis pėdutėmis. Mergina nusileido laiptais jo pasitikti.

— Ar tavo toks įprotis — štai taip šnipinėti merginas? — paklausė ji.

Kvirkas sustojo priešais ją vieną koją užkėlęs ant šaligatvio krašto.

— Kaip taip? — paklausė.

— Kaip gangsteris apžiūrinėja banką, kurį tuoj apiplėš.

— Na, priklausomai nuo merginos. Ar turi ką nors, ką vertėtų pagrobti?

— Priklausomai nuo to, kas tave domina.

Minutėlę jie stovėjo tylėdami, žiūrėdami vienas į kitą, o paskui mergina nusišypsojo.

— Labas, Dėdžiau, — pratarė.

— Labas, Febe. Kas negerai?

Vyptelėjusi ji gūžtelėjo pečiais.

— O kas gerai?

Jie sėdėjo viešbučio poilsio kambaryje ant nedidelių paauksuotų kėdžių, vaišinosi arbata, lėkštelėse sudėtais sumuštinukais ir saldumynų vazoje ant kojelės išdėliotais pyragaičiais. Puošnus kambarys aukštomis lubomis buvo pilnas. Penktadienio vakarą iš kaimo suvažiavo triukšminga, valdingais balsais bliaunanti minia, pasipuošusi tvido kostiumais ir gerais batais; žmonės Kvirką erzino, ir kai jis sėdėdamas neramiai sukrutėjo, jam pasirodė, kad paauksuota kėdė dar tvirčiau jį suspaudė savo išlenktų ranktūrių gniaužtuose. Febei čia aiškiai patiko — ji mėgavosi galimybe vaidinti šaltą jauną panelę, gydytojo Grifino dukrą iš Ratgaro. Kvirkas ją stebėjo žvelgdamas per puodelio kraštą, džiaugdamasis jos džiaugsmu. Ji buvo nusiėmusi skrybėlaitę ir pasidėjusi šalia lėkštės; skrybėlaitė su nusvirusia kuplia plunksna atrodė kaip stalo puošmena. Febės plaukai buvo tokie juodi, kad krintančios garbanos vietomis švytėjo mėlynu atspalviu. Iš motinos ji paveldėjo ryškias mėlynas akis. Kvirko manymu, ji buvo per daug pasidažiusi — jos amžiaus

merginai tokie lūpų dažai per ryškūs, — bet jis nieko nesakė. Kitame salės kampe sėdintis kariškos laikysenos pagyvenęs vyriškis su monokliu ir šviečiančia plike niekaip nenuleido nuo Kvirko užgaulaus žvilgsnio. Febė įsimetė į burną visą miniatiūrinį eklerą ir jį žiaumodama juokėsi iš savęs išpūtusi akis.

— Kaip tavo vaikinas? — paklausė Kvirkas.

Ji patraukė pečiais ir garsiai nurijo kąsnį.

— Gerai.

— Tebestudijuoja teisę?

— Kitąmet įgis advokato praktikos teisę.

— Tikrai? Oi, kaip elegantiška.

Ji metė į jį pyragaičio trupinį, ir Kvirkas pajuto, kaip per visą salę į juos atlekia tūžmingas monoklio žybsnis.

— Nebūk sarkastiškas, — pratarė ji. — Tu toks sarkastiškas, — jos veidas apsiblausė; ji įsižiūrėjo į puodelį. — Jie stengiasi mane priversti jį mesti. Todėl tau ir paskambinau.

Kvirkas linktelėjo ramiai į ją žiūrėdamas.

— Kas *jie*?

Ji atmetė galvą pašokdindama chemiškai sušukuotas garbanas.

— Oi, visi, — atsakė. — Tėtis, aišku. Net senelis.

— O mama?

— Ji? — pašaipiai suprunkštė Febė. Pro sučiauptas lūpas priekaištingai prakošė:

— *Klausyk, Febe, privalai galvoti apie šeimą, apie tėvo reputaciją.* Veidmainiai! — ji dėbtelėjo į Kvirką, paskui staiga nusijuokė prisidengdama ranka burną. — Kokia tavo išraiška! — sušuko. — Tu negali klausyti, kai kas nors prieš ją pasako nors žodelį, taip?

Į šį klausimą jis nieko neatsakė, tik paklausė pats:

— O ko tu nori iš *manęs*?

— Kad su jais pakalbėtum, — atsakė Febė staiga lenkda-

masi virš stalelio, prispaudusi prie krūtinės rankas. — Pasikalbėk su tėčiu... arba pasikalbėk su seneliu, juk tu — baltapūkis jo berniukas, o tėtis padarys viską, ką tik jam lieps senelis.

Kvirkas išsiėmė portsigarą ir žiebtuvėlį. Febė žiūrėjo, kaip jis baksnoja cigarete į nykščio nagą. Jis matė, kaip ji svarsto, išdrįsti paprašyti vienos cigaretės, ar ne. Kvirkas išpūtė į lubas kamuolį dūmų ir nukrėtė nuo viršutinės lūpos tabako šapą.

— Tikiuosi, tavo ketinimai ištekėti už Berčio Vusterio* nėra rimti? — paklausė jis.

— Jeigu kalbi apie Konorą Karingtoną, jis man nė nesiūlė. Dar nepasiūlė.

— Kiek tau metų?

— Dvidešimt.

— Ne, ne dvidešimt.

— Greit sukaks.

Jis atsilošė sėdėdamas ant žemos kėdutės ir įdėmiai į ją įsižiūrėjo. Kvirkas paklausė:

— Neketini vėl pabėgti, ką?

— Svarstau, ar nevertėtų *išvykti.* Juk žinai, aš jau nebe vaikas. Dabar — tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimtieji, o ne tamsieji viduramžiai. Šiaip ar taip, jei negalėsiu tekėti už Konoro Karingtono, pabėgsiu su tavimi.

Kvirkas atsilošęs nusikvatojo; mažoji kėdutė protestuodama sugirgždėjo.

— Ačiū, ne.

— Kraujomaišos nebūtų — tu man dėdė tik pagal dokumentus.

Ir tada jos veidas kažkaip pasikeitė, ji prikando lūpą, nudelbė akis ir ėmė raustis rankinėje. Apimtas siaubo jis pamatė,

* Bertis Vusteris — anglų humoristo, romanų, apsakymų ir eilėraščių autoriaus ir žurnalisto Pelhamo Grenville'o Wodehouse'o (1881—1975) pramanytas personažas, nuolat įsiveliantis į keblias situacijas.

kaip ant jos rankos nukrito ašara. Kvirkas skubiai metė žvilgsnį į vyriškį su monokliu, kuris dabar atsistojo ir patraukė tarp staliukų, tarsi turėdamas kokių nors bjaurių ketinimų. Febė rado nosinaitę, kurios ieškojo, ir sodriai išsišnypštė nosį. Dabar Monoklis priėjo kone visai prie jų stalelio ir Kvirkas pasirengė antpuoliui, — ir ką gi jis padarė, kad išprovokavo tokį elgesį? — bet vyriškis praėjo pro juos išsišiepdamas arkliška šypsena, tiesdamas ranką kažkam už Kvirko nugaros ir sakydamas:

— Trevorai! Taip ir *maniau*, kad čia tu...

Dabar Febės skruostai buvo dėmėti, o po akimis juodavo blizgios tušo dėmės, kaip Pjerò.

— Nurimk, dėl Dievo, — sumurmėjo Kvirkas; jam tebeskaudėjo galvą.

Febė rūsčiai pašnairavo į jį pro ašaras.

— Tik neprašyk nusiraminti! — verkė ji. — Visi tik ir sako: „Nusiramink, nusiramink...“ Man jau bloga! — ji garsiai uždarė rankinę ir atsistojo mesdama žvilgsnį į kairę ir į dešinę, tarsi būtų pamiršusi, kur esanti. Kvirkas vis dar sėdėdamas paprašė jos atsisėsti, dėl Dievo, bet ji nekreipė į jį dėmesio. Prie gretimų stalelių sėdintys žmonės sužiuro į ją. — Einu iš čia, — pasakė ji ir nužingsniavo.

Kvirkas apmokėjo sąskaitą ir ją prisivijo viešbučio laiptuose. Ji vėl šluostėsi nosinaite akis.

— Baisiai atrodai, — pasakė Kvirkas. — Eik ir nusiprausk veidą.

Febė dabar jau klusniai grįžo į viešbutį. Jos laukdamas Kvirkas stovėjo atitvertoje zonoje, prie stiklinių durų, rūkydamas dar vieną cigaretę. Diena beveik baigėsi, Žaliojo parko medžiai metė ant šaligatvio ažūrinius šešėlius; ilgai netrukęs ateis ruduo. Kai išėjo Febė ir sustojusi šalia paėmė jį už rankos, Kvirkas grožėjosi sodria šviesa, krintančia ant plytinių Hiumo gatvės namų fasadų.

— Nusivesk mane kur nors, — paprašė ji. — Į kokią nors prastą skylę, — ji spaudė jo ranką sau po paranke kimiai juokdamasi. — Noriu būti *blogaaa*.

Jie ėjo Žaliuoju parku Graftono gatvės link. Išėję pasivaikščioti žmonės džiaugėsi paskutinėmis taip prastai prasidėjusios ir taip maloniai išgražėjusios dienos valandomis. Febė žingsniavo visai šalia Kvirko, vis dar įsikibusi jam į parankę; jis juto jos klubų šilumą ir stangrumą, puikiai veikiantį sąnarį. Tada jis prisiminė Kristiną Fols — vaškinę, bekraują, gulinčią ant ratukų.

— Kaip mokslai? — paklausė jis.

Febė gūžtelėjo pečiais.

— Keisiu studijas, — atsakė ji. — Istorija — nuobodu.

— Oo? Ir ką gi studijuosi vietoj istorijos?

— Gal mediciną. Tęsiu šeimos tradiciją. — Kvirkas nieko neatsakė. Ji vėl spustelėjo jam ranką. — Žinai, aš tikrai ketinu išvažiuoti. Jeigu jie man neleis gyventi savo gyvenimo, taip ir padarysiu.

Kvirkas pažvelgė į ją ir nusijuokė.

— Ir kaip tai padarysi? — paklausė jis. — Niekaip neįsivaizduoju tavo tėvo, finansuojančio bohemiškai laisvą gyvenimą, kurio taip trokšti.

— Susirasiu darbą. Amerikoje taip daro. Susirašinėjau su viena drauge, kuri pati užsidirbo koledžui. Ji man taip ir parašė: *Dirbu, nes noriu užsidirbti koledžui.* Įsivaizduoji...

Jie įsuko į Graftono gatvę ir priėjo Makgonaglio užeigą. Kvirkas pravėrė dideles raudonai žaliu vitražu puoštas duris, ir juos pasitiko alaus miglos, cigarečių dūmų ir triukšmo gūsis. Nors dar anksti, užeiga buvo sausakimša.

— Hmm, — pratarė Febė. — Ar čia tikrai prastai?

Ji nusekė paskui Kvirką, kuris yrėsi baro link. Jie rado neužimtas dvi aukštas taburetes už kampuotos medinės kolonos,

į kurią buvo įtaisytas siauras veidrodis. Sėsdamasi Febė pasikėlė sijoną ir nusišypsojo Kvirkui. Taip, tarė sau Kvirkas, jos šypsena — kaip Delijos. Jiems susėdus Kvirkas pastebėjo, kad už Febės pečių kabančiame veidrodyje mato savo atspindį, todėl paprašė jos pasikeisti vietomis; jam visada būdavo nejauku žiūrėti sau į akis.

— Ko norėsi? — paklausė jos Kvirkas modamas barmenui pirštu.

— O ko *galiu* užsisakyti?

— Putojančio gėrimo su sarsaparila.

— Džino. Gersiu džiną.

Kvirkas pakėlė antakius.

— Oi, ar tikrai?

Barmenas buvo pagyvenęs, pakumpęs, kunigo veido.

— Man — kaip visada, Deivi, — pasakė Kvirkas, — o panelei — džino su toniku. Toniko daugiau nei džino.

Senais laikais, kai Kvirkas rimtai gėrė, Makgonaglis buvo viena iš jo girdyklų.

Deivis linktelėjo, sušniurkštė ir nušliurino. Febė dairėsi po tirštai prirūkytą salę. Jai pamerkė ir pradante burna su kyšančiais nuo tabako dėmėtais dantimis nusišypsojo didelė moteris įmantriais rožiniais drabužiais, žieduotoje rankoje laikanti stipraus porterio bokalą; su ja sėdintis vyras buvo liesas kaip kurtas, bespalviais skystais, keistai sulipusiais plaukais.

— Ar jie yra kažkas? — puse lūpų paklausė Febė; Makgonaglis garsėjo kaip apsišaukėlių poetų ir jų mūzų pamėgta vieta.

— Čia visi yra kažkas, — atsakė Kvirkas. — Arba tariasi esantys.

Barmenas Deivis atnešė gėrimus. Keista, mąstė Kvirkas, kad jam niekada nepatiko viskio ar kurio nors kito stipraus alkoholinio gėrimo skonis; net tais pašėlusiais laikais, kai mirė

Delija, jis visada kiek pasišlykštėdavo gerklę deginančiu kartumu, nors vis tiek prisivertęs maukdavo grafinais. Jis nebuvo girtuoklis iš prigimties; Kvirkas tikėjo, kad tokių yra, bet jis — ne vienas iš jų. Jo manymu, tais ilgais ašaringais metais, gedint prarastos žmonos, šis žinojimas jam neleido galutinai sužlugti.

Jis pakėlė taurę ir lengvai bakstelėjo į merginos stiklą.

— Už laisvę, — ištarė.

Ji spoksojo į gėrimą stebėdama, kaip tarp burbuliukų malasi ledo kubeliai.

— Tu tikrai labai nuolaidus mamytei, ką? — pratarė ji.

Mamytei. Šis žodis jį netikėtai pristabdė.

Braudamasis pro spūstį pro juos praėjo aukštas vyras lygia aukšta kakta. Kvirkas pažino tą patį žmogų iš viešbučio — čia tas pats Trevoras, su kuriuo pasisveikinti per visą salę skubėjo senis Monoklis. Mažas tas pasaulis, labai jau mažas.

— Buvai jai nuolaidus prieš daugelį metų, — tęsė Febė, — esi nuolaidus ir dabar. Aš viską žinau.

— Buvau nuolaidus jos seseriai — *vedžiau* jos seserį.

— Vedei rikošetu. Tėtis paėmė tą, kurios norėjai, tada vedei tetą Deliją.

— Kalbi apie mirusią.

— Žinau. Aš baisi, ar ne? Bet vis tiek pasakiau tiesą. Ar tu jos ilgiesi?

— Ko?

Febė taip stipriai stuktelėjo jam krumpliais į riešą, kad net sulingavo plunksna ant jos skrybėlaitės, ir plunksnos galiukas palietė jam kaktą.

— Praėjo dvidešimt metų, — pasakė jis ir kiek patylėjęs pridūrė: — Taip, aš jos ilgiuosi.

*

Sara atsisėdo ant pliušu trauktos taburetės prie tualetinio stalelio ir žvelgė į savo atvaizdą veidrodyje. Ji apsivilko raudono šilko suknelę, bet dabar svarstė, ar nebus suklydusi. Jie ją kaip visada apžiūrinės, nors dėsis nežiūrį, ieškos priekabių, kokių nors kitoniškumo ženklų, įrodančių, kad ji nėra viena iš jų. Ji tarp jų gyvena jau — kiek? — penkiolika metų, bet jie jos taip ir nepripažino ir niekada nepripažins, ypač moterys. Jie šypsosi, meilikauja, mėgina kalbinti nereikšmingomis temomis, tarsi ji būtų zoologijos sodo eksponatas. Jai kalbant jie perdėtai dėmesingai klausosi, linkčioja ir drąsindami šypsosi, lyg bendrautų su vaiku ar puspročiu. Besistengdama kalbėti normaliai ji girdi, kaip jos balsas dreba iš įtampos, kaip iš burnos išsvirdinėję sakiniai bejėgiškai krinta jiems po kojom. Jai užsimiršus ir pavartojus amerikonizmą, jie suraukia kaktą dėdamiesi suglumę. *Kaip įdomu*, sako, *tu taip ir nepraradai savojo akcento,* o paskui priduria: *per tiek metų vis tiek nepraradai*, tarsi ją — kaip tabaką ar kalakutus — čia būtų atgabenę pirmieji transatlantiniai piratai. Ji atsiduso. Taip, suknelę pasirinko netinkamai, bet tiesiog nebėra jėgų persirengti, nusprendė ji.

Iš vonios atėjo Malas — be kaklaraiščio, vienmarškinis, užsisegęs petnešas, delne gniauždamas sąsagas.

— Gal galėtum padėti įsisegti tuos prakeiktus daiktus? — graudžiai paklausė jis sudirgęs.

Jis ištiesė rankas, Sara atsistojo, paėmė mažutes šaltas sąsagas ir vėrė jas į rankogalių kilpas. Jie vengė vienas kito akių; kietai sučiauptomis lūpomis Malas užvertęs galvą tuščiu žvilgsniu spoksojo į lubų kampą. Kokia plona ir blyški jo riešų oda vidinėje pusėje... Šitai ją nustebino ir tada, kai jiedu susitiko pirmą kartą prieš dvidešimt metų; koks švelnus jis tada atrodė, koks saldžiai švelnus šis aukštas, trapus, pažeidžiamas žmogus.

— Febė namie? — paklausė jis.

— Ji nevėluos.

— Jau šįvakar jai tikrai negalima vėluoti.

— Malai, tu jai per griežtas.

Jis dar kiečiau sučiaupė lūpas.

— Geriau eitum ir pažiūrėtum, ar dar neatvyko mano tėvas, — kalbėjo Malas. — Juk žinai, koks jis smulkmeniškas.

Ir kada gi jie pradėjo kalbėtis taip nenatūraliai, taip irzliai, svarstė ji, kaip du lifte įstrigę nepažįstamieji?

Sara nulipo laiptais; apie kelius besiplakanti šilko suknelė šnarėjo taip, lyg kas nors tyliai kikentų. Tikrai, jai reikėjo persirengti, užsivilkti ne tokį dramatišką, ne tokį... oratorišką drabužį. Ji blausiai nusišypsojo apsidžiaugusi atrastu žodžiu. Ji nepratusi demonstruoti oratorinio meno.

Tarnaitė Magė buvo valgomajame — ant stalo dėliojo šaukštus.

— Ar viskas paruošta, Mage?

Tarnaitė metė į ją žvilgsnį iš po surauktų antakių, tarsi iškart jos nė nepažinusi, o paskui linktelėjo. Ant tarnaitės uniformos skverno, nugaroje, buvo dėmė. Sara vylėsi, kad užtiško padažo. Magė gerokai vyresnė nei pensinio amžiaus, bet Sarai buvo gaila ją atleisti kaip tą kitą vargšę mergaitę. Kažkas pabeldė į lauko duris.

— Įleisiu, — pratarė Sara.

Magė į ją nepažvelgė, tik vėl linktelėjo ir toliau prisimerkusi apžiūrinėjo šaukštus.

Sarai atidarius duris, Garetas Grifinas metė jai į glėbį gėlių puokštę.

— Garetai, — šiltai pratarė ji. — Užeikite.

Senasis žengė į koridorių, ir Sara kaip visada pasijuto bejėgė svarstydama, kaip su juo sveikintis, nes Grifinai, net Garetas, nebuvo iš tų žmonių, kurie mielai priima bučinius. Jis parodė į puokštę jos glėbyje; gėlės buvo stulbinamai bjaurios.

— Tikiuosi, tinkamos, — pratarė jis. — Neišmanau tokių dalykų.

— Gėlės puikios, — atsakė Sara atsargiai uostydama žiedus; astrai atsidavė nešvariomis kojinėmis. Ji nusišypsojo; tie astrai — vieni niekai; ji džiaugėsi jį matydama. — Puikios, — pakartojo Sara.

Jis nusivilko paltą ir pakabino ant kabyklos prie durų.

— Ar aš pirmas? — paklausė jis gręždamasis į Sarą ir trindamas rankas.

— Visi kiti vėluoja.

— O, Viešpatie, — sudejavo jis. — Man visada taip — visada per anksti!

— Galėsime paplepėti, kol kiti neatėjo ir jūsų nepagrobė.

Jis nusišypsojo ir nudelbė akis kažkaip negrabiai susidrovėjęs, kaip jam būdinga. Šiek tiek stebėdamasi — bet ko čia stebėtis? — ji vėl pagalvojo, kaip labai jis jai patinka. Laiptuose pasirodė Malas — iškilmingas ir didingas, tamsiu kostiumu ir santūriu kaklaraiščiu. Garetas jį nužvelgė be jokio entuziazmo.

— Štai ir tu, — pasakė.

Tėvas ir sūnus stovėjo vienas priešais kitą tylėdami. Sara instinktyviai žengė jų pusėn, ir jai žengus atrodė, tarsi be garso būtų pažiręs šukėmis kažkoks ją gaubęs nematomas trapus gaubtas.

— Žiūrėk, ką Garetas atnešė! — pasakė ji laikydama baisiąsias gėles. — Argi jos ne gražios?

Kvirkas gėrė jau trečią stiklą. Jis sėdėjo prie baro pasirėmęs alkūne, primerkęs vieną akį, saugodamasis vingiuojančių cigaretės dūmų, puse ausies klausydamas, kaip Febė vardija ateities planus. Jis leido jai užsisakyti dar vieną džino taurę, ir dabar jos akys žibėjo, kakta įraudo. Jai kalbant dailiosios skrybėlaitės plunksna virpėjo smagių ir jausmingų žodžių ritmu. Storosios kompanionės apmaudui, šalia jų sėdintis vyriškis sulipusiais

plaukais nesiliovė šaudęs į Febę slapukiškų žvilgsnių, nors šioji, rodos, nė nepastebėjo blausių vyrioko akių. Kvirkas šypsojosi sau jausdamasis kvailokai, nes jam labai patiko čia būti su ja, vilkinčia vasarine suknele, tokia šviesia ir jauna. Dabar užeiga ūžte ūžė, net ir labai pasistengęs jis vargiai beišgirstų, ką ji sako. Ir tada jam už nugaros kažkas sušuko:

— Jėzau Kristau mieliausias, ar tik ne Daktaras Mirtis!

Už Kvirko stovėjo skandalistas Barnis Boilis — girtas ir grėsmingai linksmas. Nutaisęs šypsenėlę Kvirkas atsigręžė. Barnis buvo pavojingas pažįstamas — senais laikais jiedu dažnai kartu pasigerdavo.

— Sveikas, Barni, — atsargiai pratarė Kvirkas.

Barnis vilkėjo išgertuvių drabužiais: suglamžytas dėmėtas kostiumas, vietoje diržo įvertas dryžuotas kaklaraištis, kadaise buvusių baltų marškinių apykaklė atlapota, tarsi jis būtų ką tik po muštynių. Febė net virpėjo iš džiaugsmo, nes čia buvo garsusis Barnis Boilis. Jį pamačiusi ji kone nusijuokė, nes Boilis buvo lyg sumažintas Kvirkas — visa galva žemesnis, bet tokia pačia plačia krūtine ir sulaužyta nosimi, tokiomis pat absurdiškai dailiomis pėdutėmis. Jis čiupo jos ranką ir įsodino gašlų bučkį. Febė pamatė, kad jo rankos mažos, minkštos ir mielai putlios.

— Tavo dukterėčia, ką? — paklausė jis Kvirko. — Daktare, dėl Dievo, tos dukterėčios gražėja sulig kiekviena diena... ir todėl, mieloji, — jis vėl atsigręžė į Febę švytėdamas šypsena, — nėra paprasta vartyti liežuvį, kai esi priplempęs porterio.

Jis užsakė gėrimų nepaisydamas Kvirko protestų ir primygtinai reikalaudamas, kad Febė išgertų dar. Matuojamas godaus merginos žvilgsnio Barnis puikavosi sūpuodamasis nuo pirštų galiukų ant kulnų ir vėl atgal, vienoje rankoje laikydamas pintos bokalą, kitoje — sumirkusią cigaretę. Febė

paklausė, ar jis rašąs naują pjesę, ir jis plačiai mostelėjo ranka paneigdamas jos lūkesčius.

— Nerašau! — sugriaudėjo. — Daugiau pjesių nerašysiu.

Jis teatrališkai atsistojo ir prakalbo, lyg kreiptųsi į publiką:

— Nuo šios dienos Abatijos teatrui teks verstis be mano genijaus kūrybos vaisių! — Jis galingai patraukė iš bokalo, atmetė galvą ir plačiai išsižiojo; jam ryjant šokinėjo Adomo obuolys. — Aš vėl rašau poeziją, — atgalia ranka šluostydamasis išpurtusias raudonas lūpas pareiškė jis. — Rašau airiškai, žavinga kalba, kurios išmokau kalėjime, darbo klasės universitete.

Kvirkas juto, kaip po truputį bejėgiškai stingsta jo šypsena. Buvo vakarų, kai jiedu su Barniu štai taip čia sėdėdavo patenkinti petys petin, bokalas į bokalą, iki uždarant užeigą ir dar gerokai po to, rodydamiesi vienas kitam, kokie yra dideli, tarsi du berniūkščiai, besimušantys balionais. Taip, tos dienos jau seniai prabėgo. Barniui pamėginus užsakyti dar po vieną, Kvirkas jį ramindamas pakėlė ranką ir pasakė, kad ne, kad jiems jau reikią eiti.

— Atleisk, Barni, — pratarė jis lipdamas nuo taburetės ir nekreipdamas dėmesio į pasipiktinusios Febės žvilgsnį. — Kitą kartą.

Barnis nusmelkė jį purvinu žvilgsniu, krimsčiodamas perkreiptą lūpą. Kvirkas jau antrą kartą šįvakar pamanė, kad kils muštynės, ir svarstė, kaip būtų geriausia jų išvengti — nors buvo smulkaus sudėjimo, Barnis mokėjo muštis, bet paskui Barnis pažvelgė į Febę.

— Grifin, — pratarė jis primerkdamas vieną akį. — Ar kartais nesi kas nors teisėjui Garetui Grifinui, Aukščiausiajam Teisingumui ir šiaip Didžiai Svarbiai Personai?

Kvirkas vis dar mėgino kaip nors nukrapštyti Febę nuo kėdės, tampydamas už parankės ir kartu imdamas savo lietpaltį su skrybėle.

— Tai visai kita šeima, — pasakė Kvirkas.

Barnis nekreipė į jį dėmesio.

— Nes, — kalbėjo Barnis Febei, — tas vyriokas patraukė mane nuo kovos už savo šalies laisvę. O, taip, buvau tame būryje, kuris trisdešimt devintaisiais Koventryje paspirgino juos fejerverkais. Tu to nežinojai, tiesa, panele Grifin? Sakau tau, bomba galingesnė nei plunksna, — dabar įkaitusi jo kakta blizgėjo išrasojusi, akys tarsi dar giliau įkrito į akiduobes. — O kai grįžau namo, užuot sulaukęs didvyriui priderančio pelnyto sutikimo, trejiems metams pono Teisingumo Grifino buvau nusiųstas į berniukų kalėjimą *atvėsti*, kaip jis pats ir pasakė, sukeldamas juoką teismo salėje. Tada buvau šešiolikos. Ką apie tai manai, panele Grifin?

Kvirkas jau rimtai susiruošė išeiti ir mėgino nusitempti vis dar nenorinčią kilti Febę. Sudomintas Barnio kalbos vyriškis skystais plaukais pasilenkė į priekį ir iškėlė pirštą.

— *Aš* manau... — pratarė jis.

— Atsiknisk, — nežiūrėdamas į jį metė Barnis.

— Pats atsiknisk, — narsiai šoko rožiniais drabužiais vilkinti moteris. — Ir tu, ir tavo draugas, ir tavo draugo šliundra.

Įkaušusi Febė sukikeno, Kvirkas paskutinį kartą kaip reikiant ją pastūmė, ir ji nupuolė nuo kėdės; jeigu Kvirkas nebūtų jos prilaikęs, Febė būtų nugriuvusi.

— Ir man sakė, — užbaubė Barnis taip garsiai, kad išgirdo pusė baro, — kad jis laukia grafo titulo. O *grafas*, — dabar jis riaumojo dar garsiau, — mano galva, tikrai skamba*.

* Gali būti, kad autorius žaidžia žodžiais: angliškai „grafas“ — *count*. Taip pat šis anglų kalbos žodis reiškia kaltinamosios išvados punktą.

3

Svetainėje tyliai gaudė šnekos. Svečiai — gal kokios dvi dešimtys — stovėjo susispietę būreliais, vyrai apsivilkę kone vienodais tamsiais kostiumais, moterys šviesiomis suknelėmis čiulbėjo kaip paukštytės. Sara sukiojosi tarp jų paglostydama ranką vienai, įsikibdama į parankę kitai, stengdamasi, kad šypsena nepabėgtų. Ji jautėsi kalta, kad niekaip negali tų žmonių pamilti; daugelis jų — Malo arba teisėjo draugai. Be kunigų — visada būna tiek daug kunigų! — buvo ir verslo žmonių, teisininkų ar medikų, pinigingų, budriai saugančių visas privilegijas, vietą ir statusą miesto visuomenėje. Ji jau seniai buvo sau pripažinusi, kad truputį jų bijo — jų visų, ne tik išties gąsdinančių kaip tas vyrukas Kostiganas. Jie ne tokie, kokius ji manė esant Malo ar jo tėvo bičiulius. Bet, antra vertus, ar kitokių čia apskritai yra? Pasaulis, į kurį jie atsikėlė, buvo mažas. Tai ne jos pasaulis. Ji jame gyveno, bet nebuvo jo dalis, taip sau ir pasakė. Ji daugiau niekam negali leisti sužinoti, ką mananti. *Šypsokis*, paliepė sau, *nesiliauk šypsotis!*

Staiga Sarai pasidarė silpna; jai teko minutėlę sustoti ir pirštais stipriai įsitverti gėrimų stalelio, kad išsilaikytų ant kojų.

Iš kito kambario galo viską stebintis Malas pamatė, kad Sarai, tarnaitės Magės žodžiais pašaipiai tariant, *vėl užėjo*. Jį užplūdo kažkas, ką būtų galima pavadinti širdgėla, tarsi jos ne-

gebėjimas jaustis laimingai būtų liga, galinti ją — Malas net krūptelėjo taip pamanęs — pražudyti. Jis trumpam palenkė galvą ir užsimerkė mėgaudamasis raminama tamsos akimirka, o paskui vėl atsimerkė ir vargais negalais atsisuko į tėvą.

— Aš dar tavęs nepasveikinau, — pratarė. — Popiežiaus suteiktas titulas — didelis dalykas.

Teisėjas suprunkštė tarp pirštų vartydamas tabaku kimštą pypkę.

— Taip manai? — netikėdamas jis su panieka patraukė pečiais. — Na, turbūt padariau Bažnyčiai vieną kitą paslaugą.

Jie tylėjo; abu norėjo nueiti vienas nuo kito, bet neišmanė, kaip tai padaryti. Atsigavusi Sara pasitraukė nuo stalelio ir priėjo prie jų nervingai šypsodamasi.

— Judu tokie rimti, — užkalbino ji.

— Aš jį sveikinau... — buvo bepradedąs Malas, bet tėvas piktai jį nutraukė nepaisydamas kalbų.

— Naje, jis tik mėgino man įsiteikti!

Ir vėl nejauki tyla. Sara nesumetė, ką pasakyti. Malas atsikrenkštė.

— Atsiprašau, — sumurmėjo jis ir tyliai nuėjo.

Sara įsikibo senajam į parankę ir meiliai prigludo. Jai patiko nuo jo sklindantis alsokas tabako, tvido ir senėjančio išdžiūvusio kūno kvapas. Kartais jai atrodydavo, kad jis — vienintelis jos sąjungininkas, bet nuo tos minties iškart pasijausdavo kalta, nes kam ir prieš ką jai reikia sąjungininko? Tačiau atsakymą ji žinojo. Ji stebėjo, kaip Kostiganas ištiesia ranką, ima Malą už parankės ir nuoširdžiai jį kalbina. Kostiganas buvo stambuolis vyriškis vešliais juodais, nuo kaktos į viršų nubrauktais plaukais. Jis nešiojo akinius raginiais rėmeliais, ir tie akiniai labai didino akis.

— Man nepatinka tas žmogus, — pasakė Sara. — Kuo jis užsiima?

Teisėjas sukikeno.

— Man atrodo, jis užsiima eksportu. Turiu prisipažinti, kad iš visų Malachio draugų jis irgi nėra mano mylimiausias.

— Man reikėtų eiti jo gelbėti, — pratarė ji.

— Jam labiau už viską reikia tavo pagalbos.

Sara jam nusišypsojo gailia šypsena šiek tiek priekaištaudama, paleido ranką ir nužingsniavo per kambarį. Kostiganas nepastebėjo, kaip ji priėjo. Jis kažką kalbėjo apie Bostoną ir *ten esančius mūsų žmones*. Viskas, ką sakė Kostiganas, skambėjo kaip užmaskuota grėsmė; ji jau ir anksčiau buvo atkreipusi į tai dėmesį. Sara vėl nusistebėjo, kaip Malas gali draugauti su tokiu žmogumi. Kai ji palietė Malo ranką, šis krūptelėjo, tarsi per marškinių rankovės medžiagą būtų persismelkęs iš jos pirštų galiukų nutekėjęs elektros krūvis; Kostiganas jai nusišiepė lediniu šypsniu, apnuogindamas apatinius dantis — pilkus ir apėjusius akmenimis.

Pasivedėjusi Malą ji jo paklausė šypsodamasi, kad klausimas nuskambėtų švelniau:

— Ir vėl bareisi su tėvu?

— Mes nesibaram, — pasišiaušė Malas. — Aš pateikiu prašymą, jis paskelbia nuosprendį.

Oi, Malai, ji norėjo ištarti, *oi, mano vargšeli Malai!*

— Kur Febė? — paklausė jis.

Sara dvejojo. Jis nusiėmė akinius norėdamas juos pavalyti.

— Dar negrįžo namo, — atsakė ji.

Malas sukluso.

— Ką?..

Per kambaryje gaudžiančius balsus Sara palengvėjusia širdimi išgirdo atsidarančias lauko duris. Ji mikliai nusigręžė nuo Malo ir nuėjo į koridorių. Febė buvo ištiesusi Magei vyrišką paltą ir skrybėlę.

— Kur buvai? — sušnypštė Sara merginai. — Tavo tėvas... — Tada nuo durų atsigręžė Kvirkas, nutaisęs atleidimo prašantį šypsnį, ir Sara nutilo pajutusi, kaip nuo krūtinės iki skruostų ją nutvilko karščio banga.

— Kvirkai... — pratarė.

— Sveika, Sara.

Koks jis atrodo jaunas ir netašytas, štai taip į ją palinkęs ir tebesišypsantis; didelis, šviesiaplaukis, peraugęs berniūkštis.

— Aš tik atvedžiau šitą juodą avelę namo, — pasakė jis.

Tada į koridorių atėjo Malas. Pamatęs Kvirką jis sustojo dėbsodamas išvertęs akis, tarsi gerklėje jam būtų kas nors įstrigę. Pati sau paslaptingai šypsodamasi Magė tyliai nuėjo į virtuvę.

— Gerą vakarą, Malai, — pasisveikino Kvirkas. — Aš nepasiliksiu...

— Neabejotinai pasiliksi! — sušuko Febė. — Kadangi jie man neleido pasikviesti Konoro Keringtono, galėsiu pabūti su tavimi!

Ji maištingai žvilgčiojo tai į tėvą, tai į motiną, paskui sumirksėjo apgirtusiomis akimis, kiek susverdėjusi apsigręžė ir ėmė lipti laiptais. Kvirkas žvilgsniu ieškojo Magės ir savo skrybėlės.

— Geriau eisiu, — sumurmėjo.

— Oi, palauk! — Sara pakėlė ranką, lyg norėdama fiziškai jį sulaikyti, bet iš tikrųjų jo nepalietė. — Yra ir teisėjas; jis niekada man nedovanos, jeigu išeisi su juo net nepasisveikinęs, — nė nedirstelėjusi į Malą ji paėmė Kvirką už parankės ir atsuko jį, lengvai besipriešinantį, į svetainės duris. — Kada paskutinį kartą čia buvai? — greitai bėrė žodžius Sara, kad Kvirkas neturėtų kur įsiterpti. — Turbūt per Kalėdas, taip? Tikrai labai negražu šitaip mus ignoruoti.

Teisėjas stovėjo apsuptas pulkelio svečių ir smagiai šnekučiavo mojuodamas pypke. Pastebėjęs Kvirką jis kiek perdėdamas šoko jo pasitikti išskėtęs rankas ir išpūtęs akis.

— Vaje, tik pažiūrėkit, kas atėjo! — sušuko jis skubėdamas, palikęs jam pavymui tolerantiškai besišypsančius svečius.

— Sveikas, Garetai, — pasisveikino Kvirkas.

Jį paleidusi Sara žengė žingsnį atgal, o teisėjas bičiuliškai bakstelėjo jam kumščiu į krūtinę.

— Maniau, kad šįvakar negalėsi ateiti, nenaudėli.

Kvirkas patraukė pečiais šypsodamasis ir kramtydamas lūpą. Teisėjas suprato, kad jis jau išmetęs tris ar dvi burneles.

— Febė prisimygusi prašė, — atsakė Kvirkas.

— Taigi taigi, toji mergiotė labai kibi.

Abu vyriškiai apžiūrinėjo vienas kitą stebimi besišypsančios Saros ir abejingo veido Malo.

— Beje, sveikinu, — pratarė Kvirkas santūriai ironizuodamas.

Teisėjas droviai numojo ranka.

— Tik jau nereikia, — pasakė. — Neverta į tai žiūrėti per daug rimtai. Tik žinok: viliuosi, kad prie Dangaus vartų man nereikės stovėti eilėje.

Kvirkas baksnojo cigaretę į nykščio nagą.

— Grafas Garetas Grifinas. Skamba.

Malas sukosėjo.

— Turėtų būti Garetas, grafas Grifinas. Taip reikėtų taisyklingai kreiptis. Kaip ir Džonas, grafas Makormakas.

Po šių žodžių visi trumpam nutilo. Teisėjas perkreipė lūpas gaižiai šypsodamasis.

— Malachi, mano berniuk, — pratarė jis užmesdamas Kvirkui ant pečių ranką, — gal eitum paieškoti šiam ištroškusiam žmogui ko nors išgerti?

Bet Sara pasakė, kad išgerti atneš ji. Sara baiminosi, kad likusi čia stovėti neprapliuptų isteriškai kvatotis. Jai grįžus su viskiu Malas jau buvo nuėjęs, o teisėjas pasakojo Kvirkui istoriją apie kadaise seniai nagrinėtą bylą, kai jis dar dirbo apygardos teisme, apie tai, kaip kažkoks žmogus pardavė ožį, o gal pirko ožį, o paskui įkrito į šulinį; ji jau anksčiau daugybę kartų buvo girdėjusi tą istoriją, bet niekada neįsimindavo smulkmenų. Kvirkas vis linksėjo ir daug juokėsi; ir jis buvo girdėjęs šią ne kartą pasakotą pasaką. Kvirkas paėmė iš jos rankų stiklą nepadėkojęs.

— Taigi, — pasakė Kvirkas pakeldamas taurę viskio ir ragindamas teisėją, — už kardinolą.

— Oho! — džiūgavo senasis. — Šiam titului toli iki aukštųjų titulų, kurių mums pavyko pasiekti.

Į kambarį įėjo Febė; ji buvo išblyškusi ir lengvai apsvaigusi. Febė persirengė ir dabar vilkėjo plačias kelnes ir juodą megztuką, ankštoką per krūtinę. Sara jai pasiūlė atsigerti sakydama, kad yra limonado, bet mergina nekreipė į ją dėmesio, nuėjo prie gėrimų stalelio ir į stiklinaitę šliūkštelėjo džino.

— Klausyk, Malachi, — per visą kambarį nekaltu tonu sūnui riktelėjo teisėjas, — nežinojau, kad leidi šiai jaunai panelei vartoti stiprius gėrimus.

Malas išbalo kaip popierius, nes aplinkui buvę svečiai nutilo ir į jį sužiuro. Teisėjas demonstratyviai prisidengė burną ranka ir sušnabždėjo lyg nuo scenos:

— Į ją pažvelgus galima numanyti, kad ji jau šiek tiek išmetusi.

Malas perėjo per svetainę ir tyliai kažką pasakė Febei, bet ji nuo jo nusigręžė, tarsi tėvo nė nebūtų. Malas minutėlę kažką svarstė sugniaužęs kumščius, — Kvirkas pamanė, kad Malas iš tų, kurie kumščius sugniaužia iš tikrųjų, — o tada apsisuko ir

įsmeigė niūrų žvilgsnį į Kvirką ir teisėją. Sara jau mėgino kaip nors jį sulaikyti, bet Kvirkas pakėlė ranką.

— Taip, Malai, taip, — pratarė jis, — prisipažįstu, aš buvau jos nuodėmių priežastis. Ji privertė mane nuvesti ją į Makgonaglio užeigą.

Žvilgėdamas balta kakta Malas jau rengėsi spjauti smarkų žodelį, bet Sara paskubėjo jį pertarti:

— Gal ko nors užkąstume? — giedru balsu beviltiškai stengėsi ji. Sara atsigręžė į svečius, godžiai stebinčius — nors ir besidedančius abejingais — pamažu bręstantį šeimos ginčą. Grifinų namuose ne visada sulauksi tokių šaunių pramogų. — Jeigu visi eitume į valgomąjį, — kiek lūžinėjančiu balsu garsiai kalbėjo Sara, — galėtume pradėti vaišintis.

Bet Malas neatlyžo.

— Nejau manai, — juntamai siusdamas kalbėjo jis Kvirkui, — kad galima taip juokauti ir jos amžiaus merginą vestis į aludę?

Kvirkas giliai įkvėpė, bet teisėjas vėl apkabino jį per pečius ir užtikrintai išsuko iš Malo pykčio papliūpos:

— Sakai, į Makgonaglį? — sukikeno senasis. — Viešpatie, net nežinau, kada paskutinį kartą buvau įkėlęs koją į tą blogio irštvą...

Kvirkas nevalgė, bet viskio išgėrė. Staiga jis atsidūrė virtuvėje su Mage. Truputį apsvaigęs nustebęs dairėsi aplinkui. Kvirkas čia atsirado kažkokiu neaiškiu būdu ir dabar stovėjo prie kriauklės, atsirėmęs į spintelę, sukryžiavęs kojas, maždaug ties krūtine laikydamas viskio stiklą. Kas nutiko per tą laiko atkarpą nuo tada, kai jis kalbėjosi su teisėju, iki dabar? Po virtuvę zujo Magė ir kažką jam kalbėjo, turbūt stengėsi atsakyti į kokį nors jo užduotą klausimą, nors Kvirkas nė nenutuokė,

ko galėjo paklausti. Magė atrodė kaip ragana iš pasakos — susikūprinusi ir sudžiūvusi, kumpa nosimi ir su plieno spalvos susivėlusių plaukų lizdu ant galvos; net ir tais retais kartais, kai nusijuokdavo, ji juokdavosi kudakuodama.

— Taigi, — kreipėsi Kvirkas sumanęs atgaivinti pradėtą pokalbį, — Mage, kaip laikaisi?

Ji stabtelėjo prie viryklės ir pažvelgė į jį šelmiškai nusišiepusi puse lūpų.

— Tu — baisus žmogus, — pasakė. — Greitai nebepastovėsi ant kojų.

Kvirkas prisikišo prie akių viskio stiklą ir dėdamasis įsižeidęs dirsčiojo tai į viskį stiklinaitėje, tai į Magę, o ji tik papurtė galvą ir darbavosi toliau. Magė kažką virė puode ir dabar pakreipusi galvą pažvelgė puodo vidun. *Grimalkin*, pamanė sau Kvirkas; ar tai raganos vardas? Iš svetainės atsklido teisėjo balsas — jis sakė kalbą susirinkusiems svečiams *...ir aš viliuosi, jog tikite manimi, kai sakau, jog nesijaučiu vertas šios didžiulės garbės, kurią man ir mano šeimai suteikė Šventasis Tėvas. Jūs visi žinote, iš kur esu kilęs, kas esu, koks buvau laimingas tiek visuomeniniame, tiek asmeniniame gyvenime...*

Magė pašaipiai suprunkštė.

— Kiek suprantu, čia atėjai dėl merginos.

Kvirkas susiraukė.

— Kalbi apie Febę?

— Ne! — vėl suprunkštė Magė. — Apie tą, kuri numirė.

Teisėjui baigus kalbą svetainėje pratrūko plojimai. Į virtuvę atėjo Sara, nešina nešvarių lėkščių stirta. Pamačiusi Kvirką ji stabtelėjo, bet paskui priėjusi prie stalo padėjo lėkštes prie kitų stirtų, kurias reikės suplauti. Mėgindama tvardytis ji nuvargusiu balsu paklausė Magės, ar greit išvirs sriuba, — „jie jau suvalgė visus sumuštinius“, — bet virš garuojančio puodo palinkusi Magė tik kažką sumurmėjo panosėje. Sara atsiduso

ir atsuko karšto vandens čiaupą. Kvirkas žiūrėjo į ją išsišiepęs įkaušusiu šypsniu.

— Norėčiau, — pratarė ji į jį nežiūrėdama, — kad nesivedžiotum Febės po tokias vietas kaip Makgonaglio baras. Malas teisus — ji per jauna lankytis aludėse ir gerti.

Kvirkas nutaisė atgailautojo išraišką.

— Turbūt ir man nereikėjo čia eiti, — pasakė jis panarinęs galvą, bet akies krašteliu ją stebėdamas.

— Tiesiai iš aludės — nereikėjo.

— Norėjau pamatyti tave.

Sara metė žvilgsnį į Magę.

— Kvirkai, — sumurmėjo, — nepradėk.

Iš čiaupo į kriauklę kliokė karštas vanduo, skleisdamas garų debesis. Sara užsirišo prijuostę ir iš lentynos paėmė dubenį sriubai; pamačiusi, koks dubuo dulkėtas, ji tik papurtė galvą ir išplovė indą kempinėle. Kvirkas džiaugėsi matydamas, kokia ji susijaudinusi. Sara nunešė dubenį prie viryklės, ir Magė pripylė sriubos.

— Mage, gal galėtum nunešti?

Kvirkas prisidegė dar vieną cigaretę. Susimaišę dūmai, sriubos kvapas, viskio garai išprovokavo vos juntamą saldų apgailestavimą. Visa tai galėjo būti jo, jeigu tik jis būtų kitaip pasielgęs, svarstė Kvirkas; jo būtų šis puikus namas, būrys draugų, tarnaitė ir ši moteris raudona suknele, elegantiškais aukštakulniais bateliais ir šilko kojinėmis neįtikėtinai tiesiomis siūlėmis. Kvirkas žvelgė į ją, laikančią Magei duris, šiai einant su sriubos dubeniu. Saros plaukai — lietuje sumirkusių kviečių spalvos. Jis pasirinko jos seserį Deliją Kroford; Delija tamsiaplaukė; Delija — kuri mirė. O gal jis buvo pasirinktas?

— Ar žinai, — paklausė jis, — kuo mane iš pat pradžių pribloškei prieš daugelį metų Bostone?

Kvirkas laukė, bet ji nieko neatsakė ir neatsigręžė. Kvirkas sušnabždėjo:

— *Savo kvapu.*

Sara trumpai nusijuokė nesupratusi.

— *Kuo*? Kalbi apie mano kvepalus?

Kvirkas įnirtingai papurtė galvą.

— Ne ne ne. Ne kvepalai... tu.

— Ir kuo gi aš kvepėjau?

— Jau sakiau — savimi. Tu kvepėjai savimi. Ir iki šiol tebekvepi.

Dabar ji pažvelgė į Kvirką nervingai, neramiai šypsodamasi, o prakalbus jos balsas virpėjo kaip plunksnelė, tarsi jai būtų kažką maudę.

— Bet juk kiekvienas kvepia savimi.

Kvirkas ir vėl papurtė galvą, tik šįkart ramiai.

— Bet ne kaip tu, — pasakė. — Ne taip... stipriai.

Sara skubiai nukreipė žvilgsnį į kriauklę. Ji suprato, kad rausta. Dabar ji užuodė ir *jį*, na, gal ne užuodė, bet jautė; Sara juto, kaip nuo Kvirko sklindantis kone apčiuopiamas karštis slegia ją lyg vidurvasario dienos kaitra, pritvinkusi perkūnijos grėsmės.

— Oi, Kvirkai, — mėgindama kalbėti linksmai pratarė ji. — Tiesiog tu girtas!

Kvirkas susverdėjo ir atsitiesė.

— O tu — graži, — pasakė.

Sara sekundei užsimerkė ir lyg suvirpėjo. Ji laikėsi įsitvėrusi kriauklės krašto. Jos krumpliai buvo pabalę.

— Neturėtum taip su manimi kalbėtis, Kvirkai, — labai tyliai pratarė ji. — Taip neteisinga.

Ūmai jis prisilenkė taip arti jos, kad būtų galėjęs įsikniaubti veidu Sarai į plaukus, pabučiuoti ausį ar blyškų sausą skruostą. Kvirkas vėl susverdėjo šypsodamasis tuščia šypsena.

Staiga Sara atsisuko į jį ir pažvelgė pykčiu žibančiomis akimis; Kvirkas atšlijo sunkiai besilaikydamas ant kojų.

— Tai štai kaip tu elgiesi, ką? — kalbėjo ji blykštančiomis lūpomis. — Tu žaidi su žmonėmis. Pasakoji jiems, kaip maloniai jie kvepia, sakai, kokie jie gražūs, vien norėdamas pasižiūrėti, kaip jie reaguos, sužinoti, ar jie neiškrės ko nors įdomaus ir neprasklaidys nuobodulio.

Ji be garso pravirko; pro nuleistus kietai suspaustus vokus sunkėsi didelės žvilgančios ašaros; lūpos buvo sučiauptos, lūpų kampučiai nusvirę. Jai už nugaros atsidarė durys, ir į virtuvę įžengė Febė; ji sustojo, iš pradžių įbedusi akis į sulinkusią motinos nugarą, o paskui — į Kvirką, kuris, Sarai nematant, aukštai pakėlė antakius ir perdėtai išraiškingai patraukė pečiais rodydamas esąs sutrikęs ir dėl nieko nekaltas. Mergina akimirką padvejojo, jos veide šmėstelėjo lengvas išgąstis, bet paskui ji be garso pasitraukė ir vėl tyliai uždarė duris.

Kvirkas sparčiai blaivėjo, jau antrą kartą šįvakar matydamas verkiančią moterį. Jis pasiūlė Sarai nosinę, bet ji pasirausė suknelės kišenėlėje, susirado savo nosinę ir parodė Kvirkui.

— Nosinę visada laikau po ranka, — pasakė ji. — Dėl visa ko. — Sara apmaudžiai nusijuokė ir išsišnypštė nosį, tada vėl įsikibo į kriauklę ir kimiai, naršiai sudejavusi pakėlė į lubas akis. — Dieve, pažvelk į mane! Stoviu savo virtuvėje ir verkiu. Ir dėl ko? — Ji atsigręžė ir įsižiūrėjo į Kvirką purtydama galvą. — Oi, Kvirkai, tu beviltiškas!

Padrąsintas ašaringos jos šypsenos Kvirkas pakėlė ranką norėdamas paliesti Sarai skruostą, bet ji patraukė galvą jau nebesišypsodama.

— Per vėlu, Kvirkai, — ištarė šaltu, tvirtu balsu. — Dvidešimčia metų per vėlu.

Ji užkišo nosinę už suknelės rankovės, nusirišo prijuostę, padėjo ją ant indaujos ir kurį laiką taip stovėjo uždėjusi delną

ant prijuostės medžiagos, tarsi ant vaiko galvelės, nudūrusi tuščias akis. Kvirkas žvelgė į ją; galiausiai paaiškėjo, kad Sara už jį stipresnė; gerokai stipresnė. Jis ir vėl krustelėjo norėdamas ją paliesti, bet ji išsisuko, ir jis nuleido ranką. Nusipurčiusi stingulį Sara apsigręžė ir išėjo iš virtuvės.

Akimirką Kvirkas stovėjo kur stovėjęs, spoksodamas į savo stiklinaitę. Jį trikdė suvokimas, kad bendraujant su žmonėmis niekada niekas nesiklosto taip, kaip turėtų, kaip, sakytum, galėtų klostytis. Jis atsiduso. Jį kaitino kaltės jausmas — tarsi būtų prikišęs nagus prie kažko, kas pasirodė gerokai per trapu negrabiems jo pirštams. Kvirkas padėjo stiklinaitę paliepęs sau išeiti niekam nepratarus nė žodžio. Jis jau buvo pusiaukelėje žingsniuodamas prie durų, kai šios atsilapojo ir įėjo Malas.

— Ką jai pasakei? — griežtai paklausė jis.

Kvirkas dvejojo ir labai nenorėjo prapliupti juoku; Malas atrodė taip tobulai teatrališkai, taip puikiai vaidino įsiutusį vyrą.

— Na? — neatlyžo Malas.

— Nieko, Malai, — atsakė Kvirkas stengdamasis, kad jo žodžiai nuskambėtų nekaltai, bet kartu ir kaip atgaila.

Malas žvelgė į jį prisimerkęs.

— Kvirkai, tu — vaidinininkas, — netikėtai švelniai ir kone abejingai pasakė Malas. — Ateini į mano namus girtas, tą vakarą, kai mano tėvas...

— Klausyk, Malai...

— Tik jau nereikia tų *Klausyk, Malai!*

Jis žengė pirmyn ir atsistojo priešais Kvirką garsiai šnopuodamas, po akiniais išsproginęs akis. Pakartodama Febės veiksmą tarpduryje pasirodė Magė. Pamačiusi du besiimančius vyriškius, metusi piktdžiugišką žvilgsnį, ji irgi skubiai pasitraukė.

— Čia tau nėra vietos, Kvirkai, — ramiai pratarė Malas. — Gal manai, kad yra, bet nėra.

Kvirkas norėjo pro jį praeiti, bet Malas įrėmė jam į krūtinę ranką. Kvirkas atsilošė susvyravęs ant kulnų. Staiga jis mintyse išvydo juodu nerangiai besigrumiančius, urzgiančius ir linguojančius, apglėbusius vienas kitą, lyg grumtųsi du įsiutę meškinai. Dabar jis labiau nei bet kada norėjo juoktis.

— Klausyk, Malai, — pratarė jis, — aš tik atvedžiau Febę namo, ir viskas. Pirmiausia, man nereikėjo vestis jos į aludę. Atsiprašau. Gerai?

Malas vėl gniaužė kumščius; dabar jis atrodė kaip piktadarys iš nebyliojo kino, kuriam sutrukdė iškrėsti šunybę.

— Malai, — pasakė Kvirkas, stengdamasis kalbėti kuo įtikinamiau, — nėra jokios priežasties manęs nekęsti.

— Gal aš pats nuspręsiu, — paskubėjo atsakyti Malas, tarsi būtų nujautęs, ką Kvirkas ketina pratarti, tarsi jau anksčiau būtų girdėjęs tuos žodžius. — Noriu, kad paliktum Febę ramybėje. Neleisiu, kad ją paverstum savo paties kopija. Supranti?

Tada stojo tyla — tiršta gyvuliška tyla. Abu vyrai girdėjo smilkiniuose pulsuojantį kraują: Malas — iš pykčio, Kvirkas — dėl per daug išgerto viskio. Galiausiai Kvirkas žengė žingsnį į šoną apeidamas svainį ir švininės ironijos sklidinu balsu pasakė:

— Labanakt, Malai.

Pakeliui link durų jis sustojo, atsigręžė ir tyčia nutaisytu nerūpestingu tonu paklausė, lyg šiaip šnekučiuotųsi:

— Ar Kristina Fols buvo tavo pacientė?

Malas sumirksėjo — blizgantys vokai keistai apatiškai užkrito ant pūpsančių akių obuolių.

— Ką?

— Kristina Fols, toji, kur mirė; ar ji buvo tavo pacientė? Ar todėl vakar naktį buvai nusileidęs į mano skyrių ir naršei po aplankus? — Malas nieko neatsakė, tik stovėjo ir žiūrėjo į jį buku išsprogusių akių žvilgsniu. — Tikiuosi, nesielgei kaip blogas berniukas, Malai. Aplaidumas gali labai brangiai atsieiti.

*

Jis buvo koridoriuje, laukė, kol Magė atneš paltą ir skrybėlę. Jeigu paskubės, dar spės nulėkti į Makgonaglį prieš aludę uždarant. Ten tebebus Barnis Boilis, girtesnis nei bet kada, bet jis Barnį pakęs, jei bus tik jiedu, jei nebus Febės, galinčios Barnį supykdyti. Gal jis ten ir moterį ras, įkalbės ją eiti pas jį į namus, jeigu tik pavyktų ją pravesti pro nemiegantį poną Pulį ir budriai kurčią jo žmoną.

Mano gyvenimas, mąstė jis, apimtas girto pykčio ir gailesčio sau. *Sujauktas mano gyvenimas.*

Kažką bambėdama panosėje, nešina jo daiktais atėjo Magė. Ji padavė jam paltą, ir jis dar kartą paklausė (nors pats manė, kad klausia pirmą kartą), kaip ji laikosi, bet Magė tik sucaksėjo liežuviu įpykusi ir pasakė, kad dabar jam jau reikėtų eiti namo ir išsimiegoti, vadinasi, tikrai reikėtų.

Ir tada Kvirkui kažkas mušė į galvą — kažkoks miglotas prisiminimas.

— O ta mergina, apie kurią prieš tai buvai užsiminusi, — pratarė jis. — Kas ji?

Duodama jam paltą Magė susiraukė ir nudūrė akis į drabužio apykaklę.

— Kokia mergina?

Kvirkas labai stengėsi prisiminti.

— Sakei, *apie tą, kuri numirė*. Kas ji tokia buvo?

Magė patraukė pečiais.

— Kažkokia Fols.

Kvirkas pažvelgė į skrybėlės viršų, patamsėjusį nuo nešvarumų. Fols, Kristina. Ir vėl tasai vardas. Jis jau rengėsi vėl klausti, bet jam už nugaros pasigirdo valdingas balsas.

— Ir kur mes dabar einam?

Kalbėjo Febė.

— Namo, — pamelavo jis.

— Ir palieki mane su visa šita gauja? Nieku gyvu neliksiu.

Magė išleido keistą garsą — gal sukikeno, gal suprunkštė. Febė, purtydama galvą ir dėdamasi niekaip negalinti patikėti, kad Kvirkas nori ją palikti, paėmė ant laiptų turėklo užmestą platų šaliką ir apsigaubė juo pečius. Febė tvirtai sugriebė Kvirko ranką.

— Pirmyn, vaikine.

Staiga Magė labai sunerimo.

— O ką man reikės sakyti, jei paklaus? — kone suverkšleno ji.

— Pasakyk, kad pabėgau su jūreiviu, — atsakė Febė.

Lauke jau buvo atvėsę; jiems žingsniuojant Febė taikėsi laikytis kuo arčiau Kvirko. Žibintų nušviesti gatvę nutūpę vešlūs bukai, šnarantys sausais lapais, atrodė kaip vaiduokliai. Vakaro vėsoje vadėjosi visas Kvirko išgertas alkoholis; jis juto, kaip gyslomis ima tekėti lipni melancholija. Ir Febė staiga nuliūdo. Ji ilgokai tylėjo, bet paskui paklausė:

— Dėl ko judu su mamyte ginčijotės?

— Mes nesiginčijome, — atsakė Kvirkas. — Mes tik kalbėjomės. Visi suaugusieji taip daro.

Febė suprunkštė.

— Oo, tikrai? Kalbėjotės, — ji karštai spaudė Kvirkui ranką. — Ar sakei, kad vis dar ją myli, kad gailiesi, jog vedei ne ją, o jos seserį?

— Tu per daug skaitai niekam tikusių žurnalų, mergužėle.

Febė panarino galvą ir nusijuokė. Kvirkas pajuto vakaro vėsos alsavimą ir suprato, kaip labai pavargo. Diena buvo ilga. Spręsdamas iš kibaus Febės artumo jis baiminosi, kad toji diena dar nesibaigia. Reikia liautis gėrus, griežtai sau paliepė, nors mintyse kitas Kvirkas pašaipiai nusijuokė.

— Tu tikrai seneliui labiau patinki nei tėtis, taip? — pasakė Febė ir, kai Kvirkas nieko neatsakė, paklausė: — Kaip jautiesi būdamas našlaitis?

— Sumautai, — atsakė Kvirkas.

— Ar ten, kur gyvenai, tave mušė? Na, ten, Konemaroje, kaip ta vieta vadinosi?

— Vadinamoji Kariklio profesinė mokykla. Taip, jie mus mušdavo. Kodėl gi ne?

Monotoniški odinio diržo kirčiai, čaižantys kūną pilkšvoje ryto šviesoje, didžiuliai pliki langai virš galvos, lyg abejingi liudininkai žvelgiantys į dar vieną smurto ir pažeminimo sceną. Jis buvo pakankamai didelis, kad apsigintų nuo kitų mokyklos berniukų, bet broliai — visai kas kita; nuo jų niekaip neapsiginsi.

— Kol senelis tavęs neišgelbėjo?

Kvirkas nieko neatsakė. Febė pakratė jam ranką.

— Nagi, papasakok.

Jis gūžtelėjo pečiais.

— Teisėjas buvo Inspektorių tarybos narys, — pasakė Kvirkas. — Dievas žino, kodėl jis manimi susidomėjo, paėmė iš Kariklio ir išsiuntė į normalią mokyklą. Negana to, jis ir Nana Grifin mane įsivaikino.

Kokį tuziną žingsnių Febė nuėjo susimąsčiusi ir tylėdama. Paskui pratarė:

— Judu su tėte turėjote būti kaip broliai.

Kvirkas kone nusijuokė.

— Jam nesinorėtų klausytis tokių kalbų.

Jie sustojo prie kampo, nušviesti grūdėtos gatvės žibinto šviesos. Vakaras buvo tylus, gyvatvorių apsupti dideli namai patikimai užrakinti, beveik visi langai tamsūs.

— Ar bent nutuoki, kas buvo tavo tėvai, tie tikrieji? — paklausė Febė.

Kvirkas vėl gūžtelėjo pečiais ir po akimirkos atsakė:

— Yra ir blogesnių dalykų nei būti našlaičiu.

Jiems virš galvų pro lapus mirgėjo šviesa. Patekėjo mėnuo. Kvirką nupurtė drebulys; jam buvo šalta. Tokie atstumai, tokios gelmės! Tada jis pamatė kažką šmėstelint — staiga Febė apsivijo jį rankomis ir pradėjo visa burna godžiai, negrabiai bučiuoti. Ji atsidavė džinu ir galbūt, Kvirko manymu, karamele. Jis jautė į krūtinę įbestas jos krūtis ir elastingus apatinių dirželius. Jis ją atstūmė.

— Ką darai? — suriko ir įnirtingai ėmė šluostytis burną.

Febė stovėjo priešais jį spoksodama nustebusi; rodėsi, kad jos kūnas vibruoja, sakytum kas nors būtų jai smogęs. Ji mėgino kažką pasakyti, bet tik perkreipė lūpas ir apsiašarojusi nusisuko ir nubėgo namų link. Kvirkas taip pat apsisuko ir girta eisena patraukė priešinga kryptimi, klupinėdamas ir šnarpšdamas, skubėdamas, kaip skuba sumanę pabėgti.

4

Makgonaglio aludė Kvirkui labiausiai patikdavo ankstyvą vakarą, kai ten nieko nebūdavo, išskyrus kelis nuolatinius lankytojus — liesą tipelį gale baro, įnikusį į žirgų lenktynių naujienas ir mąsliai besikasantį tarpkojį, arba tą vienam kitam žinomą girtuoklį poetą darbininko drabužiais ir kaustytais batais, dirsčiojantį į viskio stiklo dugne spingsinčią gelsvai rudą kibirkštį. Galėdavai pasiskaityti užuojautų *Evening Mail* laikraštyje — *Mieloji mama, mes nežinojom, kad taip sergi*, *Ir dar negalim susitaikyti su netektim* — ir pasiklausyti siaubingų barmeno Deivio gergždžiančiu balsu pasakojamų anekdotų. Būdavo taip ramu sėdėti raudonu aksomu trauktame dėmėtame minkštasuolyje, atsiduodančiame traukinio vagonu, dairytis arba snūduriuoti apramintam viskio ir cigaretės dūmo, mėgaujantis ilgomis, tingiomis valandomis, likusiomis iki uždarymo. Taigi, kai tą vakarą jis išgirdo kažką priėjusį prie stalelio ir sustojusį, kai pakėlęs akis pamatė Malą, net nesuprato, koks jausmas jį užvaldė stipriau — nuostaba ar pyktis.

— Jėzau! Malai! Ką čia veiki?

Malas nekviestas prisėdo ant žemos taburetės ir parodė į Kvirko stiklinaitę.

— Kas čia?

— Viskis, — atsakė Kvirkas. — Šitai vadinama viskiu, Malai. Varytas iš grūdų. Galima pasigerti.

Malas pakėlė ranką, priėjo gedulingai sukumpęs Deivis, sušniurkštęs ir suskubęs įtraukti į nosį sidabrinį lašelį.

— Gersiu to, — pasakė Malas vėl rodydamas į Kvirko stiklą. — Viskio.

Šitaip būtų galima prašyti apeiginės kraujo taurės.

— Gerai, pone, — atsakė Deivis ir nutipeno.

Kvirkas žiūrėjo, kaip Malas dairosi po aludę dėdamasis esąs susidomėjęs tuo, ką mato. Jis nesmagiai jautėsi. Taip, tiesa, dažniausiai jis jaučiasi daugmaž nesmagiai, bet šiomis dienomis jis nuolat taip jautėsi. Deiviui atnešus viskio, Malas ėmė raustis po kišenę ieškodamas piniginės, bet kol ją surado, Kvirkas spėjo sumokėti. Malas atsargiai gurkštelėjo stengdamasis nesusiraukti. Klaidžiojantis jo žvilgsnis sustojo ties padėtu ant stalo *Mail* numeriu.

— Ar yra laikraštyje kas nors įdomaus? — paklausė.

Kvirkas nusijuokė ir paklausė:

— Malai, kas yra? Ko nori?

Malas pasidėjo ant kelių rankas, suraukė kaktą ir patempė apatinę lūpą kaip pakviestas atsiskaityti peraugęs mokinukas. Kvirkas jau ne pirmą kartą svarstė, kaip šitam žmogui pavyko tapti garsiausiu šalyje akušerijos specialistu. Juk ne dėl visiems gerai žinomos tėvo įtakos... O gal?

— Ta mergina, — staiga pratarė Malas mesdamasis pirmyn, — Kristina Fols. Tikiuosi, tu... apie ją niekam neprasitarei.

Kvirkas nenustebo.

— Kodėl klausi? — pasidomėjo.

Malas minkė kelnių kelius. Nieko nematančias akis jis buvo įdūręs į stalą ir laikraštį. Baro priekyje, dažyto lango viršuje, vakaro saulė susirado kažkokį plyšį ir ant kilimo visai prie pat jų metė riebaus virpančio auksinio rombo pavidalo šviesos pluoštą.

— Ji dirbo namuose, — labai tyliai, kone pašnibždomis, pasakė Malas ir pirštu palietė akinių tiltelį.

— Kur... tavo namuose?

— Neilgai. Valė, padėjo Magei... na, žinai, — jis vėl atsargiai nurijo viskio mauką ir stebėdamas pats save padėjo stiklą ant apskrito kamštinio padėkliuko. — Nenoriu, kad apie tai būtų kalbama...

— Apie tai?

— Norėjau pasakyti, apie jos mirtį, apie visą tą reikalą. Nenoriu, kad šitai būtų aptarinėjama, ypač ligoninėje. Juk žinai, kokia ta ligoninė, kaip liežuvauja slaugės.

Kvirkas atsilošė minkštasuolyje ir žiūrėjo į priešais ant taburetės nutūpusį svainį, kamuojamą širdperšos ir nerimo, ištempusį ilgą kaklą su šokinėjančiu Adomo obuoliu, bumsinčiu į apykaklę.

— Malai, kas yra? — visai švelniai paklausė Kvirkas. — Ateini čia, į *aludę*, mauki viskį ir reikalauji, kad nekalbėčiau apie mirusią merginą... Tikiuosi, neįsivėlei į kokią nors linksmą istoriją?

Malas sužaibavo akimis.

— Ką turi galvoje sakydamas „linksma istorija"?

— Nežinau, tu man papasakok. Ar ji *buvo* tavo pacientė?

Malas vangiai patraukė pečiais tiek iš bejėgiškumo, tiek iš niauraus apmaudo.

— Ne. Taip. Aš lyg ir... ją prižiūrėjau. Man iš kaimo paskambino jos šeima. Smulkūs ūkininkai, paprasti žmonės. Pasiunčiau greitąją. Kai jie atvežė ją čia, ji jau buvo mirusi.

— Nuo plaučių embolijos, — pasakė Kvirkas; Malas skubiai pakėlė galvą ir į jį įsispoksojo. — Taip parašyta jos byloje.

— Aa, — pratarė Malas. — Teisingai, — jis atsiduso ir vienos rankos pirštais pradėjo barbenti į stalą, o paskui vėl po

truputį ėmė varyti savo. — Kvirkai, tu nesupranti. Tu su gyvaisiais nedirbi. Kai jie miršta tavo akivaizdoje, ypač jauni žmonės, jautiesi taip... kartais jautiesi taip, tarsi būtum praradęs... net nežinau. Vieną kurį iš savų, — jis vėl įbedė į Kvirką kančios kupinas maldaujančias akis, bet jose tebebuvo apmaudo krislas — ponas Malachis Grifinas nebuvo pratęs atsakyti už savo veiksmus. — Aš tik tavęs prašau nekalbėti apie tai ligoninėje.

Kvirkas ramiai pažvelgė į jį, ir jiedu ilgokai taip sėdėjo vienas priešais kitą, kol galiausiai Malas nuleido akis. Tokia Kristinos Fols mirties ataskaita Kvirko neįtikino; jis svarstė, kodėl šiuo netikėjimu nesistebi. Bet, antra vertus, jis jau buvo kone pamiršęs Kristiną Fols, kol šįvakar neatėjo Malas ir nepradėjo apie ją kalbėti. Kad ir kaip ten būtų, ji — tik dar vienas lavonas. Lavonų Kvirkas prisižiūrėjęs daugybę.

— Išgerk dar, Malai, — pasiūlė.

Bet Malas pasakė, kad ne, nebegers, kad jam reikia eiti, kad namuose jo laukia Sara, nes jie pakviesti pietų, o jam būtina persirengti, ir... Jo balsas nugeso, jis sėdėjo bejėgiškai žvelgdamas į Kvirką beviltišku, kenčiančiu veidu, ir Kvirkas pajuto, jog turi ką nors daryti, gal ištiesti delną ir paglostyti svainiui ranką, o gal padėti jam atsistoti. Tačiau Malas, tarsi pajutęs, kas sukasi Kvirko galvoje, patraukė nuo stalo ranką, mikliai atsistojo ir taip pat mikliai išėjo.

Kvirkas sėdėjo mąstydamas. Taip, tiesa, jam mažai terūpi tikslios tos merginos mirties aplinkybės, bet jam įdomu, kiek jos rūpi Malui, o kad apskritai rūpi — akivaizdu. Taigi kiek vėliau, dar tą patį vakarą, iš aludės išėjęs ne pats blaiviausias, bet ir ne girtas Kvirkas nėjo namo, bet pasuko į ligoninę, atsirakino savo kabinetą ir pažvelgė į dokumentų spintą, ketindamas dar kartą perskaityti Kristinos Fols bylą. Tačiau aplanko spintoje nebebuvo.

*

Registratorius Muliganas valgė ankstyvus priešpiečius. Jis sėdėjo atsilošęs kėdėje, užsikėlęs ant stalo kojas, skaitė laikraštį ir rūkė cigaretę; patogioje vietoje, ant grindų, šalia kėdės, garavo arbatos puodelis. Laikraštis — praėjusio sekmadienio *People*, pikantiškas straipsnelis, kurį jis taip įsijautęs skaitė, — apie kekšę iš kažkokio Bermondsio ir jos pagyvenusį gerbėją, senąją meilužę nudėjusį dėl jos pinigų. Laikraštyje buvo ir tos kekšės nuotrauka — didelė blondinė, apsitempusi siaura suknele, su virstančiu iš iškirptės biustu. Ji buvo kiek panaši į slaugę iš viršaus, kuri aną dieną išvyko į Ameriką, į tą, kuri buvo tokia maloni bosui... Prakeikimas, vilką mini — vilkas čia. Kai pats bosas įsiveržė į registratūrą, užknistas ir įniršęs, kaip visada, Muliganui teko vienu mikliu judesiu nukelti nuo stalo kojas, užgesinti nuorūką ir sukimšti į stalčių laikraštį; Kvirkas stovėjo tarpduryje uždėjęs ranką ant durų rankenos ir varstė jį šaltu žvilgsniu.

— Aš dėl iškviestos greitosios, — pratarė Kvirkas. — Vardas — Kristina Fols. Aną vakarą pas ją buvo išsiųsta greitoji. Į Viklovą ar Veksfordą, kažkur ten.

Dabar jau sujudęs sukrutęs registratorius nuėjo prie sukrautų aplankų, paėmė šio mėnesio žurnalą, atvertė jį padėjęs ant stalo, palaižė nykštį ir pradėjo vartyti puslapius.

— Fols, — pasakė jis, — Fols... — registratorius pakėlė akis. — F-O-L-S, teisingai?

Tebestovėdamas tarpduryje ir tebežiūrėdamas šaltu menkės žvilgsniu Kvirkas linktelėjo.

— Kristina, — patikslino jis. — Mirė vežama.

— Atleiskite, pone Kvirkai. Fols nėra, iš kaimo jos niekas neatvežė.

Kvirkas stovėjo susimąstęs, paskui vėl linktelėjo ir apsigręžė ketindamas eiti.

— Palaukite, — pratarė registratorius, pirštu baksnodamas į žurnalo puslapį. — Štai ji — Kristina Fols. Jeigu čia ta pati. Bet ji — ne iš kaimo; ją paėmė mieste. Ji buvo paimta pirmą valandą penkiasdešimt septynios minutės ryto, iš Krymo ir Stouni Baterio gatvių kampe esančių namų. Septynioliktas numeris. Raktininkė... — jis pažvelgė atidžiau, — kažkokia Doloresa Moran.

Registratorius pakėlė akis triumfuodamas, kukliai šypsodamasis — *kažkokia* Doloresa Moran; jis tuo didžiavosi ir už tokį apdairumą tikėjosi sulaukti nors menkos dėkingumo užuominos. Bet, savaime suprantama, jis neišgirdo jokios padėkos. Kvirkas tik paėmė popieriaus skiautę ir pieštuką, paprašė registratoriaus pakartoti adresą, jį užsirašė ir pasisuko eiti, bet paskui stabtelėjo ir nužvelgė ant grindų, prie kėdės, padėtą arbatos puodelį.

— Užimtas, tiesa? — paklausė švelniu balsu.

Registratorius gūžtelėjo pečiais atsiprašydamas.

— Iš ryto dar neišsijudinęs.

Kvirkui išėjus, jis sukaupęs drąsą trenkė jam pavymui durimis.

— Sarkastiškas galvijas, — sumurmėjo. Kas toji Kristina Fols? — svarstė registratorius, ir kodėl bosas taip ja domisi? Gal kokia nors greitosiomis nusistverta šliundra, kurią jis dulkina. Jis sukikeno: *greitosiomis nusistverta šliundra, kuriai buvo iškviesta greitoji.* Muliganas vėl sėdo prie stalo ir jau ketino iš naujo kibti į laikraštį, bet tada dar sykį atsilapojo durys ir tarpduryje išdygo Kvirkas.

— Toji Kristina Fols, — pasakė jis, — kur ji buvo išgabenta?

— Ką? — drėbė užsimiršęs registratorius. Pamatęs Kvirko žvilgsnį jis pašoko. — Atleiskite, pone Kvirkai, ko klausėte?

— Palaikai, — pratarė Kvirkas. — Kur jie buvo išgabenti?

— Kiek žinau, į miesto morgą, — Muliganas atvertė ant stalo tebegulintį žurnalą. — Teisingai, į morgą.

— Išsiaiškink, ar ji ten tebėra, gerai? Jeigu šeima dar nepasiėmė palaikų, grąžink juos čia.

Registratorius spoksojo į Kvirką.

— Man reikės... man reikės užpildyti dokumentus, — pasakė, nors nežinojo, kokių dokumentų galėtų prireikti, nes jo dar niekada niekas nebuvo prašęs iš morgo atgal pargabenti lavoną.

Kvirkui jo nuostaba įspūdžio nepaliko.

— Taip ir padaryk, — paliepė. — Užpildyk dokumentus, aš pasirašysiu, — išeidamas Kvirkas sustojo ir atsigręžė. — Dabar būsi dar labiau užimtas, a?

Jau vėliau jis svarstė, kodėl iš dviejų jaunesniųjų patologų jis paprašė pasilikti ir jam padėti būtent Vilkinso; į šį klausimą nebuvo sunku atsakyti. Žydas Sinkleris — geresnis specialistas, bet Kvirkas labiau pasitikėjo protestantu Vilkinsu. Vilkinsas nieko neklausinėjo, tik žvilgčiojo į rankų pirštų nagus ir nenatūraliai droviai pasakė, kad jam būtų labai gerai kitą savaitgalį gauti papildomą laisvadienį, nes norėtų nuvažiuoti namo į Lismorą aplankyti našlės motinos. Prašymas nebuvo neprotingas, nors jie ir dabar turėjo neatliktų suplanuotų darbų, ir Kvirkui, aišku, teko nusileisti, bet Vilkinsas jo akyse šiek tiek smuktelėjo, ir galiausiai Kvirkas pasigailėjo, kad nesikreipė pagalbos į Sinklerį. Ironiškai besišypsantis ir kandžiu sąmoju besimėtantis Sinkleris, į Kvirką žiūrintis su lengva, bet neabejotina

panieka, būtų per daug išdidus, kad už pagalbą tenkinant dar vieną, kaip buvo galima numanyti, Kvirko užgaidą prašytų grąžinti sugaištas darbo valandas.

Kaip paaiškėjo, Kristina Fols greitai išdavė varganą savo paslaptį. Šeštą valandą kūnas jau buvo atgabentas iš morgo, ir dar prieš septynias Vilkinsas nusiprausė ir ištipeno plokščiapadėmis kojomis, lyg mėgindamas išsliūkinti vogčia. Vis dar su chalatu ir žalia gumine prijuoste Kvirkas sėdėjo ant aukštos taburetės, prie didelės plieninės kriauklės, rūkė cigaretę ir mąstė. Jis žinojo, kad lauke — dar šviesus vakaras, bet čia, šiame belangiame kambaryje, kuris jam visada atrodė kaip didelė, gili, tuščia cisterna, galėjo būti ir vidurnaktis. Vienoje iš kriauklių nepagydomai varvėjo šalto vandens čiaupas, o virš skrodimų stalo kabantis šviestuvas su keliomis dienos šviesos lempomis mirkčiojo ir zvimbė. Nušviestas šaltos, šiurkščios šviesos kūnas, kadaise buvęs Kristina Fols, gulėjo ant nugaros: krūtinė ir pilvas plačiai pradaryti kaip skudurinis krepšys, blizgantys atidengtais viduriais.

Kartais jam atrodydavo, kad mirusiųjų kūnai jį traukia labiau nei gyvųjų. Taip, jį, galima sakyti, žavėjo lavonai — šios vaškine oda trauktos švelnios, staiga nustojusios veikti mašinos. Savo ruožtu jos buvo tobulos, kad ir kaip sugadintos ar sumaitotos, ir neabejotinai įspūdingos kaip senovinis marmuras. Jam taip pat atrodė, kad jis vis labiau į jas panėšėja, kad tam tikra prasme net tampa viena iš jų. Jis žvelgdavo į savo rankas, ir jos jam atrodydavo tokios pačios tekstūros — nepaslankios, tamprios, korytos, — kaip ir kūnai, su kuriais jis dirbo, tarsi lėtai, bet nuolatos į jį smelktųsi kažkokia negyvėlių substancija. Taip, jį žavėjo nebylus mirusiųjų paslaptingumas. Kiekvienas lavonas turėjo unikalią paslaptį — tikslią mirties priežastį, — paslaptį, kurią atskleisti buvo jo užduotis. Jam mirties kibirkštis buvo tokia pat svarbi kaip ir gyvybės kibirkštis.

Jis nukrėtė į kriauklę cigaretę, ir tyliai sušnypštęs pelenų kirminas minkštai krito į kriauklės skylę. Skrodimas tik patvirtino, kaip Kvirkas dabar suprato, jo įtarimus. Bet ką jam su tuo žinojimu daryti? Beje, kodėl jis mano, kad apskritai reikėtų ką nors daryti?

5

Krymo gatvė buvo tokia pati kaip ir visos kitos gretimos gatvės — dvi viena į kitą žvelgiančios eilės amatininkų namų žemais nėrinių užuolaidomis uždengtais langais ir siauromis durimis. Vėlyvos vasaros prieblandoje Kvirkas žingsniavo gatve, tyliai skaičiuodamas namus. Po dar šviesiu dangumi, pilkuojančiu aplink vario spalvos debesų pakraščius, viskas buvo ramu. Prie dvylikto namo kepurėtas vyrukas, apsivilkęs purviną nublizgusią liemenę, iš paversto vežimo galo kabino arklio mėšlą ir drėbė tiesiai ant šaligatvio. Žemiau kelių jo kelnių klešnės buvo surištos kelis kartus apvyniotomis geltonomis virvelėmis. Kam tos virvelės, svarstė Kvirkas, gal kad kojomis nebėgiotų žiurkės? Taigi taigi, tikrai yra prastesnių pragyvenimo šaltinių nei patologija. Kvirkui priėjus prie vežiko, šis liovėsi dirbęs, pasirėmė ant šakių koto, pakėlė kepurę, pravėdino pakaušį, draugiškai spjovė ant šaligatvio ir nusistebėjo, *koks baisiai šaltas vakaras.* Jo asiliukas stovėjo kaip įkirstas nudūręs akis, stengdamasis pasijusti esąs kur nors kitur. Gyvulys, žmogus, vakaro šviesa, šiltas garuojančio mėšlo kvapas — viskas susimaišė, ir Kvirkas pajuto kažką, ko dar negalėjo aiškiai prisiminti, kažką iš tolimos praeities, kas sklandė sąmonės paribyje ir atrodė kamuojamai nepasiekiama. Visa ankstyviausia našlaitiška Kvirko praeitis tokia — iškalbingas trūkumas, rezonuojanti tuštuma.

Norėdamas prisišaukti tą raktus saugančią moteriškę Moran jis beldė du kartus, bet ir prisišaukus ji pravėrė duris vos per pusę rankos. Viena nedraugiška akimi ji nužvelgė jį pro plyšį.

— Ponia Moran? — paklausė Kvirkas. — Doloresa Moran?

— Kas klausia? — sugirgždėjo ji.

— Aš vardu Kvirkas. Atėjau dėl Kristinos Fols.

Minutėlę į jį įbesta akis spoksojo nemirksėdama.

— Dėl Krisės? — paklausė. — O kas yra?

— Ar galiu su jumis pasikalbėti?

Ji vėl nutilo kažką galvodama.

— Palauk, — pasakė ir užtrenkė duris.

Po minutėlės ji vėl pasirodė nešina rankine ir paltu, ant kaklo užsimetusi lapės kailio šerpę su tabaluojančiu smailu snukeliu ir juodomis letenėlėmis. Ji vilkėjo kiek per jaunatvišką gėlėtą suknelę ir avėjo dideliais baltais batais aukštais gremėzdiškais kulnais. Plaukus ji buvo nusidažiusi vario rudumo atspalviu. Kvirkas užuodė kvepalų ir pridususių rūkalų kvapą. Lūpų dažais ant tikrų lūpų buvo nusipiešusi tobulą širdutę. Moteriškės ir lapės akys buvo kraupiai panašios — mažos, juodos ir spindinčios.

— Gerai, Kvirkai, — pasakė ji. — Jeigu nori su manimi pasikalbėti, gali man nupirkti išgerti.

Ji nusivedė jį į Morano barą, — „Ne ne, su manimi niekaip nesusiję“, sausai pratarė, — aptriušusią, ankštą, tamsią užeigą pjuvenomis nubertomis grindimis. Nors vakaras buvo švelnus, židinyje smilko trikojis su durpių gabalais ir buvo trošku nuo durpių dūmų; Kvirkui iškart pradėjo ašaroti akys. Bare buvo saujelė lankytojų, vieni vyrai, atėję čia patys vieni, palinkę prie bokalų. Kai Kvirkas ir moteriškė įėjo, tik vienas kitas pakėlė

akis per daug nesmalsaudami. Storas plikas barmenas linktelėjo Dolei Moran ir greitai permetė Kvirką vertinančiu žvilgsniu, atkreipdamas dėmesį į gerai sukirptą kostiumą ir brangius batus; Morano užeiga — ne ta vieta, kurioje lengvai įsimaišytų tarp kitų Šventosios Šeimos ligoninės gydytojas, netgi besirūpinantis vien mirusiaisiais. Dolė Moran paprašė džino ir vandens. Gėrimus jie nusinešė prie kampe stovinčio staliuko. Trikojės taburetės buvo žemos; Kvirkas pažvelgė į savąją dvejodamas — jau ne viena tokia trapi kėdutė buvo smigusi nuo jo svorio. Dolė Moran nusiėmė šerpę ir susukusi spirale padėjo ant stalelio. Kvirkui prikišus prie jos cigaretės žiebtuvėlį, ji uždėjo jam ant rankos delną ir pažvelgė į jį pro liepsną gudriu, linksmu, slapukišku žvilgsniu. Ji pakėlė taurę. „Iki dugno", — pasakė ir išgėrė, o paskui manieringai bakstelėjo piršto galiuku iš pradžių vieną, o paskui kitą nupieštų lūpų kamputį. Jai šovė kažkokia mintis, ir ji susiraukė, virš vienos akies sumesdama raukšlelių lanką.

— Tu ne policininkas, ką? — Kvirkas nusijuokė. — Ne, — pati atsakė ji imdama nuo stalo sidabrinį jo žiebtuvėlį ir vartydama delne, — ir nemaniau, kad policininkas.

— Aš gydytojas, — pasakė Kvirkas. — Patologas. Dirbu su...

— Žinau, kas yra patologas, — pasišiaušė ji, bet paskui jos žvilgsnis vėl pralinksmėjo. — Na, tai kodėl tave domina Krisė Fols?

Kvirkas perbraukė pirštu per taurės kraštą. Karoliukų akutėmis nuo stalo į jį žvelgė susirangiusi lapė. Jis paklausė:

— Ji pas jus gyveno, taip?

— Kas tau sakė?

Jis patraukė pečiais.

— Jūs čia gimusi? — paklausė. — Šioje miesto dalyje?

Taburetė atlaikė, bet jam buvo per maža — Kvirko sėdynė apskėtė visą kėdutę ir dar nukaro nesutilpusi; jis per didelis

šiam pasauliui, per didelis ir per daug nerangus. Kažkodėl jis prisiminė Deliją, savo mirusią žmoną Deliją.

Dabar Dolė Moran tyliai iš jo juokėsi.

— Ar tu garantuotas, kad nesi detektyvas? — paklausė ji. Moran baigė džiną ir ištiesė Kvirkui taurę. — Užsakyk man dar ir papasakok, kodėl nori sužinoti apie Krisę.

Kvirkas sukiojo rankoje tuščią jos taurę apžiūrinėdamas taurės šone nuo židinio atsispindinčias blausias liepsneles.

— Man tik smalsu, — atsakė, — ir viskas.

— Gaila, kad tau nebuvo smalsu anksčiau, — staiga jos balsas pasidarė rūstus. — Gal ji dabar būtų gyva.

— Juk jau sakiau, — ramiai pratarė Kvirkas, vis dar apžiūrinėdamas džino taurę. — Aš — patologas.

— Taip, — sutiko ji. — Dirbi su mirusiaisiais. Jie nekelia jokių bėdų, — nekantraudama ji sukryžiavo kojas. — Gausiu išgerti ar ne?

Kvirkui grįžus nuo baro, iš sidabrinio portsigaro, palikto ant stalo, ji jau buvo išsiėmusi dar vieną cigaretę ir dabar ją degėsi jo žiebtuvėliu. Moran išpūtė dūmų srovę į jau ir taip aprūkusias lubas.

— Žinau, kas esi, — pasakė ji.

Sėsdamasis ir nustebęs į ją žiūrėdamas Kvirkas tylėjo. Jį stebėjo nemirksinčios budrios, blizgančios jos ir lapės akutės. Rodėsi, ji buvo patenkinta matydama tuščią jo veidą ir nieko nesuprantančias akis.

— Dirbau Grifinams, — pratarė Moran.

— Teisėjui Grifinui?

— Ir jam taip pat.

— Kada?

— Seniai. Iš pradžių dirbau pas teisėją, paskui kurį laiką — pas poną Malą ir jo ponią, kai jie grįžo iš Amerikos. Jiems kuriantis prižiūrėjau jų vaiką.

— Febę?

Kaip gali būti, stebėjosi Kvirkas, kad jis jos neprisimena? Turbūt ją buvo įtraukęs viskio liūnas, kaip daugelį tais laikais.

Prisimindama praeitį Dolė Moran šypsojosi.

— Kaip ji dabar laikosi?

— Febė? — vėl paklausė Kvirkas. — Jau užaugo. Kitais metais jai sukaks dvidešimt. Turi vaikiną.

Moran papurtė galvą.

— Toji mažoji Febė buvo tikras siaubas. Bet tikra panelė. Oo, taip, tikra maža panelė.

Kvirkas jautėsi kaip plėšraus žvėries medžiotojas, atsargiai praskiriantis aukštą žolę, vos drįstantis kvėpuoti, bet, tiesą sakant, ko jis tyko?

— Ar taip ir susipažinote su Kristina Fols? — paklausė jis stengdamasis kalbėti atsainiai ir ramiai. — Per Grifinus?

Minutėlę ji nieko nesakė, mintimis klaidžiojo po praeitį. Bet pakirdo plykstelėjusi pykčiu.

— Ji buvo vardu Krisė, — atkirto. — Kodėl nuolat ją vadini Kristina? Niekas taip į ją nesikreipė. Krisė. Ji buvo vardu Krisė. O aš vardu Dolė.

Ji sužaibavo į jį akimis, bet Kvirkas neatlyžo. Jis paklausė:

— Ar ponas Grifinas — daktaras Grifinas, Malachis, — ar jis jūsų prašė, kad ją prižiūrėtumėt?

Ji patraukė pečiais nusigręždama. Pyktis pavirto irzlumu.

— Jie mokėjo už jos išlaikymą, — pasakė.

— Vadinasi, daktaras Grifinas su jumis bendrauja, taip?

Atsainus murmesys:

— Kai būnu reikalinga.

Ji gurkštelėjo džino. Kvirkas pajuto, kaip slysta iš rankų svarbi akimirka.

— Aš jai atlikau skrodimą, — pasakė. — Krisei. Žinau, kaip ji mirė.

Dolė Moran sėdėjo užsisklendusi savyje, sukryžiavusi ant krūtinės rankas, vis dar nusisukusi.

— Papasakokit man, ponia Moran, Dole, papasakokit man, kas tą vakarą nutiko, — paprašė Kvirkas.

Ji papurtė galvą, bet vis tiek atsiliepė.

— Kažkas buvo negerai. Ji kraujavo, visi patalai permirko. Jėzau, baisiai išsigandau. Turėjau bėgti prie telefono per tris ar keturias gatves. Kai grįžau, jai buvo labai blogai.

Kvirkas ištiesė ranką, lyg norėdamas ją paliesti, bet paskui patraukė.

— Skambinote daktarui Grifinui, — pratęsė Kvirkas, — ir jis išsiuntė greitąją.

Tada ji atsitiesė, įsirėmė rankomis į šlaunis, išlenkė nugarą, pakėlė galvą ir pro šnerves giliai įkvėpė gurkšnį oro.

— Buvo per vėlu, — pasakė, — jau mačiau. Jie ją išvežė, — ji gūžtelėjo pečiais. — Vargšė Krisė. Nebuvo ji bloga. Nors, kas žino? Gal taip ir geriau. Koks jos būtų laukęs gyvenimas? Ir jos, ir vaiko?

Trys sukrautos durpių plytos susmuko, ir iš po židinio atbrailos išvingiavo tirštų dūmų liežuvis. Kvirkas nunešė prie baro abi taures. Grįžęs prie staliuko jis sukrenkštė mėgindamas vaduotis iš dūmų.

— O kas nutiko vaikui? — paklausė.

Dolė Moran sėdėjo tarsi nieko neišgirdusi.

— Pažinojau taip kūdikio susilaukusią merginą, — pasakojo ji nežinia kur įbedusi akis. — Iš jos tą vaikelį paėmė ir atidavė į prieglaudą. Ji išsiaiškino, į kokią. Ji ten eidavo kasdien, stovėdavo prie žaidimų aikštelės, žiūrėdavo per tvorą svarstydama, ar atskirtų savo berniuką iš visų kitų. Ji taip vaikščiojo metų metus, kol išgirdo, kad jis jau seniai išvežtas kitur. — Kurį laiką ji sėdėjo tylėdama, paskui sukrutėjo ir staiga kone

bičiuliškai jam nusišypsojo. — Ar kada nors matotės su ponia Grifin? — paklausė. — Kalbu apie ponią Mal. Kaip ji laikosi? Ji man visada patiko. Ji man buvo gera.

— Buvau vedęs jos seserį, — pasakė jis.

Dolė palinksėjo.

— Žinau.

— Ji irgi mirė, — pasakė Kvirkas. — Ponios Grifin sesuo. Mano žmona. Delija. Ji mirė gimdydama, kaip Kristina.

— Krisė.

— Taip, Krisė, — jis vėl ištiesė ranką ir šįkart ją palietė — vos juntamai paglostė jai ranką, akimirką pajusdamas senstančios odos — vėsios, lyg popierinės — tekstūrą. — Dole, kas vaiko tėvas? Na, Krisės vaiko... kas jis?

Ji patraukė ranką ir suraukusi kaktą į ją įsižiūrėjo, tarsi tikėdamasi pamatyti ten likusias jo pirštų žymes — įdubas. Paskui apsidairė mirksėdama, tarsi staiga būtų pamiršusi, apie ką jie kalbėjosi. Ji greitai susirinko daiktus ir atsistojo.

— Einu, — pasakė.

Dabar dangus buvo tamsus, tik vakarų pusėje ties horizontu raudonavo ryškus brūkšnys, kurį jie vis pamatydavo kiekvienos gatvės, kurią kirsdavo, gale. Vakaras dvelkė rudeniu, ir lengva suknele apsivilkusi Dolė Moran glaudė prie kaklo kailinę šerpę ir įsikibusi Kvirkui į parankę vis taikėsi prie jo prisiglausti, kad būtų šilčiau. Kadaise ji buvo jauna. Kvirkas pagalvojo apie Febę, prisiminė, kaip jiems einant Stepono Grino gatve prie jo prisispaudė lankstus jos kūnas.

Dvylikto numerio durys buvo praviros ir vedė į siaurą apšviestą koridorių. Liemene vilkintis žmogus nuo šaligatvio šakėmis kabino mėšlą ir krėtė į karutį. Koridoriuje mėtėsi laik-

raščių skiautės. Kvirkas apsižvalgė — apšviestas tarpduris, laikraščiai ant grindų, prie mėšlo krūvos palinkęs žmogus su šakėmis, — ir vėl jam prabilo kažkas iš pamestos praeities.

— Žinai, aš turiu viską užsirašiusi, — pasakė Dolė Moran. Nors gatvėje stipriai atsidavė mėšlu, jis užuodė nuo jos sklindantį džiną. — Viską apie Krisę. Sakytum turiu kaip kokį dienoraštį. Laikau patikimai paslėpusi, — jos balsas pasidarė gūdus. — Jeigu kas nutiks, žinosiu, kur viską nusiųsti. — Kvirkas pajuto jai per nugarą nubėgusį virpulį. — Norėjau pasakyti, — paskubėjo pridurti Dolė, — jeigu kada nors atsirastų kas nors, kas to dienoraščio panorėtų.

Jie priėjo prie Dolės durų; ji rausėsi rankinėje ieškodama rakto, staiga tapusi trumparegė ir netikėtai pasenusi. Kvirkas jai davė savo vizitinę kortelę.

— Čia — mano telefono numeris, — pasakė. — Ligoninės numeris. O štai čia, žiūrėkit, mano namų telefonas, — nusišypsojo jis. — Jeigu kas nutiktų.

Dolė kilstelėjo kartoninį kvadratuką į gatvės žibinto šviesą ir jos akys keistai sužibo, bet tuo pačiu metu lyg ir apsiblausė.

— *Gydytojas patologas*, — garsiai perskaitė. — Toli nuėjai.

Atidariusi duris ji žengė į koridorių, bet Kvirkas dar nebuvo baigęs su ja kalbos.

— Dole, ar jūs priėmėte vaiką? Krisės vaiką? — ji nežiebė koridoriuje šviesos, ir tamsoje Kvirkas vos įžiūrėjo jos siluetą.

— Ir tai ne pirmas vaikelis, kurį priėmiau, — išgirdo jis suprunkščiant. — Ten buvo mergytė.

Kvirkas žengė prie durų, bet ant slenksčio sustojo, tarsi jam būtų pastojęs kelią nematomas barjeras. Tamsoje Dolė stovėjo atgręžusi jam nugarą ir neketino atsisukti.

— Kas jai nutiko? — paklausė Kvirkas.

Dolė prabilo dar rūstesniu balsu.

— Pamiršk tą vaiką, — pasakė. Iš tamsos atsklidęs balsas jam nuskambėjo pranašiškai.

— O tėvas?

— Ir jį pamiršk. Jį būtinai pamiršk.

Ryžtingai, bet ne piktai ji uždarė duris, ir Kvirkas pasitraukė; jis išgirdo, kaip sutraška spyna ir į vietą atgula skląstis.

Rytą jis nuėjo į registratūrą ir paliepė registratoriui Muliganui įrašyti į žurnalą, kad greitoji paėmė Kristiną Fols ne iš Stouni Baterio, bet iš jos tėvų namų. Iš pradžių Muliganas to daryti nenorėjo — „Kažkaip neįprasta, ką, pone Kvirkai?“ — bet Kvirkas nenusileido.

— Visi dokumentai turi būti tvarkingi, vaikine, — skubiai išbėrė jis. — Nenoriu jokių netikslumų. Prastai atrodys, jei kas nors pasiteiraus.

Registratorius nuolaidžiai linksėjo. Jis žinojo, — taip pat žinojo, kad žino ir Kvirkas, — jog ir anksčiau, švelniai tariant, buvo netikslumų, kai patyliukais reikėjo perrašyti dokumentus. Taigi, per petį stebint ponui Kvirkui, jis darbavosi skustuvu ir parkeriu, ir naujasis įrašas teigė, jog Kristina Fols buvo paimta rugpjūčio 29-ą dieną, pirmą valandą trisdešimt septynios minutės ryto, iš septinto Šv. Finano gatvės numerio Veksforde ir nugabenta į Šventosios Šeimos ligoninę Dubline, kur buvo pripažinta mirusia pakeliui į ligoninę nuo plaučių embolijos, kuria sirgo gyvendama pas tėvus.

6

Sekmadienio rytas Kvirkui — trumputė saldi atgaiva, atlygis už vaikystėje patirtą priespaudą. Jam gyvenant Kariklyje ir vėliau, kai teisėjas jį iš ten atsiėmė ir su Malu išsiuntė į Šv. Aidano mokyklos bendrabutį, sekmadienio rytai buvo tikra kančia — jie būdavo kitokie nei šiokiadieniais, bet tokie pat baisūs, gal net dar baisesni. Kitomis savaitės dienomis bent jau reikėdavo daug ką nuveikti — darbas, pamokos, iš proto varantis kalimas mokykloje, o sekmadieniai būdavo tikras desertas — maldos, mišios, begalinis pamokslas, o paskui — ilga bespalvė diena iki vakarinių pamaldų, tada — rožinis, dar vienas pamokslas ir palaiminimas; paskui — užgesintos šviesos ir vėl artėjantis pirmadienio siaubas. Dabar jo sekmadieniai prasidėdavo kitokiais ritualais, sumanytais jo paties; tuos ritualus jis galėjo keisti, ignoruoti, galėjo jų atsisakyti kada panorėjęs. Vienintelis nekintantis ritualas buvo sekmadienio laikraščiai, kuriuos jis pirkdavo iš kupriaus pardavėjo prie Habando tilto; jei būdavo gražus oras, prisėsdavo ant seno geležinio suolo prie užtvankos, skaitydavo ir rūkydavo, nugriebdamas tik paviršėlį dabar jau vakarykščių žinių.

Jis pajuto ateinančią Sarą nė nepakėlęs akių, o paskui pamatė ją žingsniuojančią pakrantės taku. Sara vilkėjo tamsiai raudonos spalvos paltą ir buvo užsidėjusi Robino Hudo sti-

liaus skrybėlaitę su plunksna; ji nešėsi delninukę, kurią abiem rankom spaudė prie krūtinės.

Žingsniavo nudūrusi akis, saugodamasi balučių, atsiradusių po vakarinio lietaus, ir dar todėl, kad nebuvo pasirengusi sutikti nustebusio Kvirko žvilgsnio. Ji žinojo, kur jis bus (Kvirkas — įpročio žmogus), bet dabar jau gailėjosi ėjusi jo ieškoti. Galiausiai pakėlusi akis suprato, jog jis atspėjo, ką ji dabar jaučia, todėl neatsistojo pasitikti jai priėjus visai arti, tik sėdėjo pasidėjęs ant kelių atverstą laikraštį ir žvelgė į ją, kaip jai pasirodė, ironiškai, gal net kiek paniekinamai ir pašaipiai šypsodamasis.

— Na, — pratarė jis, — kas tave čia atginė iš Ratgaro tvirtovės?

— Buvau mišiose Hadingtono gatvėje. Kartais sekmadieniais ten nueinu, na, kad... — ji vienu metu nusišypsojo, patraukė pečiais ir susiraukė, — ... kad paįvairinčiau gyvenimą.

Kvirkas palinksėjo, sulankstė laikraštį ir atsistojo — didžiulis, kaip visada, ir ji, kaip visada, pasijuto esanti keliais dydžiais mažesnė; Sara nevalingai pasitraukė atatupsta, susvyravusi ant aukštų kulniukų.

— Gal galėčiau su tavimi paėjėti? — paklausė Kvirkas tyčia nutaisytu šelmišku berniokišku balsu, tarsi norėdamas parodyti, jog yra pasirengęs išgirsti neigiamą atsakymą.

Keista vis dar būti jį įsimylėjusiai ir nieko iš to nesitikėti, svarstė Sara.

Jie patraukė tuo pačiu keliuku, kuriuo ji buvo atėjusi, praėjo pro sudžiūvusių viksvų sąžalynus. Pirma tikrai rudeniška diena: dangus — švytinti ūkana, vandenyje atsispindinti pieno baltumu. Valandėlę jiedu tylėjo, paskui Kvirkas pratarė:

— Aš atsiprašau... už tą vakarą tavo namuose.

— Oi, dabar atrodo, kad tai nutiko prieš šimtą metų. Be to, buvai girtas. Kai pasakoji, kaip labai tau patinku, visada žinau, kad esi girtas.

— Ne dėl to noriu atsiprašyti. Man nereikėjo vestis Febės į aludę.

Sara nenorom nusijuokė.

— Taip, Malas baisiai ant jūsų abiejų pyko, bet ypač ant tavęs.

Sudirgęs Kvirkas atsiduso.

— Nusivedžiau ją išgerti, — kalbėjo jis. — Neketinau jos parduoti baltųjų vergijon. — Pajutusi Kvirko balse priekaištą Sara tylėjo. — Na, — jau švelniau tęsė Kvirkas, — kaip mišios? Anksčiau nebuvai tokia pamaldi.

— Galbūt visa tai — iš nevilties, — atsakė Sara. — Juk nevilties apimti žmonės visada atsigręžia į Dievą, taip?

Kvirkas nieko neatsakė, tik pasukęs galvą pažvelgė į ją ir pamatė, kad ji žiūri į jį sielvartingai šypsodamasi suspaustomis lūpomis, tarsi staiga jie būtų priėję prie kažkokių slaptų durų, ji būtų šiek tiek jas pravėrusi ir atsigręžusi norėdama įsitikinti, ar jis seks paskui ją į tamsą. Kvirkas pasijuto besitraukiąs — yra vietų, kur jis nesiryžtų žengti. Jiems iš už nugarų upėje pasirodė dvi gulbės ir dabar plaukė greta jų, iškėlusios keistas kaukėtas galvas. Kvirkas paklausė:

— O tasai jos vaikinas, tasai Konoras Keringtonas... Ar ji rimtai į jį įsižiūrėjusi?

— Tikiuosi, kad ne.

— O kas, jei rimtai?

— Oi, Kvirkai... Ar tokiame amžiuje kas nors gali būti rimtai?

— Mes buvome rimti.

Jis taip greitai išbėrė šiuos žodžius, sakytum taip įsitikinęs savo teisumu, kad Sara net krūptelėjo. Ji įsižiūrėjo į takelį. Suprato, kad Kvirkas vaidina, bet koks jis geras aktorius; toks geras, jog, ji neabejojo, kartais galėjo įtikinti net save.

— Kvirkai, prašau, — pratarė ji. — Nereikia.

— Ko nereikia?

— Ir pats labai gerai žinai.

Gulbės vis dar plaukė greta, ir dabar viena iš jų gailiai suriko — negarsiai, bet, rodos, iš pačios širdies; Sarai rodėsi, kad suriko ji pati. Jie priėjo Begoto gatvės tiltą. Lentpjūvė kitame krante sekmadienį buvo uždaryta, bet jie vis tiek užuodė iš tos pusės sklindantį lengvą sakų kvapą. Jie stovėjo vienas šalia kito po tiltu ir žiūrėjo į vandenį. Gulbės irgi sustojo.

— Mano tėvas labai serga, — pratarė Sara. — Pamaniau, gal vertėtų užpirkti už jį mišias Hadingtono gatvės bažnyčioje. — Kvirkas trumpai nusijuokė, ir ji pažvelgė į jį rimtu žvilgsniu. — Kvirkai, nejau tu tikrai netiki Dievo?

— Aš tikiu velnią, — atsakė jis. — Štai ko jie mus tikrai išmokė Karikilo mokykloje.

Sara linktelėjo. Dabar jis vėl vaidina.

— Kariklis, — pakartojo ji. — Kiek girdžiu, tu dažnai mini šį pavadinimą ir visada tuo pačiu tonu.

— Tokios vietos įsirėžia visam laikui.

Sara uždėjo jam ant rankos delną, bet Kvirkas niekaip jai neatsakė, todėl ji ranką patraukė. O kas, jei jis tikrai apsimetinėja? Ji net neabejoja, kad Kvirkas daug iškentėjo; nesvarbu, kad tos kančios liko toli praeityje.

— Aš tyčia ėjau šiuo keliu, — kalbėjo ji. — Tikiuosi, pats supratai. Man prastai sekasi dangstytis. Laimei, nekeiti įpročių, — ji nutilo rinkdama žodžius. — Kvirkai, noriu, kad pasikalbėtum su Malu.

Kvirkas pažvelgė į ją pakėlęs antakius.

— Apie ką?

Sara priėjo prie pat vandens. Abi gulbės apsisuko ir ėmė plaukti prie jos, lygiame vandens paviršiuje palikdamos V rai-

dės rėžius. Turbūt jos tikisi iš Saros gauti maisto; ir kodėl gi joms nesitikėti? Iš jos visi ko nors tikisi.

— Noriu, kad judu su Malu liautumėtės baręsi, — pasakė ji. — Noriu, kad jūs... susitaikytumėte, — ji droviai nusijuokė ištarusi šį žodį, išgirdusi įmantrų jo skambesį.

Kvirkas žvelgė į ją, bet dabar jau susiraukęs, nuleidęs antakius.

— Ar Malas tavęs prašė čia ateiti? — įtariai paklausė jis.

Dabar jau jai atėjo eilė įremti į jį nustebusį žvilgsnį.

— Aišku, kad ne! — atsakė ji. — O kodėl turėtų prašyti?

Bet Kvirkas nenurimo.

— Pasakyk jam, — šaltai kalbėjo jis, — jog dėl jo padariau viską, ką galėjau. Būtinai pasakyk.

Sarai prieš akis plaukiojančios gulbės ramiai suposi ant vandens užtūpusios savo atspindžius, vis labiau nekantraudamos, nes ji nedavė to, ką žadėjo visa jos povyza, ko buvo galima tikėtis iš šios kraujo spalvos paltu dėvinčios moters su šaulio kepuraite. Į paukščius ji nekreipė jokio dėmesio. Sara žvelgė į Kvirką nesuprasdama, ką jis turi omenyje, ir pamatė, kad iš jos nė nesitikima supratimo. Bet ką Kvirkas galėjo padaryti Malo labui? Kas?.. Kvirkas?... Kam?.. Malui?..

— Kvirkai, labai prašau, — meldė ji pykdama ant savęs, kad taip žeminasi. — Maldauju. Pasikalbėk su juo.

— Aš tavęs klausiu: apie ką?

— Apie bet ką. Apie Febę... Pasikalbėk apie Febę. Jis tavęs klauso, nors gal tau ir atrodo, kad ne.

Gulbė vėl suklykė, nepatenkinta duodama Sarai ženklą.

— Turbūt čia patelė, — pasakė Kvirkas. Suglumusi Sara suraukė kaktą. Kvirkas parodė pirštu į paukščius jai už nugaros. — Sakoma, kad jie susiporuoja visam gyvenimui. Šita turbūt patelė, — jis šyptelėjo kreiva šypsena. — Arba patinas.

Sara abejingai patraukė pečiais.

— Jis labai įsitempęs, — pasakė.

— Ko jam būti įsitempusiam?

Sara suprato, kad Kvirkui darosi nuobodu; ji girdėjo šitai jo balse. Tokios dorybės kaip kantrybė, tolerancija ir atlaidumas niekada nebuvo būdingos Kvirkui, apskritai negalinčiam didžiuotis dorybių gausa.

— Malas man neišsipasakoja, — kalbėjo ji. — Jau seniai nieko nebepasakoja.

Ji vėl pamėgino praverti duris į tamsą, o jis ir vėl nepriėmė jos kvietimo eiti drauge.

— Manai, kad man jis išsipasakos? — tyčia šiurkščiai paklausė Kvirkas.

— Kvirkai, jis — geras žmogus, — ji ištiesė į jį rankas, lyg skausmingai maldautų. — Prašau... Jam reikia su kuo nors pasikalbėti.

Kvirkas savo ruožtu pakėlė stambius pečius ir vėl nuleido. Būdavo akimirkų, pavyzdžiui, kai jis štai taip judindavo plačius pečius, kai jis atrodydavo esąs ne iš raumenų ir kaulų, bet iš kažkokios neaiškios medžiagos, lyg ištašytas ar išdrožtas.

— Gerai, Sara, — kaip iš po žemių atsakė jis nuvargusiu balsu neapsikęsdamas. Galiausiai praradusios viltį gulbės apsisuko ir ramiai, išdidžiai nuplaukė sau lyg per stiklą. — Gerai, — jau tyliau pakartojo jis. — Gerai.

Jis pakvietė Malą pietų į Džemeto restoraną. Kvirkas puikiai suprato, kad taip pasirinko tyčia, neslėpdamas piktdžiugos, nes Malas menkai tevertino gerą maistą, o tarp restorano lankytojų — „puošeivų“ numintais kulnais — turėjo jaustis nepa-

togiai. Jis sėdėjo budriai žvalgydamasis ant tokios pat kaip ir jis aukštos ir liaunos kėdės; ilgas kaklas kyšojo iš baltų marškinių apykaklės, o abiejų rankų pirštai, — Kvirkui visada atrodė, kad jo rankos panašios į smaugiko, tokios dailios, gležnos, — buvo įsitvėrę stalo krašto, tarsi jis bet kurią akimirką galėtų pašokti ir iš čia išlėkti. Vilkėjo įprastą kostiumą šviesiais dryželiais ir buvo pasirišęs peteliškę. Nors dėvėjo elegantiškus drabužius, su jais niekada neatrodė dailiai; tarsi jį būtų rengęs koks nors susinervinęs žmogus; taip motina galėtų rengti besispyriojantį sūnų, puošdama jį konfirmacijai skirtu kostiumu. Prie jų priplasnojo restorano administratorius ir pasiūlė *mesjė Kvyrkui* ir jo svečiui aperityvo; Malas sunkiai atsiduso ir pažvelgė į laikrodį. Kvirkas džiaugėsi matydamas jį taip įkliuvusį: tai dalis jo užmokesčio, dalis kompensacijos, kurios jis reikalavo iš savo svainio, kone brolio, už tuos privalumus, kuriais šis galėjo mėgautis; na, jeigu Kvirko būtų paklausta, kokie tie privalumai, jis nė nebūtų tiksliai atsakęs, tik būtų paminėjęs vieną itin akivaizdų — savaime suprantama, Sarą.

Kvirkas išsirinko brangų raudonąjį vyną ir demonstratyviai suko ir teliūskavo šlakelį gėrimo taurėje uosdamas ir ragaudamas, pritariamai linksėdamas laukiančiam padavėjui, o Malas sėdėjo nusukęs žvilgsnį, mėgindamas suvaldyti nekantrą. Jis neišgers nė lašo vyno teisindamasis, kad po pietų jam reikės dirbti.

— Ir puiku, — atkirto Kvirkas. — Man daugiau liks.

Švytinčiu juodu fraku vilkįs pagyvenęs padavėjas pamalonino juos saldžiai rimta šermenų tvarkdario šypsena. Kvirkui užsisakius lašišos drebučiuose ir keptos kurapkos, Malas paprašė vištienos sriubos ir paprasčiausio omleto.

— Malai, dėl Dievo, — tyliai pratarė Kvirkas.

Jie kalbėjosi dar labiau įsitempę nei visada. Restorane buvo užimti tik du kiti staliukai, todėl kone per pusę salės buvo galima išgirsti kiekvieną ne pašnibždom tariamą žodį. Jie padrikai kalbėjosi apie ligoninės reikalus. Nuo pastangų nežiovauti Kvirkui ėmė skaudėti žandikaulius; galiausiai jam ėmė skaudėti ir smegenis. Jį žavėjo ir siutino Malo sugebėjimas taip gilintis, — o gal tik įtikinamai sudaryti įspūdį, kad yra įsigilinęs, — į administracinių Šventosios Šeimos ligoninės reikalų subtilybes; vien nuo ligoninės pavadinimo Kvirką nukrėsdavo bjaurus šiurpas ir darydavosi koktu. Klausydamasis, kaip flegmatiškai Malas dėsto apie, jo žodžiais tariant, *finansinę ligoninės situaciją paėmus apskritai*, Kvirkas klausė savęs, ar jam pačiam iš esmės netrūksta rimties, bet, savaime suprantama, taip klausdamas gerai suprato, jog iš tikrųjų tik sveikino save už tai, kad nėra toks nuobodus ir atkaklus kaip svainis. Jam ir dabar atrodė, kad Malas — paslaptis, kurios niekada nebus lemta įminti, tačiau dėl to visai neįspūdinga. Malas Kvirkui buvo tarsi Sfinksas — aukštas, neišvengiamas ir monumentaliai absurdiškas.

Vis dėlto, kaip spręsti Kristinos Fols klausimą? Kvirkas nusprendė, kad profesinis aplaidumas čia turėtų būti niekuo dėtas — Malas niekada nedirbo aplaidžiai. Bet tada kas nutiko? Kvirkas neabejotų atsakymo į šį klausimą teisingumu, jei čia būtų įsipainiojęs koks nors kitas žmogus, ne Malachis Grifinas. Tokios merginos kaip Krisė Fols — tikros pinklės neapdairiesiems, bet Malas buvo apdairiausias kada nors Kvirko pažinotas žmogus. Ir vis dėlto, stebėdamas jį dabar, žaidžiantį su sriubos šaukštu, kibiais pirštais jį nuleidžiantį ir vėl pakeliantį, — beje, tos rankos... nors ir grakščios, bet kažkokios negrabios ir nemiklios; gimdykloje jis buvo pelnęs per greitai chirurginių žnyplių besigriebiančiojo reputaciją, — Kvirkas svarstė, ar per

visus šiuos metus nebus nepakankamai įvertinęs savo svainio, o gal būtų tiksliau pasakyti — pervertinęs. Kas slypi už šio kaulėto karsto formos veido, šių išsprogusių blyškiai mėlynų akių? Kokie neleistini geismai ten glūdi? Vos tik jam pradėjus austi tokias mintis, visa jo esybė bjaurėdamasi ėmė priešintis. Ne: jis nenori spekuliuoti slaptais Malo potraukiais. Mergina mirė, jis užglaistė nešvarias mirties aplinkybes, ir viskas, daugiau ir nereikėtų į nieką gilintis. Tokie dalykai dedasi dažniau nei galima įsivaizduoti. Kvirkas prisiminė Sarą, stovinčią ant kanalo kranto, negandų sklidinomis akimis žiūrinčią į gulbes ir jų nematančią. *Jis labai įsitempęs*, pasakė ji; ar įsitempęs dėl Kristinos Fols? O jeigu taip, ar Sara apie ją žino? Ir ką žino, jei žino? Kvirkas tarė sau, kad pasielgė teisingai — įrašas registracijos žurnale buvo sėkmingai pakeistas, o tasai bailys Muliganas laikys liežuvį už dantų. Mergina mirė — ir visa kita jau nebesvarbu. Beje, dabar jis laiko svainį savo rankose. Kvirkas nemanė, kad jam kada nors prireiks, jog jis kada nors panorės šiuo privalumu pasinaudoti, bet jam buvo malonu žinoti, kad dabar jis pranašesnis, nors toks žinojimas lengvai tvilkė gėda.

Lašiša buvo beskonė ir kažkokia gliti, o kurapka — per sausa. Jauna putli moteris, sėdinti prie artimiausio stalelio, žiūrėjo į Malą ir kažką kalbėjo savo draugei; be jokių abejonių, tai jo pacientė, dar viena matrona, prie kurios didysis ponas Grifinas prikišo rankas. Kvirkas užgesino šypsnį, o paskui, nė nespėjęs susiturėti, išgirdo save pratariantį:

— Žinai, manęs to prašė Sara.

Įnikęs į ateinančių mokestinių metų biudžeto temą Malas nutilo ir sėdėjo nejudėdamas, spoksodamas į paskutinį lėkštėje likusį omleto kąsnį, truputį pakreipęs galvą, lyg neprigirdėtų ar jam būtų pribėgę į ausį vandens.

— Ko? — be jokios intonacijos paklausė.

Kvirkas degėsi cigaretę, todėl turėjo kalbėti tik puse burnos.

— Ji paklausė manęs, ar negalėčiau su tavimi pasišnekėti, — kalbėjo jis netyčia išpūsdamas dailų dūmų žiedą. — Atvirai kalbant, tai vienintelė priežastis, dėl kurios esu čia.

Malas kažką svarstydamas iš lėto padėjo peilį ir šakutę, iš abiejų lėkštės šonų paguldė rankas ant stalo delnais į apačią, tarsi tuoj rengtųsi atsistoti smagiai atsirėmęs.

— Iki šiol Sarai vis atsakydavai, — pratarė.

Kvirkas atsiduso. Tarp jų visada viskas šitaip, pešasi kaip vaikai — paniuręs Malas spyriojasi, o mėginantis būti linksmas ir nerūpestingas Kvirkas tik apmaudauja ir drabstosi neapgalvotais žodžiais.

— Ji mano, kad pakliuvai į bėdą, — trumpai drūtai tarė Kvirkas. Suirzęs jis sukiojo tarp pirštų cigaretę.

— Ar ji taip ir pasakė? — paklausė Malas. Jo klausimas nuskambėjo taip, lyg jam būtų nuoširdžiai smalsu, ar tikrai taip ir buvo.

Kvirkas gūžtelėjo pečiais.

— Tiek daug žodžių nepavartojo, — jis vėl piktai atsiduso, tada atsilošė ir prabilo žemesniu balsu, kad padarytų didesnį įspūdį. — Klausyk, Malai, turiu tau kai ką pasakyti. Dėl tos merginos, dėl Kristinos Fols. Aš ją grąžinau iš morgo ir atlikau skrodimą.

Malas tyliai atsikvėpė iš labai giliai, tarsi būtų didelis mažyčio smeigtuko pradurtas balionas. Prie to kito staliuko sėdinti moteris vėl pažvelgė jų pusėn ir pamačiusi Malo veido išraišką liovėsi kramčiusi.

— Kodėl taip padarei? — tyliai paklausė Malas.

— Todėl, kad man melavai, — atsakė Kvirkas. — Ji nebuvo iš kaimo. Ji gyveno name Stouni Baterio kvartale — Dolės Moran name. Ir ji mirė ne nuo plaučių embolijos, — jis pa-

purtė galvą ir kone nusijuokė. — Malai... jau tikrai... plaučių embolija! Nejau negalėjai sugalvoti ko nors įtikinamiau?

Malas lėtai palinksėjo ir nusisuko, sugaudamas prie gretimo stalelio sėdinčios moters žvilgsnį; akimirksnį jis automatiškai nutaisė švelniausią šypsenėlę, ir Kvirkui šovė į galvą, kad taip šypsotis galėtų laidojimo biuro agentas, o ne žmogus, kurio profesija — pakviesti į šį pasaulį naują gyvybę.

— Jau geriau apie tai neplepėtum, — beveik nejudindamas lūpų sumurmėjo Malas, vis dar nežiūrėdamas į Kvirką, įbedęs akis į kažkurį salės tašką.

— Jau sakiau, — kalbėjo Kvirkas, — kad tau nenoriu nieko bloga. Nepamiršau, jog kadaise padarei man paslaugą ir niekam apie tai neprasitarei.

Prie jų priėjo gedulingai nusiteikęs padavėjas — šiandien viskas sukasi apie mirtį — ir nurinko pietų likučius. Jam pasiūlius kavos, nė vienas vyriškis nieko neatsakė, todėl jis tyliai nuplaukė. Malas sėdėjo ant nedidelės kėdės pasisukęs šonu, užmetęs ilgą koją ant kitos, išsiblaškęs barbendamas pirštais ant staltiesės.

— Papasakok man apie tą merginą, — paprašė Kvirkas.

Malas gūžtelėjo pečiais.

— Labai mažai ką galėčiau papasakoti, — pasakė jis. — Ji susitikinėjo su kažkokiu vaikinu ir... — Malas pakėlė ranką ir vėl ją nuleido, — ...viskas nutiko kaip paprastai. Mums, aišku, teko ją atleisti.

Mums. Kvirkas nieko neatsakė, ir Malas tęsė:

— Susitariau su tąja Moran, kad ją prižiūrėtų. Vidurnaktį sulaukiau skambučio. Išsiunčiau greitąją. Buvo per vėlu.

Jiems sėdint prie stalo tarp jų abiejų tvyrojo keistas jausmas — tarsi kažkas lėtai kristų, kaip ką tik nukritusi Malo ranka — apatiškai ir bergždžiai.

— O kūdikis?

Vienintelis Malo atsakymas — nežymiai papurtyta galva. Paskui — tyla.

— Tą naktį tu neperrašinėjai Kristinos Fols bylos, — staiga tvirtai įsitikinęs savo teisumu pratarė Kvirkas. — Tu *pildei* dokumentą, tiesa? O paskui, kai tave užklupau, bylą paėmei ir sunaikinai.

Malas nukėlė koją nuo kitos kojos ir pavargusiu balsu suniurnėjęs vėl atsisuko į stalą.

— Klausyk... — pratarė jis, nutilo ir atsiduso. Malas atrodė kaip visai nusikamavęs žmogus, kažkieno verčiamas aiškinti tai, kas ir taip absoliučiai akivaizdu. — Tiesą sakant, aš taip padariau dėl šeimos.

— Kurios šeimos?

— Tos merginos. Jiems ir taip labai blogai, kad jie neteko dukters; kam jiems žinoti dar ir apie kūdikį.

— O ką žinai apie tėvą? — Malas suglumęs pažvelgė į Kvirką. — Apie jos vaikiną, — nekantravo Kvirkas, — vaikelio tėvą.

Malas apsidairė, apžiūrėjo grindis vienoje stalo pusėje, paskui — kitoje, tarsi dingusio Kristinos suvedžiotojo tapatybė būtų aiškiai užrašyta kažkur čia ir visiems gerai matoma.

— Kažkoks vyrukas, — atsakė Malas vėl gūžtelėdamas pečiais. — Net jo vardo nežinojom.

— Kodėl turėčiau tavimi patikėti?

Malas šaltai nusijuokė.

— Kodėl man turėtų rūpėti, tiki manimi ar ne?

— O vaikas kaip?

— Ką apie ją norėtum išgirsti?

Kvirkas minutėlę žvelgė į jį tylėdamas.

— Apie *ją*? — tyliai pakartojo, o paskui paklausė: — Malai, iš kur žinai, kad gimė mergaitė?

Malas vengė jo akių.

— Kur ji?

— Jos nebėra, — atsakė Malas. — Gimė negyva.

Rodėsi, kad po tokių žodžių nebebuvo ko pridurti. Susinervinęs ir keistai suglumęs Kvirkas baigė taurėje užsibuvusį šlaką vyno ir paprašė sąskaitos. Nuo vyno jam svaigo galva.

Nasau gatvėje švietė blyški saulė, žvarbu nebuvo. Burnoje vėl pajutus lašišos skonį Kvirkui pasidarė bloga. Malas sagstėsi paltą. Jis žvalgėsi išsiblaškiusiu žvilgsniu, mintyse jau būdamas ligoninėje, su stetoskopu ant kaklo, įkyriai skubindamas studentus. Kvirkas vėl sudirgo. Jis pratarė:

— Beje, žinai, Dolė Moran viską užsirašinėjo. Viską apie Kristiną Fols, apie kūdikį, apie tai, kas tėvas, ir dar Dievas žino ką.

Gatve siūbuodamas nudardėjo autobusas. Malas sustingo, paskutinę palto sagą segantys pirštai suakmenėjo.

— Iš kur žinai? — paklausė jis taip, tarsi visas šis reikalas jo visai nedomintų.

— Ji pati man sakė, — kalbėjo Kvirkas. — Nuėjau jos aplankyti, ir ji man pasakė. Rodos, ji vedė tokį lyg ir žurnalą. Niekada nebūčiau pamanęs, kad ji taip galėtų, bet... še tau.

Malas lėtai kinkavo galva.

— Supratau, — pratarė. — Ir ką ji ketina su tuo žurnalu veikti?

— Nepasakė.

Malas vis dar kinkavo, vis dar mąstė.

— Linkiu jai tinkamai juo pasinaudoti, — pasakė.

Tada jie išsiskyrė, ir Kvirkas patraukė Dosono gatve, ketindamas sukti į Šv. Stepono Žaliąjį parką, džiaugdamasis lengva, skruostus glostančia saulės šiluma. Ir jo laukė darbas, bet jis

tarė sau, kad toks pasivaikščiojimas pravėdins galvą. Kvirkas mintyse pakartojo visą pokalbį su Malu, dabar jį prisimindamas labai žaismingai, ir už tai reikėjo dėkoti dar neišsivadėjūsiam vynui. Koks būtų stebuklas, jei senasis Malas būtų palikęs merginą nėščią! Ir pačiam Kvirkui yra tekę dėl to paties kęsti baimę; kartą jis net buvo priverstas prašyti pagalbos seno medicinos studijų laikų bičiulio, dirbančio prastos reputacijos klinikoje Londone; bjaurus buvo reikalas, ir toji mergina daugiau niekada su Kvirku nebesikalbėjo. Bet jis niekaip negalėtų patikėti, kad taip pat būtų galėję nutikti ir Malui. Nejau jis, kaip ir Kvirkas, nuolat pats griaunantis savo planus, būtų galėjęs pakliūti į pinkles, kurių išvengti sugeba kiekvienas pirmo kurso medicinos studentas? Vis dėlto lieka akivaizdus pribloškiamas faktas, kad Malas suklastojo įrašą ir nuslėpė tikrąją mirties priežastį — gimdymo komplikaciją. Kas jam buvo Kristinos Fols šeima, kad jis taip dėl jų rizikavo, — ar jis sunaikino dar ir tikrąjį mirties liudijimą, jei toks apskritai buvo? — mėgindamas apsaugoti nuo skaudaus skandalo, apie kurį būtų žinojęs tik jis ir jie, daugiau niekas? Ne, turbūt Malas nuo kažko gelbėjo save. Kristina Fols turėjo būti jo pacientė, — tikrai ne meilužė! — ir jis turėjo padaryti kokią nors profesinę klaidą, nors ir garsėjo stropumu ir rūpestingumu.

Dosono gatvės gale Kvirkas perėjo skersai kelią ir pro šoninius vartus žengė į Žaliąjį parką. Į jį plūstelėjo lapų, žolės ir drėgnos žemės kvapai. Kvirkas susimąstė apie mirusią žmoną, taip seniai atgulusią po žeme ir vis tiek taip ryškiai prisimenamą. Keista. Gal ji jam buvo brangesnė, nei jis pats įsivaizdavo, tiksliau, gal jis ją brangino tokią, kokia ji buvo, o ne kokia buvo jam. Kvirkas suraukė kaktą; vis dar apsvaigęs nuo vyno jis nesuprato, ką reiškia tokios jo mintys, bet, rodos, kažką reiškė.

Jis vėl nueis pas Dolę Moran. Jis dar kartą paklaus, kas nutiko vaikeliui, ir šįkart išgaus iš jos tiesą. Priėjęs universiteto vartus Kvirkas sulėtino žingsnį. Su būreliu studentų išėjo Febė. Ji buvo atsisagsčiusi paltą, mūvėjo trumpas kojinaites ir avėjo sportinius batelius; languotas vilnonis sijonas šone buvo susegtas milžinišku žiogeliu; tamsūs, žvilgantys plaukai — iš motinos paveldėti plaukai — suimti į uodegą. Jo nematanti Febė atsiskyrė nuo būrelio šypsodamasi per petį, paskui atsigręžė ir nuleidusi galvą, spausdama prie krūtinės knygas, mikliai patraukė per gatvę. Kvirkas jau rengėsi pašaukti ją vardu, bet tada priešais, ant šaligatvio, pamatė aukštą, liekną jaunuolį, vilkintį tamsiu kostiumu ir kelius siekiančiu vilnoniu paltu, žengiantį jos pasitikti. Priėjusi Febė droviai niuktelėjo jį kaip katė ir skruostu prisiglaudė prie peties. Paskui jie apsigręžė, susikibo už parankių ir pasuko Hečo gatvės link; minutėlę į juos pažiūrėjęs Kvirkas irgi apsisuko ir patraukė priešinga kryptimi.

7

Dolė Moran iškart suprato, kas jie. Jau ir anksčiau buvo juos mačiusi. Girdėjo, ką apie juos šneka kaimynai, žinojo, kuo jie užsiima. Buvo įsitikinusi, nors ir negalėjo pasakyti kodėl, jog ji ir yra svarbiausia priežastis, dėl kurios jie stoviniuoja gatvės kampe dėdamiesi nieko neveikią. Ar jie laukia, kol sutems? Pirmą kartą Dolė juos pastebėjo ruošdamasi eiti pieno ir vakarinio laikraščio. Jau buvo užsivilkusi paltą ir užsidėjusi skrybėlę, bet juos pamačiusi sustojo ant slenksčio. Vienas buvo liesas, riebaluotais juodais plaukais, nuo kaktos augančiais snapeliu; jo skruostai itin raudoni, nosis didžiulė, kumpa. Kitas — storas, pūpsančia krūtine ir dar labiau pūpsančiu pilvu; futbolo kamuolio dydžio galva; šiurkščių plaukų kuokštai siekė pečius. Ją labiausiai gąsdino tasai kumpanosis. Jie tyčia nežiūrėjo jos pusėn, nors gatvėje daugiau ničnieko nesimatė. Dolė stovėjo sustingusi, palikusi pravertas duris. Nežinojo, ką daryti. Ar jai reikėtų užverti duris ir ramiai pro juos praeiti nė nedirstelėjus, parodant, kad ji nieko nebijo? Bet ji bijo, tikrai bijo. Mielai grįžtų vidun, — mintyse ji jau matė save taip ir darančią, užtrenkiančią duris, užsirakinančią, — palauktų ir pažiūrėtų, ar jie nenueis.

Nesistebėjo juos pamačiusi; patyrė šoką ir išsigando, bet ne nustebo, nes į jos duris jau antrą kartą buvo pasibeldęs Kvir-

kas ir reikalavęs pasakyti, kas nutiko Krisės vaikeliui. Dolė nenorėjo jo įsileisti, — jos manymu, jis buvo išgėręs, — ir kalbėjosi tik per duryse esantį plyšį paštui įmesti. Nebūtų pakentusi jo fizionomijos. Suprato, kad ir taip per daug išplepėjo tądien aludėje, kai jis girdė ją džinu ir įkalbėjo pasakoti apie Krisę ir visa kita. Šiandien jis pyko jai nepanorus papasakoti visko, ką Kvirkas norėjo sužinoti. Jis manė, kad vaikelis mirė, ir jos klausinėjo, kur jis palaidotas. Dolė nieko neatsakė, stovėjo už durų įsikandusi kumštį, pačiai sau purtydama galvą ir kietai užsimerkusi. Ar tiedu jau tada stoviniavo prie kampo, ar jie jį matė, ar girdėjo, kaip klausinėjo apie vaikelį? Tada jis jau kone šaukė ant jos, jie kuo puikiausiai galėjo išgirsti, ką jis sako. Galiausiai jis pasidavė ir nuėjo, o po valandėlės, aprimusi, ir ji susiruošė eiti į parduotuvę butelio pieno ir laikraščio; tada juos ir pamatė jos belaukiančius.

Dabar ji užlipo laiptais ir priėjo prie kambario lango; tebebuvo su paltu ir skrybėle. Kad matytų gatvės kampą, jai teko prispausti skruostą prie lango rėmo ir žiūrėti pro užuolaidos plyšį. Jie ten tebestovėjo. Storasis abiem delnais buvo apgaubęs degtuką, o tas kitas, su ta nosimi, pasilenkęs mėgino prisidegti cigaretę. Dolė juto, kaip tvinkčioja smilkiniai. Girdėjo savo pačios alsavimą, ir kiekvieno kvėpsnio pabaigoje galugerklyje jai suvirpėdavo; to virpulio ji niekaip nepajėgė suvaldyti. Nusileido laiptais ir nuėjo į ankštą virtuvėlę, kurioje visada atsiduodavo drėgme ir dujomis; nemenką valandėlę stovėjo nejudėdama prie riebaluota staltiese uždengto stalo, stengdamasi prisiversti mąstyti, susikaupti, nutarti, ką daryti. Iš lentynos už viryklės paėmė emaliuotą dėžutę su užrašu *Cukrus*, nukėlė dangtelį ir ištraukė tūtele susuktą mokyklinį bloknotą oranžiniais viršeliais; nusinešė bloknotą į kambarį, pasilenkė prie židinio ir padėjo sąsiuvinį ant grotelių. Niekaip nerado degtukų. Minutėlę

užsimerkė ir po nuleistais vokais stojusioje tamsoje staiga pajuto plykstelintį pyktį. Ne! Prisiminė vargšelę Krisę, vartančią ant pagalvės padėtą galvą tai į vieną, tai į kitą pusę, besišaukiančią mamytės, viską nutaškiusią krauju ir visu kuo, nesulaukiančią jokios pagalbos. Ne, antrą kartą ji Krisės nenuvils.

Paštas uždaromas penktą; ji žinojo, kad reikia skubėti. Nerado voko, turėjo tik seną, kuriame laikė rentinių paskolų išmokų knygeles; tiks ir šitas. Voko atvarto klijai buvo nusitrynę, todėl jai teko kiek įmanoma geriau užklijuoti voką pleistro juostele. Dolė vos įstengė užrašyti adresą, nes taip labai skubant baisiai drebėjo rankos. Nors ir skubėjo, ji mirtinai bijojo akimirkos, kai teks praverti lauko duris ir žengti į gatvę. Ką reikės daryti, jei toji porelė tebelauks gatvėje, stoviniuos prie kampo dėdamasi jos nematanti? Dabar ji abejojo, ar nepristigs drąsos pro juos praeiti. Galbūt galėtų eiti kitu keliu, pasukti į kitą pusę, išvengti kampo darydama lanką per Pavėsinės kalvą? Bet taip ji ilgiau užtruks — kol nueis iki pašto, jį uždarys, o jie vis tiek niekieno netrukdomi galės ją sekti.

Dolė pravėrė duris ir žengė laukan nedrįsdama pažvelgti į gatvės kampą. Tačiau jų nebebuvo. Ji nužvelgė gatvę nuo pradžios iki pabaigos. Gatvėje nieko nebuvo, išskyrus senąją Talon priešais, per colį pravėrusią savo duris ir iškišusią nosį, apsimetančią, jog žiūri, koks lauke oras. Gražus, ramus vakaras. Taip viskas ir turėtų būti — ramu, gražu ir ramu. Senoji Talon grįžo vidun ir tyliai uždarė duris. Ar ji matė tuodu prie kampo? Mažai kas galėdavo gatvėje nutikti, ko nepastebėdavo Talon. Bet jeigu ji juos ir matė, tai kas? Iš jos nesulauksi pagalbos. Dolė prikando lūpą ir tvirčiau prisispaudė rankinę. Prie dvyliktojo numerio, ant šaligatvio, ji pamatė nuo mėšlo likusią dėmę ir prisiminė, kaip švelnioje tamsoje grįžo su Kvirku namo, įsikibusi jam į parankę. Ar turėtų jam paskambinti, kaip

jis primygtinai prašė? Kurį laiką spurdančia širdimi svarstė, ką daryti. Bet ne; Kvirkui ji skambintų tik kraštutiniu atveju.

Ji atėjo į paštą likus penkioms minutėms iki uždarymo, bet už grotelių sėdintis jaunuolis jau rengėsi uždaryti kasą, todėl Dolei įėjus piktai dėbtelėjo. Jis — kaip ir visi kiti čionykščiai; Dolė buvo pratusi prie piktų žvilgsnių; kartais jie net plūsdavosi, puse burnos subambėdavo ką nors negražaus jai praeinant. Tačiau jie jai nėmaž nerūpėjo. Kai įmetė voką į dėžutę, jai pasirodė, jog sąžinė atsikratė didelės naštos; ji pasijuto geriau, tarsi būtų atlikusi išpažintį, nors nė pati neprisiminė, kada paskutinį kartą buvo prie klausyklos.

Nusprendė eiti į Morano barą ir pasivaišinti džinu su vandeniu — išgers tik vieną stiklą. Vis dėlto ji išgėrė tris — labai greitai, vieną po kito, o paskui, jau ramiau — dar vieną ir galiausiai — paskutinį, kad kelias atgal nedulkėtų. Grįždama namo per ūkanotą prieblandą ji ėmė abejoti — gal paskubėjo išsiųsti voką? Gal tiedu buvo visai ne tie, ką ji įsivaizdavo, o jei ir tie, gal tykojo visai ne jos? Šiuose kvartaluose visada kas nors nutinka — pasitaiko vagysčių, muštynių, randama gatvėje gulinčių žmonių su išspirtais dantimis. Bet, Jėzau, jeigu ten nieko bloga nebuvo, jei ji tik prisifantazavo, ką ji padarė? Gal reikėtų grįžti į paštą ir išsiaiškinti, ar negalėtų kaip nors susigrąžinti to voko? Bet paštas bus uždarytas, o piktasis paštininkas jau seniai išėjęs namo, be to, dabar jau visi laiškai turėtų būti išimti iš pašto dėžutės. Dolė atsirūgo, ir galugerklį užliejo aitrus džino aštrumas. Šiaip ar taip, na ir kas, kad vokas išsiųstas? *Tegu ir jie truputį pasikamuoja*, svarstė ji, *tegu pamato, koks čia gyvenimas.*

Kadangi buvo išgėrusi nemažai džino, jai teko gerokai paplušėti, kol į skylutę pataikė įkišti raktą. Koridoriuje pajuto skersvėjį, lyg pūstų iš kito namo galo, bet į tai neatkreipė dėmesio. Net išgirdusi virtuvėje tyliai grojantį radiją, — „Inkspots“

jausmingai dainavo „Meluoti — nuodėmė“, — ji pamanė, kad aparatas buvo įjungtas prieš jai išeinant, kad skubėdama pamiršo jį išjungti. Dolė pasikabino paltą ir nuėjo į kambarį. Ir čia buvo neįprastai vėsu; prieš žiemą vertėtų pamąstyti apie elektrinį židinį, tokį su raudonomis lemputėmis, imituojančiomis degančias malkas. Priklaupė prie židinio ir ėmė dėlioti ant grotelių prakurus svarstydama, kur galėjo padėti degtukus, bet kaip tik tada už nugaros tuos degtukus ir išgirdo. Kai pažvelgė per petį, jie stovėjo virtuvės tarpduryje. Staiga viskas sulėtėjo, tarsi milžiniškas variklis, kurio viduje ji tūnojo, būtų perjungtas į žemiausią pavarą. Ją glumino į akis kritusios smulkmenos — storulio plaukai elektros šviesoje atrodė rūdžių spalvos, o beformis megztinis buvo megztas rankomis; kumpanosio skruostai dabar rodėsi dar raudonesni, o tarp dviejų pirštų — nuo tabako dėmėto smiliaus ir nykščio — laikoma cigaretė pasirodė esanti suktinukė. Dolė labai aiškiai matė tai, ko manė negalinti matyti — galinių durų kampe, šiek tiek virš skląsčio, buvo išdaužtas stiklas; pro skylę juto plūstantį šaltą juodo vakaro orą. Kodėl jie įjungė radiją? Kažkodėl ją labiausiai gąsdino grojantis radijo aparatas ir falcetu traukiama juodukų daina.

— Gerą vakarą, Dole, — maloniai pasisveikino kumpanosis, ir ji pajuto, kaip iš pradžių pasirodė, perbėgant kutulį tarp šlaunų, bet paskui staiga pliūptelėjo svilinanti srovė ir ėmė plūsti kojomis, rinktis į tamsią dėmę kilimėlyje, ant kurio ji klūpojo.

Taksi automobilis — senas švokščiantis ir klebantis fordas. Prastai apšviestos aprūkusios gatvės buvo tylios. Kvirkas turėjo būti pratęs prie tokių dalykų — vėlyvų naktinių iškvietimų, kelionių tamsoje, kelkraštyje paliktų greitųjų, išrikiuotų

policijos automobilių ir apšviestų tarpdurių, kuriuose šmėkšojo stambūs vyriški siluetai. Ir dabar vienas iš tokių siluetų, vilkįs ilgu lietpalčiu ir užsidėjęs skrybėlę užlenktais kraštais, pakilo jo pasitikti.

— Pone Kvirkai! — pasakė jis nudžiugęs ir nustebęs. — Ar čia tikrai jūs?

Haketas. Inspektorius. Didelis, plačiapetis, lėtas, linksmų budrių akių. Jis ir paskambino.

— Inspektoriau, — pratarė Kvirkas, spausdamas kastuvo dydžio delną. — Ar ponia Moran čia? — paklausė jis ir net pats krūptelėjo supratęs, kaip kvailai šitai nuskambėjo.

Haketas sužiburiavo akimis.

— Dolė? — paklausė. — O, taip, ji čia, ji čia.

Jis nuvedė Kvirką į koridorių, prasispraudė pro du teismo medicinos ekspertus, šepetukais pudruojančius pirštų atspaudus; Kvirkas juos pažinojo, bet neprisiminė pavardžių; jie linktelėjo jam sveikindamiesi, nutaisę teismo medicinos ekspertams būdingas išraiškas, pasipūtę ir abejingi, tarsi dangstytų tik jiems vieniems suprantamą pokštą. Kambaryje buvo tikras chaosas — kėdės apverstos, stalčiai suskaldyti, sofa „išmėsinėta", popieriai suplėšyti ir išsklaidyti. Virtuvės tarpduryje buvo pastatytas uniformuotas jaunas policininkas su kepure, spuoguotas, su atsikišusiu trikampiu Adomo obuoliu; jo veidas — lengvai žalsvo atspalvio. Jam už nugaros netvarka buvo dar baisesnė, apšviesta vienintelės lemputės be jokio gaubto. Čia tvyrojo toks pažįstamas kvapas, kad Kvirkas jo beveik nepajuto.

— Štai kur ji, — pasakė Haketas ir kiek ironiškai pridūrė: — Jūsų ponia Moran.

Ji buvo pririšta prie virtuvinės kėdės: ties kulkšnimis — jos pačios kojinėmis, ties riešais — elektros laido galais. Kėdė buvo apversta, ji gulėjo ant grindų pavirtusi ant dešinio šono. Vieną

ranką jai buvo pavykę išlaisvinti. Kvirką pribloškė jos poza — sulenkti keliai ir atmesta ranka; dar vienas manekenas.

— Paskambinote man į namus, — vis dar pasilenkęs prie lavono, įsirėmęs rankomis į kelius, pratarė Kvirkas. — Ar ligoninė davė mano numerį?

Haketas parodė visais keturiais kampučiais plačiame jo delne prilipusią baltą vizitinę kortelę, dabar taip panašią į fokusininko kortą.

— Atrodo, — visai ramiai pratarė jis, — savo kortelę būsite palikęs ankstesnių vizitų metu.

8

Duris atidarė jauna vienuolė atsikišusiais dantimis, paskui pasitraukė atokiau ir pamojo kviesdama ją užeiti. Kai pamatė ilgą nykų kambarį, kažin kas jos viduje lyg susitraukė ir akimirką ji vėl pasijuto esanti vaikas, drebanti ant vyriausiosios motinėlės kabineto slenksčio. Masyvus raudonmedžio stalas, šešios kėdės aukštomis atkaltėmis, ant kurių dar niekas nesėdėjo, įstiklintos knygų lentynos, kabykla be paltų; sienos nišoje — trijų ketvirčių žmogaus ūgio liūdna šviesiai mėlynais ir baltais drabužiais apsirengusios Mergelės statula; žaviai būgštaudama tarp dviejų pirštų ir nykščio ji laikė didelę baltą leliją — skaistybės ženklą. Kitame kambario gale, po tamsiu kažkokio švento kankinio paveikslu, stovėjo antikvarinis stalas, o ant jo — lempa, bloknotas odiniais viršeliais ir du telefonai — kodėl du? Kažkaip jai nė nepastebėjus, jaunoji vienuolė išėjo, paskui save be garso uždarydama duris. Ji stovėjo apgaubta tylos; glėbyje laikomas antklodėje susuktas kūdikis miegojo. Už lango augo nepažįstami medžiai, o gal jie tik taip atrodė? Vis dėlto čia jai viskas buvo keista.

Prasivėrė kitos durys, kurių ji nė nepastebėjo, tarsi jas būtų atplėšęs vėjas. Įžengė aukšta vienuolė stačiais vyriškais pečiais, siauro, atšiauraus, blyškaus veido. Ji greitai priėjo ištiesusi abi rankas, garsiai plasnodama sunkiu juodu abitu, šypsodamasi ir

kartu stebėdamasi savimi, tarsi šypsenos čia nebūtų įprastos. Ji — sesuo Stefanija.

— Panele Rutledž, — kreipėsi vienuolė abiem rankom suimdama laisvą Brendos ranką, — sveika atvykusi į Bostoną, į Šventosios Marijos prieglaudą.

Ji, kaip ir visos vienuolės, atsidavė pelėsiais. Brenda negalėjo neprisiminti vienuolyne pasakotų istorijų dar tada, kai ji buvo maža mergaitė, esą seserims uždrausta apsinuoginti, todėl vonioje jos privalo vilkėti specialų į maudymosi kostiumėlį panašų drabužį.

— Labai džiaugiuosi čia būdama, sese, — atsakė ji aiškiai nuolankiu balsu ir dėl to ant savęs supyko.

Ji jau nebe vaikas, tarė sau, ir šita vienuolė jai neturi jokios galios. Brenda atlošė pečius ir narsiai žvelgė į akis šaltai besišypsančiai moteriai.

— Bostonas labai gražus, — pridūrė.

Bet ir šitai nuskambėjo neįtikinamai ir kvailai. Kūdikis spyrė jai į šoną per antklodę, tarsi reikalaudamas būti pristatytas; jau dabar jos vos nepražiūrėjo. Atšiaurus vienuolės šypsnys nuslydo žemyn.

— O čia turbūt kūdikis, — pratarė ji.

— Taip, — atsakė Brenda ir pirštu atlenkė antklodės kraštą, atidengdama mažytį blyškų veidelį su rožės pumpurą primenančia burnele ir nuolat nustebusiomis mėlynomis akutėmis. — Čia — mažoji Kristina.

II

1

Klerė Staford svarstė, ar jos pasirinkta suknelė tokiai progai tinkama. Supaisysi tas vienuoles. Suknelė buvo žalia, kraštai puošti baltais apvadais, dantyta iškirptė ne per gili, bet atidengianti gal ir per daug kaklo ir šlakuoto nuožulnumo po raktikauliu. Ant kaklo ji užsimes žalią šalikėlį ir net nenusivilks palto, jei tik bus leista. Ji nenorėjo klausti Endžio nuomonės; ir Endžio nesupaisysi. Dažniausiai jis nepastebėdavo, ką ji dėvi, bet kartais, kai ji mažiausiai to tikėdavosi, jis staiga atsisukdavo ir ką nors pasakydavo — paprastai kokią nors nemalonią pastabą. Kartą jis pasakė, kad ji atrodo kaip kekšė. Šito ji niekada nepamirš. Tada jie gyveno nuomojamame name Skrentono gatvėje. Ji buvo apsimovusi džinsus, įsispyrusi į baltas šlepetėles ir apsivilkusi raudoną palaidinę, ties juosmeniu surištą į mazgą. Jis grįžo po ilgos kelionės prie vairo iš Albanijos, buvo visas suplukęs, pavargęs ir įsiutęs; praėjęs pro ją ir pasukęs tiesiai į virtuvę jis čiupo iš šaldytuvo alaus butelį ir drėbė jai per petį:

— Širdele, atrodai kaip kekšė už dešimt dolerių.

Jis ištarė *ke-e-ekšė*, visai kaip jos tėvas. Ji neleido sau verkti, nes tada jis būtų dar labiau įsiutęs. Net ir taip įžeista ji vėl pagalvojo, koks jis gražus, pasilenkęs prie šaldytuvo, su auliniais batais, darbinėmis kelnėmis ir dėmėtu baltu medvilniniu nertiniu, blizgančiomis kaubojaus rankomis ir varnos sparno

juodumo plaukų garbana ant kaktos. Gražiausias vaikinas, kokį tik jai yra tekę matyti.

Šiandieną jis buvo apsimovęs tamsias kelnes su kantu, apsiavęs kaubojiškus batus, apsivilkęs baltus marškinius, pasirišęs vilnonį megztą kaklaraištį ir užsimetęs gelsvai rusvais langeliais išmargintą sportinį švarką plačiais atvartais. Ji pasakė, kad jis gražiai atrodo, bet Endis tik rūsčiai dėbtelėjo ir atkirto, jog jaučiasi kaip kvailas klounas. Dabar, jiems einant taku į Šv. Marijos prieglaudą, jis nuolat braukė pirštu per vidinę marškinių apykaklės pusę, kraipė smakrą ir dūsavo. Ji matė, kad jis nervinasi. Taksi jis be paliovos skundėsi, kiek pinigų prarado sutikęs su ja čia važiuoti, bet dabar tylėjo, pro rudeninės saulės spindulius šnairuodamas į aukšto, masyvaus prieglaudos pastato fasadą, kuris, rodėsi, dar vis aukštėjo jiems artinantis. Ir ji truputį baiminosi, bet šitai natūralu. Šv. Marijos prieglauda jai buvo pažįstama, pažįstama kaip namai.

Duris atidarė jauna vienuolė, kurios Klerė nepažino. Ji vadinosi seserimi Ane. Būtų graži, jei ne atsikišę dantys. Ji vedė juos erdviu vestibiuliu, paskui — koridoriumi į sesers Stefanijos kabinetą. Klerė pajuto pažįstamus kvapus — grindų vaško, karbolinio muilo, valdiško maisto, kūdikių, — ir ją užplūdo sumišusios emocijos. Ji čia buvo laiminga, na, gal nebuvo nelaiminga. Kažkur aukštai padrikusiu unisonu giedojo vaikų choras.

— Jūs esate čia dirbusi, tiesa? — paklausė sesuo Anė. Ji kalbėjo pietų Bostono akcentu ir vengė žiūrėti į Endį; turbūt drovisi jo puikios kaubojiškos išvaizdos, svarstė Klerė. — Kaip jaučiatės nedirbdama? — šie žodžiai buvo ištarti geraširdiškai.

Klerė nusijuokė.

— Oi, tikrai labai šių namų pasiilgau, — pasakė.

Jiems įėjus sesuo Stefanija pakėlė akis. Ji sėdėjo prie dar-

bo stalo, apsikrovusi popieriais. Klerė įtarė, jog tai tyčia pasirinkta jos poza, bet iškart save subarė už tokią netikusią mintį.

— Oo, Klere, štai ir tu. Ir jūs, Endi.

— Labas rytas, sese.

Endis nieko neatsakė, tik linktelėjo. Jis buvo nutaisęs paniurėlio veidą; šis niaurumas turėjo pridengti nerimą. Nors ir nenorėdama Klerė pajuto džiaugsmo pliūpsnį — čia jos, o ne jo vieta; jos akimirka.

Sesuo Stefanija pasiūlė jiems sėstis; Endis atitraukė antrą kėdę iš šešių, sustatytų aplink stalą.

— Turbūt judu labai jaudinatės, — pratarė vienuolė palinkdama į priekį, ant dokumentų krūvelės susinėrusi rankas. Ji šypsojosi giedra šypsena žvelgdama tai į vieną, tai į kitą. — Ne kasdien tampama tėvais!

Kietai suspaudusi lūpas Klerė nusišypsojo ir palinksėjo. Šalia jos sėdintis Endis perkryžiavo kojas sugirgždindamas kėdę. Klerė gerai nežinojo, kaip turėtų reaguoti į vienuolės žodžius. Keista taip imti ir pasakyti tiesiai šviesiai. Per visus jos čia praleistus metus — iš pradžių, mirus mamai ir pabėgus tėčiui, čia pradėjus našlaitišką gyvenimą, paskui apsiėmus dirbti virtuvėse ir vaikų kambaryje — ji niekaip neįstengė perprasti sesers Stefanijos ar kurios nors kitos vienuolės; ji nesuprato, kas dedasi jų galvose. Tačiau jos jai buvo geros, ji buvo joms už viską skolinga — už viską, išskyrus Endį; jį Klerė susirado pati — šį juodaakį, nutęsiantį žodžius, grėsmingą laibakojį savo jaunąjį vyrą. Nors ir nenorėdama šįryt ji dirsčiojo į jo atspindį veidrodyje jam rengiantis — grožėjosi lygia, raumeninga medaus spalvos nugara ir dailia pilvo linija ties juosmeniu ir žemiau, iki pat tamsumos. Jos žmogus.

Sesuo Stefanija atvertė ant stalo padėtą aplanką rudais kartoniniais viršeliais ir užsidėjo akinius metaliniais rėmeliais,

taip spausdama akinių kojeles prie galvos apdangalo, kad galėjai pamanyti ją besirengiant dvigubai injekcijai. Klerė lengvai nuraudo; kokie keisti palyginimai jai lenda į galvą! Vienuolė sklaidė aplanko popierius, kartkartėmis stabtelėdama perskaityti eilutę kitą, suraukdama kaktą. Paskui ji pakėlė akis ir šįkart įsižiūrėjo į Endį.

— Jūs, Endi, suprantate situaciją, tiesa? — paklausė ji lėtai tardama žodžius ir aiškiai atskirdama vieną nuo kito, lyg kalbėtųsi su vaiku. — Tai ne įvaikinimas, kaip oficialiai šitai suprantama. Šventosios Marijos prieglauda, kaip Klerė gali patvirtinti, turi savų... susitarimų. Visada sakau, kad mums įsakymus teikia Viešpats, — ji pažvelgė į tarpą tarp Klerės ir Endžio pakėlusi antakius, laukdama smagios reakcijos į pasakytą sąmojį. Klerė pareigingai nusišypsojo, o Endis vėl kitaip perkryžiavo kojas. Įžengęs į šį kabinetą jis dar nepratarė nė žodžio. — Ir jūs abu gerai suprantate, — tęsė vienuolė, — kad atėjus laikui tik ponas Krofordas ir jo žmonės nuspręs, koks išsilavinimas bus tinkamas tam vaikeliui, kaip jis toliau gyvens, taip? Žinoma, su jumis bus pasitarta, bet paskutinį sprendimą priims jie.

— Mes suprantame, sese, — atsakė Klerė.

— Labai svarbu, kad suprastumėte, — kalbėjo vienuolė tuo pačiu rimtu, nepermaldaujamu balsu, skambančiu lyg balsas iš radijo ar kažkas, kas buvo įrašyta. Nors ji kilusi iš pietų Bostono, kalbėjo angliškų akcentu; bent jau Klerė įsivaizdavo, kad taip turėtų kalbėti anglės — įmantriai, raiškiai, rafinuotai. — Mes pastebime, kad jauni žmonės labai dažnai pamiršta, iš kur jų vaikelis ir kas, sprendžiant jos ar jo lavinimo klausimą, taria paskutinį žodį.

Visi nutilo ir valandėlę kabinete buvo iškilmingai tylu. Iš kažkur atsklido vos girdimi giedančių vaikų balseliai. *Mieliau-*

sioji Jėzaus širdele, malonių ir meilės šaltini! Klerė pajuto, kaip ima blaškytis mintys, kaip jos sakytum laksto į visas puses tarsi presuojamos mašinos detalės. *Dieve, prašau*, meldė ji, *neleisk, kad įsiskaudėtų galvą*. Ji prisivertė susikaupti. Jau buvo girdėjusi apie visus tuos sesers Stefanijos dėstomus dalykus. Klerės manymu, jie turėjo patikinti vienuolę, kad jiems viskas aišku ir vėliau niekas neateis ir jai nepareikš pretenzijų, jog visos sąlygos nebuvo deramai išaiškintos. Vienuolė vėl kažką skaitė aplanke ir galiausiai dar kartą atsisuko į Endį.

— Norėjau paminėti dar kai ką, — pratarė. — Endi, jūs dirbate. Turbūt ilgam išvykstate iš namų?

Endis atsargiai pakėlė į ją akis. Jis norėjo jai atsakyti, bet jam teko atsikrenkšti ir pradėti iš naujo.

— Būna, kad išvykstu kelioms dienoms, — pasakė, — jei važiuoju iki sienos, o jei vykstu iki Didžiųjų Ežerų, užtrunku savaitę ar ilgiau.

Vienuolei jo žodžiai padarė įspūdį.

— Taip toli? — kone ilgesingai paklausė ji.

— Bet būtinai kasdien skambinu namo, — pasakė Endis. — Juk taip, mieloji? — klausdamas jis atsigręžė ir įbedė į Klerę akis, tarsi baimindamasis, kad ji tų žodžių nepaneigtų. Aišku, jai nė nešautų į galvą neigti, nors tai nebuvo gryna tiesa. Jai patiko Endžio kalbėjimas — *Taiiip, mielooooji?* — ir ji įsivaizdavo, kad būtent taip turėtų gausti vakarinių lygumų vėjai.

Rodos, sesuo Stefanija irgi bus jo balse sugavusi šią mielą, liūdną natą, todėl dabar jau jai teko atsikrenkšti.

— Ir vis dėlto, — pratarė ji ne tiek atsisukdama į Klerę, kiek nusigręždama nuo Endžio, — turbūt kartais tau būna sunku?

— Oi, bet dabar jau nebebus, — paskubėjo atsakyti Klerė, tačiau tuoj pat prikando lūpą; ji žinojo, kad kam nors padarius

prielaidą, jog gyvenimas su Endžiu nėra labai mielas ir lengvas, ji turėtų pulti šitai neigti. Ji vylėsi, kad Endis vėliau jai to nepriminS. — Tiksliau, — užsikirsdama baigė ji, — kai turėsiu draugiją — savo vaikelį.

— Ir kai persikelsime į naują vietą, ji susiras visą būrį naujų draugų, — pratarė Endis.

Jis jau atgavo pasitikėjimą ir vaidino kaubojų, šypsodamasis kreiva Džono Veino šypsenėle — kad ir kaip ten būtų, vienuolė yra moteris, užklupo save taip begalvojančią Klerė, lengvai apmaudaudama, o pasistengęs Endis su moterimis galėdavo padaryti bet ką.

— Ir vis dėlto man įdomu, — susimąsčiusi pratarė vienuolė, tarsi kalbėtųsi su savimi, — ar jums nebūtų galima susirasti kokį nors kitą darbą, važinėti kur nors kitur. Gal, pavyzdžiui, taksi?

Endžio šypsena užgeso, jis atsitiesė kėdėje lyg įgeltas.

— Nenorėčiau mesti darbo Krofordo transporto kompanijoje, — pasakė jis. — Klerė čia jau nebedirba, ir dar kūdikis... na, mums prireiks visų pinigų, kokius tik įmanoma nučiupti. Už ilgas keliones į Kanadą ir Ežerų regioną mokami viršvalandžiai ir premijos.

Sesuo Stefanija atsilošė kėdėje, surėmė pirštų galiukus stogeliu ir įsižiūrėjo į Endį, tarsi mėgindama nuspręsti, ar tokia jo intonacija — nuoširdus rūpestis, ar atsargus grasinimas.

— Na, gerai, — pratarė ji vos pastebimai patraukusi pečiais. Jos žvilgsnis vėl nuslydo į aplanką. — Gal ir galėčiau apie tai pasikalbėti su ponu Krofordu...

— Tikrai būtų labai gerai, — karštai atsakė Endis, pats suprasdamas, jog tikrai per karštai; vienuolė metė į jį tokį žvilgsnį, kad jis tik sumirksėjo ir atsirėmė į kėdės atlošą. Paskui Endis vargais negalais atsipalaidavo ir vėl nutaisė lengvabūdiš-

ką kaubojaus šypsnį. — Norėjau pasakyti, būtų gerai, jei gaučiau darbą arčiau namų, kūdikio, visa ko.

Sesuo Stefanija toliau jį tyrinėjo. Rodėsi, kambaryje tvyranti tyla net traška. Klerė susivokė, kad visą laiką delne spaudė nosinaitę; atgniaužusi delną ji pamatė iš nosinaitės likusį sudrėkusį gniutulą. Galiausiai sesuo Stefanija garsiai užvertė aplanką ir atsistojo.

— Gerai, — pasakė. — Eime.

Spėriu žingsniu ji palydėjo juos iki durų ir išsivedė iš kabineto.

— Jūs čia nesate buvęs, tiesa? — per petį paklausė Endžio sustojusi koridoriaus gale ir plačiai atlapojusi duris į ilgą kambarį žemomis lubomis, akinamai baltai dažytomis sienomis ir palei abi sienas vienas priešais kitas sustatytomis vienodomis lovelėmis.

Po kambarį zujo vienuolės baltais abitais; kai kurios su jau išsiugdytu keistai linksmu atsainumu ant rankų laikė suvystytus kūdikius. Dabar sesuo Stefanija nusišypsojo kaitria, nuožmia šypsena.

— Vaikų kambarys, — pareiškė. — Šventosios Marijos prieglaudos širdis, mūsų pasididžiavimas ir džiaugsmas.

Endis spoksojo priblokštas ir vos susilaikė nešvilptelėjęs. Visa tai jam buvo panašu į epizodą iš mokslinės fantastikos filmo: mažyčiai ateiviai kokonuose. Atmetusi galvą sesuo Stefanija viltingai į jį žiūrėjo.

— Daug kūdikių, — tik tiek įstengė pralementi Endis.

Sesuo Stefanija skambiai nusijuokė; juokas turėjo nuskambėti liūdnai, bet nuskambėjo pamišėliškai.

— Oi, — pratarė ji, — tai tik dalelė tų vargšų mažutėlių, kuriems reikia mūsų rūpesčio ir globos!

Endis abejodamas palinksėjo. Jis nenorėjo apie tai galvoti — apie rėkiančius ir dėmesio reikalaujančius pamestus ir

apleistus kūdikius, plakančius kumštukais ir mušančius kojelėmis. Vienuolė įleido juos į kambarį, ir Klerė ėmė dairytis kaip įbaugintas triušelis; Endis negalėjo to pakęsti. Kartais, kai ji būdavo susijaudinusi, jam net atrodydavo, kad rausvos, beveik peršviečiamos jos švervės pradėdavo virpėti.

— Ar?.. — pratarė ji nežinodama, kaip pabaigti.

Sesuo Stefanija linktelėjo ir pasakė:

— Ją dabar apžiūri paskutinį kartą, prieš pradedant naują gyvenimą.

— Norėjau paklausti, — vėl nedrąsiai pratarė Klerė, — ar motina...

Bet sesuo Stefanija pakėlė ilgą baltą ranką ją tildydama ir pasakė:

— Suprantu, Klere, kad norėtum ką nors sužinoti apie kūdikio kilmę. Tačiau...

— Ne ne, aš tik norėjau paklausti...

Bet vienuolė buvo nesulaikoma.

— *Tačiau*, — gręžiančiu balsu tęsė ji, — turime tvirtai laikytis tam tikrų taisyklių.

Suniurkyta nosinaitė Klerės delne buvo karšta ir stangri kaip virtas kiaušinis. Ji mėgino nepasiduoti.

— Aš tik... — vėl prabilo Klerė truksmingai įkvėpdama, — ... aš tik nežinosiu, ką jai pasakyti, kai ji užaugs.

— Na, žinai, — atsakė vienuolė sekundę užsimerkdama ir atsainiai krestelėdama galva, — savaime suprantama, kai ateis laikas, turėsi nuspręsti, ar jai būtina žinoti, kad nesate tikri jos tėvai. O jei kalbėtume apie smulkmenas... — ji atsimerkė ir kažkodėl dabar kreipėsi į Endį. — Patikėkite, kartais geriausia nieko nežinoti. Oo, štai ir sesuo Anzelma!

Jų link ėjo žema kampuotos figūros vienuolė. Jai buvo kažkas negerai dešiniajame šone, ji žingsniavo trūkčiojančia

eisena, vilkdama koją taip, kaip motina paskui save tempia užsispyrusį vaiką. Jos platus veidas išdavė įtampą, bet pati išraiška neatrodė blogo žmogaus. Jai ant kaklo kabojo stetoskopas. Ant rankų ji laikė į baltą medvilninę paklodę suvystytą kūdikį, panašų į lervutę. Staiga pajutusi palengvėjimą Klerė su ja pasisveikino; sesuo Anzelma Šv. Marijos prieglaudoje ją prižiūrėjo nuo pat pirmųjų dienų.

— Na, štai, — prisivertusi kalbėti linksmai pratarė sesuo Stefanija, — pagaliau atėjome!

Atrodė, tuo metu viskas ėmė ir sustojo, kaip būna mišių metu, kai kunigas iškelia ostiją; Klerė išvydo save iš šalies — tiesiančią rankas lyg į kokį plyšį ir imančią glėbin kūdikį. Koks jis buvo sunkus ir kartu lengvutis — neturintis jokio žemiško svorio. Sesuo Stefanija kažką sakė. Kūdikio akutės — subtiliausio mėlyno atspalvio; rodėsi, jos žvelgia į kitą pasaulį. Klerė atsigręžė į Endį. Ji mėgino kažką pasakyti, bet neįstengė. Jautėsi esanti trapi ir kažkaip nuostabiai pažeidžiama, tarsi iš tikrųjų būtų tapusi mama, tarsi iš tikrųjų būtų pagimdžiusi.

Kristina, štai ką sakė sesuo Stefanija, *tavo mažoji dukrelė Kristina.*

Palydėjusi Stafordus prie prieglaudos durų, sesuo Stefanija iš lėto grįžo į savo kabinetą ir atsisėdusi prie stalo pasirėmė galvą rankomis. Ji leido sau šią mažą privilegiją — silpnumo, kapituliacijos ir poilsio akimirką. Po kiekvieno atiduoto vaikelio ją užklupdavo tuščio sunkumo metas. Ji neliūdėdavo ir nesigailėdavo — žinojo, kad jos širdyje nėra itin gilių jausmų šioms pamestoms būtybėms, trumpam atsiduriančioms jos globoje, — tik pajusdavo slogią tuštumą, kuriai užpildyti reikėdavo laiko. Išsunkta — štai tinkamas žodis; ji pasijusdavo išsunkta.

Nesivargindama belstis įėjo sesuo Anzelma. Ji prišlubavo prie arčiausiai sesers Stefanijos stalo esančio lango, atsisėdo ant palangės, pakišusi po abitu ranką, kišenėje susižvejojo pakelį „Camels“ ir prisidegė cigaretę. Net ir po tiek metų vienuolės abitas jai netiko. Vargšelė Pegė Farel, buvęs Samnerio gatvės siaubas. Jos tėvas — uosto krovikas Maikis Farelas iš Roskomono grafystės; jis gėrė ir mušė žmoną, o vieną žiemos vakarą nuspyrė nuo laiptų savo dukrą ir suluošino visam gyvenimui. *Kaip aiškiai visa tai prisimenu*, mąstė sesuo Stefanija, *aš, kuriai kartais sunkiai sekasi prisiminti savo pačios tikrąjį vardą.* Ji vylėsi, jog Pegė — sesuo Anzelma — atėjo čia ne tam, kad paskaitytų vieną iš savo paskaitų. Norėdama užbėgti tokiai galimybei už akių, ji pratarė:

— Na, sese, dar vienas kūdikis iškeliavo.

Sesuo Anzelma piktai išpūtė į lubas dūmų srautą.

— Bet ten, iš kur jis atkeliavo, yra dar daugybė kitų, — pasakė.

O, varge. Sesuo Stefanija reikšmingai pažvelgė į paskleistus ant stalo dokumentus.

— Bet, sese, argi ne gerai, kad galime jais pasirūpinti? — švelniai kalbėjo ji.

Vis dėlto sesers Anzelmos taip lengvai neišmuši iš vėžių. Juk Pegė Farel įveikė visas kliūtis ir išlaikiusi egzaminus aukščiausiais balais gavo medicinos mokslų diplomą ir dirbo petys petin su vyrais Masačusetso bendrosios praktikos ligoninėje, kol galiausiai jai buvo liepta vykti į Šventosios Marijos prieglaudą.

— Turiu pasakyti, motinėle, — prabilo ji, kaip visada ironiškai pabrėždama kreipinį, — mano manymu, šiuolaikinių airių merginų moralė išties labai žema — apie tai galime spręsti iš pas mus patenkančių jų mažų paklydimų skaičiaus.

Sesuo Stefanija paliepė sau nieko nesakyti, tačiau viskas nuėjo šuniui ant uodegos — Pegė Farel visada žinojo, kaip ją išprovokuoti, primindama tuos laikus, kai jos abi — menkai žinomo advokato ir Maikio Farelo mergaitė — žaisdavo Samnerio gatvės namų prieangyje.

— Ne visi jie — *maži paklydimai*, kaip tu juos vadini, — pratarė vis dar dėdamasi įnikusi į dokumentus sesuo Stefanija.

— Kaip sako lordas Haris, — kalbėjo sesuo Anzelma, — sprendžiant iš mums atgabenamų našlaičių skaičiaus, tenykščių moterų mirtingumas turėtų būti tiek didelis, kiek žema netekėjusių moterų moralė.

— Sese, prašyčiau taip nekalbėti, — pasakė sesuo Stefanija nekeldama tono. — Nenorėčiau, — tęsė ji, — imtis drausminių priemonių.

Kurį laiką buvo tylu, paskui sesuo Anzelma niurnėdama nulipo nuo palangės, užgesino nuorūką pabaksnodama į graviruoto stiklo peleninę, padėtą ant stalo, nuvasnojo prie durų ir išėjo. Sesuo Stefanija sėdėjo nejudėdama ir žiūrėjo į paskubomis sumygtą nuorūką, nuo kurios į viršų kilo plonas, vingrus dangaus mėlynės dūmelio siūlas.

2

Patologijos skyriuje — visada naktis. Tai ir buvo viena iš priežasčių, dėl kurių Kvirkui patiko jo darbas; tiesą sakant, ši priežastis vienintelė, dažnai svarstydavo jis. Nepasakytum, kad jį labai trauktų naktinėjimas, — *Nesu didesnis ligonis už bet kurį kitą patologą*, sukeldamas juoko pliūpsnį jis kalbėdavo susirinkusiesiems aludėje, — tačiau šiose gelmėse, esančiose kone du aukštai žemiau šurmuliuojančių miesto šaligatvių lygio, buvo ramu ir, dažnas pasakytų, kone jauku. Be to, čia galėdavai pasijusti esąs senųjų praktikų tęsėjas, slaptų gebėjimų sergėtojas, užsiimantis tamsiais darbeliais — per tamsiais, kad juos būtų galima kelti į viešumą.

Nė pats gerai nežinodamas kodėl, Dolę Moran Kvirkas atidavė Sinkleriui; savaime suprantama, jis nejuto jokių skystablauzdiškų skrupulų, jei tekdavo skrosti nors kiek pažįstamą žmogų. Sinkleris manė, kad jam teks tik asistuoti, bet Kvirkas įbruko jam į ranką skalpelį ir liepė imtis darbo. Iš pradžių jaunuoliui buvo įtaru — jis baiminosi, ar tik Kvirkas nesumanė jo patikrinti, ar tik neketina įvilioti į profesinius spąstus, bet kai Kvirkas nuėjo į savo kabinetą kažką murmėdamas apie nespėtus sutvarkyti dokumentus, Sinkleris entuziastingai kibo į jam patikėtą užduotį. Iš tikrųjų Kvirkas nepaisė pūpsančios dokumentų krūvos ir ištisą valandą prasėdėjo užsikėlęs ant stalo kojas, rūkydamas ir mąstydamas, klausydamasis, kaip skrodimų

kabinete švilpauja peiliu ir pjūkleliu stropiai besidarbuojantis Sinkleris.

Dėl atitinkamų priežasčių, į kurias jis dabar nenorėjo gilintis, Kvirkas nutarė laikytis nuomonės, jog Dolės Moran nužudymas nesusijęs su Kristinos Fols reikalais. Teisybė, įtarimų kelia sutapimas, kad ji mirė praėjus vos kelioms valandoms po jo antro apsilankymo Krymo gatvėje. Ar ji žinojo, kad jai gresia pavojus? Ar todėl ir atsisakė jį įsileisti? Jos žodžiai, ištarti už uždarų durų, rangėsi mintyse kaip neramus kirminas. Nepaisydamas, kaip kvailai galėtų pasirodyti bet kam, iš kitoje gatvės pusėje šviečiančių langų eilės sumaniusiam dirstelėti pro nėriniuotų užuolaidų plyšį, tada jis pasilenkė prie pašto dėžutės ketindamas vis tiek su ja pasikalbėti; apimtas pačiam nesuprantamo nevaldomo pykčio, — taip, jis tebebuvo apgirtęs nuo Džameto restorane išgerto vyno, — tuomet pareikalavo, kad ji papasakotų apie Kristinos Fols vaikelį ir apie tai, kas jam nutiko. *Nieko tau nepasakosiu*, sušnypštė Dolė Moran, — dabar jam šovė į galvą, jog taip turėtų skambėti balsas, sklindantis pro angą karsto dangtyje. — *Jau ir taip per daug pasakiau.* Bet ką gi ji pasakė tą vakarą prirūkytoje aludėje, kas galėtų būti, jos manymu, *per daug*? Kvirkas svarstė, ar tada, kai jis stovėjo pasilenkęs prie pašto dėžutės ir rėkė, jį kas nors stebėjo.

Ne, tarė jis sau, ne; jis per daug prisifantazavo visokio absurdo. Jo pasaulyje — tame pasaulyje, kuriame jis gyvena šviesoje, — žmonės nelupa vieni kitiems nagų ir nesvilina cigaretėmis rankų odos ten, kur ji ploniausia; jo pažįstamų žmonių niekas mirtinai nenukankina jų pačių virtuvėse. O ką jis žino apie Dolę Moran, išskyrus jos polinkį į džiną su vandeniu ir buvusią tarnystę Grifinų šeimoje?

Jis atsistojo ir įniko žingsniuoti siauru grindų sklypeliu už rašomojo stalo. Šitas kabinetas jam per mažas — jam visur per maža vietos. Jis įsivaizdavo savo fizinį kūną — iš dalies keliantį

juoką, iš dalies liūdinantį — kaip didžiulį, pavojingai pakrypusį sukamą vilkelį, besilaikantį stačią tik dėl nesilpstančio pagreičio, nuo menkiausio prisilietimo galintį nepataisomai pasvirti, pradėti nevaldomai drebėti, barškėti, daužytis į baldus ir galiausiai bejėgiškai sustoti nuriedėjus į kokį nors tolimiausią nepasiekiamą kampą. Pernelyg masyvus kūnas jam visada buvo našta. Nuo vaikystės jis buvo didumo sulig autobusu, todėl natūralu, kad tapo tikru iššūkiu iš pradžių našlaičių prieglaudos chuliganėliams, vėliau — mokyklos neklaužadoms, paskui — regbio žaidėjų mušeikoms šokiuose ir iki paskutiniųjų aludėse užsisėdintiems girtuokliams. Vis dėlto jis dar niekada nebuvo rimtai įsivėlęs į jokias muštynes, ir vienintelis jo pralietas kraujas — ant skrodimo stalo; tiesa, ten to kraujo pralieta marios.

Kvirką ypač paveikė vaizdas Dolės Moran virtuvėje. Jam teko dirbti su nesuskaičiuojama daugybe lavonų, ir kai kurie būdavo dar labiau sumaitoti nei jos palaikai, tačiau tragiška tų palaikų povyza, jos kūnas, gulintis ant akmeninių grindų, pririštas prie virtuvinės kėdės, nusvirusi galva, mirkstanti klampioje sukrešėjusio jos pačios kraujo baloje, išprovokavo naršią pykčio ir, sakytum, sielvarto bangą, kuri vis dar niekaip neatslūgo. Jeigu tik pakliūtų jam į rankas tas, kas taip baisiai su ja pasielgė, jis jam... na, jis jam... Bet Kvirko vaizduotė jį išdavė. Ir ką gi jis padarytų? Jis — ne keršytojas. *Taip. Mirusieji,* kalbėjo Dolė. *Su jais vargo nėra.*

Prie stiklinių durų priėjo Sinkleris, pabeldė ir žengė vidun. Jis skrosdavo labai skrupulingai, — kartą vienas valytojas patikino Kvirką, *ponas Sinkleris dirba kone steriliai; po skrodimo ten pat galima ir valgyti,* — ir dabar guminė jo prijuostė ir žali guminiai batai buvo be jokios dėmelės. Iš dokumentų spintos stalčiaus gilumos Kvirkas išėmė butelį viskio ir įpylė šlaką į taurelę. Per daugelį metų jis įtvirtino tokį ritualą — stikliuką

po skrodimo. Dabar šias menkutes progas gaubdavo iškilminga šermenų atmosfera. Kvirkas padavė Sinkleriui taurelę ir paklausė:

— Na?

Sinkleris laukė, kol ir jis pasiims taurelę, bet Kvirkas neketino gerti pagerbdamas Dolės Moran atminimą, tos, kurios palaikus būtų kuo puikiausiai pamatęs, jeigu tik būtų pažvelgęs pro stiklines duris; jos kūnas blyškiai spingsėjo ant plieninio skrodimo stalo.

Sinkleris patraukė pečiais.

— Nieko stebėtina, — pasakė jis. — Smurtinė trauma, vidinės hematomos. Gal ji ir neturėjo mirti — nukrito nuo kėdės, į akmenines grindis susitrenkė galvą, — jis žiūrėjo į beveik visai nenugertą viskio stiklą neabejotinai stebėdamasis neįprastu Kvirko susilaikymu. — Jūs ją pažinojote, tiesa? — paklausė.

Kvirkas sutriko. Neprisiminė, kad būtų Sinkleriui ką nors minėjęs apie susitikimus su Dole Moran ir dabar nesumetė, kaip turėtų atsakyti. Tačiau dilemą išsprendė stiklinių durų lange, Sinkleriui už nugaros, pasirodžiusi griozdiška figūra su skrybėle ir lietpalčiu. Kvirkas nuėjo prie durų. Kaip visada romaus ir giedro veido inspektorius Haketas įplaukė į kabinetą kaip teatro mėgėjas, vėluojantis žiūrėti komedijos. Jis buvo Kvirko stambumo, tik gera puse pėdos žemesnis, ir šitai, rodėsi, visai jo netrikdė. Kvirkas buvo pratęs prie su juo bendraujančių įprasto sudėjimo žmonių gudrybių — jie truputį atsilošdavo, kiek įmanydami labiau ištiesindavo pečius, ištempdavo kaklą, bet Haketas šių triukų nesiėmė — jis žvelgė į Kvirką skeptišku tiriančiu žvilgsniu, tarsi jis, o ne Kvirkas, būtų pranašesnis visa povyza ir ūgiu, nesvarbu, kad kartais tas pranašumas būna juokingas. Haketo galva buvo didelė, kampuota, burnos ir nosies ertmės — lyg įskobtos duobutės apipelėjusioje bulvėje. Švie-

siai rudos jo akys priminė tingiai viską nužvelgiančius ir viską fiksuojančius fotoaparato objektyvus. Nulietas jo žvilgsnio Sinkleris mikliai pastatė ant stalo taurelę su neišgertu viskiu, kažką sumurmėjo ir išėjo. Haketas žiūrėjo, kaip jis eina per skrodimų kambarį nusijuosdamas prijuostę, kaip beveik nesulėtinęs žingsnio įgudusiu riešo sukiniu užmeta ant Dolės Moran lavono paklodę ir išeina pro žalias sukamąsias duris.

Haketas atsigręžė į Kvirką.

— Perleidot darbą kitam, ką?

Kvirkas rausėsi po rašomojo stalo stalčių ieškodamas cigarečių.

— Jam reikia praktikos, — atsakė.

Stalčiuje cigarečių nebuvo. Detektyvas pasiūlė jam savo pakelį, ir jie prisidegė cigaretes. Kvirkas pastūmė arčiau peleninę. Jis jautėsi taip, tarsi būtų pradėjęs šachmatų partiją, kurioje būtų ir žaidėjas, ir šachmatų figūra. Haketo atsainumas ir tęstinė Midlandų tartis jo neapgavo — jis buvo matęs, kaip detektyvas darbuojasi spręsdamas kitas bylas.

— Na, — paklausė Haketas, — kokios išvados?

Kvirkas jam išdėstė Sinklerio atradimus. Haketas linktelėjo ir užkrovė vieną stambų sėdynės kumpį ant Kvirko darbo stalo krašto. Detektyvas nenusiėmė skrybėlės. Minutėlę padvejojęs Kvirkas irgi atsisėdo — už stalo, ant sukamosios kėdės. Haketas susimąstęs žvelgė į Sinklerio viskį; jaunuolis buvo palikęs taurelę ant stalo kampo; taurelės dugne žibėjo mažutė, vaiskiai balta šviesa spindinti žvaigždelė.

— Gal išgersite? — pasiūlė Kvirkas.

Haketas nieko neatsakė, tik paklausė:

— Ar prieš ją buvo panaudota prievarta?

Kvirkas trumpai nusijuokė.

— Jeigu klausiate, ar ji buvo seksualiai išnaudota, atsakau: ne, nebuvo.

Minutėlę Haketas žvelgė į jį nieko nesakančiu veidu; atmosfera kabinete kaito, tarsi labai sunkiai būtų išjudintas koks nors varžtas, kažką patikimai laikęs savo vietoje.

— Taip, to ir klausiau, — ramiai atsakė detektyvas; jis ne iš tų, iš kurių galima juoktis. Į viršų sklindančioje stalinės lempos šviesoje jo veidas atrodė kaip kaukė — atsikišęs smakras, į apačią platėjančios šnervės ir tuščios tamsos tvenkiniai akiduobėse. Gluminamai aiškiai Kvirkas vėl išvydo moterį ant grindų, išdegintas žymes jai ant rankų ir kraują, palubyje kabančios vienintelės plikos lemputės šviesoje atrodantį kone juodos spalvos. — Vadinasi, jie ten ėjo ne pasismaginti, — pasakė Haketas.

Kvirką pervėrė siuto dieglys.

— Nejau manėte, kad pasismaginti? — rūsčiai paklausė jis. Haketas patraukė pečiais, ir Kvirkas tęsė: — Ką turite galvoje sakydamas *jie*? Kiek jų ten buvo?

— Du, — atsakė Haketas. — Kol dar nepaklausėte, sodelyje už namo aptikome pėdsakus. Gatvėje, žinoma, niekas nieko nematė ir negirdėjo, ar bent jau taip sako; nieko nematė net ir toji sena boba priešais, nors, mano manymu, ji girdėtų ir žvirblius bezdant; bet žmonės žiūri tik savo reikalų. Reikėjo dviejų, kad vargšelę Dolę būtų galima taip surišti. Manome, kad ji visą laiką buvo sąmoninga. Nėra lengva surišti moterį už kojų, jei kada esi mėginęs. Jos stipresnės nei galima numanyti, net ir tokios nebejaunos kaip Dolė. — Kvirkas stengėsi įžiūrėti šios šešėliuotos kaukės išraišką, bet jam niekaip nepavyko. — Ar bent nutuokiate, ko jie iš jos norėjo? — mąsliai tęsė Haketas. — Turėjo ieškoti ko nors vertinga, nes jos namus apvertė aukštyn kojom.

Kvirkas baigė rūkyti cigaretę, Haketas pasiūlė antrą, ir jis beveik nesvarstęs paėmė. Dūmas ritosi stalo paviršėliu kaip va-

karo metą rūkas virš jūros. Kvirkas vėl išgirdo Dolės Moran balsą: *Viską turiu užsirašiusi.* Jis sukosėjo laimėdamas minutėlę.

— Nė nenutuokiu, ko jie galėjo ieškoti, — atsakė Kvirkas, nors jo ausiai šis pasakymas nuskambėjo nenatūraliai garsiai.

Haketas vėl jį stebėjo, ir dabar jo veidas labiau nei bet kada buvo panašus į kaukę. Iš toli, iš kažkur aukštai, iš viršutinių ligoninės aukštų atsklido duslus trenksmas. Kokie keisti tie nesuprantami pasaulio keliami garsai, mintimis klydinėjo Kvirkas. Tarsi garsas iš viršaus būtų koks nors signalas, Haketas pakilo nuo stalo, nuėjo prie durų, atsistojo atsirėmęs į staktą ir įsižiūrėjo į uždengtus Dolės Moran palaikus. Atrodė, kad palubyje pakabintų didelių lempų skleidžiama šviesa šiek tiek virpa krisdama bespalve tiršta migla.

— Ir vis dėlto, — Haketas tęsė pradėtą pokalbį, tarsi jo nė nebūtų nutraukęs, — Dolė pažinojo tą merginą... kuo ji buvo vardu?

— Kristina Fols, — pratarė Kvirkas ir akimirksniu pats suprato, kad atsakė per greitai.

Haketas linktelėjo ir neatsigręžė.

— Teisingai, — pasakė. — Bet dabar atsakykite, ar šiaip duotumėte savo telefono numerį kažkam, kas draugavo su jau mirusiu žmogumi?

Kvirkas neišmanė, kaip atsakyti, nors atsakyti reikėjo. Jis išgirdo savo žodžius:

— Aš ja domėjausi... na, Kristina Fols.

Haketas ir dabar neatsigręžė, toliau žiūrėjo pro durų stiklą, tarsi gretimame tuščiame kambaryje vyktų kas nors labai įdomaus.

— Kodėl? — paklausė.

Kvirkas gūžtelėjo pečiais, nors detektyvas ir negalėjo matyti šio judesio.

— Iš smalsumo, — atsakė. — Smalsumas neatsiejamas nuo mano darbo. Kai dirbi su mirusiaisiais, kartais užklumpi save bemąstantį apie jų nugyventus gyvenimus.

Jis pats girdėjo, kaip suktai šie žodžiai nuskambėjo, bet nieko negalėjo padaryti, kad ką nors pataisytų. Haketas atsigręžė nerūpestingai šypsodamasis puse lūpų. Kvirką apėmė nevaldomas noras jo paprašyti nusiimti, dėl Dievo, tą prakeiktą skrybėlę.

— O *ji* nuo ko mirė? — paklausė Haketas.

— Kas?

— Toji mergina, toji Fols.

— Nuo plaučių embolijos.

— Kiek jai buvo metų?

— Jauna. Kartais pasitaiko.

Haketas stovėjo nudūręs žvilgsnį į batus, atmetęs lietpalčio skvernus ir susikišęs rankas į kietai susagstyto švytinčio mėlyno kostiumo švarko kišenes. Paskui pakėlė akis.

— Gerai, — pratarė ir pasuko prie durų. — Man jau metas.

Nustebęs Kvirkas atstūmė kėdę su ratukais ir atsistojo.

— Jūs man pasakysite, — kreipėsi jis kiek sunerimęs, — na, jūs man pasakysite, jei ką išsiaiškinsite?

Detektyvas atsigręžė, jo veido dėmę pagyvino plati šypsena; giedru, bičiuliškai nusiteikusio žmogaus tonu jis atsakė:

— Oi, net neabejokite, *išsiaiškinsime* daugybę dalykų, pone Kvirkai. Daugybę dalykų.

Tebesišypsodamas jis vėl nusisuko į duris, išėjo ir jas uždarė, Kvirkui nė nespėjus žengti iš už stalo. Beveik nepastebėdamas, ką pats daro, Kvirkas paėmė Sinklerio taurelę, išgėrė likusį viskį, paskui nušlumpsėjo prie dokumentų spintos, vėl išsitraukė butelį ir įsipylė dar. *Malai Grifinai*, niršdamas pagalvojo, *niekada nesužinosi, kiek man esi skolingas.*

3

Viršutinis namo aukštas Fultono gatvėje, kuriame galėjo gyventi dvi šeimos, buvo ne visai tai, ko tikėjosi Klerė, tačiau šis namas per šviesmetį skyrėsi nuo visų tų vietų, kur jiems teko gyventi po vestuvių — tos vietos nebuvo geresnės už pigius nakvynės namus, o dabar Klerė žinojo, kad šitą vietelę gali paversti namais. Ir visų geriausia, kad šie namai yra jos — jų — nes už viską sumokėta, jie nieko neskolingi bankui, todėl dabar gali tvarkytis kaip tik išmano. Namas buvo apkaltas pilkomis lentomis, su šlaitiniu stogu ir dailiu priebučiu fasadinėje pusėje su kabančiomis sūpynėmis. Jie turėjo tris kambarius viršuje, virtuvėlę ir vonios kambarį. Didysis kambarys buvo labai šviesus, su stogo kraigo pusėje iškirstu arkiniu langu, panašiu į langelį bažnyčios nišoje, žvelgiančiu tiesiai į prie namo augančią seną riešutmedžių giraitę su liuoksinčiomis ir šokinėjančiomis voveraitėmis. Pono Krofordo žmogus iš dirbtuvių Roksberyje atsiuntė dažytoją, ir jai buvo leista pačiai pasirinkti spalvas — vėdryno geltonumo kambario sienoms, baltą, žinoma, virtuvei ir šaltą šviesiai mėlynos atspalvį vonios kambariui. Klerė abejojo dėl pasirinktos ledinukų rožinės vaikų kambariui, bet dabar, kai dažai išdžiūvo, viskas atrodė gerai. Parduotuvė pažadėjo šįryt atgabenti vaikišką lovelę, o Endis sutarė su vienu bičiuliu, kad šis sunkvežimiu iš senųjų namų pargabentų visus daiktus.

Dabar ji džiaugėsi apžiūrinėdama dar neapstatytus kambarius. Jai patiko tokia tuštuma, erdvė, ant sienos nuožulniai krintantys saulės spinduliai didžiajame kambaryje, švara gurgždančios tvirtos, žvilgančios klevo grindys po kojomis.

— Oi, Endi, — kalbėjo ji, — juk tai patys gražiausi namai, tiesa? Tik pamanyk, čia viskas mūsų!

Endis klūpojo kampe mėgindamas prisukti prie sienos elektros lizdą.

— Taip, — atsakė jis neatsigręžęs, — senojo Krofordo širdis tikrai didelė.

Priėjusi Klerė atsistojo jam už nugaros, prisiglaudė, permetė jam per pečius rankas, mėgaudamasi aštriu metalo kvapu, kuris jai visada atrodė tamsiai mėlynas — juodai mėlynos palietos mašininės alyvos arba lanksčios frezuoto plieno plokštės spalvos.

— Ei, — pratarė ji abiem rankomis glostydama jam pečius ir krūtinę, — nebūk toks surūgęs.

Ji rengėsi vėl prabilti, pasakyti jam, kaip gražiai jis atrodo su tomis tamsiomis kelnėmis ir sportiniu švarkeliu, bet tada nubudo jai už nugaros nešiojamame lopšyje miegojęs kūdikis. Klerė slapčia baiminosi tokių kūdikio, — ne, Kristinos, ji turi įprasti galvoti apie kūdikį vadindama jį vardu, — tokių Kristinos verksmų plonyčiu, vis stiprėjančiu balseliu, panašiu į fleitos ar kokio nors kito instrumento garsus; išgirdus šį verksmą jai kažkas sujusdavo sukrusdavo paširdžiuose, pradėdavo tankiau daužytis širdis, tarsi krūtinėje kas nors švelniai barbentų kumščiu.

— Na, kas nutiko kūdikėliui, aa? — šnabždėjo ji. — Kas yra? Ar tau nepatinka mūsų naujieji namučiai?

Klerė labai norėjo, kad būtų gyva jos mama ir dabar ją matytų. Tėtis, aišku, tik nusijuoktų ir persibrauktų per burną atgalia ranka, tarsi norėdamas atsikratyti nemalonaus skonio.

Ji nusišypsojo Endžiui ir giliai įkvėpė šnervėmis.

— Pauostyk, — pratarė ji. — Švieži dažai!

Endis svirdinėjo ant vienos kojos audamasis batą.

— Išalkau, — pasakė. — Eime valgyti mėsainių.

Klerė sutiko, nors dar nenorėjo išeiti; ji norėjo likti ir pratintis prie šios vietos, leistis jos persmelkiama. Už virtuvėlės buvo trumpas koridoriukas su vadinamosiomis prancūziškomis durimis gale, vedančiomis į išklibusius medinius laiptus, stačiai besileidžiančius į šoninį kiemą; čia ir bus jų lauko durys. Endis lipo pirmas, pasisukęs šonu, prilaikydamas ją už alkūnės, nes ji nešėsi kūdikį. Štai ši Endžio savybė jai patiko labiausiai — paprastai ir grakščiai siūloma pagalba ne tik jai, bet ir kitiems — moterims parduotuvėse, vaikams, vienarankiui vyriškiui, greitkelio degalinėje ieškančiam degalų siurblio, ir kartais net negrams.

Kiemelis po sausos vasaros buvo nurudęs, jiems po kojomis traškėjo ir dulkėjo žolė, atsiduodanti medžio pelenais, ir tokio pat žolės rudumo svirpliai spruko nuo jų į visus šonus, spragsėdami atlaužtomis galinėmis kojytėmis. Šiame kiemo sklype nebuvo nieko, tik jau numetęs lapus gumbuotas persiko medis ir seniai sukastas žemės lopas, kur kažkas augino dabar jau peraugusias daržoves.

— Taigi, — liūdnai nusijuokusi pratarė Klerė, — reikės viską gerai apmąstyti, kaip čia tvarkytis.

— Kodėl manai, kad būtent mes turėtume apmąstyti? — nesuprato Endis.

Jis žvelgė Klerei per petį namo pusėn; atsigrįžusi Klerė pamatė priebutyje stovinčią ir į juos žiūrinčią aukštą lieso veido moterį. Bespalviai jos plaukai buvo sušukuoti į viršų ir žemiau pakaušio susukti į kietą kuodą. Ji ryšėjo rudą prijuostę.

— Oo, sveiki, — pasakė Klerė eidama arčiau, viena ranka laikydama kūdikį, o kitą ranką ištiesusi ir ketindama sveikintis.

Tokios strategijos ji griebdavosi susipažindama su naujais žmonėmis — griebdavosi konkrečių veiksmų, kol viršaus nepaimdavo drovumas. Priebutyje stovinti moteris nekreipė dėmesio į ištiestą ranką, ir Klerė skubiai ją patraukė.

— Aš — Klerė Staford, — prisistatė.

Moteris ją nužvelgė nuo galvos iki kojų, akivaizdu, kad Klerė jai nepaliko jokio įspūdžio.

— Benet, — pratarė.

Jai užsičiaupus lūpos atrodė kaip bespalvis tiesus brūkšnys.

Moteris galėtų būti kokių trisdešimt penkerių, pamanė Klerė, bet pasakytum, jog dar vyresnė. Klerė svarstė, ar kur nors netoliese nesisukioja ir ponas Benetas, jeigu toks apskritai yra.

— Malonu susipažinti, — kalbėjo Klerė. — Šiandien atsikraustom. Buvome užlipę į viršų, norėjome viską apžiūrėti.

Moteris linktelėjo.

— Girdėjau kūdikį.

Klerė lengvai pakėlė glėbyje laikomą ryšuliuką.

— O čia — Kristina.

Moteris kūdikio visai nepaisė; ji šnairavo į atokiau, ant sudžiūvusios žolės, stoviniuojantį Endį, susikišusį rankas į užpakalines džinsų kišenes ir pakreipusį į šoną galvą; Klerė atkreipė dėmesį, kad moters žvilgsnis mažumėlę sušilo.

— Tai mano vyras Endis, — kalbėjo Klerė. Ji nuleido balsą, tarsi ketindama kažką pasakyti kaip moteris moteriai. — Jis mažumėlę suirzęs, — dėstė Klerė. — Manyčiau, jam čia pasirodė kiek ankštoka.

Ji iškart žinojo, kad to sakyti nereikėtų.

— Tikrai? — šaltai atkirto moteris. — Turbūt jis pratęs prie didesnių butų, ką?

Žvelgdamas į Klerę iš nugaros Endis turėjo nujausti, kad jai reikia pagalbos. Nutaisęs plačiausią šypseną jis priėjo arčiau.

— Kaip laikomės, panele...? — paklausė jis.

— Benet, — atsakė moteris. — Ponia.

— Ne! — dėdamasis smagiai nustebęs jis išpūtė rudas aksomines akis.

Klerė linksmai žvelgė į jį tepajutusi menką kruopelytę pavydo. Jo žavesys beribis ir visada veikia, kad ir kaip akivaizdžiai jis meluotų.

— Na, — kalbėjo jis moteriai, — be galo džiaugiuosi su jumis susipažinęs.

Endis užlipo ant priebučio, ir moteris jam leido paimti ją už rankos, tik iš pradžių nusibraukė ranką į prijuostę.

— Ir aš taip pat, — atsakė ji.

Klerė matė, kaip jis spustelėjo jai pirštus prieš paleisdamas, kaip kietai sučiauptos jos lūpos kryptelėjo nusišypsodamos.

Tada jie visi trys nutilo. Tarsi tolimos perkūnijos dundesį Klerė pajuto pirmuosius užeinančio galvos skausmo smūgius. Kūdikis sulenkė rankutę įtempdamas antklodę, tarsi jis — ji, Kristina, — irgi norėtų paliesti šią atšiauraus veido prakaulią moterį. Klerė dar labiau prispaudė prie krūtinės šiltą ryšulį.

Endis pliaukštelėjo delnais per šlaunis.

— Na, turbūt jau pats pietų metas. — Jis luktelėjo akimirką, bet jei ir tikėjosi, kad toji moteris Benet pakvies juos vidun, jam teko nusivilti. — Eime kur nors užvalgyti, širdele, — pasakė jis. — Atsinešiu piniginę.

Jis nulipo nuo priebučio žengdamas per dvi pakopas. Klerė nusišypsojo poniai Benet ir pasisuko ketindama eiti paskui. Moteris pratarė:

— Tikiuosi, vaikas — ne rėksnys. Tokiuose mažuose, ankštuose nameliuose viskas labai girdisi.

4

Kvirkas neprisiminė, kada paskutinį kartą buvo ligoninės koplyčioje, ir net gerai nenutuokė, ką ten veikia dabar. Į rentgenologijos skyrių vedančiame koridoriuje vienos durys gerokai disonavo su kitomis — jose buvo įstatyta įmantri rankena ir dvi siauros juostos vitražo, už kurį prieš porą metų buvo sumokėjusi kažkokia sena ponia, paprašiusi papuošti duris vitražu ištekėjusios ir ilgai netrukus mirusios jos dukters atminimui. Čia visada būdavo šalta, ir tas šaltis buvo kitoks nei kitur; kažkodėl Kvirkui jis asocijavosi su lelijų vaza, kas vasarą stovėdavusia prie altoriaus Kariklio koplyčioje. Jis manė, kad puokštė visada būdavo ta pati — stebuklingai nemirtinga; vieną dieną jis išdrįso įkišti ranką į vienos lelijos varpą ir jau niekaip neįstengė pamiršti to šalto, drėgno, keistai kūniško lipnumo. Šventosios Šeimos koplyčia buvo nedidelė, be kolonų ar šoninių navų, todėl čia niekam nepavykdavo išvengti mažutės aliejinės lempelės akies, nuolat švytinčios priešais tabernakulį rubino raudonumo gaubte. Ten Kvirkas ir rado Malą, užsukęs jau į pavakarį; Malas klūpojo priešais Šventojo Juozapo skulptūrą sunėręs rankas ir nuleidęs galvą. Kvirkas tyliai priėjo ir atsisėdo ant suolo šalia klūpinčio Malo. Malas neatsigręžė ir niekaip neparodė juntąs kito buvimą, bet po minutėlės kitos persižegnojo ir atsidusęs atsisėdo į savo vietą suole. Kurį laiką jiedu tylėjo, paskui Kvirkas pakėlė ranką ir mostelėjo rodyda-

mas Malui skulptūrą, šventą ugnelę, altorių su jį dengiančiu auksu siuvinėtu baltu audeklu ir paklausė:

— Sakyk, Malai, ar tikrai visu tuo tiki?

Malas mąstė.

— Stengiuosi tikėti, — atsakė. Jis paskersakiavo į įbrolį. — O tu... kuo tu tiki?

— Aš jau seniai buvau išgydytas nuo bet kokio tikėjimo.

Malas patenkintas suprunkštė.

— Tau patinka klausytis tokių savo paties žodžių, ar ne? — paklausė. Jis nusiėmė akinius ir smagiai patrynė pirštu vieną akį, paskui — kitą ir vėl atsiduso. — Kvirkai, ko tu nori?

Dabar atėjo Kvirko eilė susimąstyti.

— Noriu, kad papasakotum apie Dolės Moran mirtį.

Malas nepasirodė nustebęs.

— Regis, aš apie tai žinau mažiau nei tu, — atsakė jis. — Aš ne iš tų, kurie kaišo nosį ten, kur ją gali kas nors patrumpinti.

Kvirkas nusijuokė negalėdamas patikėti.

— *Grasini*, Malai?

Malas akmeniniu žvilgsniu žvelgė kažkur priešais.

— Gal tu ir tariesi žinąs, ką darai, Kvirkai, — pratarė jis, — bet, patikėk, iš tikrųjų nežinai.

— Žinau, kad Kristina Fols mirė ne nuo embolijos, — iš pradžių tyliai prabilo Kvirkas, — nors suklastojęs jos bylą užrašei, kad nuo embolijos. Žinau, kad ji mirė gimdydama, kad jos kūdikis gimė negyvas, kaip pats man sakei, bet paskui dingo ar buvo pradangintas be pėdsakų. Žinau, jog pasakojau tau apie tai, kad Dolė Moran rašė dienoraštį, kad jau kitą dieną po mano pasakojimo ji buvo kankinama ir palikta praskelta galva. Malai, pasakyk, kad visi šie nutikimai niekaip nesusiję. Pasakyk, kad mano įtarimai neturi jokio pagrindo. Pasakyk, kad tikrai nesi iki kaklo įklimpęs į bėdą.

Kvirkas pats savimi stebėjosi. Iš kur imasi tiek pykčio? Ir prieš kokią neteisybę jis protestuoja — Dolės Moran, Kristinos Fols, Kristinos Fols vaikelio ar jo paties? Bet kas gi buvo neteisingas jo atžvilgiu, kas jį įskaudino? Juk ne jis mirė mirkdamas kraujyje ir rėkdamas dėl nepakeliamų gimdymo skausmų, ne jam svilino odą ir praskėlė galvą. Akivaizdu, kad Malo visa tai nejaudino. Jis nieko neatsakė, tik kartą palinksėjo, tarsi kažką patvirtindamas, ir atsistojo. Jis priklaupė tarp suolų, pakilo ir apsisuko ketindamas eiti, bet paskui sustojo. Vilkėdamas tamsų kostiumą jis buvo truputį panašus į dvasininką; net ir tamsiai mėlyna peteliškė galėjo atstoti įmantrią kokios nors bažnytinės frakcijos, sakykim, popiežiaus absoliutizmo šalininkų prelato, kaklo puošmeną. Kai Malas atsigręžė į Kvirką, jo veide atsispindėjo šalta giedra, persmelkianti gailesčiu atmieštą panieką.

— Štai ką tau pasakysiu, Kvirkai, — pratarė. — Laikykis atokiau.

Vis dar sėdėdamas Kvirkas papurtė galvą.

— Negaliu, — atsakė. — Aš kaip ir tu įklimpęs iki kaklo.

Malas išėjo iš koplyčios. Po valandėlės Kvirkas atsistojo. Priešais altorių spingsinti raudona akis sumirgėjo, sakytum pamerkė. Kvirką nukrėtė vos juntamas šiurpas. *Šaltos dausos...*

5

Endžiui Stafordui labiausiai patiko naktiniai reisai. Ir ne tik todėl, kad darbo įkainiai buvo didesni ar kad greitkely ramesnis eismas. Jį gaubiantis aukštas tamsos kupolas ir tamsą skrodžiantys didžiulio dvylikos ratų sunkvežimio žibintai leisdavo jam pasijausti atsakingam ne tik už šią Kroferdo transporto kompanijos mašiną, gabenančią malksnas stogams, automobilių dalis ar geležies luitus. Viskas, kad ir ką jis darytų, priklausė tik nuo jo valios — telieka jis, kelias ir koks nors slogučio kamuojamas prasčiokėlis, per sunkvežimio radiją vograujantis apie skalikus, vienatvę ir meilę. Labai dažnai, stovėdamas tuščios degalinės aikštelėje arba išėjęs iš vėlyvo vakaro kvapų — dūmų ir mėsainių — persunktos pakelės užkandinės, jis pajusdavo skruostus glostantį lengvą vėjelį ir, rodos, užuosdavo gryną šalavijais prakvipusį orą, tarsi tik jam skirtą žinutę, atskriejusią iš Vakarų, iš Naujosios Meksikos ar Kolorado, Vajomingo, o gal net ir iš Uolinių kalnų, iš visų tų kraštų, kuriuose jis dar niekada nebuvo, ir tada jame kažkas sukildavo, kažkoks saldus vienatvės pojūtis, kupinas artėjančios dienos pažadų, dienos, kuri prieš akis atsivėrusiame horizonte jau brėžė plonytę aukso liniją.

Jis įsuko į greitkelį, pravažiavo Brukliną, tuščius pietinius miesto rajonus. Įsukęs į Faltono gatvę išjungė variklį ir leido

sunkvežimiui minkštai, tyliai riedėti ramiu gatvės nuolydžiu iki pat namo, laisvąja eiga asfaltu gurgždant padangoms. Ponia Benet — *Gali mane vadinti Kora* — jau pradėjo reikšti pretenzijas dėl to, kad jis stato sunkvežimį prie namų, bet, savaime suprantama, skųsdavosi tik Klerei, o ne jam. Jis iššoko iš kabinos; skaudėjo rankų ir pečių raumenis, džinsų siūlė buvo įsirėžusi tarp kojų lyg karštas šlapias lasas. Visi gatvėje sutūpę namai buvo tamsūs. Kažkieno šuo kelis kartus nedrąsiai amtelėjo, bet paskui nutilo. Iki aušros dar valanda, kandžiojosi žvarba, bet jis vis tiek prisėdo ant priebutyje kabančių sūpynių minutėlę pailsėti ir sunertomis už kaklo rankomis pažiūrėti į žvaigždes; nutirpusį kaklą jau dilgčiojo, ir greitai stingulys visai praeis. Sugirgždėjo sūpynių grandinės, primindamos jam vakarus Vilmingtone, kai jis dar vaikas štai taip drybsodavo priebutyje rūkydamas iš savo senio kombinezono kišenės nugvelbtą cigaretę; vakaro vėsoje dūmas būdavo aitrus ir aštrus, visų uždraustų vaisių — alaus, nevalyto viskio ir merginų syvų — skonio; tokį skonį jis pajus užaugęs, nusibastęs velniškai toli nuo Vilmingtono Delavero valstijoje. Endis tyliai nusijuokė. Gyvendamas ten jis svajojo atsidurti kur nors kitur, pavyzdžiui, čia, o dabar, būdamas čia, jis svajoja grįžti ten. Jam visada taip — jokia vieta netinka, nuolat norisi vis naujų miestų, vis kitų kartų.

Jis atsistojo, pasuko už namo, praėjo, kaip pats manė, Koros Benet miegamąjį, užlipo mediniais laiptais ir įžengė pro stiklines duris. Čia vis dar tvyrojo tas nelemtas šviežių dažų kvapas, nuo kurio jam kartais darydavosi bloga; jis tarėsi sugaunąs ir įprastus kūdikio kvapus — pieno, drėgnos medvilnės ir kakučių, atsiduodančių arklių pašaru. Jis nesivargino degti šviesos — iš rytų pusės jau plūdo pilkšva migla, auštančiame danguje jis jau įžiūrėjo plonytę, laibą Šv. Patriko bažny-

čios bokšto smailę Brusterio gatvėje, išryškėjusią prie rytinės žvaigždės, dabar jau vienintelės likusios, tarsi prikibusios prie vėtrungės. Kuo labiau švito, tuo labiau Endis niuko. Kaip paskutiniu metu jam dažnai nutikdavo, jis ėmė svarstyti, ar ilgai pavyks išbūti šiame mieste, kol niežulys, verčiantis keliauti kitur, nenukamuos tiek, kad norėsis draskytis.

Jis atsisėdo didžiajame kambaryje ir nusiavė batus, paskui nusiplėšė darbinius marškinius. Laikydamas iškeltas rankas pauostė pažastis; labai suprakaitavusios, bet dabar jis nesitrukdys tuškendamasis po dušu; beje, Klerė visada sako, kad jai patinka jo kvapas. Endis vienomis kojinėmis pirštų galiukais nutipeno į miegamąjį. Užuolaidos buvo užtrauktos — nelikę nė plyšelio rytmečio prieblandai įsigauti. Jis įžiūrėjo gulinčios Klerės siluetą, tik negirdėjo jos kvėpavimo; jam patiko, kad ji miega tyliai, jeigu jai pavykdavo užmigti, jeigu nekamuodavo galvos skausmai. Apgraibom eidamas dar nepažįstamu kambariu, stengdamasis nesukelti nė menkiausio triukšmo, dar nenorėdamas, kad ji nubustų, jis nekantraudamas mikliai nusimetė paskutinius drabužėlius, nuogas priėjo prie lovos ir atsargiai pakėlė antklodę.

— *Labukas*, — sušnabždėjo įrėmęs vieną kelį į čiužinį ir pasilenkęs prie lovoje gulinčio silueto. — *Kaip laikosi mano mažytė?* — du nevienodi judesiai, du balsai, ir vienas iš jų — Klerės, neaiškus murmesys „ką?..“; kitas garsas — neramus šlapias čepsėjimas.

Endis atšlijo.

— Jėzau Kristau!

Šalia Klerės, aišku, gulėjo kūdikis ir čiulpė kumštuką. Klerė paėmė į glėbį vaikutį ir atsisėdo sutrikusi ir kiek nusigandusi.

— Ar čia tu, Endi? — paklausė ir turėjo atsikrenkšti.

— O ką, po velnių, pamanei? — jis ištraukė jai iš rankų permirkusį karštą kūdikėlį. — Laukei ko nors kito?

Ji suvokė, ką jis daro, ir nenorėjo paleisti mergytės.

— Ji verkė, — graudžiai aiškino ji, — mėginau ją vėl užmigdyti.

Bet jis jau ėjo iš kambario irdamasis per tamsą kaip spingsintis vaiduoklis. Tyliai sudejavusi Klerė krito ant pagalvės ir įsikibo rankomis į plaukus. Ji mėgino įžiūrėti, kiek valandų, bet ant spintelės stovintis laikrodis buvo nusuktas. Turbūt visai permirko kūdikio vystyklas, nes jos naktinių marškinių priekyje tamsavo didelė šlapia dėmė. Ji suvokė, kad naktinius derėtų nusivilkti, bet nenorėjo būti nuoga grįžus Endžiui. Tam, ko, jos manymu, Endis norėjo, buvo per vėlu arba per anksti, ji buvo pavargusi, nes mažylė jau du kartus ją žadino. Tačiau Endis nepastebėjo ar tiesiog nekreipė dėmesio į šlapią dėmę ir dvelkiantį amoniako kvapą, pats nuvilko naktinius pasodindamas Klerę ir pakeldamas jos rankas, paskui numetė naktinius ant grindų ir be ceremonijų ją užgulė.

— Oi, mielasis, — pradėjo ji, — klausyk, aš...

Bet jis nenorėjo klausyti. Užsikvempęs ant Klerės jis jėga praskėtė jai kojas — jo keliai buvo lediniai — ir staiga į ją įsiskverbė. Jis atsidavė alumi, o lūpos tebebuvo riebaluotos nuo kažkokio užkandžio. Klerę nukrėtė vėsa; ištiesusi ranką ji sugriebė patalų kraštą ir užmetė antklodę ant ritmingai besilankstančios Endžio nugaros. Ji jo beveik nejautė, buvo labai pavargusi, suglumusi, bet vis tiek ėmė siūbuoti jo ritmu; ją apėmė pažįstamas lengvą paniką keliantis pojūtis, tarsi nuvargusi ji iš lėto grimztų po vandeniu.

— Širdele, — šnabždėjo Endis jai į ausį kimiu, sielvartingu, sumišusio žmogaus balsu, ir ji dar stipriau jį priglaudė. — Oi, širdele.

Klerė išgirdo mažylę anksčiau nei Endis — išgirdo plonytį reiklų balselį, tarsi į tamsą paleistą gimtadienio serpantiną; tokio balselio neįmanoma nepaisyti. Endis nurimo, tysojo ant jos pastiręs, pakėlęs galvą.

— Jėzau, — pratarė jis ir bedė kumščiu į pagalvę prie pat jos galvos. — Jėzau Kristau!

Ir tada nutiko tai, ko Klerė bijojo — jis prapliupo juoktis.

Ryte jis tebebuvo smagiai nusiteikęs. Klerė džiaustė vystyklus ant virvės, kurią Endis laikinai nutiesė nuo riešutmedžio iki suktų medinių laiptų kolonos viršaus; iki šiol ponia Benet dar nieko nebuvo sakiusi apie šį įrenginį, ji pati turėjo naujovišką elektrinį džiovintuvą. Endis prisėlino prie Klerės iš už nugaros, sučiupo ją per liemenį, pakėlė nuo žemės ir apsuko ratu. Klerė džiaugtųsi matydama jį laimingą, jei tikrai žinotų, kad jis laimingas. Jo akys degė, tarsi jis būtų labai greitai ir ilgai bėgęs ir dabar ką tik sustojęs. Kai jis pastatė Klerę ant kojų, ji pati buvo be kvapo. Keliais pirštais jis atlenkė Klerės marškinių apykaklę.

— Ei, — švelniai pratarė, — o kas gi čia? — vienoje Klerės kaklo pusėje matėsi sidabrinio dolerio dydžio bučinio žymė. — Iš kur šitai atsirado?

— Ai, — atsakė Klerė nuo jo gręždamasi ir kabindama kitą vystyklą, — prieš auštant į mano lovą įslinko kažkoks senas kuinas... nejau negirdėjai?

— Na, ne. Miegojau kaip kūdikis lopšyje. Juk pažįsti mane, širdele, — jis vėl apkabino ją per juosmenį stovėdamas už nugaros ir įrėmęs šlaunis. Jo rankos — du įkaitę plieniniai laidai. — Sakyk, — šnabždėjo Endis prikišęs jai prie ausies karštas lūpas, — ką dar tau padarė tas senas kuinas?

Ji atsigręžė juokdamasi, o jo rankos keliavo aukštyn, apglėbė ją per pečius ir stipriai prispaudė prie krūtinės; Klerė priglaudė jam prie burnos pravertas lūpas, gėrė salsvą jo kvapą, ir jų liežuviai susilietė. Iš kažkur vėl pūstelėjo lengvas vėjelis — gal iš tolimųjų Uolinių kalnų, — pagavo ant virvės kabantį šlapią vystyklą ir trumpam juos suvystė. Bučiuodamiesi jie nepamatė pirmo namo aukšto lange jų stebinčio plonalūpio veido ir poros šaltų akių.

6

Artinantis nakčiai Kvirkas ėjo Reglano gatve. Gatvės žibintus gaubė rūko aureolės, virš aukštai stūksančių kaminų virto dūmai; ant lūpų jis juto anglies smilčių skonį. Mintyse Kvirkas repetavo pokalbį — nerimą kėlė nepaliaujamai į galvą lendantis žodis *konfrontacija* — ir jau dabar gailėjosi dėl jo susitaręs. Labai panorėjęs jis net šiuo metu galėtų to pokalbio išvengti. Kas gi jam sutrukdytų apsigręžti ir pabėgti, juk per visą gyvenimą tiek kartų buvo pabėgęs; galėtų pabėgti ir dabar, koks skirtumas? Jis rastų telefoną, — mintyse Kvirkas girdėjo Dolės Moran žodžius: *Turėjau bėgti prie telefono per tris ar keturias gatves,* — paskambintų, atsiprašytų, pasakytų, kad reikalas, kurį norėjo aptarti, pats išsisprendė. Tačiau taip bemąstant kojos vis tiek nešė jį toliau, kol galiausiai Kvirkas atsidūrė prie teisėjo namų vartų. Tamsoje rudens sodas dvelkė drėgme ir trąšia žeme. Kvirkas užlipo numintais, lauko durų link vedančiais laipteliais. Pro durų plyšį matėsi blausi šviesa, bet visuose aukštuose languose buvo tamsu ir Kvirkas pasijuto besitikįs, kad senukas bus pamiršęs jų susitarimą ir kaip buvo įpratęs išėjęs pavakaroti į Stepono Žaliąjį klubą. Paspaudęs skambutį jis sugavo viduje nuaidėjusį garsą, ir viltys dar labiau sustiprėjo, bet galiausiai išgirdo koridoriumi artėjančius su niekuo nesupainiojamus ponios Flint žingsnius. Kvirkas nu-

taisė atitinkamą išraišką prisiversdamas nusišypsoti; jis ir ponia Flint — seni priešininkai. Jai atidarius duris Kvirkui pasirodė, kad ji vos įstengė tramdyti antipatija trykštantį šypsnį. Ji buvo žema, smailo veido, šalmą primenančiais šiurkščiais nežilstančiais plaukais, panašiais į peruką; o gal ji ir yra su peruku, Kvirkas tiksliai nežinojo.

— Pone Kvirkai, — sausai pratarė ji su vos juntama menamo nesvetingo šauktuko užuomina. Ji buvo skrupulingai, kerštingai mandagi.

— Labą vakarą, ponia Flint. Ar teisėjas namie?

Ji žengė atbula plačiau pradarydama duris.

— Jis jūsų laukia.

Koridorius buvo pridvisęs, net ir čia jautėsi suplėkęs seno žmogaus kvapas. Nuo aukštų lubų kybanti elektros lemputė buvo kokių šešiasdešimties ar mažiau vatų, o jos skleidžiama šviesa rodėsi sudžiūvusios odos spalvos, kaip ją įsivaizdavo Kvirkas. Jam suspaudė širdį. Kai dar buvo gyva Nana Grifin, jis čia gyveno laimingas. Koridoriuje aidėdavo šūksniai, laiptuose stovintis Malas atmušdavo Kvirko spirtą regbio kamuolį; jiedu abu — trumpomis kelnėmis, pasirišę mokyklinius kaklaraiščius, išsipašiojusiais marškinių skvernais... Taip, laimingas.

Ponia Flint paėmė jo skrybėlę, paltą ir nuvedė jį į pačią šių namų širdį, gurgždėdama storais guminiais kalėjimo prižiūrėtojų apavo padais, šlumsinčiais parketu ir plytelėmis išklotomis grindimis. Kvirkas ir vėl pasijuto svarstantis apie tai, kiek daug visko ji galėtų žinoti, kiek šios šeimos paslapčių... Ar šiuo tiriančiu skersu žvilgsniu ji stebi ir Malą retų vizitų į tėvo namus metu?

Teisėjas išgirdo skambutį ir priėjo prie, jo žodžiais tariant, savojo urvo durų. Kai Kvirkas pamatė jį taip stovintį, įsispyrusį į šlepetes, vilkintį senu pilku megztiniu, beveik tokį pat aukštą

kaip Kvirkas, tik dabar jau šiek tiek gunktelėjusį, žvelgiantį iš prieblandos neramiu žvilgsniu; jam pasirodė, kad toji diena, kai jis pabeldė į lauko duris ir jį pasitiko ant rankos gedulo raištį ryšinti ponia Flint paraudusiomis akimis, ne tokia jau ir tolima. Kvirkas nedelsdamas žengė pirmyn, vėl prisiversdamas nusišypsoti.

— Užeik, žmogau, — nuo kambario tarpdurio pratarė teisėjas modamas ranka, — koridoriuje — kaip šaldytuve.

— Norėsit arbatos? — paklausė ponia Flint, ir teisėjas, trumpai atsakęs „ne!“, uždėjęs Kvirkui ant peties ranką nusivedė jį į kambarį.

— Arbatos! — pakartojo jis garsiai užtrenkdamas duris. — Dievas mato, toji moteris... — teisėjas nuvedė Kvirką prie židinio ir šalia stovinčio krėslo. — Sėskis ir apšilk, o mes išgersim po lašelį ko nors stipriau nei arbatos.

Jis nuėjo prie indaujos, išėmė taureles ir viskio butelį. Kvirkas dairėsi nužvelgdamas pažįstamus daiktus — seną oda trauktą fotelį, antikvarinį rašomąjį stalą, Sino O'Salivano tapytą Nanos Grifin portretą, kuriame ji — ramiai besišypsanti jauna žmona, žnyplėmis susigarbanojusi plaukus. Kvirkas — vienas iš nedaugelio žmonių, kuriems teisėjas leisdavo įeiti į šį kambarį. Net vaikystėje, dar neatsigavus po aršiajame Kariklyje praleistų metų, jam būdavo leidžiama bėgioti po teisėjo urvą, ir dažną žiemos popietę, kol dar jiedu su Malu nebuvo išsiųsti į Šv. Aidano mokyklą, jis įsitaisydavo šiame pačiame krėsle, prie štai tokios kaip dabar kokso krūvelės, spręsdavo aritmetikos uždavinius ir ruošdavo lotynų kalbos namų darbus, o teisėjas, tada dar advokatas, sėdėdavo prie rašomojo stalo, palinkęs prie bylų. Malas namų darbus ruošdavo virtuvėje, prie balto pušinio stalo, ir Nana Grifin jį maitindavo rupių miltų sausainėliais ir girdydavo šiltu pienu nerimaudama dėl jo žarnyno; visi įsivaizdavo, kad Malas labai gležnutis.

Teisėjas atnešė taureles su viskiu, įdavė Kvirkui jam skirtą stiklą ir atsisėdo priešais.

— Ar jau pietavai? — paklausė.

— Taip, viskas gerai.

— Tikrai? — teisėjas atidžiai pažvelgė į Kvirką.

Amžius neatšipino aštrios senuko klausos; Kvirkui paskambinus ir paklausus, ar galėtų ateiti su juo pasikalbėti, teisėjas jo balse išgirdo neramią gaidelę. Minutėlę jie gėrė tylėdami; suraukęs kaktą Kvirkas žiūrėjo į ugnį, o teisėjas jį stebėjo. Kvirko šnerves graužė kokso dūmai — aštriai dvokiantys kaip katino šlapimas.

— Na, — garsiai ir nenatūraliai širdingai galiausiai pratarė teisėjas, — koks gi tas skubus reikalas, apie kurį tau prireikė pasikalbėti? Tikiuosi, niekur neįsivėlei?

Kvirkas papurtė galvą.

— Buvo tokia mergina... — pradėjo jis ir nutilo.

Teisėjas nusijuokė:

— Ohohooo!

Kvirkas blausiai nusišypsojo ir vėl papurtė galvą.

— Ne ne, visai ne tai, — jis žiūrėjo į virpančią raudoną židinio liepsnos šerdį. *Susiimk ir baik.* — Ji buvo vardu Kristina Fols, — pasakė. — Ji laukėsi vaikelio, bet numirė. Ją globojo tokia moteris pavarde Moran. Po Kristinos Fols mirties toji Moran buvo nužudyta. — Kvirkas nutilo ir įkvėpė.

Teisėjas kelis kartus tankiai sumirksėjo, paskui palinksėjo.

— Moran, — pratarė, — taip, man regis, kažką apie tai skaičiau laikraštyje. Vargšelė, — jis pasilenkė ir paėmė Kvirko taurelę tarsi nė nepastebėjęs, kad per pirštą joje dar buvo neišgerto viskio; teisėjas atsistojo ir vėl nuėjo prie indaujos.

Kvirkas pasakė:

— Malas paliko įrašą jos aplanke... Kristinos Fols.

Teisėjas neatsigręžė.

— Ką turi galvoje sakydamas „paliko įrašą aplanke“?

— Pasistengė, kad vaikelis nebūtų paminėtas.

— Ar tu nori pasakyti... — teisėjas pažvelgė per petį į Kvirką, — nori pasakyti, kad jis suklastojo įrašą?

Kvirkas neatsakė. Teisėjas tebestovėjo atsigrįžęs ir tebežiūrėjo į jį, bet staiga prasižiojo ir drebančiu balsu suaimanavo — šis garsas galėjo reikšti ir neigimą, ir prasiveržusį pyktį. Sucypė per stiklą perbrauktas stiklas, iš butelio kaklelio pasipylė viskis. Teisėjas vėl suniurnėjo plūsdamas drebančias rankas.

— Atsiprašau, — pratarė Kvirkas.

Laikydamas butelį stačią teisėjas nulenkė galvą ir kokią minutę stovėjo nejudėdamas. Girdėjosi, kaip ant grindų laša palietas viskis. Senukas išbalo.

— Kvirkai, ką mėgini man pasakyti? — paklausė.

— Nežinau, — atsakė Kvirkas.

Teisėjas atsinešė iki viršaus pripiltas viskio taureles ir vėl atsisėdo.

— Ar iš jo gali atimti teisę verstis gydytojo praktika? — paklausė.

— Abejoju, kad viskas taip baigtųsi. Kiek žinau, niekas nekelia klausimo dėl aplaidumo darbe.

Teisėjas neva nusijuokė.

— Aplaidumas darbe! — pakartojo. — Prasto skonio kalambūras, — jis kažką svarstė įpykęs, purtydamas galvą. — Beje, kas jį siejo su ta mergina? Kaip suprantu, ji buvo jo pacientė?

— Nesu tikras, kas ji jam buvo. Jis pats sakosi ja rūpinęsis. Kurį laiką ji tuose namuose dirbo.

— Kokiuose namuose?

— Sara ją nusamdė dirbti tarnaite, kad padėtų Magei. Paskui ji pakliuvo į bėdą, — jis pažvelgė į teisėją, kuris sėdėjo

nudūręs akis, vis dar iš lėto purtydamas galvą, pamiršęs rankoje laikomą viskio stiklą. — Jis sako, perrašydamas bylą stengėsi, kad jos šeima nesužinotų apie kūdikį.

— O koks jo reikalas? Kam jam stengtis apsaugoti žmones nuo jausmų? — užkimusiu balsu pratrūko teisėjas. — Jis — gydytojas, jis davė priesaiką, todėl turėtų būti nešališkas. Prakeiktas neatsakingas kvailys. Beje, kokia tos merginos mirties priežastis?

— Pogimdyvinis kraujavimas. Ji mirtinai nukraujavo.

Jie tylėjo; teisėjas įdėmiai žvelgė Kvirkui į akis taip, mąstė Kvirkas, kaip senais laikais į teisėją būtų galėjęs žiūrėti atlaidumo besitikintis teisiamasis kaltinamųjų suole. Paskui jis nusuko žvilgsnį ir paklausė:

— Ji mirė Dolės Moran namuose, tiesa?

Kvirkas linktelėjo.

— Ar Malas ir ją pažinojo?

— Jis jai mokėjo už tos merginos globą.

— Puikių pažįstamų turėjo mano sūnus, — susimąstęs pasakė teisėjas, trukčiodamas skruostų raumenimis. — Tu, aišku, apie viską su juo pasikalbėjai?

— Jis man mažai ką sakė. Juk pažįstate Malą.

— Vargu ar pažįstu, — teisėjas kiek patylėjo. — Ar jis ką nors pasakojo apie tuos reikalus su žmonėmis iš Bostono?

Kvirkas papurtė galvą.

— Apie kokius reikalus?

— Oo, jis užsiima labdara — jis, Kostiganas ir žmonės iš Šventojo Patriko bažnyčios; kiek žinau, padeda katalikų šeimoms. Šią veiklą finansuoja tavo uošvis Džošas Krofordas.

— Ne, Malas nieko apie tai nepasakojo.

Užsivertęs taurelę teisėjas vienu smagiu mauku išgėrė viskį.

— Duok stiklą, man rodos, reikėtų išlenkti dar po gurkšnelį.

Stovėdamas prie indaujos jis paklausė:

— Ar Sara apie visa tai žino?

— Abejoju, — atsakė Kvirkas.

Jis vėl prisiminė Sarą, sekmadienio rytą atėjusią prie kanalo, žiūrinčią į gulbes ir jų nematančią, prašančią jo pasikalbėti su jos vyru, *geru žmogumi*. Kaip jis galėtų pasakyti, ką ji žino, ko nežino?

— Aš pats visa tai žinau tik todėl, kad užtikau jį perrašinėjantį bylą, — pridūrė.

Staiga pasijutęs įveiktas kambarį užtvindžiusios šilumos, nuo židinio sklindančių dūmų, teisėjo įpilto viskio ir nemaloniai alkoholio išdeginto liežuvio peršulio Kvirkas atsistojo. Nustebęs teisėjas atsigręžė į jį spausdamas prie krūtinės dvi taureles.

— Reikia eiti, — trumpai tarė Kvirkas. — Turiu su kai kuo susitikti.

Jis melavo. Senukas atrodė įsižeidęs, bet neprieštaravo.

— Tu ne?.. — jis ištiesė Kvirkui viskio taurelę, bet Kvirkas papurtė galvą, ir senukas nusisukęs padėjo abi taureles atgal į indaują. — Ar tu tikrai pavalgei? Man rodos, tu visai savimi nesirūpini.

— Užkąsiu ko nors mieste.

— Gal Flint galėtų iškepti omletą?.. — teisėjas liūdnai palingavo galva. — Ne, ne pats maloniausias pasiūlymas, garantuoju.

Jau prie durų jam šovė į galvą dar viena mintis ir jis sustojo.

— Ar jie žino, kas nužudė tą moterį, tą Moran?

— Kažkas įsigavo į jos namus.

— Plėšikai?

Kvirkas patraukė pečiais. Paskui pratarė:

— Jūs ją pažinojote, — jis stebėjo senuko akis. — Kalbu apie Dolę Moran. Ji dirbo pas judu su Nana, o paskui — pas Malą ir Sarą; ji prižiūrėjo Febę. Štai kaip Malas sužinojo, į ką kreiptis pagalbos Kristinai Fols.

Teisėjas žvelgė kažkur į šoną suraukęs kaktą, kažką mąstydamas. Paskui užsimerkė ir vėl sudejavo kaip anksčiau — tyliau, bet skausmingiau.

— Doloresa? — pratarė jis ir susverdėjo; Kvirkas ištiesė ranką norėdamas jį prilaikyti. — Gailestingasis Dieve... Nejau Doloresa? Tikrai nebūčiau pagalvojęs. Oo, ne. Oo, Dieve, ne. Vargšė Doloresa.

— Atsiprašau, — pakartojo Kvirkas; jam rodėsi, kad čia atėjęs jis tik tai ir tekartojo.

Jiedu išėjo į koridorių; teisėjas šlepsėjo tarsi apsvaigęs, nukoręs pastirusias rankas, ir Kvirkas akimirką pamatė, kokie jiedu su Malu panašūs.

— Ji buvo labai ištikima, toji Dolė, — kalbėjo Kvirkas. — Kad ir kokių paslapčių žinojo, uoliai jas saugojo. Malas turėtų būti jai dėkingas.

Senukas, atrodo, jo neišgirdo.

— Kas tiria šią bylą? — paklausė.

— Toks vyriokas pavarde Haketas. Detektyvas inspektorius.

Teisėjas linktelėjo.

— Aš jį pažįstu. Jis žinomas. Jeigu tau neramu, galiu su juo pasikalbėti arba kieno nors paprašyti, kad tartų žodelį...

— Man nėra neramu, — atsakė Kvirkas. — Tik jau ne dėl savęs.

Jie priėjo prie lauko durų. Staiga Kvirkui šovė į galvą, kad dabar jį labiausiai užvaldęs vienas jausmas — keistai drovus

džiugesys. Jis prisiminė tą kartą, kai jiedu su Malu buvo dar vaikai ir teisėjas jį pasikvietė į savo urvą, pasistatė prie stalo ir ėmė klausinėti apie kažkokį smulkų nusižengimą — langą, išdaužtą paleidus iš laidynės akmenį, ar skalbinių spintoje rastas cigarečių nuorūkų atsargas, paslėptas kakavos skardinėje. Kas paleido akmenį, kas surūkė cigaretes? — klausinėjo teisėjas. Iš pradžių Kvirkas tvirtino nieko nežinąs, bet galiausiai, aiškiai matydamas, koks autoritetingas teisėjas stengėsi būti surengęs šią kryžminę apklausą, pripažino, jog visa ko kaltininkas yra Malas, nors gali būti, kad teisėjas ir pats šitai žinojo. Dabar jį apėmęs jausmas buvo lygiai toks pat, kaip tada, tik šįkart — kur kas stipresnis: kaitrus kaltės, piktdžiugos, įžūlaus teisuoliškumo mišinys. Tada teisėjas iškilmingai jam padėkojo ir pasakė, kad jis pasielgė teisingai, bet iš jo žvilgsnio Kvirkas suprato, kad teisėjas kažko vengia. Ko? Nusivylimo? Nešlovės?

Dabar Kvirkas pratarė:

— Apie tą aplanką, bylą, visa kita... Aš — vienintelis apie tai žinantis. Nieko nesakiau nei Haketui, nei kam kitam.

Teisėjas ir vėl purtė galvą.

— Malachi Grifinai, — murmėjo, — tu — prakeiktas kvailys, — jis uždėjo Kvirkui ant peties sunkią ranką. — Aš, aišku, suprantu tavo domėjimąsi tąja mergina Fols, — pasakė. — Tu galvojai apie Deliją; ir ji taip pat iškeliavo.

Kvirkas papurtė galvą.

— Galvojau apie Malą, — atsakė. — Galvojau apie mus visus — apie šeimą.

Teisėjas, rodos, klausėsi viena ausimi. Jis tebelaikė ranką Kvirkui ant peties.

— Džiaugiuosi, kad man papasakojai, — pratarė. — Teisingai pasielgei. — *Geras berniukas.* — Kaip manai, ar turėčiau su juo pasikalbėti?

— Su Malu? — Kvirkas papurtė galvą. — Ne, manau, kad būtų geriausia viską palikti taip, kaip yra.

Teisėjas žvelgė jam į akis.

— O tu, — paklausė, — ar *tu* irgi viską taip paliksi?

Kvirkas nežinojo, ką būtų atsakęs, nes tą akimirką gurgždančiais žingsniais atpėdino abejingo veido ponia Flint, nešina Kvirko paltu ir skrybėle. Kiek laiko ji ten stovėjo ir klausėsi? — svarstė Kvirkas.

7

Labiausiai Endis norėjo automobilio. Ne kokios nors senos mašinos, kurią lietingą pirmadienio rytą Detroite surinko koks nors juočkis, kurio gyslomis teka pigus alkoholis. Ne, jo širdį pakerėjo „Porsche". Jis žinojo ir automobilio modelį — „Spyder 550 coupé". Jis matė tokį automobilį netoli Komon gatvės, kur vieną dieną Klerė nusitempė jį ir kūdikį pasivaikščioti. Tiesą sakant, jis iš pradžių išgirdo, tik paskui pamatė; vieną jaudinančią akimirką variklio riaumojimas pavertė Komon gatvę į savaną, o gatvėje išsirikiavusius pelkinius ąžuolus — į tropikų palmes. Endis atsigręžė pašiurpęs ir įsiaudrinęs ir pamatė tikrą žvėrį, urzgiantį Švyturio kalvos ir Čarlzo gatvės sankryžoje, užsidegus raudonai šviesoforo akiai. Automobilis buvo mažesnis nei pamanytum išgirdęs riaumojimą, saldaininio guminuko raudonumo, pėdos storio padangomis ir taip priplotas prie žemės, jog iškart kilo klausimas, kaip įprasto ūgio žmogus galėtų įsirangyti prie vairo. Stogas buvo nuleistas; kad būtų ramiau, jau vėliau apie jį svajodamas Endis įsivaizdavo stogą pakeltą. Vairuotojas — kažkoks vyriokas iš Bostono, mėginantis atrodyti kaip anglas iš reklamų žurnaluose — lepūnėlis glotniais plaukais, vilkįs mėlynu švarkeliu su dviem varinių sagų eilėm, po baltų marškinių prasegta apykakle pasirišęs aukso spalvos šilko skarelę. O šalia jo sėdinti mergina vertė iš

koto. Ji buvo indėniško profilio, atsikišusiais skruostikauliais, nuo pat kaktos tiesia linija besileidžiančia nosimi. Bet ji — ne indėnė, ji — tikra Bostono intelektualė medaus spalvos oda ir plačiomis mėlynomis akimis, nuožmiai raudona burna — tokio paties atspalvio, kaip ir automobilio dažai — ir sunkiomis geltonų plaukų sruogomis, kurias ji vienu grakščiu baltos rankos judesiu nubraukė nuo kaktos sekundėlę parodydama Endžiui švelniai melsvo atspalvio skustą pažastį. Ji pajuto alkaną jo žvilgsnį ir linksmai, lengvai erzindama iš šimto mylių tolybių pažvelgė į jį, tarsi sakytų: *Ei, gražuoliuk, pasimokyk koledže, susirask turtingą tėtį, poros šimtų tūkstančių metines pajamas ir štai tokį automobilį, ir ką gali žinoti? Galbūt tokia mergina kaip aš vieną gražų vakarą leis tau nupirkti kokteilį Ritz—Karltono restorane.*

Tą šeštadienį jis buvo nuvykęs į Kembridžą, į panaudotų automobilių garažą, kur buvo parduodamas „Porsche“ — ne „Spyder“, bet 365. Automobilis atrodė geras, išblizgintas kaip žvilgantis juodas tarakonas, įsispraudęs tarp chromuotų geriausių amerikietiškų lūženų, bet dvi minutes pasižvalgius po variklio dangčiu paaiškėjo, kad nieko gera nėra — kažkas iš šios mašinos jau buvo išspaudęs paskutines jėgas, galbūt net pakliuvęs į avariją. Beje, ką jis tariasi kvailinąs? Nebūtų turėjęs pakankamai pinigų, jei jam būtų pasiūlyta automobilį įsigyti už dešimtadalį prašomos kainos. Kad persikeltų į kitą upės pusę, Endžiui teko važiuoti dviem autobusais pirmyn ir dviem atgal, todėl dabar, grįžęs namo, jis nebuvo nusiteikęs linksminti svečių.

Įsukęs į Faltono gatvę, nutrintomis kojomis, piktas kaip naktis, kelkraštyje prie namo jis pamatė pastatytą „Oldsmobile“. Ne „Porsche“, bet vis tiek didelis, naujas ir žvilgantis, be to, Endis dar niekada nebuvo tokio matęs. Jis apžiūrinėjo au-

tomobilį kritišku žvilgsniu, ir tada iš už namo pasirodė Klerė su raudonplaukiu kunigu, rankoje laikančiu skrybėlę. Endis ir pats nesuprato, kodėl jo žvilgsnis iškart užkliuvo už skrybėlės, bet būtent skrybėlė jam labiausiai ir nepatiko — paprasta juodo fetro vyriška skrybėlė, bet kunigas ją kažkaip keistai nešė laikydamas už paties viršaus, kaip vyskupas ar kardinolas laiko tą į vazoną panašų keturkampį galvos apdangalą mišių metu, — dabar jis niekaip neprisiminė pavadinimo, bet jis panašus į itališko pistoleto pavadinimą, kurio jis irgi neprisiminė, todėl suirzo dar labiau. Endžiui nepatiko kunigai. Jo tėvai buvo neva katalikai, ir per Velykas mama visai dienai išjungdavo medvilnės valymo mašiną, susisodindavo visus vaikus — taip pat ir jį — į autobusą, ir jie važiuodavo į Baltimorę, į Karalienės Marijos katedrą, klausytis šventų mišių. Jis nekentė tų kelionių, nuobodulio dardant autobusu, sumuštinių su rūkyta dešra, kuriuos tekdavo valgyti iki sugrįžtant namo, nes daugiau nieko nebūdavo, nekentė katedroje besigrūdančių pinigais aptekusių pikčiurnų, atsiduodančių kiaulėmis ir kopūstais, prie altoriaus kvailai giedančių ir aimanuojančių vyrukų keistais drabužiais, tarsi nulietais iš metalo, iš sidabro ar aukso, puoštais purpurinėmis raidėmis, kryžiais, išsiuvinėtomis piemenų lazdomis; ir visi tokie šventi, kad norisi vemti, visi bamba lotyniškas maldas, nors nesupranta nė žodžio. Ne, Endžiui Stafordui kunigai nerūpi.

Šis buvo pavarde Harkinsas, airis iki riebaluotų raudonų plaukų pašaknų. Jis paspaudė Endžiui ranką skubiai metęs tiriantį žvilgsnį, šypsojosi prašiepęs dėmėtus dantis, bet mažos gelsvai žalios akutės buvo šaltos ir aštrios kaip katės.

— Malonu susipažinti, Endi, — pasakė kunigas. — Klerė ką tik man apie jus pasakojo.

Ar tikrai? Endis mėgino sugauti jos žvilgsnį, bet ji buvo įbedusi akis į tą airio gabalą.

— Važiavau pro šalį, — tęsė Harkinsas. — Pamaniau, užsuksiu.

— Suprantama, — atsakė Endis.

Jeigu jis tik užsuko, kodėl Klerė apsivilkusi geriausia žalia suknele ir šventiškai susišukavusi?

— Kūdikis iš Šventojo Tėvo gaus ypatingą palaiminimą, — giedru balsu pratarė Klerė.

Jai vis dar buvo sunku pakelti į jį akis. Ko tasai dvasininkas jai prikalbėjo?

— Vešitės ją į Italiją, ką? — Endis paklausė Harkinso, kuris juokėsi mirksėdamas žaliomis akimis.

— Tada išeitų, kad Mahometas eina pas kalną, — pratarė jis, — nors nemanau, kad arkivyskupui patiktų toks mano palyginimas; Jo Šviesybė suteiks palaiminimą popiežiaus vardu. — Endis jau rengėsi kažką sakyti, bet kunigas atsigręžė į Klerę jį užčiaupdamas ir aiškiai parodydamas, kad užčiaupia. — Geriau negaišiu, — pasakė, — nes manęs laukia dar keli vizitai.

— Ačiū, kad užsukote, tėve, — padėkojo Klerė.

Harkinsas priėjo prie automobilio, atidarė dureles, metė skrybėlę ant keleivio sėdynės ir atsisėdo prie vairo.

— Telaimina jus Dievas, — pratarė jis, o Endžiui pasakė:

— Ir toliau taip šauniai darbuokitės!

Nors niekam nebuvo aišku, ką jis turi galvoje. Kunigas užtrenkė dureles ir užvedė variklį. Veikia tik šeši cilindrai, patenkintas pamanė Endis įsiklausęs. Automobiliui atsiplėšus nuo kelkraščio, — beje, ir alyva dega, kaip galima spręsti iš išmetamų dūmų, — Harkinsas atkėlė nuo vairo ranką ir skubiai mostelėjo pirštais, tarsi ore brėžtų kažkokį piešinį; ar jis taip laimina? Arkivyskupas turėtų laiminti geriau.

Endis atsisuko į Klerę.

— Ko jis norėjo?

Ji vis dar mojo atsisveikindama. Klerė suvirpėjo, nes diena buvo ūkanota ir vėsi.

— Gerai nežinau, — atsakė. — Manau, sesuo Stefanija jo paprašė, kad užsuktų.

— Nepasitiki mumis, ką?

Klerė išgirdo, ką jis iš tikrųjų norėjo pasakyti, — atvirai kalbant, jis pavydi visų! — ir atsidususi į jį pažvelgė.

— Endi, jis — kunigas. Jis tiesiog aplankė mūsų namus.

— Na, tikiuosi, per dažnai nesilankys. Man nepatinka, kai kunigai vaikšto į namus. Mano močia visada sakydavo, jog tai — blogas ženklas.

Klerė irgi galėjo tarti keletą žodelių apie Endžio močią, jei tik būtų išdrįsusi.

Jie pasuko už namo ir užlipo mediniais laiptais. Klerė jam pasakė, kad ponios Benet nėra.

— Ji buvo užėjusi paklausti, ar man nieko nereikia iš parduotuvės, — Klerė atsigręžusi valiūkiškai nusišypsojo Endžiui. — Net neabejoju, kad ji vylėsi pamatyti tave.

Endis nieko neatsakė. Jis jau stebėjo Korą Benet. Ji nebuvo graži — kaulėto veido, maža burna, bet jos figūra, slepiama prijuostės, kurios ji niekada nenusijuosdavo, gera, o akys — alkanos. Jis buvo jai kelis kartus užsiminęs apie poną Benetą lyg ir teiraudamasis, kur jis, bet atsakymo nesulaukė. Tikriausiai pabėgo, nes jei būtų miręs, ji turbūt būtų pasakiusi; Endžiui visada atrodė, kad našlės labai myli velionius savo vyrus, kol neatsiranda ko nors panašaus į kandidatą užimti šventojo vietos.

Jau viduje Endis nuėjo į virtuvėlę norėdamas išsiaiškinti, kas pietums. Klerė pasakė, kad apie tai dar negalvojo, nes buvo atėjęs tėvas Harkinsas; ji norėjo, kad Endis klaustų, kas *priešpiečiams*, nes vidury dienos žmonės valgo priešpiečius, o ne pietus; tas žodis labai prastai skamba.

— Manau, nori pasakyti, *airiškai*, — per petį pratarė Endis atidarydamas ir vėl užtrenkdamas spintelės dureles.

— Ne, visai nenorėjau to pasakyti, ir tu pats tai žinai.

Klerė užaugo kaime, į pietus nuo Bostono, kur statinių tvoros ir balti nameliai, kur pro klevų viršūnes kyšo baltas bažnyčios bokštas, ir jai atrodė, kad to pakanka, kad jaustumeisi esąs Naujosios Anglijos žmogus, bet Endis žinojo, kokia jos kilmė — Klerės tėvai buvo gyvulius auginantys vokiečiai ūkininkai, sunkmečiu praskolinę bankams tuos kelis akrus ir persikėlę į šiaurę, ketindami pragyventi iš atidarytos maisto prekių krautuvėlės; deja, jiems ir čia nepasisekė. Dabar, virtuvėlėje, Klerė priėjo prie jo iš už nugaros, apgręžė, užmetė jo rankas sau ant juosmens, įsirėmė kumštukais jam į krūtinę ir pažvelgusi į akis nusišypsojo.

— Juk žinai, kad ne tai noriu pasakyti, Endi Stafordai, — švelniai pakartojo ji, lengvai pakštelėdama jam į lūpas.

— Na, — iš lėto nutęsė jis, — jei nėra ko valgyti, man teks suvalgyti *tave*.

Jis jau lenkėsi jos pabučiuoti, bet pažvelgęs jai per petį kambaryje ant stalo pamatė krepšį ir jame besikilnojančią antklodę.

— Šūdas, — pratarė ir atstūmęs Klerę priėjo prie stalo, griebė už rankenų krepšį ir pasuko į vaikų kambarį.

— Ji miega, — sušuko Klerė. — Ji...

Bet Endis jau buvo išėjęs. Grįžęs jis pamojo drebančiu pirštu jai prieš nosį.

— Juk sakiau tau, panele, — ramiai pratarė jis, — kad vaikas turi savo kambarį ir ten privalo miegoti. Aišku?

Klerė matė, koks jis įpykęs — burnos kampučiai trūkčiojo, žvilgsnis padūmavęs. Jis vis dar niršta dėl to, kad čia lankėsi tėvas Harkinsas; nejau Endis tikrai pavyduliauja kunigui?

— Aišku, mielasis, — atsakė ji labai iš lėto ir labai ramiai.. — Gerai, prisiminsiu.

Endis nuėjo prie šaldytuvo ir išsiėmė alaus. Klerė niekaip negalėjo apsispręsti, kas ją baugina labiau — ar jo pykčio priepuoliai, ar tai, kaip staiga jie baigiasi, tarsi nieko nė nebūtų nutikę. Jis atkimšo butelį, užvertė galvą ir nugurgė kelis maukus; Adomo obuolys ritmingai šokinėjo, ir mintyse raudonuodama Klerė pagalvojo apie jį ir save lovoje.

— Tas vyriokas, — pratarė Endis, — tasai kunigas... Jis nesakė, ar toji — kuo ten ji vardu — dar nepasikalbėjo su senuoju Krofordu?

Klerė pažvelgė į jį nieko nesakančiu žvilgsniu, ir Endis nekantraudamas sumosavo buteliu.

— Toji sesuo... Na, juk žinai...

— Stefanija?

— Taip, ta pati. Ji žadėjo pakalbėti su Krofordu, kad jis man paieškotų kito darbo.

Kūdikis mėgino pasinaudoti keliais bandomaisiais riksmeliais, kurie Klerei nuskambėjo kaip aklo žmogaus, pirštų galiukais užčiuopusio kokį nors švytintį daiktą, šūksniai; Endis, rodos, nė negirdėjo.

— Maniau, — atsargiai prabilo Klerė, — kad tavęs kitas darbas nedomina?

— Bet man norėtųsi sužinoti, ką jis turi pasiūlyti.

Klerė stovėjo viena ausimi neramiai klausydama mažylės, kuri, regis, persigalvojo ir vėl užmigo, ir kartu svarstydama, kaip būtų, jei Endis nebevairuotų sunkvežimio. Jie gyventų kaip eilinė pora — *normaliai,* jai iškart šovė į galvą šis žodis, — bet ateitų galas toms laimingoms naktims, kai jiedvi likdavo vienos — tik ji ir mažoji Kristina.

8

Sara nekentė ligoninės kvapo, nes vos jį pajutusi prisimindavo vaikystėje patirtą anginos operaciją. Ji užuosdavo tą kvapą net ant Malo drabužių — sumišusius eterio, dezinfekanto ir, kaip jai atrodė, tvarsčių kvapus, niekaip neišsivadėjančius net kelis kartus chemiškai išvalius. Ji niekada nesiskundė, niekada nė nebuvo apie tai užsiminusi, — keista, jei gydytojo žmona prisipažintų nemėgstanti gydytojavimo kvapo! — bet Malas turbūt ne kartą pastebėjo, kaip ji suraukia nosį, nes dabar, vos peržengęs slenkstį, jis dingdavo viršuje ir skubėdavo persirengti. Vargšas Malas — stengiasi visus sužiūrėti, visais pasirūpinti ir nesulaukia jokio dėkingumo. Bet vis tiek jo spintos pusė Sarai dvokė vaikystėje patirtu siaubu ir gydytojo skalpelio sukeltu skausmu.

Įėjusi į Šventosios Šeimos ligoninės registratūrą, nešina pirštinaitėmis, ji iškart pajuto kvapų pliūpsnį, ir jis buvo toks galingas, jog akimirką ji pagalvojo, kad teks apsisukti ir pabėgti. Tačiau Sara prisivertė prieiti prie registratorės stalelio, kreiptis į drakoniškos išvaizdos moterį, — ir kodėl žmonėms šauna į galvą rinktis akinius permatomais rožiniais rėmeliais? — ir paklausti, ar būtų galima pamatyti daktarą Kvirką.

— Turite omenyje poną Kvirką, taip? — atšovė drakonė.

Sara, aišku, žinojo, kad turėtų sakyti „ponas Kvirkas“; taip jai ir reikia, nevertėjo daryti nepagrįstų pasipūtėliškų prielaidų,

jog paprašiusi pakviesti *dr.* Kvirką ji bus suprasta. Ji niekada neišmoks tų taisyklių, niekada.

Ji sėdėjo ant kieto suolo prie sienos ir laukė. Kvirkas paprašė drakonės pasakyti, kad tuoj užlips į viršų. Ji stebėjo įprastą procesiją — šlubi ir luoši, avarijų aukos, sutvarstyti vaikai, senukai sutrikusiais veidais, pūpsančius pilvus sunkiai bepanešančios būsimos mamos, jau dabar ujamos dar negimusiųjų. Sara svarstė, kaip Malas gali diena iš dienos, metai iš metų į tas moteris žiūrėti. Kvirko klientai bent jau patogiai negyvi. Sara save subarė: tokios mintys — tik iš nepaguodžiamo pastarųjų dienų liūdesio.

Kvirkas vilkėjo palaikiais žaliais drabužiais. Jis atsiprašė, kad užtruko — susirgo vienas jo asistentas, skyriuje — tikras chaosas. Sara atsakė, kad reikalas neskubus, ji galinti ateiti ir kitą dieną; ir vis dėlto ji patyliukais stebėjosi, kaip Kvirko darbe gali būti tokia skuba — miręs ir liks miręs, juk taip? Ne, kalbėjo jis, ne ne, ji turi viską išdėstyti dabar, kad jau atėjo. Sara aiškiai suprato, kad dabar jis spėlioja, kodėl ji apskritai *čia* atėjo. Kvirkas visada viską apskaičiuodavo.

Jie sėdėjo ligoninės valgykloje, po apdulkėjusiu langu, prie plastiku dengto stalo. Ten, kur pardavinėjo maistą, buvo prekystalis su marmančiais elektriniais arbatos virtuvais ir stiklinės vitrinos, kuriose matėsi trikampiai sumuštiniai užsiraičiusiais kraštais, miniatiūriniai sausainių pakeliai ir bandelės „žievelės“; taip, labai taiklus pavadinimas, pamanė Sara. Kvirkui nuėjus atnešti arbatos, ji vangiai svarstė, kodėl čia visos ligoninės tokios nugyventos, nušepusios ir vienodai varganos. Langas, prie kurio ji sėdėjo, žvelgė į sukrešėjusio kraujo spalvos plytinį statinį, ant kurio plokščio stogo, turbūt dengto bitumu, puikavosi kreivas dūmtraukis su gaubteliu, iš kurio į visas puses virto stipraus spalio vėjo blaškomi dūmai. Pati to nenorėdama Sara

svarstė, ką ligoninėje galima deginti, kad tie dūmai būtų tokie tiršti ir juodi. Grįžo dviem puodeliais saldintos ir balintos arbatos nešinas Kvirkas; Sara žinojo, kad niekaip neprisivers tos arbatos išgerti. Ji juto artėjantį vis labiau pažįstamą silpnumą, lengvumą, tarsi vaduotųsi pati iš savęs, tarsi sąmonė atsiskirtų ir nusklęstų iš jos ištrūkusi. Ar senose knygose, minimčiose *hipochondriją*, rašoma būtent apie tokią būseną? Sara svarstė, ar jai nevertėtų susirūpinti savo sveikata. Bet ar mirtis nebūtų daugelio klausimų sprendimas? — svarstė ji. Vis dėlto Sara nemanė, kad jai taip lengvai ar greitai pavyktų tų klausimų išvengti.

— Na, — pratarė Kvirkas, — turbūt atėjai dėl Malo?

Sara tiriamai į jį pažvelgė. Ar daug jis žino? Ji norėjo paklausti, ji labai norėjo paklausti, bet negalėjo prisiversti tų žodžių ištarti. O kas, jei jis žino daugiau už ją, kas, jei jam žinomi dar baisesni dalykai už tuos, kurie paaiškėjo jai? Kabindamasi į išdrikusias mintis ji stengėsi susikaupti. Ko jis jos klausė? Taip: ar ji čia atėjo dėl Malo. Sara nutarė šio klausimo nepaisyti. Ji pratarė:

— Febė nori už to jaunuolio tekėti, — pirštų galiukais ji palietė puoduko ąselę; ąselė buvo lipni. — Savaime suprantama, tai neįmanoma.

Kvirkas suraukė kaktą, ir Sara suprato, kad jis perrikiuoja mintis ir strategijas: vadinasi, dėl Febės, o ne dėl Malo.

— Neįmanoma? — pakartojo jis.

Sara linktelėjo.

— Nė nereikia sakyti, kad su ja kalbėtis beviltiška.

— Patark jai nedelsti ir tekėti, — atsakė Kvirkas. — Pasakyk, kad jai pritari. Geresnės priemonės padėti jai atsisakyti tokių minčių nė nerasi.

Sara pamanė, kad bus geriausia nepaisyti ir šių replikų.

— Ar pasikalbėsi su ja?

Kvirkas atsilošė kėdėje, aukštai iškėlė galvą ir pažvelgė į ją šnairuodamas per suplotos nosies kalnelį, liūdnai kinkuodamas galvą.

— Suprantu, — pratarė. — Nori mane įtikinti, kad įtikinčiau Febę mesti nepatogų vaikiną.

— Kvirkai, ji tokia jauna.

— Ir mes buvom jauni.

— Jai dar visas gyvenimas prieš akis.

— Ir mums buvo prieš akis.

— Taip, — užsidegė Sara. — Pažiūrėk, kokių klaidų pridarėm! — Ji užgeso taip pat greitai, kaip ir užsiplieskė. — Beje, iš to nieko neišeitų. Ir jie dėl to būtų kalti.

Kvirkas pakėlė antakį.

— Jie? Kalbi apie Malą? Nejau jis tikrai norėtų sugriauti jos laimę?

Kvirkui dar nebaigus kalbėti Sara jau purtė galvą nudūrusi akis.

— Kvirkai, tu nesupranti. Juk tai — visas pasaulis. Gerai žinau, jog tikrai nelaimėsi, kai prieš tave — visas pasaulis.

Kvirkas pažvelgė pro langą. Horizonte plakėsi skiesto rašalo spalvos debesys; bus lietaus. Minutėlę Kvirkas tylėjo įdėmiai į ją žvelgdamas primerkęs akis. Sara nusuko žvilgsnį.

— Sara, kas yra? — paklausė.

— Ką? — ji stengėsi laikytis laisvai, atrodyti nerūpestinga. — Kaip „kas“?

Jis taip lengvai jos nepaleis; Sara pasijuto kaip didžiulio nuožmaus skaliko įveiktas žvėriukas.

— Kažkas atsitiko, — kalbėjo Kvirkas. — Ar tu su Malu?..

— Nenoriu kalbėti apie Malą, — išbėrė ji taip greitai, lyg būtų ištarusi ne sakinį, o vienintelį žodį. Sara pasidėjo rankas ant stalo, priešais save, šalia pirštinių, ir įbedė į jas akis. — Ir

dar... mano tėvas, — pasakė ji. Kvirkas laukė. Sara vis dar žiūrėjo į rankas suraukusi kaktą, tarsi staiga tos rankos būtų tapusios kerinčiai patrauklios. — Jis grasina išbraukti ją iš testamento.

Kvirkui norėjosi juoktis. Senojo Krofordo testamentas... vaje vaje, kas bus toliau? Staiga jis baugiai aiškiai mintyse išvydo laboratorijoje laukiančio savo asistento arkliagalvio Vilkinso paveikslą — Sinklerį vėl pakirto gripas — ir net sudrebėjo štai taip dirstelėjęs į mirusiųjų pasaulį, į savo pasaulį.

— O teisėjas? — paklausė jis. — Kodėl jo nepaprašius pasikalbėti su Febe arba su Malu, gal ir su tavo tėvu? Net neabejoju, kad jis įkrėstų jiems visiems proto ir priverstų viską baigti.

Sara pažvelgė į jį apgailestaudama. Kvirkas tęsė:

— Galiausiai vis tiek viskas turės vienaip ar kitaip išsispręsti. Kartoju: pasakyk jai, kad ji gali už jo tekėti, pati ją įkalbinėk. Lažinuosi, kad ji išmes Bertį Vusterį iš galvos.

Sara nenusišypsojo.

— Nenoriu, kad Febė susisaistytų anksti ištekėjusi, — pasakė.

Kvirkas nusijuokė negalėdamas patikėti jos žodžiais.

— Anksti ištekėjusi? Apie ką kalbi? O aš maniau, kad nenori tik todėl, jog Karingtonas — protestantas.

Sara ir vėl purtė galvą nudūrusi akis į stalą.

— Viskas keičiasi, — kalbėjo ji. — Ateity viskas bus kitaip.

— Oo, taip, po šimto metų gyvenimas bus gražus.

Sara užsispyrėliškai purtė galvą.

— Ateity bus kitaip, — pakartojo. — Febės kartos merginoms bus galima daug ko išvengti, jos galės būti savimi, galės... — ji nusijuokė sutrikusi nuo savo pačios būsimų žodžių — ... galės gyventi! — Ji pakėlė į Kvirką akis ir susigėdusi

patraukė vienu petimi. — Kvirkai, norėčiau, kad su ja pasikalbėtum.

Kvirkas taip staiga pasilenkė, kad ant stalo gulėjusios pirštinės pašoko sumušusios viena su kita delnais. Tos juodos odinės pirštinės atrodo kaip gyvos, galvojo Sara. Tarsi koks nors trečias už stalo sėdintis nematomas asmuo tiestų jai rankas.

— Klausyk, — nekantravo Kvirkas, — neturiu kada terliotis su tuo išprotėjusiu stebuklu, užkariavusiu Febės širdį, bet jei ji pasiryžo už jo tekėti, sėkmės jai.

Sara norėjo protestuoti, bet Kvirkas pakėlė ranką ir ją nutildė.

— Bet jei prašytum su ja pasikalbėti dėl jos pačios, — ne dėl Malo, ne dėl tėvo ar dar ko nors, bet jos pačios labui, — aš pasikalbėčiau.

Tyloje jie girdėjo į langą barbenančius lietaus lašus. Sara atsiduso, atsistojo ir paėmė pirštines, nugindama tą kitą — nematomą, kenčiantį jos bėdų dalininką. Ji liūdnai pratarė, tarsi kalbėtųsi su savimi:

— Na, bent jau pamėginau.

Ji nusišypsojo.

— Ačiū už arbatą. — Abu puodeliai stovėjo nepaliesti; ant lengvai virpančio pilko skysčio paviršiaus plūduriavo susiraukšlėjusi plėvelė. — Turiu eiti.

— *Paprašyk manęs*, — pratarė Kvirkas.

Jis nesistojo, sėdėjo šonu prie stalo laukdamas, įsitempęs, vieną ranką užmetęs ant kėdės atlošo, kitą padėjęs ant dėmėto stalo. Kaip jis gali būti toks žiaurus, visada štai taip su ja žaisdamas?

— Juk žinai, kad negaliu, — atsakė Sara.

— Kodėl negali?

Ji nusijuokė suerzinta.

— Nes tada būsiu tau skolinga!

— Ne.

— Taip! — karštai, kaip ir jis, atkirto Sara. — Pakalbėk, Kvirkai. Pakalbėk Febės labui — jos laimės vardan.

— Ne, — kategoriškai pakartojo Kvirkas. — Tik dėl tavęs.

9

Šeštadienis, gerokai po pietų; Kvirkas svarstė, ar nevertėtų susirasti kitos aludės pasėdėti ir išgerti. Gatvėse plaikstėsi sausas spalio vėjas; pasistatęs palto apykaklę ir po pažasčia pasispaudęs laikraštį jis smuko į Makgonaglio barą. Baras buvo beveik tuščias, bet vos tik Kvirkas įsitaisė viename gardelyje, šalia jo išdygo Deivis ir padavė stiklą viskio.

— Sveikinimai nuo džentelmeno mėlynu kostiumu, — pasakė jis mostelėdamas nykščiu baro link ir skeptiškai suprunkšdamas.

Kvirkas iškišo galvą ir pamatė jį, puse užpakalio prisėdusį ant baro kėdės — žvilgaus metalo mėlynumo kostiumas, akiniai raginiais rėmeliais, nuo plačios kaktos aukštyn sušukuoti juodi plaukai. Jis pakėlė taurę žvelgdamas į Kvirką, be žodžių jį sveikindamas ir šypsodamasis, apnuogindamas apatinius priekinius dantis. Jis lyg ir pažįstamas, bet kas ir iš kur? Kvirkas įtraukė galvą ir sėdėjo pasidėjęs ant kelių rankas, žvelgdamas į viskį, tarsi laukdamas, kol šis staiga suputos ir pasilies gaižių dūmų vijomis.

Po akimirkos mėlynas kostiumas atsidūrė gardelio tarpduryje.

— Pone Kvirkai, — pratarė jis tiesdamas ranką. — Kostiganas.

Kvirkas atsargiai paspaudė ištiestą ranką — kampuotą, bukais pirštais ir drėgnoką.

— Matėmės pas Grifinus, vyriausiojo teisėjo garbei surengtame vakarėlyje. Tądien, kai buvo paskelbta apie popiežiaus jam išreikštą pagarbą, — jis mostelėjo ranka rodydamas į vietą šalia Kvirko. — Galiu?

Kažkoks sutapimas: Kvirkas galvojo apie Sarą — iš laikraščio puslapių vis išnirdavo blyškus jos veidas, kaip Ofelijos, užgoždamas niūrias naujienas (jankiai mėgina dar didesnę ir geresnę bombą, raudonieji, kaip visada, žvangina surūdijusiais kardais). Jis vis dar svarstė, kodėl ji atėjo pas jį į ligoninę, ko ji iš tikrųjų iš jo norėjo. Rodėsi, kad žmonės nuolat jo kažko prašo, bet prašo visada to, ko jis negali duoti ar padaryti. Jis — ne tas, kuo jos — Sara, Febė, net vargšė Dolė Moran — jį laiko; jis joms negali padėti.

Kvirkas dažnai prisimindavo pirmą savarankiškai atliktą skrodimą. Tuo metu jis dirbo su Torndaiku, jau kiek suvaikėjusiu valstybiniu patologu; tądien Kvirkas buvo iškviestas padirbėti vietoj senuko. Skrosti reikėjo didelio žilaplaukio seno džentelmeno lavoną; džentelmenas mirė sėdėdamas keleivio sėdynėje, automobilyje, paslydusiame ant apledėjusio kelio ir nuvirtusiame į griovį. Jo dukra jį vežė atgal į senelių namus, iš kurių buvo pasiėmusi vienai dienai; toji dukra jau ir pati buvo pagyvenusi; vairavo atsargiai, nes lauke šalo, bet, mašinai pradėjus slysti ledu, nesugebėjo jos suvaldyti. Dukra nesusižeidė, automobiliui beveik nieko nenutiko, bet senukas mirė iškart, kaip rašė laikraščiai — Kvirkas dažnai savęs klausdavo, kiek laiko tasai „iškart“ trunka mirštančiajam; Kvirkas netruko nustatyti, kad senuką ištiko paprasčiausias širdies smūgis. Skrodimo laboratorijos asistentui įprastai mikliai pradėjus nurenginėti lavoną, iš liemenės kišenėlės iškrito senas gražus kišeninis

laikrodis — „Elgin“ firmos, su romėniškais skaitmenimis ir sekundine rodykle dar viename mažame ciferblate. Laikrodis sustojo lygiai penktą valandą dvidešimt trys minutės, Kvirkas neabejojo, kad tą pačią akimirką sustojo ir senuko širdis; širdis ir laikrodis su bičiuliška atjauta vienas kitam sutartinai atidavė dvasią. Kvirkas manė, kad taip pat nutiko ir jam, mirus Delijai — instrumentas, kurį jis nešiojo krūtinėje, jungęs ir vienijęs jį su visu pasauliu, sustojo staiga ir jau niekada nebeatsigaus.

— Graži buvo diena, — kalbėjo Kostiganas. — Mes visi taip džiaugėmės teisėjo sėkme, džiaugėmės ir didžiavomės. Popiežiaus suteiktas titulas — retai kam pasitaikanti garbė. Aš irgi turiu didiko titulą — jis bakstelėjo pirštu į atlape įsegtą ženkliuką — apie auksinę raidę P apsuktą raizginėlį, — bet, aišku, kuklesnį, — jis kiek patylėjo. — Pone Kvirkai, ar niekada nesvarstėte galimybės dėtis prie mūsų? Kalbu apie Šv. Patriko riterius. Net neabejoju, kad jums buvo siūlyta. Malachis Grifinas — vienas iš mūsiškių.

Kvirkas nieko neatsakė. Jis buvo pakerėtas — kone užhipnotizuotas — išdidintų Kostigano akių, primenančių dvi akinių lęšių akvariumuose įkalintas jūros gelmių būtybes, neblėstančio, viską ryjančio dėmesio.

— Mieli žmonės tie Grifinai, — nesuglumintas atkakliai įbesto nebylaus Kvirko žvilgsnio tęsė Kostiganas. — Jūs, suprantama, į tą šeimą įsiliejote per santuoką, taip?

Jis laukė. Kvirkas atsakė:

— Mano žmona buvo Saros — ponios Grifin — sesuo.

Kostiganas linktelėjo nutaisydamas pataikūniškai rimtą veidą.

— Ji mirė, — kalbėjo jis. — Gimdydama, tiesa? Labai liūdna, kai taip nutinka. Jums turėjo būti sunku.

Kvirkas vėl dvejojo. Atrodė, tos povandeninės akys seka jo mintis.

— Seniai tas buvo, — bespalviu balsu atsakė Kvirkas.

Kostiganas vėl palinksėjo.

— Kad ir kaip būtų, skaudi netektis, — pratarė. — Mano manymu, vienintelis būdas su tuo susidoroti — pamėginti pamiršti, viską išmesti iš galvos. Nelengva, žinoma. Mirusi jauna moteris, prarastas vaikas. Bet gyvenimas turi tęstis, tiesa, pone Kvirkai?

Rodėsi, kad juos skiriančioje ankštoje erdvėje be garso plakasi kažkas didelis ir tamsus. Kostiganas bedė pirštu į viskio stiklą.

— Nė nepalietėte gėrimo, — Kostiganas nudūrė akis į dar vieną ženkliuką atlape; ženkliukas skelbė, jog jis — Pirmosios visiškos abstinencijos draugijos narys. — Aš pats — užkietėjęs abstinentas.

Kvirkas atsilošė į suolo atkaltę. Barmenas Deivis sukiojosi už baro blizgindamas stiklinę ir slapta klausydamasis.

— Ką jūs mėginate man pasakyti, — klausė Kvirkas, — pone... kuo jūs vardu?

Kostiganas nekreipė dėmesio į antrąjį klausimą ir lyg perpratęs vaikišką gudrybę tolerantiškai šypsojosi.

— Pone Kvirkai, mėginu pasakyti, — švelniai dėstė jis, — jog yra dalykų, kuriuos geriausia pamiršti, palikti ramybėje.

Kvirkas pajuto, kaip ima kaisti kakta. Jis sulankstė laikraštį, pasikišo jį po pažasčia ir atsistojo. Kostiganas žvelgė į jį sakytum gyvai susidomėjęs ir net kiek smagindamasis.

— Ačiū už viskį, — pratarė Kvirkas.

Viskis taip ir liko neparagautas. Kostiganas šįkart tik trumpai linktelėjo, tarsi būtų pasakyta kažkas, kam reikėtų jo pritarimo. Kostiganas tebesėdėjo, bet virš jo dunksančiam Kvirkui vis tiek kažkodėl atrodė, kad žemiau būtent jis.

— Sėkmės, pone Kvirkai, — šypsodamasis pratarė Kostiganas. — Net neabejoju, jog pasimatysime.

*

Graftono gatvėje vėjo gūsiai rodėsi stipresni nei bet kada; šeštadienio vakarą apsipirkti išėję miestelėnai panarinę galvas sparčiai traukė namo. Kvirkas kvėpavo tankiau, krūtinėje jausdamas tirštą kaitrą — ne, tai ne baimė, bet bundantis pavojaus signalas, tarsi rami, glotni, tuščia salelė, kurią jis patenkintas buvo užtūpęs, būtų pastumta kažkur kitur, ir netrukus paaiškėtų, kad salelė — visai ne sausuma, o banginio nugaros kauburys.

10

Endis Stafordas suprato, kad nėra proto bokštas. Taip, jis nekvailas, bet ir ne genijus. Šis žinojimas jo nevargino. Tiesą sakant, jis tarėsi esąs pats viduriukas. Endis pažinojo vyriokų, kuriems pakako jėgos, todėl proto jie nė nepasigesdavo; pažinojo ir kelis labai galvotus, bet tiek vieni, tiek kiti buvo tikras nesusipratimas. Jis pats jautėsi atsidūręs tarp šių abiejų kraštutinumų — kaip ant supimosi lentos vidurio stovintis vaikas, besilinksminantis ir neeikvojantis jėgų atsispyrimams, kad pakiltų ar nusileistų. Todėl dabar Endis niekaip nesuprato, kaip jam anksčiau, kol dar nebuvo pritaręs Klerės sumanymui paimti kūdikį, nešovė į galvą, kad gali nukentėti jo reputacija. Vieną vakarą Foulio aludėje jis už nugaros išgirdo tą ypatingą juoką, kurio teks klausytis dažnai — per dažnai.

Jis grįžo po ištisos nakties ir beveik visos dienos darbo kelyje; prieš eidamas namo, ten, kur pastarosiomis dienomis, regis, kvepėjo tik kūdikiu ir daugiau niekuo, jis užsuko išgerti alaus. Foulio aludė buvo sausakimša ir ūžte ūžė kaip visada penktadienio vakarais. Eidamas prie baro Endis prasuko pro staliuką, už kurio sėdėjo penki ar šeši vyriokai, kaip ir jis sunkvežimių vairuotojai; beveik visus jis šiek tiek pažinojo. Vienas iš jų — stambus, gerai įmitęs vyriškis su avienos kotletų dydžio žandenomis vardu Makojus, visų vadinamas Tikruoju, — cha

cha, kaip juokinga, — Endžiui praeinant kažką pasakė, ir tada jis išgirdo tą juoką. Niekingas, purvinas juokas; rodėsi, kad juokiamasi iš jo. Endis paėmė bokalą alaus, atsisuko ir stovėjo nugaron atkištomis alkūnėmis atsirėmęs į barą, vieno bato užkulnį užkabinęs už turėklo kojoms pasidėti; ramiu žvilgsniu jis dairėsi po aludę nežiūrėdamas į Makojaus staliuką, bet ir jo nevengdamas. Ramiai, kartojo sau, ramiai ir šaltai. Beje, tas juokas jam dar nebuvo visai aiškus, Endis nė nebuvo šimtu procentų įsitikinęs, kad juoktasi iš jo. Bet Makojus išsišiepęs žiūrėjo į jį ir šįsyk sušuko:

— Sveikas, seniai matytas!

— Sveikas, Makojau, — atsiliepė Endis. Jis nevadins jo Tikruoju; labai kvailai skambanti pravardė, nors pats Makojus ja didžiuojasi, tarsi taip vadinamas tikrai būtų koks nors išskirtinis. — Kaip sekasi?

Makojus užsitraukė cigaretę, išvertė didžiulį pilvą, pūpsantį iš už stalo, atsilošė, užvertė galvą, išpūtė į lubas dūmų kamuolį ir nusiteikė pasilinksminti.

— Paskutiniu metu retai tave matom, — pratarė. — Kai persikėlei į Faltono gatvę, pasidarėm tau per prasti?

Ramiai, vėl pakartojo sau Endis, lengvai ir ramiai. Jis gūžtelėjo pečiais.

— Kaip nutiko, taip nutiko, — atsakė Endis.

Dar plačiau išsišiepęs Makojus matavo Endį žvilgsniu, o kiti, sėdintieji už stalo, irgi išsišiepė laukdami, kas bus toliau.

— Pasakojau vaikinams, — kalbėjo Makojus, — kad, girdėjau, naujuose namuose tau nutiko stebuklas.

Endis luktelėjo kelias akimirkas.

— Kaip suprasti? — romiai ir maloniai paklausė.

Dabar jau Makojus juokėsi kone atvirai.

— Juk tiesa, kad tavo senutė susilaukė vaiko nė neišdulkinta? — pasakė jis. — Mano manymu, tikras stebuklas.

Stalelį prakošė tramdomo smagumo gūsis. Sučiaupęs lūpas Endis pažvelgė į grindis, paskui, nešinas alaus bokalu, patraukė pirmyn. Jis sustojo priešais Makojų, vilkintį darbiniais languotais marškiniais ir džinsiniu kombinezonu. Endis pajuto šaltuką, tarsi jį visą būtų išpylęs šaltas prakaitas, nors oda buvo sausutėlė. Pažįstamas jausmas, net kiek džiuginantis; jį apėmė keistai maloni baimė, ir šio jausmo jis niekaip negalėjo paaiškinti.

— Skaitykis su žodžiais, žmogau, — pratarė Endis.

Makojus nutaisė nekaltai nustebusį žvilgsnį ir pakėlė rankas.

— Na, — tarė, — ir ką gi tu man padarysi, jei nieko negali padaryti savo senutei?

Kiti vis dar grumdėsi mėgindami trauktis, kai Endis mikliai pasukęs riešą šliūkštelėjo Makojui į veidą alų, nudaužė į stalo briauną bokalo kraštą ir prie riebaus, putlaus storulio sprando prikišo aštriomis šukėmis dantytą „karūną“. Nuo jų stalo nuraibuliavusi tyla pasklido po visą salę. Staiga nutilo garsiai kvatojusi moteris. Endis mintyse labai aiškiai išvydo už nugaros stovintį barmeną, apdairiai čiumpantį beisbolo lazdą, užmestą ant dviejų už baro pritaisytų pakabų.

— Padėk bokalą, — pratarė Makojus, stengdamasis kalbėti griežtai, bet pažvelgus jam į akis buvo aišku, kaip labai jis bijo.

Endis mėgino sugalvoti kokį nors gerą atsakymą — gal vertėtų ką nors pasakyti apie tai, jog dabar Makojus neatrodo toks Tikrasis, bet tada kažkieno iš nugaros nutaikytas kumštis smogė jam į pakaušį taip, kad net suskambo ausyse. Pamatęs, kad Endis mažumėlę apkvaito, Makojus baisiai suriko ir atsilošė traukdamasis nuo dantytų stiklo šukių; kėdė apvirto, ir jis pasitiesė atbulas ant grindų; nors labai skaudėjo ausis, Endis

kone nusijuokė į grindų lentas dunkstelėjus didelei storulio galvai ir ore sušmėžavus užverstų batų padams. Už Endžio atsirado trys ar keturi vyriokai; jis mėgino atsigręžti ir gintis bokalo šuke, bet jie spėjo jį pričiupti — vienas iš nugaros griebė per liemenį, antras abiem rankom suspaudė riešą ir ėmė sukti kaip dusinamo viščiuko kaklą; Endis išmetė šukę — ne iš skausmo, bet iš baimės, kad pats neįsipjautų. Makojui pavyko atsistoti ir dabar jis artinosi riebiame veide nutaisęs šlykščią šypseną, iškėlęs į kumštį sugniaužtą kairę ranką — keistai užsisvajojęs Endis svarstė, kaip niekada anksčiau nepastebėjo, kad Makojus — kairiarankis. Vyriokai laikė jį suėmę už parankių, kad Makojus galėtų ramiai nusitaikyti ir smogti į pilvą pirmą šleikštulį keliantį smūgį.

Jis atsigavo siaurame betoniniame pasaže, atsiduodančiame prarūgusiu alumi ir šlapimu; gulėjo ant nugaros ir žiūrėjo į žvaigždėtą, plaukiančiomis debesų draikanomis išmargintą dangaus juostą. Burnoje jautėsi kraujo ir vėmalų skonis. Jo dėmesio šaukėsi įvairiose vietose skausmų varstomas kūnas. Kažkas prie jo lenkėsi ir klausė, ar jam viskas gerai, ir šis klausimas, susiklosčius štai tokioms aplinkybėms, skambėjo tikrai juokingai, bet jis nutarė nerizikuoti ir neleisti sau juoktis. Klausinėjo barmenas — Endis neprisiminė jo vardo — padorus vyrukas, šeimos žmogus, dažniausiai galėdavęs užtikrinti aludėje ramybę.

— Gal nori, kad iškviesčiau taksi? — paklausė jis.

Endis atsakė, kad nenori, atsisėdo, o paskui, kiek palaukęs, pasinaudojęs barmeno pasiūlyta pagalba, vargais negalais atsistojo. Endis paaiškino, kad netoliese yra jo sunkvežimis, bet barmenas papurtė galvą ir pasakė, jog jis turbūt pablūdo, jei

tikrai nori vairuoti, jog jam gali būti sukrėstos smegenys, bet Endis kartojo, kad jam viskas gerai, kad turi grįžti namo, kad nerimaus žmona, ir tada barmenas, — Pitas, štai kuo jis vardu; staiga Endis prisiminė, kad jis yra Pitas Kažkoks, — parodė jam plienines duris pasažo gale, vedančias į skersgatvį, kertantį tuščią gatvę, kuria galima tiesiausiu keliu pasiekti aikštelę, kur stovi sunkvežimis. Sunkvežimis, regis, priekaištavo Endžiui, tarsi būtų nežinia kiek laiko pralaukęs vyresnysis jo brolis. Endžiui rodėsi, kad smegenys tiek sutino, jog nebetelpa kaukolėje, o pilvo raumenys, atlaikę pirmąjį Makojaus smūgį, turbūt iškentė visą maišą kumščių.

Kai išjungęs variklį jis riedėjo Faltono gatve ir sucypus padangoms sustojo prie namų, buvo jau vidurnaktis. Antrame aukšte tamsu, o Koros Benet miegamojo lange matėsi tik siauras blausios šviesos ruoželis virš užuolaidų; Endis numanė, kad vienišoji Kora miega neužgesinusi šviesos. Jis išlipo iš kabinos gręžiojamas skausmo, bet vis dar dirginamas tarsi jonvabalių švieselės tvinkčiojančio grumtynių jaudulio. Rudens naktis buvo vėsi, o Endis vilkėjo tik plona striuke, bet jam dar nesinorėjo eiti vidun. Vilkdamas koją, — kažkas įspyrė į kulkšnį, — jis užlipo laipteliais į priebutį ir atsargiai atsisėdo ant sūpynių stengdamasis, kad negirgždėtų grandinės: nenorėjo, kad ateitų naktiniais vilkinti Klerė ir pradėtų aplink jį tupinėti; na, dar ne dabar. Jam skaudėjo galvą, diegė ne tik kulkšnį, bet ir kairį kelį; lūpa prakirsta, klibėjo krūminis dantis, bet Endis stebėjosi, kad jo nesumušė dar labiau. Jis pats kitiems irgi pridarė bėdų — kelis kartus smagiai vožė kumščiu, spyrė Makojui į tarpkojį ir kažkam nykščiu kone nuplėšė pusę nosies, kol vienas iš jų — Endis nematė, kas — puolė jį iš nugaros ir tvojo per galvą kėdės koja. Endis atrėmė galvą į sūpynių atlošą ir giliai atsiduso abiem rankom susiėmęs skaudamą krūtinę. Švilpavo

gūsingas vėjas, dangumi lėkė juodi švytintys debesys, panašūs į dažų dėmes; sausais lapais šiureno namo pašonėje augantis riešutmedis. Pro debesis dirsčiojo pilnatis, panaši į išsišiepusį riebų Makojaus veidą. *Stebuklas*, pasakė Makojus. Kažkoks stebuklas. Endis prisidegė cigaretę.

Jis vėl viską pergalvojo, na, bent jau mąstė, kiek viską derėtų apsvarstyti — iki šio vakaro jam tiesiog nešovė į galvą, jog visi supras, kad vaikas — ne jo; ir paskutinis kvailys suprastų. Tada jis išgirdo, kaip už nugaros prasiveria priebučio durys. Endis neatsigręžė, nė nekrustelėjo, toliau ramiai sau sėdėjo žiūrėdamas į dangų ir debesis ir akimirką visą vaizdą pamatė tarsi iš šalies — vėjo košiamą gatvę, tai nušvintančią, tai vėl prigęstančią mėnesieną virš kiemo, šešėlių nuklotą priebutį ir save patį — tylų ir skaudamą, ir Korą Benet, ant naktinių užsimetusią paltą ir stovinčią jam už nugaros, nieko nesakančią, tik iš lėto keliančią ranką jo paliesti. Visa — tarsi filmo epizodas, kai visi žiūrovai gerai žino, kas dabar nutiks, bet vis tiek sėdi sulaikę kvapą. Kai jos pirštai surado kėdės kojos paliktą gumbą pakaušyje, Endis nė nekrūptelėjo. Paskui, užuot prisėdusi šalia jo ant sūpynių, ji sūpynes apėjo, atsiklaupė priešais jį ant abiejų kelių ir prikišo veidą prie pat jo skruosto. Endis užuodė miego pritvinkusį jos alsavimą ir nenuvalytos pudros likučius. Palaidi Koros plaukai karojo atskiromis sruogomis kaip sukarpytos užuolaidos. Jis metė paskutinę cigaretę ant kiemo žolės; nuorūka krito brėždama raudoną įvijį lanką.

— Tu sužeistas, — pratarė ji. — Jaučiu nuo tavo veido karštį.

Pirštų galiukais ji palietė sumuštą Endžio skruostą ir sutinusią burnos pusę; Endis jai leido, nieko nesakė. Jai pasilenkus dar arčiau, plaukų apgaubtas veidas vis tiek buvo tamsus ir lyg dėmė. Vėsios ir sausos jos lūpos nė iš tolo nepriminė Klerės,

o kai Kora jį pabučiavo, jis nepajuto Klerės aistros ir nekantros — tarsi dabar jį bučiuotų koks nors oficialus asmuo kokios nors ceremonijos metu; tarsi kas nors būtų uždėjęs antspaudą.

— Mmm, — nutęsė ji traukdamasi, — atsiduodi krauju.

Jis uždėjo jai ant pečių rankas. Jis klydo — po paltu ji nevilkėjo naktinių, buvo nuoga.

Keista. Endis pasakytų, kad Kora už jį vyresnė kokia dešimčia metų; jai ant pilvo matėsi žymės, leidžiančios numanyti, kad ji kažkada buvo susilaukusi vaiko. Jeigu tai tiesa, kur tasai vaikas dabar ir kur vaiko tėvas? Jis nepaklausė. Endis pamatė vienintelę nuotrauką — prie lovos, ant naktinio stalelio, gražiuose sidabro rėmeliuose įrémintą šuns — Endžio manymu, Jorkšyro terjero — atvaizdą; šunelis su parištu kaspinu tupėjo ant užpakalinių kojyčių ir „šypsojosi" iškoręs liežuvį.

— Čia Regsas, — pasakė ji tiesdama nuogą ranką ir imdama rėmelį. — Dieve, kaip tą šunytį mylėjau, — juodu sėdėjo ant jos lovos; Kora — galvūgaly, nuoga, ant kelių pasidėjusi pagalvę; jis — kojūgaly, atsirėmęs į sieną, tik su trumpikėmis, gurkšnojantis alų. Kulkšnių, kelių ir šonų sumušimai jau pradėjo mėlynuoti; Endis mėgino įsivaizduoti, kaip dabar atrodo jo veidas. Kambarį apšvietė tik blausi naktinio stalelio lempa, ir atrodė, kad čia viskas svyra ir geibsta po langu gaudžiančio žagsinčio radiatoriaus kaitroje. Per tą valandą, kol buvo čia, Endis beveik nieko nekalbėjo, o prabilęs kuždėjo pašnibždomis, nejaukiai jausdamas miegančios savo žmonos buvimą visai čia pat, virš galvos. Endis matė, kad jo nervingumas džiugina Korą Benet. Dabar ji žvelgė į jį pro cigaretės dūmus skeptiškai šypsodama puse lūpų. Jos krūtų galiukai buvo plokšti, pačios krūtys nukarusios, kaip ir viskas šiame kambaryje; naktinės lempos šviesoje jos švytėjo gintaru; Kora įspraudė tarp tų krūtų tvinkčiojantį Endžio veidą, ir jos prakaito lašas krito

jam ant burnos, nutvilkydamas prakirstą lūpą. Jam dar niekada neteko būti su jos amžiaus moterimi. Ir šitai rodėsi jaudinančiai gėdinga — tarsi miegotų su geriausio draugo motina, jeigu tą geriausią draugą turėtų. Galiausiai, kai tarp jų ūžavusi arši audra išsikvėpė, Kora švelniai priglaudė jį prie savęs liūliuodama sumuštą degantį kūną — kartais jis matydavo Klerę taip laikančią kūdikį. Endis neprisiminė, kad jo motina kada nors būtų jį taip laikiusi — taip labai švelniai.

Paskui jis pasijuto jai pasakojąs apie savo ketinimą — didįjį ketinimą. Jis dar niekam — net Klerei — apie tai nebuvo pasakojęs. Endis sėdėjo nuoga nugara atsirėmęs į miegamojo sieną, tarp kelių įsispraudęs alaus butelį — alus jau sušilo, bet Endžiui buvo nė motais — ir dėstė jai apie tai, kaip įsigis aukščiausios klasės automobilį — kadilaką arba linkolną — ir pradės teikti paslaugas — vežios limuzinu. Pinigų jis pasiskolins iš senojo Krofordo, kuriam patiko apie save galvoti kaip apie Džoną D. Rokfelerį, darbo žmogaus pagalbininką; jis neabejojo, kad skolą grąžins per metus ir gal net bus uždirbęs tiek, kad galės susimąstyti apie antrą limuziną ir dar vieną vairuotoją. Po penkerių metų turėtų atsirasti ir visas automobilių parkas; mostelėjęs delnu jis ore išvedžiojo pavadinimą: *Stafordo limuzinų paslaugos, Kelionė — svajonė*; pats Endis sėdės prie tamsiai raudonos spalvos „Spyder 550“ vairo ir važinės vakarų kryptimi. Kora Benet klausė jo kalbų vos pastebimai šypsodamasi plonomis lūpomis; susiklosčius kitokioms aplinkybėms toji šypsena Endį siutintų. Gal ji manė, jog tai — tik sunkvežimio vairuotojo svajonė, bet yra dalykų, kurių ji nežino, apie kuriuos Endis jai nepasakojo, pavyzdžiui, kad motinėlė pažadėjo pasikalbėti su Džošu Krofordu apie tai, jog jam derėtų liautis važinėjus sunkvežimiu ir vertėtų paieškoti kokio nors kito, geriau apmokamo, darbo. Ji buvo užsiminusi apie taksi, bet jis niekada

nevairuos išklerusio taksi. Beje, gal vienuolė galėtų jam suorganizuoti susitikimą su Džošu Krofordu. Endis neabejojo, kad sugebėtų vienaip ar kitaip įtikinti senuką paskolinti grynųjų. Jie — toji vienuolė, kuo ji ten vardu, ar Džošas Krofordas, ar bet kas kitas iš jų — nė nenutuokia, kiek daug jis žino apie tuos jų reikalus su kūdikiais. Jis jau regėjo save Kroffordo namuose Šiaurės Sičuvete, patogiai įsitaisiusį dideliame kambaryje su palmėmis ir stiklo sienomis, gurkšnojantį kvapnią arbatą ir ramiai dėstantį priešais ratukuose sėdinčiam, antklode kelius užsiklojusiam, mirtinai išblyškusiam Džošui Krofordui apie tai, kiek daug jis sužinojo apie kūdikių kontrabandą, apie tai, jog, sakykim, čekis dešimčiai tūkstančių jam labai padėtų prilaikyti liežuvį už dantų...

Kora Benet pasislinko žemiau, ir dabar jos pėdos išlindo iš po antklodės ir mėgino įsigauti po Endžio trumpikėmis. Jis atsistojo, užsivilko marškinius ir užsimovė kelnes. Jis prisėdo ant lovos krašto audamasis batus, o ji atsiklaupė, pasilenkė ir užkrito jam ant nugaros, kaip kartais mėgdavo daryti Klerė; Endis jautė į nugarą įsispaudusias nuogas jos krūtis ir pilvą.

— Jau vėlu, — pratarė jis stengdamasis neparodyti, koks yra piktas; jis tikrai pyko.

Kora tyliai nusijuokė jam į ausį karštu kvapu, rankomis siekdama tarpkojo. Endžiui teko pripažinti, kad ji tikrai kažkokia kitokia. Tos plonos lūpos moka visokiausių įmantrybių, tokių, kokių tikrai nemoka Klerė, kokių jis dar niekada nebuvo patyręs. Kora paklausė, kada jie vėl susitiks, bet jis nieko neatsakė, tik atsisukęs skubiai ją pabučiavo ir atsistojo segdamasis diržą.

— Tada iki, Teksase, — vėl šypsodamasi pratarė ji nuoga klūpodama lovoje, apšviesta lempos, plokščiomis krūtimis su tamsiais, švytinčiais speneliais, visai kaip jo mėlynės.

Ji pavadino jį Teksasu. Endžiui nebuvo miela girdėti. Tarsi Kora iš jo juoktųsi.

Endis išėjo pro lauko duris, apsuko aplink namą — riešutmedžio šakose kažkas sušmėžavo — pakilo mediniais laiptais ir žengė pro stiklines duris. Namuose buvo tylu, niekur nedegė šviesa, ir jis lengviau atsikvėpė. Endis jautėsi mirtinai pavargęs, velniškai skaudėjo sumuštą kelį ir prakirstą lūpą. Beveik be garso jis nušlubavo prie lovos, bet Klerė, aišku, nubudo. Pasirėmusi alkūnėmis ji pažvelgė į švytinčias šalia stovinčio laikrodžio rodykles.

— Vėlu, — pratarė ji, — kur buvai?

Jis atsakė: „Niekur", o Klerė pasakė, kad jo balsas skamba keistai; kai Endis neatsiliepė, ji uždegė šviesą. Pamačiusi prakirstą lūpą ir ištinusį skruostą ji šoko iš lovos kaip nuplikyta, ir tada, kaip visada, prasidėjo bereikalingas triukšmas. Kas nutiko? Kas taip padarė? Ar kilo muštynės? Jis stovėjo nejudėdamas vidury kambario, nukoręs rankas ir nudūręs akis, laukdamas, kol ji baigs. Nejau moterys tikrai taip jaučiasi, svarstė jis, o gal jos taip blaškosi, spiegia ir grąžo rankas tik tam, kad įveiktų pirmąją ištikusios krizės minutę, kol sumanys, ką daryti toliau? Klerė greitai nurimo, nuėjo į vonią ir grįžo nešina vatos gniužulėliais, „Lysol" ar kažkokiu kitokiu tepalu ir emaliuotu dubeniu šilto vandens. Ji privertė Endį sėstis ant lovos krašto ir pradėjo jį tapšnoti dezinfekuojamuoju skysčiu; labai degino. Endis galvojo apie apačioje gulinčią Korą Benet, apšviestą prie lovos stovinčios blausios, gelsvos naktinės lempos šviesos, ir pyktis vėl įsiplieskė. Jautėsi susilpnėjęs, tarsi būtų jai leidęs kažką iš jo atimti, kažką iš pačių gelmių, ko niekam nebuvo galima nė pamatyti. Tačiau labiausiai jį siutino ne svarstymai apie tai, ką juodu nuveikė jos lovoje ir kaip tai galėjo jį paveikti, bet faktas, kad jis jai išpasakojo planus įkurti Stafordo limuzinų kompaniją.

— Kas atsitiko? — vėl paklausė Klerė dabar jau ramiai, nes turėjo ką veikti. — Pasakyk, — kone paliepė, — pasakyk, dėl ko susimušėt.

Ji stovėjo palinkusi, spausdama jam prie skruosto drėgnos vatos gniužulą; Endis juto nuo jos sklindančią patalų šilumą. Klerės rankos sumanios ir stiprios, stebėtinai stiprios, nors ji pati tokia liesa ir gležna. Endis susivokė, jog šiąnakt juo rūpinamasi jau antrą kartą, tik šįkart visai kitaip — dabar jis nejaučia kaitraus Koros švelnumo. Klerė pridėjo jam prie pakaušio ranką norėdama, kad jis atsisėstų tiesiai, kliudė gumbą, ir jis krūptelėjo. Staiga Endžiui kaip perkūnas iš giedro dangaus dingtelėjo, kad jam tvojo ne Makojaus draugelis, nusičiupęs kėdės koją, bet barmenas, prakeiktas barmenas Pitas, griebęs beisbolo lazdą! Endis prisiminė jį pasaže, tą atkaklų mažą triznių bokserio nosimi, pasilenkusį ir klausinėjantį, ar jam viskas gerai. Aišku, kad vožti turėjo jis — savaime suprantama, kad jis pritarė Makojui ir visiems kitiems. Endis suspaudė ant kelių nuleistus kumščius. Kažkodėl dabar jam buvo labiausiai pikta dėl tos išdavystės; dabar jis dar labiau siuto nei tada, kai sudaužė alaus bokalą ir įrėmė jį Makojui į gerklę. Jis aiškiai matė tą niekšelį Pitą, išsliūkinantį iš už baro, patogiai atsistojantį ir abiem rankom iškeliantį lazdą, laukiantį patogaus momento, kad galėtų vožti jam į pakaušį. Gerai gerai, jis dar atsiims, tasai Pitas: vieną gražų vakarą, kai baigs darbą ir užrakins barą, kai eis pro plienines duris į skersgatvį, kai keliaus namo pas savo triznę žmoną ir triznius vaikus, Endis jo patykos, palauks pasiruošęs geležinį strypą...

Klerė nuėmė jam nuo kaktos vatinį tamponą ir pasilenkusi pažvelgė į akis.

— Endi, kas yra? — paklausė. — Kas negerai?

Jis greitai atsistojo pajutęs, kaip pilve sprogsta raudonas skausmo kamuolys, pastūmė ją šalin ir nušlubavo prie lango.

— Kas negerai? — juokdamasis įtūžęs pakartojo jis. — Kas *negerai*? Man už nugaros juokiasi pusė prakeikto Bostono, štai kas negerai. Endis Stafordas, vargšas pusgalvis, nesugeba pastatyti!

Klerė baugščiai aiktelėjo.

— Bet juk... — mikčiojo ji. — Kaip jie gali taip sakyti?

Endis žvelgė į vėjyje šlamantį riešutmedį. Ji žinojo... Jis išgirdo jos balse, jog ji žinojo, ką jie apie jį kalbės; ji visą laiką žinojo, kaip viskas bus, kaip jie apie tai kalbės, kaip viską iškraipys, kaip juoksis jam už nugaros, ji žinojo, bet jo neįspėjo. Nors jis ir niršo, viena menka Endžio dalelė liko šalta kaip ledas, tarsi nuošaly, skaičiuojanti, sprendžianti, mąstanti, ką daryti toliau, mąstanti, ką mąstyti toliau. Jam visada taip: iš pradžių — įsiūtis, paskui — ledinis šaltis. Jis vėl pagalvojo apie Korą Benet, ir jį užliejo dar viena pykčio ir apmaudo banga — apmaudo dėl Koros, dėl Klerės ir dėl kūdikio, dėl šio namo, Pietų Bostono, dėl jo darbo ir taip pat dėl Vilmingtono ir visos skurdžios jo šeimos, dėl jo senio, kuris tebuvo vargšas sezoninis darbininkas, dėl motinos, juosinčios rudą prijuostę, visai kaip Koros Benet, jau devintą valandą ryto atsiduodančios pigiais svaigalais ir mėtinėmis cigaretėmis. Jam norėjosi smogti kumščiu į langą, jis kone juto sminngančius stiklus, pjaustančius ranką, įsirėžiančius iki pat švarutėlio balto kaulo.

Klerė taip tyliai stovėjo jam už nugaros, jog jis beveik pamiršo, kad ji apskritai yra. Dabar ji pratarė mažos mergaitės balsu, nuo kurio jam norėdavosi griežti dantimis:

— Galėtume pamėginti dar kartą. Galėčiau nueiti pas kitą gydytoją...

— ...kuris tau pasakytų tą patį, ką ir ankstesnysis, — kalbėdamas jis nenusisuko nuo lango. Endis karčiai nusijuokė. — Man reikėtų pasikabinti ant kaklo plakatą: *Žmonės, tai ne aš; bergždžias ne aš!*

Jis išgirdo, kaip Klerė garsiai įtraukė oro gurkšnį, ir apsidžiaugė.

— Man labai gaila, — sušnabždėjo ji.

— Taip, — pratarė Endis. — Ir man labai gaila. Gaila, kad leidausi įtikinamas paimti tą vaiką. Beje, kieno jis? Turbūt kokios nors airės kekšės.

— Endi, nereikia...

Ji priėjo arčiau, atsistojo Endžiui už nugaros ir ėmė masažuoti jam sprandą; kartais jis leisdavosi. Dabar Endis atlošė galvą ir iškart pasigailėjo taip padaręs, bet tik todėl, kad jam labai suskaudo — jis vėl pajuto tą keistą jausmą, tarsi kaukolė būtų sklidina kažkokio klampaus aliejaus, kuris teliūskuotųsi keldamas šleikštulį sulig kiekvienu staigiu galvos judesiu. Gatve lėtai pravažiavo automobilis prigesintais žibintais; rodos, šviesiai žalias „Studebaker" baltu stogu. Ir kas galėtų važiuoti šia gatve ketvirtą valandą ryto?

— Eik gulti, — nuvargusiu balsu švelniai paragino Klerė, ir Endis atsigręžė staiga apimtas begalinio nuovargio ir romiai nusekė paskui ją.

Vilkdamasis marškinius jis svarstė, ar ji užuos ant jo kūno Korą Benet, bet paskui suprato, jog jam nė motais; tikrai visai nė motais.

11

Kvirkas nemanė esąs narsuolis, gali būti, kad dažnai jam net pritrūksta drąsos. Tiesą sakant, fizinė jo drąsa ar nedrąsa niekada nė nebuvo patikrinta, ir jis pats visada manė, kad niekada tikrinama nebus. Karai, žudynės, apiplėšimai, sužalojimai bukais daiktais... Pilni laikraščiai tokių pranešimų, bet rodėsi, kad viskas vyksta kažkur kitur, sakytum paraleliame pasaulyje, kuriame viešpatauja kitokia — aršesnių, grėsmingesnių, žiauresnių už tuos, su kuriais jis paprastai susiduria, — žmonių rūšis. Taip, tiesa, jam nuolat buvo gabenamos to kito pasaulio, kuriame kovojama ir liejasi kraujas, aukos; dažnai jam atrodydavo, kad jis dirba karo lauko ligoninėje, įrengtoje toli toli už fronto linijos, ligoninėje, į kurią gabenami tik žuvusieji, o ne sužeistieji, tik jam niekada nebuvo šovę į galvą, kad vieną dieną ir jis pats gali būti atgabentas ratukais į skrodimų kambarį kruvinas ir sulaužytas kaip vargšė Dolė Moran.

Kai tą rudens vakarą jam už nugaros iš rūko išniro du banditai, jis iškart suprato, jog jie — iš to kito pasaulio, iš pasaulio, apie kurį iki šiol jis tik skaitydavo laikraščiuose. Nuo jų trenkė smagiu negailestingumu; šitų abiejų niekas nesulaikytų. Anksti patirtas įtūžis, skriauda ar nemeilė juos atbukino ir suvešėjo abejingumu, kone savita tolerancija — jie muš, luošins, apakins arba užmuš nejausdami jokios pagiežos, metodiškai

vykdydami įprastos darbo dienos užduotis, galvodami apie ką nors kita. Nuo jų dvelkė kažkokiu slogiu, salsvu, pridususiu kvapu, kuris Kvirkui buvo pažįstamas, tik tą akimirką iškritęs iš atminties. Jis sustojo prie Ficviljamo gatvės kampo norėdamas prisidegti cigaretę, ir staiga jam iš abiejų pusių išdygo jie: kairėje — liesas raudonveidis, dešinėje — storulis didele galva. Liesasis išsišiepė ir pirštu bakstelėjo sau į kaktą tarsi sveikindamasis. Jis kraupiai priminė Poną Pančą* — skruostai degė nesveiku raudoniu, o nosis buvo tokia kumpa, kad smailas jos galiukas beveik lietė apatinę lūpą.

— Labas vakaras, kapitone, — pratarė jis.

Kvirkas pažvelgė į vieną, dirstelėjo į kitą ir netaręs nė žodžio mikliai patraukė per gatvę. Porelė ėjo kartu su juo, vienas — iš kairės, kitas — iš dešinės; jie be vargo žingsniavo neatsilikdami, net ir storulis, kurio rutulinė galva buvo stebuklingai didžiulė, su mažytėmis akutėmis, panašiomis į stiklo karoliukus; šiurkštūs plaukai apkritę veidą kaip šluotos plaušai. Anas — Ponas Pančas, o šitas — Džudė**. Kvirkas paliepė sau neskubėti ir eiti normaliu žingsniu — bet kas yra *normalu*? Draugišku tonu raudonskruostis prabilo:

— Mes tave pažįstam.

Storulis jo draugas pritarė.

— Teisybė, pažįstam.

Priėjęs Kalvos gatvės kampą Kvirkas sustojo. Pro šalį skubėjo nuo ūkanų susigūžę biurų klerkai, — *liudininkai*, pagalvojo Kvirkas, *niekuo dėti pašaliniai asmenys*, — bet atrodė, kad Pančas ir Džudė į juos nekreipė jokio dėmesio.

— Klausykite, — pratarė Kvirkas, — ko jūs norit? Neturiu pasiėmęs pinigų.

* Ponas Pančas — anglų lėlių teatro personažas labai didele kumpa ir į apačią riesta nosimi.

** Džudė — Pono Pančo žmona.

Rodos, šie žodžiai gerokai pralinksmino Poną Pančą. Ištempęs kaklą jis pažvelgė į storulį Džudę per Kvirko pakaušį.

— Jis mano, kad mes — ubagai, — pasakė.

Storasis Džudė juokėsi purtydamas milžinišką galvą, negalėdamas patikėti savo ausimis.

Kvirkas pamanė, kad būtinai reikėtų nutaisyti pyktelėjusio ir itin nustebusio žmogaus išraišką; kad ir kaip ten būtų, jis — po darbo namo grįžtantis pilietis, o šita įžūli porelė jį stabdo atitraukdama nuo nekaltų vakaro malonumų. Kvirkas apsižvalgė. Prieblanda buvo gerokai tirštesnė nei prieš minutę, rūkas — kur kas baltesnis.

— Kas jūs? — griežtai paklausė jis.

Kvirkas ketino kalbėti teisėtai pasipiktinęs, bet jo balsas nuskambėjo apgailėtinai — irzliai ir aikštingai.

— Mes — įspėjimas, — atsakė Ponas Pančas, — štai kas mes, — jis vėl nusijuokė patenkintas savimi; patenkintas kaip Pančas.

Kvirkas piktai suniurzgė, numetė cigaretę, — jis buvo visai ją pamiršęs, ir cigaretė susmilko, — ir patraukė šaligatviu savo namų pusėn. Jautėsi taip, kaip tądien Makgonaglio bare, kai suvokė tikrąją Kostigano ištartų žodžių prasmę — nepasakytum, kad išsigando, nes tada buvo viešoje vietoje, netoli namų, savo pastogės, bet vis tiek atrodė, kad kažkas baisiai pasikeitė, o jis taip ir liko beviltiškai kapanotis. Visos pastangos sprukti buvo bevaisės, kaip sapne — kad ir kiek jis spartintų žingsnį, Pančas ir Džudė be vargo žengė su juo koja kojon.

— Matėme, kaip šlaistaisi, — pasakė Ponas Pančas. — Tokiu oru — nepatartina.

— Gali peršalti, — įspėjo storulis.

Pančas linktelėjo; pjautuvo pavidalo nosis pakilo ir vėl nusileido.

— Gali susirgti ir numirti, — pareiškė. Jis vėl pažvelgė į savo bendrą Kvirkui per pakaušį. — Juk gali, ką?

— Tu teisus, — sutiko storasis Džudė. — Tikrai gali numirti.

Jiems priėjus namą, Kvirkas sustojo; teko labai pasistengti, kad pavyktų susilaikyti ir nesprukti laiptais aukštyn.

— Čia tavo būstas? — paklausė jo Pančas. — Gražus.

Kvirkas kraupdamas galvojo, ar jiedu neketina kartu su juo eiti vidun, užlipti laiptais, prasibrauti pro duris į jo butą ir... ir ką? Dabar jis tikrai bijojo, tačiau toji baimė labiau panėšėjo į mąstyti trukdančią apatiją. Ką jam reikėtų daryti? Gal apsigręžti ir bėgti, gal pulti į koridorių ir šauktis pono Pulio, prašyti, kad jis iškviestų policiją? Tą akimirką porelė pagaliau pasitraukė, žengė atatupsti, ir raudonskruostis Pančas vėl palietė pirštu kaktą atsisveikindamas ir tardamas:

— Tada iki, kapitone, pasimatysim, — ir staiga jie nuėjo į sutemas ir rūką, palikdami tik vos juntamą kvapą, kurį Kvirkas galiausiai prisiminė. Taip troškiai, aitriai salsvai atsiduoda sukrešėjęs kraujas.

Jis pašoko pažadintas skardaus durų skambučio. Kvirkas užmigo fotelyje, sėdėdamas prie dujinio šildytuvo. Sapnavo, kad yra persekiojamas kažkokiame niekada nematytame mieste, kad eina plačiomis judriomis gatvėmis ir alėjomis, neria pro akmenines arkadas, skuba saulės nutviekstais parkais su skulptūromis, tvenkiniais ir beprotiškai keistai, įmantriai iškarpytais krūmais. Jis nematė persekiotojų, bet žinojo, kad juos pažįsta, kad jie negailestingi, kad nesiliaus persekioję tol, kol jo nesučiups. Kvirkas nubudo išsikėtojęs fotelyje, atmetęs ant šono galvą ir prasižiojęs. Jis tysojo nusispyręs batus ir nusimovęs

kojines. Į langą plakėsi lietaus čiurkšlės. Kvirkas pašnairavo į laikrodį ir nustebo pamatęs, jog dar ne vidurnaktis. Skambutis vėl suskambėjo — du pikti, nekantrūs signalai. Jis girdėjo ne tik skambučio garsą, bet ir į metalinį gaubtą trinksinčios vibruojančios šerdelės elektrinį dūzgesį. *Kodėl arkados? Kodėl karpyti krūmai?* Išpūtęs akis ir mirksėdamas jis atsistojo, priėjo prie lango, jį pravėrė ir iškišo galvą į audringą naktį. Rūkas buvo prasisklaidęs, siautė vėjas ir lietus. Apačioje, vidury kelio, stovėjo susigūžusi Febė, sukryžiavusi rankas per pečius. Ji buvo be palto.

— Įleisk! — sušuko ji Kvirkui. — Skęstu!

Iš vazelės, stovinčios ant židinio atbrailos, jis paėmė raktą ir metė jį Febei. Blyksėdamas raktas nuskriejo tamsa ir nukrito ant kelio sudzingsėjęs kaip pinigėlis. Febei teko kone ropoti keturiom, kad jį rastų. Kvirkas uždarė langą, nuėjo prie durų ir atsistojo ant slenksčio jos laukdamas, nenorėdamas leistis žemyn rizikuojant susitikti su nemiegančiu ponu Puliu. Kvirkui iškišus pro langą galvą, sudrėko marškinių papetė, sušlapo pečiai. Jam buvo maloniai vėsu; basos pėdos irgi buvo šaltos. Kvirkas išgirdo, kaip prasiveria lauko durys, o po akimirkos laiptais ūžtelėjo nakties kvėpsnis ir padvelkė jam į veidą. Jį visada jaudindavo „vaikščiojantis" oras — skersvėjai, lengvi vėjeliai, medžiuose ošiantys vėjai; Kvirkas suprato, jog dar nėra pakirdęs iš sapno. Apačioje pasigirdo balsai — turbūt Pulis kalbina Febę, — paskui pasklido viršun kylančių nelygių jos žingsnių aidas. Kvirkas nuėjo jos pasitikti. Jis žiūrėjo, kaip Febė lipa aukštyn — šlapi medūzos plaukai, nuogi blizgantys pečiai; ji, kaip ir jis, buvo basa, abiejose rankose kyburiavo po batelį, už dirželio pakabintą ant smilių; po pažasčia ji buvo pasispaudusi delninukę. Febė vilkėjo atlasinę vidurnakčio mėlio suknelę. Ji buvo kiaurai peršlapusi.

— Dėl Dievo, — tarstelėjo Kvirkas.

Febė buvo vakarėlyje. Čia atvažiavo išsikvietusi taksi. Ji mananti, kad paltą kažkur paliko.

— Tiesą sakant, — kalbėjo ji sunkiai lipdydama žodžius, — aš truputį girta.

Kvirkas nuvedė ją prie sofos — gurgždėjo šlapias suknelės atlasas — ir liepė sėstis. Ji dairėsi kvailai šypsodamasi.

— Febe, dėl Dievo, — pakartojo Kvirkas svarstydamas, kaip jis galėtų jos atsikratyti ir kaip greitai šitai galėtų nutikti.

Nuėjęs į vonią jis surado rankšluostį ir grįžęs metė jį Febei į skreitą. Ji vis dar dairėsi apsiblaususiu žvilgsniu.

— Aš visko matau po du! — didžiuodamasi džiugiai pratarė ji.

— Sausinkis plaukus, — paliepė Kvirkas. — Sugadinsi baldus.

Ji kalbėjo įkišusi į rankšluostį galvą:

— Taip sušlapau tik todėl, kad labai ilgai manęs neįleidai. Be to, susimaišiau ir iš taksi išlipau Žemutinės Kalvos gatvėje.

Kvirkas nuėjo į miegamąjį ketindamas paieškoti jai sausų drabužių. Jam grįžus į kambarį Febė metė ant grindų rankšluostį ir atsisėdo mirksėdama ir raukydamasi, dabar labiau nei bet kada panaši į Gorgonę, rankšluosčio sušiauštais plaukais.

— Kas tas žmogus apačioje? — paklausė ji.

— Turbūt ponas Pulis.

— Jis ryšėjo varlytę.

— Jis visada ją ryši.

— Jis manęs paklausė, ar žinau, kur einu. Atsakiau, kad tu — mano dėdė. Manau, jis nepatikėjo, — Febė suprunkštė. — Ooo, — nutęsė ji, — man varva nosis.

Atgalia ranka ji perbraukė per nosį. Tada paprašė gerti.

Kvirkas nuėjo į virtuvę, paruošė kavos aparatą ir padėjo ant viryklės kaisti. Jis suruošė padėkliuką — padėjo puodelį, cukrinę, ąsotėlį su pienu.

— Kur buvo tas vakarėlis? — šūktelėjo Febei.

Ji atsakė prislopusiu balsu:

— Ne tavo reikalas.

Priėjęs jis pažvelgė pro virtuvės durų plyšį į kambarį, bet pasitraukė pamatęs ją stovinčią vienais apatiniais, pakeltomis rankomis, mėginančią nusitraukti per galvą mėlynąją suknelę. Jos liemuo buvo pilnokas, o kojos ilgos ir dailios, kaip kitų Krofordų merginų — jos tetos ir motinos. Kava jau burbuliavo, bet Kvirkas dar delsė ją nešti laukdamas, kol Febė baigs persirengti.

Jis nunešė padėklą į kambarį. Apsirengusi Kvirko duotu megztiniu ir klouniškai per didelėmis kelnėmis Febė žaidė su mediniu manekenu.

— Liaukis, — griežtai paliepė Kvirkas.

Ji nuleido rankas, bet neatsigręžė, stovėjo nukorusi rankas ir nuleidusi galvą, pati atrodydama kaip už virvučių tampoma marionetė.

— Eikš, — jau švelniai pakvietė Kvirkas, — atnešiau kavos.

Tada Febė atsigręžė, ir jis pamatė skruostais riedančias dideles vaikiškas ašaras. Kvirkas atsiduso, padėjo padėklą ant grindų priešais sofą, priėjo prie jos ir nedrąsiai apkabino. Išgeibusi Febė leidosi apkabinama; ji įsikniaubė veidu jam į petį ir kažką pasakė.

— Ką? — paklausė Kvirkas stengdamasis, kad balsas neišduotų nekantros; kodėl tos moterys — visos moterys — tiek daug verkia? — Negirdžiu.

Febė atsitraukė ir kalbėjo kūkčiodama:

— Jie man neleis už jo tekėti! Jie man neleis tekėti už Konoro Keringtono!

Kvirkas nuo jos nusigręžė, priėjo prie židinio ir iš senovinio sidabrinio portsigaro, padėto ant židinio atbrailos, išsiėmė

cigaretę. Sidabrinė dėžutė — Saros ir Malo dovana vestuvių proga.

— Jie sako, kad negaliu už jo tekėti, nes jis — protestantas! — verkė Febė. — Jie sako, kad nebegaliu su juo susitikinėti!

Kvirko žiebtuvėlis buvo tuščias; jis patapšnojo per kišenes; paskutinį degtuką sunaudojo dujiniam šildytuvui uždegti. Kvirkas nuėjo prie indaujos marmuriniu paviršiumi, ant kurio buvo padėtas vakarykštis „Evening Mail", ir atsiplėšė skiautę nuo paskutinio puslapio, atidengdamas priešpaskutiniame lape buvusį teatro skelbimą. Priėjęs jis padegė popiergalį nuo šildytuvo. Jo rankos beveik nedrebėjo, beveik nedrebėjo. Cigaretė buvo suplėkusi; reikėtų nepamiršti papildyti portsigarą naujomis.

— Na? — jam už nugaros pasipiktinusi pratarė siaubo apimta Febė. — Nejau nieko nepasakysi?

Skelbime buvo parašyta: *„Pančas ir Džudė" — nauja, pašėlusio pasisekimo sulaukusi komedija! — paskutiniai trys spektakliai!* O, Pone Pančai, ką jūs padarėte?

— Pasakyk, ką norėtum iš manęs išgirsti, — pratarė Kvirkas.

— Galėtum bent apsimesti, kad esi priblokštas.

Ji liovėsi verkusi ir garsiai patraukė nosį. Ji nesitikėjo iš jo sulaukti paramos, bet manė, kad jis bent išreikš užuojautą. Febė apžiūrinėjo Kvirką piktu žvilgsniu. Dabar jis atrodė labiau nutolęs nuo artimiausios jį supančios aplinkos nei bet kada. Šiame bute Kvirkas gyveno tiek, kiek siekė Febės atmintis — vaikystėje mama ją čia atsivesdavo kaip kompanionę; net tada Febei buvo aiškus jos vaidmuo, — bet dabar šiame būste jis neatrodė esąs namuose, kaip ir tais laikais. Basomis kojomis tipendamas po grindis, plačiapetis mažomis pėdomis, dideliausia nugara jis buvo panašus į laukinį žvėrį, gal į lokį, o gal į neįtikimai gražią šviesiakailę gorilą, kuri kadaise seniai

buvo sugauta, bet dar ir dabar nesupranta, kad laikoma uždaryta narve.

Nuėjusi Febė atsistojo šalia, veidu į židinį, alkūnėmis atsiremdama į židinio atbrailą, į kurią buvo atšlijęs ir Kvirkas. Ji nebebuvo girta, — tiesą sakant, ir iš pradžių nebuvo, tik norėjo Kvirką apgauti, — tik mieguista ir nuliūdusi. Febė žvelgė į pastatytą ant židinio įrėmintą nuotrauką.

— Teta Delija buvo tokia miela, — pratarė ji. — Ar jūs ten ir buvot, kai?..

Kvirkas papurtė galvą. Jis į ją nežiūrėjo. Jo profilis, mąstė Febė, labai panašus į imperatoriaus profilį, iškaltą ant senos monetos.

— Pasakyk, — neatlyžo ji.

— Mes susibarėme, — kiek nekantraudamas, neva abejingai pratarė Kvirkas. — Išėjau ir pasigėriau. Paskui atsidūriau ligoninėje, laikiau ją už rankos, ji buvo mirusi. Ji — mirusi, o aš — vis dar girtas.

Febė toliau apžiūrinėjo nuotrauką brangiuose sidabro rėmeliuose, palietė vieną iš baltais tenisininkų drabužiais apsivilkusio ketverto, pirštų galiukais vedžiodama palei veido kontūrus; jos tėvas, Sara, Kvirkas ir vargšė mirusi Delija... visi tokie jauni, besišypsantys, bebaimiai. Febė pratarė:

— Jos tikrai buvo labai panašios, nors ir seserys, na, mano mama ir teta Delija, tiesa? Tavo dvi prarastos mylimosios.

Kvirkas nieko neatsakė į šiuos žodžius; Febė patraukė pečiais, atmetė galvą, nuėjo prie indaujos, paėmė laikraštį ir dėjosi skaitanti.

— Tau, aišku, — toliau kalbėjo ji, — nė motais, kad jie man neleidžia už jo tekėti, taip?

Febė metė laikraštį, nuėjo prie sofos, atsisėdo ir įpykusi susinėrė rankas. Kvirkas prisiartinęs priklaupė ant vieno kelio ir įpylė jai kavos.

— Aš prašiau ne atsigerti, o išgerti, — pasakė Febė ir vaikiškai suraukusi nosį nusisuko.

Kvirkas pastatė ant padėklo kavinuką, nuėjęs pasiėmė cigaretę, nuo laikraščio nusiplėšė dar vieną skiautę — šįkart jau spektaklio skelbimą — ir pasilenkęs ją prikišo prie dujinės liepsnelės.

— Ar prisimeni Kristiną Fols? — paklausė.

— Ką?

Febė buvo karingai nusiteikusi. Ji vis dar į jį nežiūrėjo.

— Kurį laiką ji dirbo pas tavo mamą.

— Kalbi apie tarnaitę Krisę? Tą, kuri numirė?

— Ar tu ją prisimeni?

— Taip, — Febė gūžtelėjo. — Man atrodo, tėtis jai buvo itin palankus. Ji buvo graži, nors ir kiek pavargusi. Kodėl klausi?

— Ar žinai, nuo ko ji mirė? — Febė papurtė galvą. — Nuo plaučių embolijos. Žinai, kas tai yra?

Jame viskas maišėsi, kaip purvas šulinio dugne. Kas pasiuntė tuos du galvažudžius jo gąsdinti? *Mes — įspėjimas; štai kas mes.*

— Kažkaip susiję su plaučiais? — paklausė Febė. Jos balsas darėsi vis labiau apsnūdęs. — Ar ji sirgo tuberkulioze?

Ji užsikėlė ant sofos kojas, atsigulė ir priglaudė prie pagalvėlės skruostą. Febė atsiduso.

— Ne, — atsakė Kvirkas. — Embolija — kai kraujo krešulys patenka į širdį.

— Mm.

— Vos prieš kelias dienas mačiau puikiausią pavyzdį. Tas senukas buvo daugelį metų prikaustytas prie lovos. Padarėm skrodimą, prapjovėm plaučių arteriją ir radome krešulį storio sulig tavo nykščiu, gerų devynių colių ilgio; storučiausia sukrešėjusio kraujo virvė.

Kvirkas nutilo, pažvelgė į Febę ir pamatė, kad ji jau miega; jaunatviškas atžarumas... Kokia trapi ir pažeidžiama ji atrodė su tuo palaikiu megztiniu ir velvetinių kelnių maišais. Kvirkas paėmė užtiesalą, sulankstytą ir padėtą prie židinio, ant fotelio ranktūrio, ir atsargiai juo apklojo Febę. Neatsimerkdama ji atsiduso virpančiu atodūsiu, smagiai patrynė pirštu panosį, kažką suniurnėjo ir miegojo toliau, panirusi į apkloto šilumą. Kvirkas grįžo prie židinio, atšlijo nugara į atbrailą ir mąstė apie ją. Nors jis ir labai priešinosi, mintys apie Kristiną Fols ir prarastą jos kūdikį skverbėsi į galvą kaip peilio ašmenys, jėga kišami tarp staktos ir užrakintų durų. Kristina Fols, Malas, Kostiganas, Pančas ir Džudė...

— Žinok, — tyliai kalbėjo jis miegančiai merginai, — vargšelė Krisė mirė visai ne nuo plaučių embolijos. Taip tik į jos bylą užrašė tavo tėtis, kuris jai buvo itin palankus.

Kvirkas priėjo prie lango; jis buvo įpratęs netraukti užuolaidų. Nebelijo; prikišęs prie stiklo veidą matė plaukiantį mėnulį ir miesto šviesų nutviekstus pilkšvų debesų kraštus. Kvirkas vėl pažvelgė į Febę, nuėjęs atsegė ant stalo Febės paliktą blizgančiais žvyneliais išsiuvinėtą delninukę, joje susirado veršiuko odele trauktą raudoną užrašų knygelę, kurią jai buvo padovanojęs paskutinio gimtadienio proga, ir ėmė sklaidyti puslapius; paskui priėjo prie telefono, pakėlė ragelį ir surinko numerį.

Kai atvažiavo Konoras Keringtonas, Kvirkas tebestovėjo prie lango; pravėręs langą jis ir Konorui išmetė raktą, jam dar nespėjus paspausti durų skambučio, nes už trijų aukštų gyvenančio pono Pulio klausa, kitaip nei jo žmonos, buvo kaip šikšnosparnio. Febė tebemiegojo ant sofos. Kvirkas buvo paskleidęs ant kėdės jos daiktus — suknelę, apatinuką, kojines — ir

padėjęs prie šildytuvo džiūti. Kad pažadintų, jam teko gerokai ją papurtyti už peties; nubudusi Febė žvelgė į jį siaubo kupinomis kiškio akimis, ir rodėsi, kad ji tuoj šoks iš po apkloto ir dės į kojas.

— Viskas gerai, — skubėjo ją nuraminti Kvirkas. — Jaunasis riteris atvyko tavęs gelbėti.

Kol Febė sėdosi nukorusi galvą ir galiausiai atsistojo ant drebančių kojų, Kvirkas rinko nuo kėdės jos drabužius. Laižydamasi nuo miego išdžiūvusias lūpas Febė suėmė į glėbį drabužių kupstą ir leidosi vedama į miegamąjį.

Kvirkas atkreipė dėmesį, kad Konoras Keringtonas — iš tų, kurie eina pro duris šonu, sakytum ne eina, bet sėlina vidun. Jis buvo aukštas, laibas, pailgo blyškaus veido ir baltų rankų, grakštus, lankstus, išbalęs, tarsi Viktorijos laikų gedulingai romantiško romano džiovininkė herojė. Bent jau toks jis pasirodė priešiškai nusistačiusiam Kvirkui. O iš tikrųjų Kvirkas turėjo pripažinti, kad Keringtonas yra puikios išvaizdos — nors kiek per liesas — jaunuolis. Akivaizdu, kad Keringtonas savo ruožtu taip pat nejautė simpatijos Kvirkui, nors visai dėl to nesinervino; šitai Kvirkas taip pat pastebėjo. Konoras vilkėjo trumpu tvido paltu, tamsiu kostiumu dryželiais, vertu dėmesio žmogaus, kuris, regis, nebus jo uošvis, ir abiem rankom už sulenkto krašto laikė minkšto fetro skrybėlę įspaustu viršumi; Kvirkas pagalvojo, kad jaunuolis atrodo kaip žmogus, nenorom atėjęs į menkai pažįstamo asmens šermenis. Jis padavė Kvirkui raktą; Kvirkas iš jo paėmė ir skrybėlę, matydamas, kaip nenorom jaunuolis ją paleidžia iš rankų, lyg bijotų, kad jos nebeatgaus.

Eidamas per kambarį Keringtonas dairėsi klausiamu žvilgsniu, ir Kvirkas pasakė:

— Po minutėlės ji bus pasirengusi.

Keringtonas linktelėjo suspausdamas lūpas — nebūdingas jaunuoliams, putlias, skaisčiai rožines; žinduklis.

— Kas nutiko? — paklausė Keringtonas.

— Ji buvo vakarėlyje. Akivaizdu, kad ne su tavimi. Turėtum ją labiau prižiūrėti. — Kvirkas bakstelėjo pirštu į paliktą ant grindų padėklą. — Gal puodelį kavos? Ne? Ir gerai, dabar jau vis tiek atšalusi. Gal cigaretę? — Jaunuolis ir vėl papurtė galvą. — Neturi jokių ydų, ką, pone Keringtonai? O gal galiu į tave kreiptis „Konorai“? Tu mane gali vadinti Kvirku.

Keringtonas nenusivilko palto.

— Kodėl ji čia atėjo? — suirzęs paklausė jis. — Ji turėjo man paskambinti. Visą vakarą laukiau.

Kvirkas nusigręžė slėpdamas kreivą šypsnį; kokiu metu šis vaikinas pratęs eiti miegoti? Kvirkas pratarė:

— Ji man sako, kad jie neleis jai už tavęs tekėti.

Keringtonas įsistebeilijo į jį. Jiedu buvo kone vienodo ūgio — plačiapetis ir grakštuolis, tačiau Kvirkas patenkintas pagalvojo, jog taip yra tik todėl, kad jis basas.

— Deja, man atrodo, kad jiems nepatinka tavo gauja, — pareiškė Kvirkas.

Keringtono kakta nusidažė rausvai.

— Mano gauja? — pakartojo jis ir delikačiai atsikrenkštė.

Kvirkas patraukė pečiais; jis suprato, kad nėra prasmės toliau tęsti tokiu tonu. Jis paklausė:

— Ar jau išsprendei šį klausimą?

Keringtonui vėl teko tyliai kostelėti į kumštį.

— Pone Kvirkai, nemanau, kad mums derėtų apie tai kalbėti.

Kvirkas vėl patraukė pečiais.

— Turbūt tu teisus, — pasakė.

Iš miegamojo atėjo Febė. Ją pamatęs Konoras Keringtonas pakėlė antakius, o paskui susiraukė. Jos plaukai tebebuvo susigarbanoję nuo lietaus, o drėgni suknelės skvernai lipo prie

kojų. Vienoje rankoje ji laikė kojines, ties kulnais ir pirštų galais vis dar šlapias ir patamsėjusias, o kitoje — aukštakulnes basutes; per vieną ranką ji buvo persimetusi velvetines Kvirko kelnes.

— Ką tu čia veiki? — paklausė ji.

Keringtonas pervėrė ją piktu žvilgsniu.

— Man paskambino ponas Kvirkas, — atsakė jis.

Jo žodžiai nuskambėjo lėkštai ir nevykusiai. Konoras mėgino kalbėti sodresniu balsu:

— Eime, parvešiu tave namo.

— Oo, tikrai? Dabar?

— Febe, prašau, — priekaištingu tonu šiurkščiai subambėjo Konoras.

Kvirkas vėl įsitaisė prie židinio ir žiūrėjo tai į vieną, tai į kitą, kaip teniso mačą stebintis žiūrovas. Jis pratarė:

— Tavo vietoje, seni, aš jai iškviesčiau taksi. Nebus labai gerai, jei trečią valandą ryto nuvažiuosi pas Grifinus senu dviviečiu automobiliu su šalia išsidrėbusia girta, dainuojančia Onorija Glosop*.

Febė kaip sąmokslininkė šyptelėjo klastinga šypsena.

— Einam, — vėl spigiu, net kiek desperatišku balseliu ragino Febę Keringtonas, — apsiauk.

Bet Febė jau ir taip avėsi, netvirtai stovėdama ant vienos kojos kaip gandras, kitą koją prispaudusi prie pirmosios kelio, išdarinėdama visokias grimasas, nes buvo labai nepatogu sprausti pėdą į dar šlapią odinę basutę. Keringtonas nusivilko paltą ir apgaubė juo Febės pečius, ir Kvirkas prieš savo valią pasijuto sujaudintas šio rūpestingo gesto švelnumo. Iš kur jis? Iš Kildero? Iš Mido? Ten turtingos žemės, turtingas paveldas.

* *Honoria Glosop* — populiaraus anglų serialo veikėja, raumeninga, mokanti už save pakovoti moteris.

Gal kelerius metus pažaidęs teisę jis grįš laimingas puoselėti protėvių paliktų sklypų. Taip, dabar jis jaunas, bet netrukus šitai bus ištaisyta. Febė galėjo pasirinkti ir prastesnį variantą, svarstė Kvirkas.

— Konorai, — pratarė jis.

Porelė stabtelėjo; jiedu abu atsigręžė vienu metu — du skaistūs, jauni, lūkesčių kupini veidai. Kvirkas lyg išminčius iškėlė pirštą.

— Derėtų juos nugalėti, — pasakė.

12

Kvirkas susitarė su Barniu Boiliu susitikti prie Begoto gatvės tilto. Jie žingsniavo tuo pačiu taku, kuriuo sekmadienį Kvirkas vaikštinėjo su Sara; dabar tas sekmadienis rodėsi buvęs taip seniai. Rytas; pro lapkričio ūkus vangiai mėgino skverbtis saulė, visur tvyrojo vaiduokliška tyla, tarsi šiedu vyrai visame mieste būtų vienui vieni. Barnis vilkėjo juodą paltą, kone siekiantį kulkšnis; jam tipenant nesusagstytas ir diržu nesujuostas paltas suposi apie trumpas, storas kojas kaip sunki mantija. Lauke, dienos šviesoje, Barnis atrodė lyg apsvaigęs ir net kiek susidrovėjęs. Jis sakė, kad jau seniai nematė pasaulio rytą, ir per tą tarpsnį jo paties būklė nė trupučio nepagerėjo. Barnis garsiai kosėjo.

— Per daug prisikvėpavai gaivaus oro, — pareiškė Kvirkas. — Štai, imk cigaretę.

Jis brūkštelėjo degtuką, Barnis pasilenkė, kūdikišku kumštuku apgaubė liepsną, pirštų galiukais palietė Kvirko ranką, ir šis kaip visada buvo priblokštas šio ypatingo menkučio intymumo akto — vieno iš nedaugelio, leistinų vyrų pasaulyje; Kvirkas prisiminė sklidusius gandus, kad Baniui patinka berniukai.

— Aaa, Jėzau, — atsikvėpė Barnis, išpūsdamas į rūką dūmų trimitą, — jau geriau.

Barnis, darbininkų klasės liaudies poetas ir dramaturgas, nepaisant visų gandų apie keistus potraukius, iš tikrųjų gyveno su pavydėtinos kantrybės ir labai gerų manierų gražuole akvareliste pagarbos vertame name baltomis sienomis žaliajame Donibruke. Bet jis tebebuvo susisaistęs su senuoju jį pagimdžiusiu blogu pasauliu. Kvirkas norėjo informacijos, ir Barnis, kaip pats sakė, šio to pasiklausinėjo.

— Oo, visos varinukės pažinojo Dolę Moran, — pasakė jis.

Kvirkas linktelėjo. Jis suprato, kad varinukės — tai kekšės, bet kodėl? Todėl, kad „varinės vinutės" rimuojasi su „prostitutės"? O gal reikėtų ieškoti sąsajų su sraigteliais ir varžteliais? Visas Barnio slengas buvo jo paties kūrybos.

— Patekusios į bėdą jos eidavo tiesiai pas ją, — pridūrė Barnis.

— Į kokią bėdą?

— Kai patekdavo į keblią padėtį, na... supranti.

— Ir ji viską sutvarkydavo? Pati?

— Kalbama, kad ji puikiai išmanė savo darbą — darbavosi virbalu. Ir, rodos, neėmė už tai pinigų. Dirbo dėl garbės.

— Tai iš ko ji gyveno?

— Ji buvo gerai aprūpinta. Na, bent jau taip kalbama.

— Kas aprūpindavo?

— Suinteresuotos šalys ar nežinomi asmenys.

Kvirkas suraukė kaktą žiūrėdamas į ūkanas.

— Tik pažvelk į tuos krūšnius, — sustodamas pasakė Barnis. Per viksvyną kreksėdamos, tarsi skųsdamosi, yrėsi trys antys. — Dieve, kaip nekenčiu tų priekabų. — Jo veidas nušvito. — Ar aš tau pasakojau istoriją apie savo tėtį ir antis?

— Taip, Barni, pasakojai. Daug kartų.

Barnis patempė lūpą.

— Oi, tada atleisk. — Jis baigė rūkyti cigaretę. — Ar eisim išlenkti alaus? — paklausė.

— Barni, dėl Dievo, dabar — vienuolikta ryto.

— Jau? Jėzau, tada verčiau paskubam.

Jie nuėjo į barą „47“ Hadingtono gatvėje. Tokiu metu jiedu tebuvo vieninteliai klientai. Mieguistame ore vis dar tvyrojo nuo vakar vakaro likęs cigarečių dūmų tvaikas. Vienmarškinis, segintis petnešas barmenas stovėjo alkūnėmis pasirėmęs į barą ir skaitė vakarykščio *Independent* sporto puslapius. Barnis užsisakė butelį porterio ir taurelę salyklinio viskio užsigerti. Nuo porterio dvoko ir viskio tvaiko Kvirkui suvirpėjo šnervės.

— O apie tą mane sekusią porelę, — klausė Kvirkas, — pavyko ką nors sužinoti?

Barnis atplėšė nuo bokalo krašto kūdikišką raudoną burnytę ir nusibraukė nuo viršutinės lūpos gelsvos putos juostą.

— Tas su nosim, sakyčiau, galėtų būti Teris Tormis, Ambio Tormio, kuris šlaistėsi su Gyvulinių gauja, brolis.

Kvirkas pažvelgė į Barnį.

— Ambio?

— Ambrozijaus trumpinys... manęs geriau neklausinėk.

— O kitas?

— Jis vardu Kalaganas... ar tikrai Kalaganas? Ne, Galageris. Lėtokas, be vieno šulo, bet pavojingas, kai užsiveda, jei kalbame apie tą patį.

Dabar Barnis grakščiu judesiu pakėlė taurelę atkišęs mažąjį pirštą ir vienu mauku išgėrė viskį, susiraukė, sučepsėjo, pastatė ant stalo taurelę ir pažvelgė į barmeną. *Arís, mo bhuachalín*, pratarė. Lėtapėdis nebylus barmenas į alavinę menzūrėlę įpylė dar vieną gintarinio gėrimo šlaką, kurį paskui skambiai perpylė į taurelę. Dvejetas tylėdamas stebėjo šią ceremoniją, Kvirkas sumokėjo. Barnis paprašė barmeno palikti butelį ir pasakė:

— Jau geriau butelis panosėje, nei frontalinė lobotomija*, — Barnis droviai pašnairavo į Kvirką.

Visi dabartiniai Barnio juokeliai gerokai nusidėvėję. Tada Kvirkui šovė mintis: *jis — Falstafas, kuriam jau nebepatogu*, bet dėl to, savaime suprantama, jis netaps karaliumi. Kvirkas užsisakė vadinamosios kavos — karšto vandens su lašu degutą primenančio sirupo iš kampuoto buteliuko: *Irel, airiška kava!* Jis įbėrė į gėralą tris kupinus šaukštelius cukraus. *Ką aš čia veikiu?* — paklausė savęs Kvirkas, ir Barnis, tarsi būtų perskaitęs jo mintis, nuliejo jį atlaidžiai ironišku žvilgsniu ir pasakė Donibruko akcentu:

— Nesijauti savo ratuose čia būdamas, ką, Kvirkai? Teris Merfis ir pamišėlis jo draugužis, ta gauja... Nužudytoji Dolė Moran... Ką tu sugalvojai?

Jau kitą ūkanotą rytą juodu paltu vilkįs Kvirkas, nešinas skrybėle, žengė pro namo Kalvos gatvėje duris ir netikėtai susitiko detektyvą inspektorių Haketą — irgi su skrybėle, vilkintį policininko paltu, stoviniuojantį ant tako ir rūkantį cigaretę. Pamatęs stambaus, plataus veido policininką, besišypsantį apgaulingai bičiuliška šypsena, Kvirkas pajuto, kaip kaltai sutvaksėjo širdis. Pro šalį juodais didžiaračiais dviračiais pravažiavo trys jaunos vienuolės — trys poros nedrąsiai, bet vieningai minančių drabužiais pridengtų kojų. Drėgnas ryto oras dvokė dūmais ir išmetamosiomis automobilių dujomis. Žiema, niauriai mąstė Kvirkas, ir jis pats, pakeliui į darbą; skros lavonus.

* Lobotomija — *med. psn.* galvos smegenų kaktinių skilčių ir gumburo laidų perpjovimas sunkiems psichikos ligoniams gydyti; dabar nedaroma, nes neturi teorinio pagrindo. Cituojama iš Valerijos Vaitkevičiūtės kompiuterinio žodyno, 2003 m. versijos.

— Labą rytą, pone Kvirkai, — širdingai pasisveikino detektyvas mesdamas nuorūką ir mygdamas ją batu. — Ėjau pro šalį ir pamaniau, gal jus sugausiu.

Kvirkas leidosi laiptais ritmingais žingsneliais, dėdamasis skrybėlę.

— Dabar — pusė aštuntos, — pratarė jis, — o jūs jau einate pro šalį...

Haketo šypsnys pavirto į plačią, tingią šypseną.

— Aha, tikrai; man visada patiko anksti keltis.

Suderinę žingsnius jiedu pasuko Meriono aikštės pusėn.

— Turbūt vaikystėje keldavotės penktą ir eidavote melžti karvių, — svarstė Kvirkas.

Haketas sukikeno.

— Oho, iš kur sužinojot?

Mąstydamas, kaip išsisukti, Kvirkas vogčiom dairėsi po gatvę ieškodamas taksi. Iš vakaro jis sėdėjo Makgonaglio bare ir dabar nepasitikėjo savimi, nežinojo, ko gali prikalbėti, o Haketas buvo nusiteikęs neįtikimai meiliai ir bičiuliškai. Tačiau jokių taksi nebuvo. Ficviljamo gatvėje jie atsidūrė šalikais apsimuturiavusių klerkų, skubančių vyriausybės pastatų link, būryje. Haketas mėgino prisidegti dar vieną cigaretę. Jis pradėjo kosėti, ir Kvirkas trumpam užsimerkė išgirdęs vyrioko bronchiolėse gurgiančias gleives.

— Ar Dolės Moran byla kiek nors pasistūmėjo? — paklausė Kvirkas.

Minutėlę Haketas nieko nesakė, o paskui švokšdamas pradėjo juoktis kilnodamas pečius. Aukštų, dideliais langais namų fasadai, rodos, šaltai žvelgė į jį nustebę ir priekaištaudami.

— Oo, Dieve, pone Kvirkai, — nuoširdžiai džiūgaudamas atsakė Haketas, — jūs turbūt labai dažnai vaikštote į kiną, —

jis nusiėmė skrybėlę ir tos pačios rankos riešu nusišluostė kaktą, o paskui vėl užsidėjo skrybėlę kiek labiau ją pakreipęs. — Pasistūmėjo... Na, kaip čia pasakius. Žinoma, turime visą pirštų atspaudų kolekciją ir porą plaukų sruogų. Aa, dar cigaretės nuorūką — „Balkan Sobranie“, iškart pažinau iš pelenų — ir kokio nors rytiečio, greičiausiai jūrininko indo, numestą talismaną, — Haketas išsišiepė prikandęs liežuvio galiuką. — Ne, pone Kvirkai, visai nepasistūmėjome. Na, aišku, nebent poslinkiu vadintumėte man skirtą pasiūlymą mesti tyrimą, — Kvirkas pažvelgė į jį, ir Haketas tebesišypsodamas bakstelėjo pirštu sau per nosį. — Įsakymai iš aukščiau, — tyliai pasakė.

Prieš juos stūksojo parlamento pastatas su kupolu; Kvirko akyse jis staiga tapo piktas, grėsmingai dunksąs už vartų it milžiniškas akmeninis pudingas.

— Ką turite omenyje sakydamas, — pradėjo Kvirkas ir atsikrenkštė, — ką turite omenyje sakydamas „įsakymai iš aukščiau“?

Detektyvas tik gūžtelėjo pečiais.

— Tai, ką ir pasakiau, — jis žiūrėjo sau į batus. — Jei kalbame apie velionę Dolę Moran, tai likote vienas pats, pone Kvirkai. Jeigu byla kada nors ir *pasistūmės*, kaip jūs sakote, tai tuo, deja, užsiims kas nors kitas.

Jie priėjo Meriono gatvės kampą. Kitoje gatvės pusėje parlamento vartus saugantis policininkas žvelgė į juos truputėlį smalsaudamas; jiedu stovėjo įsimaišę į rytinę funkcionierių ir prie darbo stalų skubančių raštininkų minią. Tikriausiai jis pažino Haketą, svarstė Kvirkas, nes Haketas buvo gerai žinomas policijoje.

— Įdomu, pone Kvirkai, ar nieko nenorėtumėte man papasakoti? — paklausė detektyvas šnairuodamas. — Tiesą sakant, jūs man panašus į kažkokios paslapties slegiamą žmogų, — Haketas įsmeigė akis į Kvirką. — Ar aš teisus?

— Papasakojau viską, ką žinau, — paniuręs atsakė Kvirkas nukreipdamas žvilgsnį.

— Nes yra štai kaip, — tęsė Haketas. — Dar prieš mane atstatydinant nuo bylos — kiek žinau, gali būti, kad tai vienintelė priežastis, dėl kurios buvau atstatydintas, — išsiaiškinau, jog Dolė Moran dirbo paties vyriausiojo teisėjo Grifino namuose. Kai tądien kalbėjomės ligoninėje, jūs to nepaminėjote, bet net neabejoju, kad tiesiog išleidote iš galvos. Kad ir kaip ten būtų, dabar jūs vedęs, tapęs tos šeimos dalimi, pats manęs klausinėjate apie poslinkius Dolės nužudymo byloje. Nepasakyčiau, kad viskas labai paprastai suprantama, pone Kvirkai, a? — jis nusišypsojo. — Bet dabar jau leisiu jums eiti į darbą, net neabejoju, kad esate labai užimtas žmogus.

Jis žengė kelis žingsnius nueidamas, paskui sustojo ir atsigręžė. — Beje, — bičiuliškai pratarė, — ar Dolė Moran nebuvo jums užsiminusi apie Gailestingosios Motinos skalbyklą? — Kvirkas papurtė galvą. — Tai tokia vietelė Inčikore. Ten siunčiamos į bėdą patekusios merginos, kurios turi dirbti, kol — kaip ten sakoma? — išperka savo nuodėmę. Kalbama, kad su ta vieta buvo susijusi ir Dolė Moran. Kalbėjausi su vyriausiąja vienuole, bet ji prisiekė niekada negirdėjusi apie moterį tokia pavarde. Gėda prisipažinti, bet aš labai nenorėjau patikėti ta šventa moterimi.

Kvirkas atsikrenkštė.

— Ne, — pratarė, — Dolė nieko nepasakojo apie tą skalbyklą. Tiesą sakant, ji man labai mažai ką pasakojo. Manau, ji manimi nepasitikėjo.

Haketas žvelgė į Kvirką pakreipęs galvą įdėmiu, bet nešališku žvilgsniu, kaip portretistas, vertinantis modelį.

— Regis, ji puikiai mokėjo saugoti paslaptis, — pasakė jis ir atsiduso. — Tesiilsi ramybėje, vargšelė Dolė.

Linktelėjęs jis apsigręžė ir patraukė ton pusėn, iš kurios jie atėjo. Kvirkas žiūrėjo, kaip jis tolsta. Taip, vargšelė Dolė. Vėjo gūsis pagavo detektyvo palto skvernus ir ėmė juos blaškyti kaip išskleistą burę; akimirką atrodė, kad paltu apgaubtas žmogus dingo, išvis pradingo...

— ... Man labai gaila, pone Kvirkai, — kalbėjo vienuolė, — bet niekuo negaliu jums padėti.

Jos žvilgsnis buvo išsiblaškęs ir neramus; kaulėtais, kūgiškais, baltus pagaliukus primenančiais pirštais ji susijaudinusi maigė nematomus rožinio karoliukus. Nors vienuolė buvo su galvos apdangalu, Kvirkas nustebo, kad ji graži (arba kadaise tokia buvo). Ji aukšta, prakauli, vilkėjo grindis siekiantį juodą abitą, nuo juosmens krintantį dailiomis klostėmis, lygiomis kaip klasikinė kolona, todėl ir pati atrodė lyg skulptūra. Jos akys buvo mėlynos ir tokios skaidrios, jog Kvirkui atrodė, kad pažvelgęs atidžiau įžiūrėtų ir siaurą koridoriuką, vedantį į kaukolę. Ji vardu sesuo Dominyka; Kvirkas svarstė, koks kadaise buvo tikrasis jos vardas.

— Sakote, kad ji mirė, toji mergina? — pasitikslino vienuolė.

— Taip. Gimdydama.

— Kaip liūdna. — Ji taip kietai sučiaupė lūpas, kad šios net pabalo. — O kas nutiko vaikeliui?

— Nežinau. Šitai ir norėčiau išsiaiškinti.

Jie stovėjo apgaubti ledinės šachmatinėmis plytelėmis iškloto koridoriaus ramybės. Iš toliau Kvirkas greičiau pajuto nei išgirdo rankomis valdomų mašinų gausmą ir gergždžiančius dirbančių moterų balsus. Tvyrojo drėgnas sunkių austinių drabužių, vilnos, medvilnės ir drobės kvapas.

— O Doloresos Moran, — tęsė Kvirkas, — Dolės Moran, sakote, čia irgi niekada nebuvo?

Vienuolė greitai nudūrė akis purtydama galvą.

— Man labai gaila, — vos girdimai pakartojo ji.

Stumdama ratukus su milžinišku pintu krepšiu, koridoriuje pasirodė jauna moteris — žema, drūtu liemeniu, beforme ryškiai raudonų plaukų kupeta. Krepšys turėjo būti prikrautas skalbinių, nes ji stūmė ratukus iš visų jėgų — pasilenkusi, ištiesusi rankas, nuleidusi galvą, pabalusiais pirštais įsitvėrusi nutrintų medinių rankenų. Ji vilkėjo palaikiu pilku chalatu, mūvėjo pilkomis kojinėmis, apsmukusiomis ties storomis čiurnomis, avėjo, sakytum vyriškais, keliais dydžiais per dideliais kaustytais batais be raištelių. Nematydama nei Kvirko, nei vienuolės, ji ėjo nelėtindama žingsnio, žvygindama vis protestuojančius ratukus, ir abiem pašnekovams teko prisiploti prie sienos, kad ją praleistų.

— Meise! — griežtai pratarė sesuo Dominyka. — Dėl Dievo, žiūrėk, kur eini!

Meisė sustojo, atsitiesė ir įsispoksojo į juos. Akimirką atrodė, kad ji tuoj ims juoktis. Jos veidas buvo platus, šlakuotas, regis, be jokių aiškių bruožų; šnervės matėsi, bet nosies — ne, o mažytės suskirdusios lūpos atrodė lyg įtrauktos į vidų.

— Atsiprašau, sese, — pasakė ji, bet neatrodė, kad tikrai gailėtųsi.

Gyvai susidomėjusi ji nužvelgė Kvirką įdėmiai apžiūrinėdama eglute marginto tvido kostiumą, brangų juodą paltą ir minkšto fetro skrybėlę, kurią jis laikė rankose. Vienas jos akies vokas truktelėjo; Kvirkas svarstė, ar čia tikas, ar ji tikrai jam pamerkė.

— Tai ir eik, kur ėjusi, — paliepė sesuo Dominyka kiek švelnesniu balsu; Kvirkas mąstė, jog seseriai Dominykai nelabai tinka čia dirbti, kad ir kokios jos pareigos būtų.

— Gerai, einu, sese, — atsakė Meisė ir, pažvelgusi į Kvirką linksmomis plačiomis akimis, pasilenkusi prie krepšio, nudardėjo sau.

Vis labiau nekantraudama juo atsikratyti sesuo Dominyka žingsniavo palei sieną link vitražais puošto vestibiulio, kuriame Kvirkas buvo pasitiktas. Sekdamas paskui vienuolę Kvirkas maigė tarp pirštų skrybėlės kraštą kaip ir sesė nematomąjį rožinį. Nepaisydamas sesės neiginių, jis buvo įsitikinęs, jog Kristina Fols bent kurį laiką, kol Dolė Moran jos nepaėmė pas save, į Stouni Baterį, gyveno čia. Jis įsivaizdavo tą merginą einančią koridoriais, vilkinčią pelės pilkumo chalatu — tokiu, kokiu vilkėjo Meisė, — išblukusiais geltonai dažytais plaukais, dabar tapusiais neaiškaus rudo atspalvio, paraudusiais nudaužytais krumpliais ir su neramiai spurdančiu vaikeliu įsčiose. Kaip Malas galėjo ją pasmerkti tokiam darbui?

— Kaip sakiau, — kalbėjo sesuo Dominyka, — Kristinos Fols čia nebuvo. Prisiminčiau. Prisimenu visas mūsų merginas.

— Kas būtų nutikę jos kūdikiui, jei ji būtų čia pagimdžiusi?

Vienuolės žvilgsnis tebebuvo nuleistas — maždaug ties Kvirko keliais. Ji ir toliau žingsniavo išėjimo link, ir jis buvo priverstas nuo jos neatsilikti.

— Nebūtų, — atsakė vienuolė.

— Ko?

— Pone Kvirkai, čia — skalbykla, o ne ligoninė.

Trumpam sukaupusi drąsą ji pažvelgė jam tiesiai į akis, o paskui vėl nuleido žvilgsnį.

— Tai kur jis būtų gimęs?

— Tikrai nežinau. Pas mus atvykstančios merginos... jau būna... pagimdžiusios.

— O kas nutinka kūdikiams, kuriuos jos palieka, kai jas čia atsiunčia?

— Jie, savaime suprantama, patenka į prieglaudą. Arba juos dažnai... — ji prikando liežuvį.

Dabar jiedu jau buvo atėję prie stiklinių vestibiulio durų, ir vienuolė su neslepiamu palengvėjimu jas pravėrė ir pasitraukė į šalį praleisdama Kvirką. Tačiau tarpduryje Kvirkas stabtelėjo ir liko stovėti į ją žiūrėdamas. Jis mėgino kiaurai perverti ją žvilgsniu — taip, kad ji pasiduotų, kad ką nors pasakytų, nors menkiausią smulkmeną, bet vienuolė nepasidavė.

— Pone Kvirkai, tos merginos, — šaltai pratarė ji, — patenka į bėdą, nesulaukia jokios pagalbos. Dažnai jas atstumia ir jų šeimos. Tada jos atsiunčiamos pas mus.

— Taip, — sausai atsakė Kvirkas. — Net neabejoju, kad jūs jas kuo puikiausiai paguodžiate.

Akimirką perregimos žydrų jos akių rainelės tartum pabalo, tarsi už jų būtų pakilęs rūkas. Ar tose akyse šmėstelėjo pyktis? Jai už nugaros durų vitražas atrodė kaip grėsmingas audrotas dangus, ir Kvirkas nustebo, nors nė trupučio neišsigando, kai suvokė įsivaizduojąs ją nuogą — skaisčiai baltą aistringą El Greko figūrą.

— Stengiamės padaryti viską, — pratarė ji, — kas tik įmanoma, susiklosčius tokioms aplinkybėms. Tik tiek ir tegalime.

— Taip, sese, — atsakė Kvirkas prisivertęs kalbėti atgailautojo intonacijomis, sutrikęs, kad nuogos vienuolės vaizdinys niekaip neblėsta. — Suprantu.

Išėjęs jis apsisuko ir pasileido nuokalnėn, upės link. Padangę svėrė didžiulis ištisinis, lyg nupoliruotas pilkas debesis, tarytum kone liečiantis iš abiejų kelio pusių sutūpusių namų stogus; pavėjui plakėsi sunkūs šlapio sniego šuorai. Kvirkas

pasistatė palto apykaklę ir žemiau nusmaukė skrybėlės kraštą. Kodėl jis taip nerimsta? — klausinėjo pats savęs. Kas jie jam — Kristina Fols, Kristinos Fols pavainikis ar nužudytoji Dolė Moran? Ir kas jam tasai Malas? Ir vis dėlto jis žinojo, kad nenusigręš nuo šio tamsaus, painaus reikalo. Jis jautė kažkokią pareigą, turėjo atiduoti kažkokią skolą, tik dar gerai nežinojo kam.

13

Garsiojoje Samanų dvaro Krištolo galerijoje gali sutilpti trys šimtai žmonių, ir galerija vis tiek neatrodo sausakimša. 1860 metais namą pastatęs airių milijonierius įteikė savo architektui iš iliustruoto žurnalo iškirptą Londono Krištolo rūmų nuotrauką ir paliepė jam statinį nukopijuoti. Rezultatas — didžiulė nedaili geležies ir stiklo konstrukcija, panaši į milžiniško vabzdžio akį, prilipdytą prie pietrytinio namo sparno, žvelgiančią į Masačusetso įlanką ir Provinstauną. Visa didelė erdvė šildoma garais — po grindimis išvedžioti vamzdžiai, įrengta grotelinė sistema; čia auga vešlios palmės, tuzinai rūšių orchidėjų ir bevardžių tamsiai žalių vijoklinių augalų, ūseliais besivejančių apie geležines kolonas, padarytas taip, kad būtų kuo labiau panašios į medžių kamienus, svaiginamai šaunančius į viršų ir šimto pėdų aukštyje, po tviskančiu stiklo kupolu, išsiskleidžiančius metalinių lapų puokštėmis. Šiandieną po palmėmis buvo sustatyti ilgi, siauri stalai, nukrauti šventinių patiekalų padėklais, kalakuto, žąsienos gabalėliais ir kumpio riekėmis, sidabriniais dubenimis su bulvių salotomis, dideliais vaisinio pyrago gabalais ir anarchistų bombas primenančiais blizgančiais slyvų pudingais. Ant visų stalų tam tikru atstumu išdėliotos vazos su vaisių punšu, o vyrams išrikiuoti alaus buteliai. Vienoje pusėje įrengtoje scenoje baltais smokingais

apsirengusių muzikantų grupė vinguriavo populiarias melodijas, tarp stalų ramiai šoko poros. Tarp palmių lapų prikaišiota nelabai čia derančių plastikinių bugienių šakelių, nuo kamieno iki kamieno, nuo metalinės kolonos iki kolonos nutiesti krepinio popieriaus kaspinai, o virš scenos pakabinta balto atlaso vėliava, ant kurios didžiosiomis spausdintinėmis raidėmis Krofordo transporto kompanijai užrašytas linkėjimas linksmai sutikti Kalėdas. Lauke, jau nugulusiose popiečio sutemose, bolavo šalnota migla, išdailinti sodai slėpėsi po sniegu, levandų spalvos rūko apgaubtą pakrantę juosė švininė vandenyno juosta. Kartkartėmis, pertraukdamas nykią tylą, nuo stogo stiklo siena nušliuoždavo lango dydžio sniego lopas, subyrėdavo į miltus ir dingdavo vejos pakraščiuose jau pūpsančiose pusnyse — baltumas į baltumą.

Vakarėlio dar nepraėjo nė valandos, o Endis Stafordas jau buvo išgėręs gerokai per daug butelių alaus. Klerė kaip visada norėjo sėstis prie priekinio stalo, kad matytų viską, kas vyksta, bet Endis primygtinai reikalavo sėstis kuo toliau nuo orkestro, — džiazo muzikanto Gleno Milerio stilius, amžiaus vidurkis — apie šimtą metų, — ir dabar jis sėdėjo vienas pats, svaidydamas rūsčius žvilgsnius į žmoną, šokančią su tuo kalės vaiku Džo Laniganu. Kūdikis gulėjo pintame krepšyje Endžiui prie kojų, ir jis niekaip nesuprato, kaip mažylė gali miegoti tokiame triukšme. Klerė sakė, kad bėgant laikui jis prie vaikelio pripras, bet praėjo keli mėnesiai, o jis vis dar jautėsi taip, lyg į jo gyvenimą būtų įsiveržta jėga. Jautėsi taip, kaip vaikystėje, kai pas juos atsikraustė gyventi pusbrolis Bilis, jo seniui išsitaškius smegenis medžiokliniu šautuvu. Kūdikis, kaip ir pusbrolis Bilis didelėmis kaimiečio rankomis ir šiaudų spalvos blakstienomis, visada buvo šalia, viską stebėjo, visko klausėsi, nuolat čia pat alsavo.

Džo Laniganas, kaip ir Endis, buvo sunkvežimio vairuotojas, didelis strazdanotas airis kvadratine galva ir ilgomis kaip beždžionės rankomis. Jis šoko kaip prasčiokas, aukštai kilnodamas kelius ir lankstydamasis į šonus, kumščiais, kuriuose gniaužė Klerės delnus, kone daužydamas grindis. Endis surūgęs dėbsojo į juos. Klerė be paliovos plepėjo — apie ką? — ir šypsojosi taip, kaip šypsosi būdama maloniai susijaudinusi — rodydama viršutines dantenas. Varine gaida suspiegė trimitas, šokis baigėsi, Laniganas žengė žingsnį atgal ir plačiai mostelėjęs ranka perdėtai mandagiai nusilenkė, o Klerė prispaudė prie krūtinės sunertas rankas, pakreipė galvą ir suklapsėjo blakstienomis, tarsi būtų negarsinio kino filmo herojė; ji ir Laniganas nusijuokė. Laniganas grįžo prie savo stalo, kur su pora picų padavėjų tipo merginų sėdėjo jo pagalbininkas, kurio vardo Endis neprisiminė — žemas storulis sulaižytais, atgal sušukuotais plaukais, atrodantis kaip komediantas Lu Kostelas. Atsisėdęs Laniganas pažvelgė per petį į Klerę, tarp stalų einančią prie Endžio ir besišypsančią, ir kažką pasakė; tada storulis ir tos dvi mergšės nusijuokė, o storulis pažvelgė į Endį sakytum pasigailėjimo kupinu šypsniu.

— Oi, man svaigsta galva! — priėjusi prie stalo pasakė Klerė.

Ji atsisėdo priešais Endį supdama po stalu kojas; pakėlusi ranką palietė plaukus vis dar būdama kino žvaigždė. Endžiui ji nepasirodė apsvaigusi. Ant palaidinės, ties pažastimis, matėsi drėgnos dėmės. Endis atsistojo sakydamas, kad nori atsinešti dar alaus, o ji, nutaisiusi saldžiausią balselį, paklausė, ar jis nemano, kad gal jau gana; nors klausdama ji prisivertė nusišypsoti, Endis rūsčiai į ją dėbtelėjo. Tada Klerė pasakė, kad jeigu jis jau atsistojo, gal ir jai atneštų stiklą punšo. Endžiui nuėjus, Klerė pasilenkė ir pažvelgė į pintą krepšį nutaisiusi vieną iš jai būdingų pamišėlės šypsenėlių.

Endis suprato, jog nederėtų taip elgtis, bet paėmęs gėrimus pasuko atgal tokiu keliu, kad praeitų pro Lanigano stalą. Jis sustojo ir pasisveikino. Nugara į Endį sėdėjęs Laniganas suvaidino esąs nustebęs, pakreipė didelę kvadratinę galvą, pakėlė į Endį akis, paklausė, kaip jis gyvuoja, ir pavadino jį *drauguižiu*. Endis atsakė gyvuojąs gerai, elgėsi bičiuliškai, neieškojo jokių priekabių. Kiti prie stalelio — dvi moterys ir tasai storulis Kadis (štai kuo tas bjaurybė vardu, staiga prisiminė Endis) — žvelgė į jį iš kitos stalo pusės; aiškiai matėsi, kad jie stengiasi susiturėti ir neišsišiepti. Vienas mažų moteriškai papūstų Kadžio lūpyčių kampas truktelėjo.

— Sveikas, Kadi, — vis dar giedriu, ramiu balsu pasisveikino Endis. — Tau kažkas juokinga, taip?

Storulis pakėlė antakius — sunkius, juodus, tarsi nupieštus.

— Klausiu, — jau griežčiau pakartojo Endis, — tau kažkas juokinga?

Vos tramdantis juoką, todėl nerizikuodamas atsakyti Kadis pažvelgė į Laniganą, kuris atsakė už jį.

— Nagi nagi, — pusiau juokdamasis pratarė Laniganas, — nurimk, Stafordai. Kur tavo Kalėdų dvasia?

Viena moteris sukikeno ir palinko prie kitos paliesdama ją petimi. Toji, kuri juokėsi, — didelė, stora raudonskruostė; stambūs priekiniai dantys ištepti lūpų dažais; kita — liesa, panaši į ispanę; pro apkritusią V raidės iškirptę matėsi smulkaus kepto viščiuko krūtinėlės dydžio biustas.

— Aš tik klausiu, — nekreipdamas dėmesio į moteris, tarsi jų čia nė nebūtų, pasakė Endis, — ar kuris nors iš jūsų, vyručiai, matote ką nors juokinga?

Prie gretimų stalų sėdėję žmonės atsigręžė ir spoksojo į jį šypsodamiesi, manydami, kad jis pokštauja. Endis išgirdo,

kaip kažkas pasakė: *Žiūrėk, Odis Merfis**, o kažkas kitas garsiai nusijuokė ir nutilo susivokęs.

— Klausyk, Stafordai, — vėl prabilo Laniganas pradėdamas nervintis, — nenorim bėdų; ne čia ir ne šiandien.

Tai kur, jau sprūdo nuo liežuvio Endžiui, *ir kada?* Bet tada jis pajuto, kaip kažkas paliečia alkūnę; Endis greitai atsigręžė pasirengęs gintis. Šalia jo stovėjo besišypsanti Klerė. Skaidriu mažos lėlytės balseliu ji pasakė:

— Tas punšas atšils man nė nespėjus paragauti.

Endis nežinojo, ką daryti. Dabar į jį spoksojo jau ir už trijų stalų sėdintys žmonės. Jis išvydo save jų akimis — apsivilkusį baltais marškiniais, su džinsais, kaubojiškais batais, rankoje laikantį taurę rožinio skysčio, nervingai trūkčiojančiu skruostu. Laniganas pasisuko sėdėdamas ir pakėlė akis į Klerę, tyliai duodamas ženklą pasiimti tą žmogeliuką — padėti išvengti bėdų.

— Eime, mielasis, — sumurmėjo ji. — Einam.

Kai jie grįžo į savo vietas, kairysis Endžio kelis ėmė taip kilnotis, kad drebėjo visas stalas. Klerė dėjosi nepastebinti, kas vyksta. Ji sėdėjo parėmusi smakrą sulenktu pirštu, žiūrėjo į šokėjus ir niūniavo kraipydama pečius, taikydama į ritmą. Jis įsivaizdavo save ištraukiantį iš jos rankų punšo taurę, sudaužantį ją į stalo kraštą ir smeigiantį šukę į trapų, švelnų, baltą kaklą. Kartą, labai seniai, jis jau yra taip padaręs — perpjovęs skruostą mokyklos šokių vakarėlio karalienei, kuri, jam paprašius kartu pašokti, iš jo pasijuokė; dar ir dėl šios priežasties jis niekada neketino grįžti į Vilmingtoną.

*

* Odis Merfis (*Audie Murphy*) — amerikiečių aktorius, dalyvavęs II pasauliniame kare ir pelnęs itin narsaus kario vardą.

Šiandien Džošas Krofordas beveik pakilios nuotaikos. Jam patiko skonėtis sėkmės vaisiais, buvo miela žiūrėti į savo darbuotojus, pramogaujančius tarp žalumynų, po šiuo stikliniu linksmybių kupolu, nors pastarosiomis dienomis jam teko patirti daug kartėlio. Jis žinojo, kad vėliau tokių progų daug nebus; gali būti, kad jam ši šventė — paskutinė. Diena iš dienos oras aplink vis retėjo; jis traukė orą savin vis labiau gniaužiamas panikos, tarsi iš lėto skęstų turėdamas tik vieną vamzdelį, pro kurį galima kvėpuoti, o ir tas vamzdelis darėsi vis plonesnis, panašus į vieną iš tų, kuriuos jis prisiminė dar iš mokyklos laikų, nors tie laikai buvo labai seniai ir trumpai tetruko — beje, kaip tie vamzdeliai vadinami? Keista, bet jam šis nuolat spartėjantis nykimo procesas atrodė komiškas. Jo plaučiai taip apkrauti darbu, kad jis tinsta ir mėlynuoja kaip viena tokia Pietų Amerikoje gyvenančių varlių rūšis. Kojų ir pėdų oda ištempta ir perregima kaip prezervatyvas; jis juokaudavo kalbėdamas su sesele, kerpančia jam nagus, įspėdamas dirbti atsargiai ir nepradurti jo žirklėmis, antraip jiems abiem gali liūdnai baigtis. Ir kas galėjo pamanyti, kad galiausiai išdavikas laikas jam smogs visu smagumu?

Dabar jis pabeldė krumpliais į ratukų ranktūrį, kad slaugė liautųsi stūmusi ir atkreiptų į jį dėmesį. Slaugei pasilenkus iš už nugaros ir prikišus veidą prie smilkinio, jis užuodė malonų krakmolo dvelksmą; jo manymu, tai vienas iš kvapų, kuriuos jis prisimena galvodamas apie seniai mirusią ir seniai pamirštą motiną. Dabar praeitis jam buvo labai svarbi, nes ateities belikę visai mažai.

— Kaip vadinami tie vaistininkų naudojami daikčiukai, — prikimusiu balsu paklausė jis, — tie ploni stikliniai vamzdeliai, kuriuos užspaudi pirštais, kad neišsipiltų viduje esantis skystis; kaip jie vadinami?

Slaugė pažvelgė į jį skeptišku, bet kartu besišypsančiu šnairu žvilgsniu, kokiu žiūrėdavo įtardama, kad jis ją erzina.

— Vamzdeliai? — pasitikslino.

— Taip, stikliniai vamzdeliai, — jam jau seko kantrybė, todėl jis vėl pabarbeno pirštais į ranktūrius. — Po velnių, tu slaugė, turi tokius dalykus žinoti.

— Bet nežinau.

Ji atsitiesė, dingo jam iš akių ir vėl pradėjo stumti ratukus. Jis negalėjo ilgai ant jos pykti. Jam patiko žmonės, gebantys drąsiai priešintis, nors, jo manymu, kalbant apie slaugę, šioji buvo ne tiek drąsi, kiek kvaila — neatrodytų, jog ji suprastų, koks jis pavojingas, koks moka būti kerštingas. O gal ji vis dėlto žino, tik jai nė motais? Juk jokiam tarnui ponas nėra didvyris, svarstė jis, tai gal ir slaugei joks slaugomasis nėra pabaisa. Jau pirmą jos darbo dieną jis jai pasiūlė šimtą dolerių už tai, kad parodytų jam savo krūtis. Po penkiasdešimt žalių už kiekvieną! Ji dėbtelėjo į jį ir nusijuokė, o jis, taip įgeltas, pasijuto nepatogiai ir mėgino suktis iš padėties aiškindamas, kad to jis prašo visų moteriškos lyties patarnautojų — tai lyg ir koks testas, kurį ji išlaikė siūlymo atsisakiusi. Tada jis pirmą kartą išvydo tą vos pastebimą pašaipią, šelmišką jos šypsenėlę.

— O kas sako, kad aš atsisakau? — pareiškė ji. — Gal ir veltui parodyčiau, jei tik gražiai paprašytumėte.

Bet jis daugiau niekada neprašė — nei gražiai, nei kaip kitaip, — o ji niekada savo siūlymo nepakartojo.

Dabar jį pastebėjo šokių aikštelės pakraštyje besilinksminančios poros; jos liovėsi šokusios ir stovėjo žiūrėdamos, kaip jis artinasi; nerangūs šokėjai stovėjo po du — kaip vaikai, paniekinamai svarstė Krofordas, pasipuošę neskoningais šventiniais drabužiais. Ne taip, kaip slaugė, jie žinojo, kokia jo reputacija, žinojo, ką jis gali padaryti ir ką jau yra padaręs kitų

išprovokuotas. Viena moteris pradėjo nedrąsiai ploti, tada prie jos prisidėjo šokių partneris, paskui — kiti išsirikiavę šokėjai, o po kelių akimirkų visą didžiąją stiklo salę užplūdo plojimų audra. Jis nekentė šio garso; išgirdęs plojimus imdavo galvoti apie pingvinus, o gal apie ruonius? Jis pakėlė geibią ranką iš lėto modamas popiežiaus gestu, iš pradžių vienai, o paskui ir kitai pusei linksėdamas ir dėkodamas, trokšdamas, kad jie visi liautųsi taip baisiai triukšmavę — dabar jį sveikino orkestrėlio muzikantai, atsistodami ir styginiais bei pučiamaisiais instrumentais užplėšdami prezidentinio maršo parodiją. Galiausiai, kai paskutinysis pataikūnas nuleido rankas, kai orkestrėlis vėl atsisėdo, jis pamėgino kreiptis į susirinkusį būrį ir švenčių proga palinkėti laimės, bet, savaime suprantama, balsas jį išdavė, jis pradėjo kosėti ir netrukus jau sėdėjo dvilinkas, kone krisdamas iš ratukų, gaudydamas orą, drebėdamas, kelius dengiančią antklodę drabstydamas seilėmis, o slaugė triūsė mėgindama atsukti tarp kėdės ratų įtaisyto deguonies balionėlio čiaupą; tada ant Krofordo peties nusileido ranka ir balsas paklausė:

— Kvietei, mielasis?

Roza Kroford buvo graži moteris ir tai žinojo. Ji aukšta ir liekna, siaurų pečių, laibu liemeniu, grakščios panteriškos eisenos. Jos akys — didelės, juodos, spindinčios, skruostikauliai — išraiškingi; sklido kalbos, kad ji turi indėnų kraujo; ir į pasaulį ji žvelgė iš aukšto, neslėpdama pašaipos ir juokdamasi. Džošui Krofordui patikdavo girtis, kad ji — brangiausia jo nuosavybė, jis juokaudavo į ją išmainęs Rembrantą, ir kai kas manė, jog tai nėra vien tušti paistalai. Ji Džošo Krofordo gyvenime atsirado tarsi iš niekur, puikuodamasi ant bevardžio piršto užmautu žiedu su deimantu — kažkas yra pasakęs, jog

tasai deimantas — Džošo prostatos dydžio. Buvo ir dar viena ponia Kroford (tiesą sakant, dvi, bet pirmoji numirė), tačiau ją išgrūdo į gerus slaugos namus, ir dabar jau niekas dorai neprisimena, kaip ji atrodė; jos prisiminimus visai užtemdė gerokai ištaigingesnė Roza. Ši kietos, bet gražios moters ir nedoro senio sąjunga rodėsi lyg iš pasakos ar, tiksliau, iš kokios nors biblinės istorijos. Žmonės žvelgdavo į Džošą Krofordą, žiūrintį į gerokai jaunesnę žmoną, ir akimirką susitaikydavo su faktu, kad nėra tokie turtingi kaip jis, ar tokie gražūs kaip ji.

Roza skubiai ištraukė iš slaugės rankų kaukę ir prispaudė ją Džošui prie nosies ir burnos. Girdėdama gumine žarnele šnypščiantį deguonį ji visada pagalvodavo apie gyvates; dažnai ji švelniai pavadindavo Džošą sena miela kobra. Šiandien kone trilinkas, sukumpęs, po kaukės antsnukiu gaudydamas kvapą, jis labiau panėšėjo į sužeistą briedį. Kol Džošas mėgino kvėpuoti, sutrikdyti šokėjai spoksojo į jį apimti neramaus smalsumo; kad ir kaip ten būtų, jis — jų visų maisto talonas, svarstė Roza, nors, aišku, niekas jų nepermaitina; pakako vienintelio rašalo spalvos akių žvilgsnio, kad visi greitai nusigręžtų.

Džošas nusiplėšė nuo veido deguonies kaukę ir numetė.

— Vežk mane iš čia! — suurzgė sunkiai alsuodamas.

Jį siutino, kad darbuotojai pamatė jį tokį. Slaugė jau ketino kibti į ratukų rankenas, bet Džošas atsigręžęs pamojo jai kumščiu:

— Ne tu!

Jam ant lūpų matėsi baltos putos. Roza nusišypsojo slaugei įprasta atsainia, šalta šypsena, apgręžė ratukus ir pasuko link arkų galerijos, vedančios į didįjį namą. Dabar Džošas gremžė nagais ranktūrių odą ir panosėje murmėjo kažką panašaus į *pi pi pi*. Paukščiai, — tarė sau Roza; kodėl jis kalba apie paukščius? Iš pačių išpurtusių plaučių gelmių jis garsiai sugargaliavo;

Roza suprato, kad Džošas juokiasi. Jam vėl prakalbus, jai teko pasilenkti ir prikišti prie jo ausį, kaip kiek anksčiau darė slaugė.

— Ne paukščiai! — sukranksėjo Džošas. Jis išgirdo, apie ką ji galvoja; dažnai taip nutikdavo; šitai Rozą ir žavėjo, ir baugino — ją trikdė šis nesuprantamas telepatinis įgūdis. — Pipetė, — pratarė jis, — štai kaip vadinamas tas daikčiukas, kurį naudoja vaistininkai.

— Jeigu jau taip sakai, mielasis, — atsidususi atsakė Roza, — jeigu jau taip sakai...

Kai Klerė nusivedė Endį į šokių aikštelę, šis nepajėgė šokti — buvo per girtas. Aplink jį sukosi visa salė, ir kur tik jis bepažvelgdavo, matydavo blizgančius ir nuo juoko įraudusius veidus. Sunerimusi dėl to, ką dabar Endis gali padaryti, — pusiau primerktos jo akys išties labai baugiai atrodė, — Klerė tempė jį už rankos atgal prie stalo nepamiršdama šypsotis, kad niekas nesuprastų, kaip ji jaučiasi iš tikrųjų. Mažoji Kristina jau buvo nubudusi, ir prie gretimo stalo sėdinti moteris paėmusi ją ant kelių meiliai kalbino. Mergytė buvo aprengta balto atlaso krikšto suknele, kurią jai pasiuvo jauna Šv. Marijos prieglaudos vienuolė; mažylė suknelę jau beveik išaugo, bet sijonėlis buvo ilgas ir dabar karojo kaip kometos uodega (Klerei taip pasirodė). Ji paėmė mergytę — mažąją savo krintančią žvaigždę, mažąjį angelą — ir atsisėdo laikydama ją ant kelių; Klerė padėkojo moteriai už rūpestį ir pasijuto prastai, nes iš žvilgsnių, kuriais pora apsikeitė (besišypsančių, bet liūdnų), ji suprato, kad jie neturi vaikų, o Klerė gerai žinojo, ką *tai* reiškia. Ji dėjosi nepastebinti šalia stovinčio Endžio — sunkiai šnopuojančio, svyruojančio ir, ji neabejojo, piktai šnairuojančio į kūdikį, nes jis visada taip šnairuodavo, kai per daug išgerdavo. Jis čiupo už

kaklelio alaus butelį, atlošė galvą ir išsižiojęs susipylė alų į gerklę; žiūrėdama į jį štai taip maukiantį, Klerė šįkart nepanoro atsidurti su juo lovoje, bet prisiminė tėvo ūkyje laikytą mulą, kuris lygiai taip užversdavo galvą ir žvengdavo, nes jautėsi vienišas ir ilgėjosi meilės, kaip klastingai šnairuodamas ją tikino Metis, jos brolis, tas pats Metis, kuris po kelerių metų žuvo Korėjoje, sudužus malūnsparniui. Vargšas Endis, galvojo Klerė, jis irgi vienišas, nes, kol jiedu nesusitiko, niekas jo nemylėjo; nors ir labai stengėsi susiturėti, mintyse ji vis tiek pridūrė — susitikta *per vėlai*.

Endžio pažįstamas, vienas vairuotojas, su kuriuo jis dirbo, pažadėjo juos parvežti į miestą. Jie nuėjo jo ieškoti — Klerė skubėjo priekyje su mergyte ant rankų; raugėdamas ir po nosimi kažką bambėdamas Endis, po alaus apniktas blogos nuotaikos, gūrino iš paskos, vilkdamas tuščią krepšį. Jie turėjo pereiti pro dvivėres duris, iš Krištolo galerijos vedančias į akmeninį koridorių aukštomis lubomis, su didžiuliu židiniu ir priešais patiestu lokio kailiu, su ant sienų iškabinėtomis žvėrių galvomis ir senais rudais paveikslais. Koridorius gaudė nuo balsų, čia buvo pilna žmonių, besivelkančių paltus, besiaunančių kaliošus, atsisveikinančių ir vieni kitiems linkinčių linksmų Kalėdų. Norėdama įsitikinti, ar Endis tebeeina iš paskos, Klerė vis atsisukinėjo, atsitrenkė į kažką, kas pasipynė po kojomis, riktelėjo išsigandusi, kad neišmestų mergytės, nes tikrai būtų išmetusi, jeigu toji pasipainiojusi „kliūtis“ nebūtų ištiesusi tvirtos rankos ir jos sulaikiusi. Klerė pažino pono Krofordo slaugę. Iš veido ji atrodė tikra airė — plačiaskruostė ir draugiška, raudoni plaukai nubraukti atgal ir perskirti per vidurį, užšukuoti ant ausų ir iš abiejų pusių susegti po kepuraite. Ji kalbėjosi su vienu jaunu sunkvežimio vairuotoju, sakytum flirtavo, nes jos skruostai buvo išraudę, o atsigręžusi ir instinktyviai sugriebusi

Klerę už rankos, kuria ji laikė mažylę, ji vis dar šypsojosi. *Oi, atsiprašau!* — vienu metu pratarė moterys ir abi pažvelgė į mažąją Kristiną, nustebusiu, smalsiu žvilgsniu jas stebinčią iš po rožinės antklodėlės klosčių. Slaugė buvo dar kažką besakanti, bet alumi tvoskiantis Endis brovėsi pirmyn, ir vairuotojas, su kuriuo kalbėjosi slaugė, pasitraukė matydamas, kad Endis girtas, ir visai nenorėdamas painiotis jam po kojom, nes Endis jau buvo pelnęs atitinkamą reputaciją; Klerė padėkojo slaugei, jos viena kitai nusišypsojo, ir Klerė su Endžiu nuėjo toliau; Endis stipriai spaudė Klerei ranką ragindamas žingsniuoti sparčiau.

Jiems nuėjus Brenda Rutledž minutėlę pastovėjo suraukusi antakius, paskui papurtė galvą ir atsigręžė ieškodama vairuotojo, bet jis jau buvo dingęs minioje.

Klerė nė nesuprato, kad miega, kol jos nepažadino iš vaikų kambario sklindantis verksmas. Ji sapnavo, jog tebėra vakarėlyje, ir sapnas buvo toks tikroviškas, atrodė, kad ji tikrai ten, o ne čia, namuose, savo lovoje, už lango švytint sniegui, kai niekas negalėjo sutrikdyti spengiančios tylos, plūstančios iš apsnigtų gatvių, nebent jau pažįstamas kūdikio verksmas su pasikūkčiojimais, nuo kurio jai imdavo greičiau plakti širdis; ji žinojo, kad taip plakti gali tik tikros motinos širdis. Tikros! Kas gali būti tikriau už meilę, kurią ji jautė mažajai savo Kristinai? Klerė ištiesė ranką ir šalia, kur turėjo gulėti Endis, pajuto jau pravėsusią šilumą. Turbūt jis anksčiau nei ji išgirdo verkiančią mažylę ir atsikėlė jos pažiūrėti. Ji girdėjo Endžio balsą, girdėjo, kaip jis kalba ir sako *ššš, ššš!* Ir tada ji turbūt vėl minutėlei užmigo. Klerė nubudo pažadinta tylos, kažkokios negeros tylos. Ji iškart nešoko iš lovos, nors žinojo, kad turėtų, tik gulėjo nejudėdama, dabar jau visai išsiblaiviusi iš miegų, keistai užaštrė-

jusiais pojūčiais. Jau vėliau ji galvojo, kad turėjo suprasti, nieko nežinodama turėjo suprasti, jog tai buvo paskutinės jos gyvenime kelios ramybės ir taikos su savimi akimirkos.

Ji nesusivokė, jog bėga, nesuprato, kad ją neša kojos, nejautė, kaip į grindis mušasi pėdos, tik lėkė tarsi be jokių pastangų ir niekieno netrukdoma — *kaip vėjas*, būtent tokie žodžiai lindo jai į galvą — per miegamąjį, išlėkė į koridorių, puolė pro atviras vaikų kambario duris ir sustojo. Kambaryje nedegė šviesa, tačiau jai viskas atrodė nutvieksta akį rėžiančiu netikru ryškumu, kaip kino filmo dekoracijos, kurių nuotraukų kartais būna kino žurnaluose. Prie mažylės lovelės nejudėdamas stovėjo Endis pakumpusiais pečiais, sulinkusiais keliais, užmerktom akim ir pakeltais antakiais, tarsi, pagalvojo Klerė, tarsi lauktų, kol pagaliau galės nusičiaudėti. Rankose jis galėjo laikyti ir vatinę antklodėlę, bet Klerė, aišku, žinojo, kad taip nėra. Jie šitaip stovėjo nepakeliamai ilgai: ji — tarpduryje, jis — prie lovelės, o paskui, ją išgirdęs, o gal tik pajutęs, kad ji čia, Endis atsimerkė, du ar tris kartus sumirksėjo kaip iš transo bundantis užhipnotizuotas žmogus ir pažvelgė į ją kaltu slapukišku žvilgsniu — raukydamasis, stengdamasis (ji aiškiai matė) sugalvoti, ką pasakyti.

Ir viskas buvo taip keistai ramu. Klerė priėjo prie jo, ir jis jai padavė ryšulį, kurį laikė rankose — įbruko į rankas, tarsi tai būtų kokia nors dovana, pavyzdžiui, puokštė gėlių, kurią jos belaukdamas pavargo laikyti. Naktiniais drabužėliais aprengta mergytė jos rankose — suglebęs šiltas gumuliukas. Klerė suėmė delnu galvelę pajusdama pažįstamą odos švelnumą — aksomo skiautę, apgaubusią kaukolę.

— Och, Endi, — pratarė ji, tarsi jis, o ne tai, ką ji laikė rankose, būtų vaikas. — Ką padarei?

Tai buvo, pasakė jis, nelaimingas atsitikimas. Nelaimin-

gas atsitikimas. Jis kartojo ir kartojo šiuos žodžius, tarsi stengdamasis išmokti atmintinai. Dabar jie buvo savo kambaryje, Klerė sėdėjo ant lovos krašto labai tiesi, ant kelių pasidėjusi nejudantį kūdikį. Priešais ją pirmyn atgal žingsniavo Endis, be paliovos braukdamas nuo kaktos plaukus ir vesdamas ranka iki pat sprando. Jis buvo su džinsais, apatiniais marškiniais, — kai jie grįžo namo, Endis pradėjo nusirengti, bet paskui krito į lovą su drabužiais, nes buvo per girtas, kad baigtų, — ir pora baltų trumpų kojinių. Klerė užuodė iš jo burnos sklindantį sudususio alaus tvaiką. Ir vis dėlto su tais apatiniais ir kojinėmis jis atrodė toks jaunas. Ji nebežiūrėjo į Endį; nuvargusi liūdnai pagalvojo, jog labai norėtų daugiau niekada į jį nežiūrėti. Klerė pamatė, kad kūdikio vokai ne visai nuleisti; tarp jų kažkas žibėjo. *Mirusi.* Ji ištarė sau šį žodį, tarsi jis būtų atklydęs iš svetimos kalbos.

— Ji verkė, — kalbėjo Endis. — Ji verkė, ir aš ją papurčiau, — jis kalbėjo nuleistu neramiu balsu, ne Klerei, bet ir ne sau; jis buvo tarsi aktorius, desperatiškai mėginantis įsiminti eilutes, kurias visai netrukus, kai tik pakils uždanga, turės ištarti su tokia jėga ir taip nuoširdžiai, kad įtikintų visą salę. — Tai buvo nelaimingas atsitikimas. Baisus nelaimingas atsitikimas.

Klerę nutvilkė nekantra.

— Paskambink į Šventosios Marijos prieglaudą, — pasakė.

Endis sustojo ir įsispoksojo į ją.

— Ką?

Staiga Klerė pasijuto tokia pavargusi; tokia pavargusi.

— Seseriai Stefanijai, — tęsė ji lėtai ir aiškiai tardama žodžius, tarsi kalbėtų su vaiku; galbūt, mąstė ji, nuo šiol ji niekada su niekuo nebegalės kalbėti kitaip. — Į Šventosios Marijos prieglaudą. Paskambink jai.

Endis įtariai prisimerkė, tarsi nujausdamas kokią gudrybę.

— Ir ką aš jai pasakysiu?

Ji gūžtelėjo pečiais, ir nuo šio judesio negyva mažosios Kristinos rankutė nusviro, pasimatė mažas putlus delniukas, tarsi ir ji norėtų užduoti klausimą, reikalautų patarimo, prašytų pagalbos.

— Pasakyk jai, — kalbėjo Klerė staiga pakeitusi toną ir prabilusi šiurkščiai sarkastiškai, — pasakyk jai, kad įvyko nelaimingas atsitikimas.

Tada joje kažkas trūko, lyg koks kaulelis trakštelėjo, ir ji pradėjo raudoti.

Endis ją taip ir paliko — sėdinčią ant lovos tik su medvilniniais naktiniais, su negyvu kūdikiu ant praskėstų kelių, ašarų išvagotais skruostais. Klerė jį kažkuo baugino. Ji buvo panaši į akmeninę figūrėlę, kurią galėtų garbinti koks raudonodis indėnas ar kinas. Endis užsimetė ant pečių paltą ir laiptais išskubėjo laukan. Basomis pėdomis jis juto stiklinį ant laiptų prišalusių sniego kauburių kietumą. Pūga nurimusi, dangus, aukštas ir giedras, mirgėjo žvaigždėmis. Kora Benet nemiegojo, — ar ji apskritai kada nors miega? — ir įsileido jį pro galines duris. Telefonas, pasakė jis Korai nespėjus prabilti, jam reikia pasinaudoti telefonu. Kora manė, kad jis atėjo kai ko kita, bet pamačiusi jo veidą ir išgirdusi, kaip jis kalba, tik palinksėjo ir mostelėjo koridoriaus pusėn, kur buvo telefonas. Endis dvejojo. Ji buvo tik su apatinuku. Jis matė, kokia pašiurpusi jos rankų oda.

— Kas nutiko? — paklausė Kora.

Endis jai pasakė, kad įvyko nelaimingas atsitikimas, ir ji linktelėjo. Kodėl taip yra, svarstė Endis, kad moterys niekada nenustemba, kai kas nors pasisuka ne taip? Ir tada jis kažką pamatė jos akyse — kažkokią šviesą, viltingą kibirkštį — ir suprato, jog ji manė, kad nelaimė atsitiko Klerei.

Našlaičių prieglaudos numerį jam reikėjo susirasti telefonų knygoje. Šv. Marijos vardu pavadinta tuzinai bažnyčių, vienuolynų, mokyklų. Telefonas buvo senoviškas — aparatas su disku ir mikrofonu, o šalia ant kabliuko pakabintas ragelis. Endis vėl sudvejojo. Dabar vidurnaktis, ar bus kas nemiegantis, kad galėtų atsiliepti? O jeigu ir bus, kokia tikimybė, kad jam leis pasikalbėti su ta nelemta prieglaudos vyresniąja? Jis pradėjo rinkti numerį, paskui liovėsi ir stovėjo įkišęs pirštą į disko skylutę, kone mėgaudamasis jutimu, kaip spyruoklinis diskas spaudžia nagą. Tyliai priėjo Kora ir atsistojo šalia. Endis anksčiau nepastebėjo, kiek daug ji už jį aukštesnė. Bet jis neimdavo į galvą, jei moterys būdavo aukštesnės, tiesą sakant, jam netgi patiko. Ji paklausė, kam jis skambina, bet Endis neatsakė. Nuo vieno peties jam nusmuko paltas; Kora paltą pakėlė ir švelniai užtraukė ten, kur jis ir buvo. Pirštais ji perbraukė Endžiui per kaklą. Jis užsimerkė. Jis neprisiminė, kaip paėmė iš lovelės mažylę. Ji verkė ir niekaip nesiliovė. Jis jos smarkiai nepurtė, Endis šitai žinojo, nors... kaip smarkiai yra smarkiai? Turbūt jai ir taip buvo kažkas negerai, gal su galva blogai, gal vis tiek anksčiau ar vėliau viskas būtų išaiškėję. Įvyko nelaimingas atsitikimas. Jis nekaltas. Jis pakabino ragelį ant kabliuko ir be žodžių atsigręžė į Korą panarinęs galvą, o ji apglėbė jį ir prisispaudė veidu prie šaltos krūtinės.

14

Jau vėliau Kvirkas mintyse mėgino viską sudėlioti į vietas kaip spalvotą dėlionę. Dėlionės detalių visada trūks. Nuotrupos, kurias jis aiškiausiai prisiminė, buvo mažiausiai reikšmingos, pavyzdžiui, aikštėje, už tvorelės, augančių lietaus permerktų laurų kvapas, lietaus lašų ardomas gatvės žibinto atspindys balutėje, desperatiškai lakstančiais pirštais užčiuoptų gatvės laiptų šaltumo ir glitumo pojūtis. Ir dar liko atminty didžiulis sumišimas — turbūt todėl jis ir nesišaukė pagalbos. Sumišimas ir sakytum negalėjimas patikėti. Taip paprasčiausiai nebūna, bet vis dėlto jam nutiko; liko tai įrodančių žaizdų. Atsidūręs tų laiptų papėdėje, šlapioje žvilgančioje tamsoje, jis pamanė, jog mirs. Mintyse šmėstelėjo vaizdinys, kaip baltas jo lavonas guli ant skrodimo stalo nutviekstas negailestingų lempų, o jo asistentas Sinkleris su žalia prijuoste stovi pasilenkęs, mankštindamas guminėmis pirštinėmis aptemptas rankas, kaip groti pasirengęs pianistas virtuozas. Skausmas atakavo — aštrus, juodas, kampuotas — ir jis išvydo kitą vaizdinį: temstant virš plikų medžių, žiemos danguje, sukasi ir nardo kovai. Bet ne, šitai jis įsivaizdavo vėliau, dėliodamas detales ir rankiodamas trupinius to, kas nutiko. Tuo metu jis nė nesuprato, kad sąmonė dar veikia, jis tik fiksavo nereikšmingus dalykus — šlapius laurų lapus, žibintų atspindį, gličius laiptus.

Iš pradžių jam atrodė, kad viskas kažkaip absurdiškai kartojasi; pirmomis akimirkomis jis sutrikęs pamanė, kad kažkas jam sugalvojo iškrėsti pokštą. Baigiantis leistis saulei jis ėjo link namų kirsdamas aikštę. Po pietų ligoninėje buvo surengtas kalėdinis išgėrimas, senamadiškas varginantis pasisėdėjimas, kuriam vadovavo nejaukiai bičiuliškai nusiteikęs Malachis; nors Kvirkas išgėrė vos kelias taures vyno, jautėsi apsvaigęs ir apsunkęs. Pūsčiojo abejingas vėjelis, kartkartėmis palynodavo, virš aikštės dangumi tai į vieną, tai į kitą pusę lakstė kaminų išspjauti dūmų debesys. Visai kaip aną kartą, toje pačioje vietoje, iš prieblandos tyliai kaip šešėlis išniro toji pati porelė ir ėmė žingsniuoti greta koja kojon — vienas iš vienos, kitas — iš kitos pusės. Jiedu buvo vienplaukiai, vilkėjo pigius permatomus plastikinius lietpalčius. Liesasis, tasai ponas Pančas, apgailestaudamas priekaištingai nusišypsojo.

— Su šventėm, kapitone, — pratarė. — Ir vėl vaikštom tamsoj ir šlapumoj, ką? Ar neįspėjome?

— Taigi; tikrai įspėjome, — sutiko storasis Džudė įnirtingai kinkuodamas didelę apskritą galvą, ant kurios gražiai spindėjo lietaus lašiukai.

Jie ėmė spausti jį iš abiejų pusių, petys petin, ir suspaudė kaip reikiant. Jiedu buvo už jį žemesni ir tikrai ne tokie stiprūs, vis dėlto taip sužnybtas jis pasijuto bejėgis — didelis, švelnus bejėgis vaikas. Ponas Pančas kalbino jį mažylių kalba.

— Ar žinai, kad esi labai smalsus žmogus? — paklausė. — Kaišioji nosį kur nereikia.

Kvirkas pagalvojo, jog dabar privalu tylėti, nes prabilęs suteiktų jiems dar daugiau pranašumo; jis net nesuprato kodėl, bet gerai tai žinojo. Jie priėjo prie aikštės kampo. Pravažiavo keli automobiliai — jų padangos šlapiame kelyje šnypštė kaip keptuvėje čirškantys riebalai. Vienas automobilis prieš posūkį

sumažino greitį, sumirksėjo ryškiai oranžinė posūkio rodyklė. Kodėl jis nešūktelėjo vairuotojui, nemosavo rankomis, net nepuolė pirmyn, nešoko ant paminos ir nepasirūpino savo saugumu? Jis nieko nedarė, ir automobilis nuvažiavo, palei aikštę palikdamas pilkų dūmų uodegą.

Trijulė perėjo gatvę ir atsidūrė prie kito gatvės kampo. Kvirkui ši situacija rodėsi beveik komiškai keista. Jis pagalvojo apie tai, kaip jų trijulė galėtų atrodyti žvelgiant iš šalies — du susikūprinę, susisupę į dūmų spalvos plastikinius lietpalčius, ir jis — toks didelis, apsivilkęs ilgu, plačiu senamadišku tvido apsiaustu ir užsidėjęs juodą skrybėlę. Ar tiedu panašūs į studentus, einantys kita gatvės puse, juos pastebės, ar ką nors prisimins, kai teismo ekspertizės žmonėms *savais žodžiais* turės nupasakoti visą epizodą, kai galiausiai bus paprašyti? Nepaisant besibaigiančios dienos šaltuko, po skrybėle, ties plaukų linija, Kvirkas pajuto prakaitą. Jis išsigando, bet tik trumpam — tarsi toji baimė būtų pagimdžiusi kitą jo paties variantą ir jame apsigyvenusi, o jis, originalas, būtų įpareigotas tuo naujuoju bijančiu variantu rūpintis ir jį prižiūrėti, kaip, sakytum, rūpintųsi dvyniu ar suaugusiu sūnumi. Jam šovė kvaila mintis, kad galbūt jis jau miręs, kad gal mirė iš baimės dar ten, gatvių kampe, o tasai didelis bejėgis kūnas, velkamas pagrobėjų, tėra mechaninė jo savasties liekana, nes pati siela apgailestaudama ir apmaudaudama iš šalies stebi liūdną jo gyvenimo pabaigą. Mirtis — profesinės jo valdos, bet ką jis, tiesą sakant, apie ją išmano? Na, atrodė, kad visai netrukus jis gaus konkrečius nurodymus ir ši juoda spraga prašvis.

Laiptų papėdėje buvo tamsu, atsidavė miestietiškom piktžolėm ir šlapiu tinku. Kvirkas susivokė matąs grotuotą rūsio langą, o už nugaros — siauras duris, kurios, jis neabejojo, jau daugelį metų nevarstomos. Taip sudribęs, parietęs kojas,

žiūrėdamas į turėklų virbus, kurių šonai nuo artimiausio gatvės žibinto buvo vienodai išmarginti vandeningų šviesos dėmių, ir į liguisto miesto švytėjimo lengvai paliestą purviną dangų, akimirką jis jautėsi kone ramus. Į veidą purškė maloniai vėsus lietus. Žvelgiant iš šio taško jo užpuolikai atrodė beveik komiškai — kaukšėdami ir grumdydamiesi jiedu leidosi paskui jį laiptais, dvi iš apačios atrodančios visai mažytės figūrėlės, besidarbuojančios keliais ir alkūnėmis kaip švaistikliais, gurgždėdamos plastikiniais lietpalčiais. Be žodžių, susikaupę jie pradėjo jį spardyti ribojami ankštos erdvės, kurion jis atgulė nukritęs. Jis sukiojosi ir taip, ir kitaip, kaip įmanydamas mėgindamas apsaugoti gyvybiškai svarbius organus — kepenis, inkstus, instinktyviai susitraukusias genitalijas — žinodamas, kaip šie organai galėtų atrodyti, kai Sinkleris jį išskrostų. Porelė darbavosi sumaniai ir talentingai — liesasis demonstravo baleto artisto subtilumą, o storulis dirbo sunkiau. Vis dėlto Kvirkas jautė, kad jie save varžo, ir todėl jiems pikta — jie spardė tik į kojas ir į viršutinę liemens dalį vengdami galvos, ir jam šovė mintis, jog jiems liepta jo neužmušti. Šį suvokimą jis pasitiko abejingai, tiksliau, kiek nusivylęs. Dabar jam svarbiausia buvo skausmas — rodėsi, svarbiau net už patį išgyvenimą; svarbiausia buvo skausmas ir tai, kaip jį ištverti, kaip jį (jam šovė į galvą kitas pasakymas) savyje apgyvendinti. Galiausiai jo sąmonė už jį rado sprendimą ir leido sau pasitraukti. Jam pasirodė, kad apalpdamas jis išvydo veidą — apskritą ir akmeninį kaip nematoma mėnulio pusė; veidas sklendė virš turėklų abejingai į jį žiūrėdamas; tą veidą jis atpažino, tik dar negalėjo pasakyti, kieno jis. Kieno? Ši nežinia jam kėlė nerimą.

Kai pirmą kartą atsigavo, tas veidas tebebuvo. Dabar tamsa kitokia — švelnesnė, prasisklaidžiusi; nebelijo. Tiesą sakant,

viskas buvo kitaip. Jis nesuprato, kur esąs. Virš jo buvo pasilenkęs Malas — įdėmiai žiūrėjo suraukęs antakius. Bet kaip Malas sužinojo, kur jį rasti? Rodėsi, kad kažkas laiko jį už rankos, bet pasukus galvą pažiūrėti kas, jam sukilo šleikštulio banga, ir jis greitai užsimerkė. Vos po sekundės (jam taip atrodė) vėl atsimerkus, Malo nebebuvo, o tamsa rodėsi vėl kitokia — iš tikrųjų tai jau ne tamsa, o pilkšva migla, kurios sūkuryje kažkas lėtai ir galingai tvinksėjo; o tvinksėjo jis — tvinksėjo buku, didžiuliu, vargiai įtikimu skausmu. Šįkart jau atsargiai pašnairavo ir pamatė, kad už rankos jį laiko Febė; apkvaitęs ir pusiau sapnuodamas jis akimirką pamanė, jog ji — tai mirusi jo žmona Delija. Ji sėdėjo šalia, turbūt ant laiptų į rūsį, taip? Tarp jų tvyrojo tarsi koks rūkas ar kybojo kraštas debesies, bet pakankamai tvirtas, kad jos delne išlaikytų jo ranką. Vieną svaigią akimirką jis išsigando, kad neapsipiltų ašaromis. Bet tai buvo ne rūkas, o užtiesta ant antklodės balta paklodė.

Miegoti; jam reikia miegoti.

Kai Kvirkas vėl nubudo, buvo diena, šalia vėl stovėjo Malas, o prie lovos, kur anksčiau sėdėjo Febė, sėdėjo Sara; jai už nugaros šurmuliavo ir šnekučiavo kiti žmonės, kažkas juokėsi. Per visas lubas ėjo virvelė su pririštomis spalvoto popieriaus vėliavėlėmis.

— Kvirkai, — pratarė Sara. — Atsigavai, — ji nusišypsojo.

Rodėsi, kad nusišypsoti prireikė pastangų, tarsi ir jai ką nors skaudėtų.

Šalia stovintis paniuręs Malas giliai įkvėpė pro šnerves.

— Tu ligoninėje, — pratarė.

Kvirkas sukrutėjo, ir kairys kelis sudūzgė lyg avilys.

— Ar man labai blogai? — paklausė Kvirkas nustebęs, kad tebeturi balsą.

Malas patraukė pečiais.

— Gyvensi.

— Klausiau apie koją, — atsakė Kvirkas. — Apie kelį.

— Ne taip ir blogai. Tau įvarė varžtą.

— Kas taip padarė?

Malo žvilgsnis nuslydo į šoną.

— Policija nežino, — subambėjo. — Jie daro prielaidą, kad tave mėgino apiplėšti.

Kvirkui skaudėjo šonus, todėl jis negalėjo juoktis.

— Klausiu apie varžtą, Malai, — paaiškino. — Kas įvarė varžtą?

— Aa, — suglumo Malas. — Bilis Klinčas.

— Mėsininkas Bilis?

Suglumęs žvilgsnis atšalo.

— Jis buvo išvykęs atostogauti, slidinėti. Specialiai iškvietėme, kad grįžtų.

— Dėkoju.

Priėjo stambi raudonplaukė slaugė.

— Na, štai, — pratarė ji Kvirkui su ryškiu akcentu — Korko ar Kerio? — Jau manėm, kad išvis nenubusit.

Ji patikrino Kvirko pulsą ir išėjo, o trijulė, jai išėjus, liko dar labiau sutrikusi nei buvo. Malas perkreipė lūpas, susikišo rankas į kietai susagstyto švarko kišenes, išorėje palikdamas nykščius, ir įsižiūrėjo į batų nosis. Jis nė karto nepažvelgė į Sarą; Sara į jį — taip pat. Malo kostiumas šviesiai mėlynas, jis buvo pasirišęs geltoną peteliškę. Kaip keistai jie į jį žiūri, svarstė Kvirkas, šie išsipustę puošeivos.

— Tu, aišku, pas mus ateisi, kai tave išleis? — paklausė Sara.

Bet jie abu žinojo, kad ji taip nemano.

*

Kitą popietę jį aplankė teisėjas. Tada jis jau buvo perkeltas iš skubiosios pagalbos skyriaus į privačią palatą. Senuką atlydėjo raudonplaukė slaugė, nustebinta ir sujaudinta tokio žymaus žmogaus vizito. Ji paėmė jo paltą ir skrybėlę, pasiūlė jam arbatos, kurios teisėjas atsisakė, o paskui pareiškė, kad paliks juos ramybėje, ir pridūrė, kreipdamasi į teisėją, jog jei jis — ji kalbanti apie Kvirką — per daug įsismarkaus, gerbiamam teisėjui tereikės šūktelėti, ir ji beregint bus čia.

— Ačiū, sesute, — atsakė teisėjas kreivai šyptelėjęs, o ji plačiai jiems abiem nusišypsojo ir išėjo.

Senasis pažvelgė į Kvirką ir pakėlė antakius.

— Ar tikrai taip? — paklausė. — Ar teisybė, kad gydytojas negali sau leisti sirgti?

Jis atsisėdo ant kėdės, stovėjusios prie lovos. Jam už nugaros aukštas langas žvelgė į netvarkingai išsibarsčiusius stogus, rūkstančius kaminus ir sniego debesų draikanomis nuklotą dangų.

— Gailestingasis Dieve, Kvirkai, — kalbėjo jis, — kas tau išvis atsitiko?

Į kaugę pagalvių atremtas Kvirkas liūdnai vyptelėjo atsiprašydamas.

— Nukritau nuo laiptų, — atsakė.

Po antklode pūpsanti sugipsuota kairė koja buvo rąsto dydžio.

— Tie laiptai turėjo būti labai statūs, — atsakė teisėjas.

Pro langą jam už peties matėsi, kaip nuo stogų purptelėjo būrys juodų paukštelių; jie pasisukiojo skarmaluotame danguje, o paskui po vieną ir po du nuskrido, iš kur atlėkę.

— Ar tau viskas gerai? — Senukas nerangiai pasimuistė kėdėje trindamas kvadratines rusvomis dėmelėmis išmėtytas rankas. — Norėjau paklausti, ar tau nieko nereikia?

Kvirkas atsakė, kad nieko, ir pridūrė, esą labai gražu, kad teisėjas atėjo. Nosies galiuke ir tarpuakyje jis vėl pajuto keistą dilgsėjimą, tarsi tuoj ketintų pravirkti; turbūt tai uždelsto šoko efektas, svarstė Kvirkas — visas jo organizmas vis dar sunerimęs ir desperatiškai mėgina atsistatyti, tai kaip jam nesinorės verkti?

— Čia buvo Malas ir Sara, — pasakė jis. — Ir Febė kažkada buvo atėjusi, kai dar gulėjau be sąmonės.

Teisėjas palinksėjo.

— Febė — gera mergaitė, — pratarė jis, kartu lyg ir pabrėždamas savo teiginį, kad iškart užkirstų kelią prieštaravimams. Jis vėl ėmė trinti rankas, tarytum jas plaudamas. — Ji vyksta į Ameriką, ar tau sakė?

Širdies plote Kvirkas pajuto kažką suspurdant, jam užėmė kvapą. Jis nieko neatsakė, ir teisėjas tęsė:

— Taip, į Bostoną, pas senelį Krofordą, — jis žvalgėsi po visą palatą, tik nė karto nepažvelgė į Kvirką. — Tik šventėms. Atostogoms, kaip jie ten sako, kiek žinau.

Pamaišęs kišenėje jis sužvejojo pypkę ir maišelį tabako, o paskui pageltusio nykščio bumbulu ėmė kimšti į pypkę drėgnus tamsius pluoštelius. Kvirkas stebėjo jį gulėdamas. Palatoje sparčiai bluko popiečio šviesa. Senasis įžiebė degtuką, prikišo jį prie pypkės, užsitraukė, pažiro kibirkštys. Kvirkas paklausė:

— Vadinasi, jos vaikinas jau galutinai atleistas, ką?

Teisėjas dairėsi peleninės, kur galėtų išmesti panaudotą degtuką. Kvirkas nesistengė jam padėti, tik gulėjo ir stebėjo jį nemirksėdamas.

— Tokios mišrios santuokos, — stengdamasis kalbėti abejingai aiškino teisėjas, — niekada gerai nesibaigia. — Jis pasilenkė ir atsargiai padėjo degtuką ant šalia lovos stovinčios medinės spintelės kampo. — Be to, jai... Kiek jai?

— Po Naujųjų sukaks dvidešimt.

Galiausiai teisėjas į jį pažvelgė; nuo krintančios pro langą šviesos išblukusios mėlynos jo akys atrodė dar blankesnės. Jis pasakė:

— Kai esi toks jaunas, lengva susigadinti gyvenimą.

Nepakeldamas nuo pagalvės galvos Kvirkas ištiesė ranką ir ėmė grabinėti mėgindamas atidaryti spintelę, bet teisėjui vis tiek teko jam padėti — surasti cigaretes, paduoti vieną ir įžiebti degtuką. Tada Kvirkas paskambino ir išsikvietė seselę; atėjus seselei, jis paprašė paieškoti peleninės. Seselė pasakė, kad jam negalima rūkyti, bet jis nekreipė į jos žodžius jokio dėmesio. Tada ji atsisuko į teisėją, pakėlė akis į dangų ir paklausė, ar jis nemanąs, kad Kvirkas — *tikra Dievo bausmė*, bet galiausiai išėjo į koridorių ir po minutėlės grįžo nešina pyrago padėkliuku iš folijos — jiems teks pasitenkinti tik tuo, nes daugiau nieko tinkama neradusi. Seselei išėjus, valandėlę jie rūkė tylėdami. Senojo pypkė teršė orą, o pačiam Kvirkui cigaretė atsidavė svylančiu kartonu. Šešėliuotuose palatos kampuose geso besibaigiančios dienos šviesa, bet nė vienas iš jų nė nekrustelėjo uždegti prie lovos stovėjusios lempos.

— Papasakok, — paprašė Kvirkas, — apie Šv. Patriko riterių veiklą, į kurią įsitraukęs Malas.

Teisėjas suglumęs suraukė kaktą, bet Kvirkas suprato, kad jis tik apsimeta.

— Papasakok apie tai, kas dedasi Amerikoje, apie katalikų šeimas, kurias finansuoja Džošas Krofordas.

Senasis išsitraukė iš kišenės lenktinį rūkaliaus peiliuką ir buku galu sukimšo į pypkę tabaką, o paskui, suėmęs pypkę į saują, kelis kartus užsitraukė ir išpūtė tirštus mėlynų dūmų debesis.

— Malachis, — galiausiai pratarė jis pabrėždamas žo-

džius, — yra geras žmogus, — jis pažvelgė Kvirkui tiesiai į akis. — Ir tu tai žinai, tiesa, Kvirkai?

Kvirkas nenuleido akių ir žiūrėjo tylėdamas. Jis vėl prisiminė Sarą, kaip ji jam sakė tą patį: *geras žmogus*.

— Garetai, mirė jauna moteris, — pasakė Kvirkas. — Dar kita moteris nužudyta.

Teisėjas palinksėjo.

— Ar tu mėgini pasakyti, — paklausė jis taip, lyg jam nė kiek nerūpėtų, kokį išgirs atsakymą, — kad į visus šiuos reikalus įsipynęs Malas?

— Buvo įsipynęs... ir yra. Juk jau sakiau. Jis sutvarkė taip, kad Kristina Fols...

Senasis pavargęs mostelėjo ranka.

— Taip taip, žinau, ką man sakei.

Dabar, sėdint tamsoje, lango fone jo veidas atrodė kaip blanki kaukė. Kvirkas matė, kaip pypkės kaušelyje smilkstantis tabakas suspingsi ir užgęsta, suspingsi ir užgęsta ramiai pulsuodamas kibirkštimis.

— Kvirkai, jis — mano sūnus. Jeigu jis turi man ką pasakyti, tai ir pasakys, kai ateis laikas.

Kvirkas atsargiai ištiesė ranką ir į folijos padėkliuką, padėtą ant spintelės, sumygo cigaretės likutį; nuorūka iškvėpė paskutinį aitrų dūmą. Nikotinas sureagavo su kažkokiais nuskausminamaisiais, kurių jam prigirdė, ir dabar jo nervinių ląstelių ataugos kraustėsi iš proto. Senasis varė toliau:

— Vaikystėje eidavau į mokyklą batus užsirišęs ant kaklo, kad mažiau dėvėtųsi batų oda. Oi, patikėk, šiandien visi iš to juokiasi, sako, kad mano kartos žmonės viską perdeda, bet aš tikrai nieko neperdedu. Batai ant kaklo, kepta bulvė ir butelis pieno su popieriniu kaiščiu vietoj kamščio — visas mūsų dienos racionas, Džošo Krofordo ir mano; abu buvom iš to paties miestelio. Vos turėjom kuo sėdynes pridengti.

— Tik pažiūrėkit, kas iš jūsų išaugo, — pratarė Kvirkas. — Tu — vyriausiasis teisėjas, o jis — Bostono milijonierius.

— Mums pasisekė. Žmonės kalba apie senus gerus laikus, bet tada mažai to gėrio tebuvo, ir tokia tikroji liūdna tiesa, — jis nutilo. Kambaryje beveik visai sutemo, pro langą matėsi tolumoje mirgantys pabirę miesto žiburiai. — Visi turime jausti pareigą stengtis, kad šiame pasaulyje būtų geriau gyventi, Kvirkai.

— O tokie kaip Džošas Krofordas negali padaryti, kad jis būtų geresnis?

Teisėjas sukikeno.

— Kai pamąstai apie medžiagą, su kuria Dievui tenka dirbti, — pasakė, — kartais imi Jo gailėtis. — Jis vėl nutilo, tarsi tikrintų žodžius, kuriuos netrukus ištars. — Tu nesi labai karštai tikintis, tiesa, Kvirkai? Suprask, jaučiuosi labai nusivylęs, kad apleidai Bažnyčią.

Cigaretės poveikis jau buvo nuvėsęs, ir Kvirką vėl gramzdino geibus nuovargis.

— Nežinau, — kalbėjo jis vis tylesniu balsu, — ar apskritai kada buvau Bažnyčios narys.

— Oo, vis dėlto buvai... Ir anksčiau ar vėliau jon grįši, neabejok. Viešpats pažymi savo antspaudu kiekvieną sielą, — jis nusijuokė užsikosėdamas, — net ir tokią juodą, kaip tavoji.

— Esu išskrodęs daugybę lavonų, — atsakė Kvirkas, — bet niekada neteko aptikti vietelės, kurioje galėtų tūnoti siela.

Pajutęs Kvirko balse priekaištą teisėjas įsižeidęs nutilo. Kvirkui šitai buvo nė motais; dabar jis norėjo likti vienas ir pamiegoti. Skausmas atrodė lyg piramidė — sunki ir maudžianti ties pagrindu ir kankinamai aštri viršūnėje, o viršūnė — sutraiškyta kelio girnelė. Teisėjas apvertė pypkę ir iškratė ją į pyrago padėkliuką purtydamas galvą.

— Tu ir Malas... — kalbėjo jis, — ... maniau, kad judu būsit kaip broliai.

Kvirkas jautėsi taip, tarsi grimztų į save, į urvų ir duobių kupiną tamsą.

— Malas visada pavydėdavo, — sumurmėjo jis. — Aš — irgi. Norėjau Saros, o gavau Deliją.

— Taip; gailėjaisi, kad gavai, žinau.

Teisėjas atsistojo, ištiesė ranką Kvirkui virš galvos ir paspaudė slaugės iškvietimo mygtuką. Jis lūkuriavo tamsoje žvelgdamas žemyn, kur gulėjo vos įžiūrimas Kvirkas — ant siauros lovos lyg lavonas tysantis baltas vyturas.

— Suprantu, Kvirkai, — tęsė jis, — kad tavo gyvenimas pasisuko ne taip kaip tikėjaisi, kaip turėjo pasisukti, jeigu tik pasaulyje būtų teisybė. Padarei per daug klaidų, visi jų padarėm. Bet būk Malui atlaidesnis.

Jis pasilenkė prie vangaus aukštielninko pavidalo, bet pamatė, kad Kvirkas miega.

15

Kvirkui senieji metai baigėsi, o naujieji prasidėjo sugriuvę į krūvą dienų, kurių kiekviena vargiai skyrėsi nuo jau praslinkusios. Nyki ligoninės palata jam priminė kaukolės vidų — kaulo spalvos aukštos lubos, o šalia — langas, žvelgiantis į žiemišką miesto peizažą kaip nemirksinti akis. Per vieną iš apsilankymų Febė jam atnešė miniatiūrinę plastikinę Kalėdų eglutę, puoštą plastikiniais žaisliukais; beviltiškai šventiška ji stovėjo kiek pakrypusi ant plačios palangės, kuo toliau, tuo labiau čia nederėdama, nes ta sakytum begalinė pirmoji savaitė skausmingai vilkosi naujų metų link. Jo aplankyti atėjo Barnis Boilis, pasalūniškas ir kiek suprakaitavęs, — *Dieve, Kvirkai, nekenčiu ligoninių!* — ir atnešė pusę pintos viskio bei glėbį knygų. Jam paklausus, kas atsitiko, Kvirkas atsakė tą patį, ką sakė visiems kitiems — kad Kalvos gatvėje nusirito nuo laiptų. Barnis juo nepatikėjo, bet neužsiminė apie Ambio Tormio brolį ar Galagerį be vieno šulo; Barnis išmanė, kada verčiau žiūrėti tik savo reikalų.

Naujųjų metų išvakarėse viršutiniuose pastato aukštuose ligoninės personalas surengė vakarėlį. Naktį budinti slaugė, atnešusi migdomųjų tabletę, buvo lengvai įkaušusi. Jis klausėsi vidurnaktį beprotiškai skambančių, į naujus metus kviečiančių miesto varpų gulėdamas ant pagalvių stirtos, stengdamasis sa-

vęs negailėti. Bilis Klinčas — nuožmus mažas terjeras smėlio spalvos plaukais — atėjo jam pasakyti (Kvirkas matė, kad šią žinią jis praneša gardžiuodamasis), kad koja niekada nepasitaisys, — *Girnelė sutrupinta į šipulius, vyruti!* — ir labai tikėtina, kad visą likusį gyvenimą jis šlubuos. Šią žinią Kvirkas sutiko ramiai, net kiek abejingai. Ne kartą mintyse išgyveno tas minutes — jis suprato, kad viskas turėjo trukti ne ilgiau nei kelias minutes — drėgnų ir šaltų laiptų papėdėje. Tai, kas įvyko, buvo tarsi kokia pamoka — ne ta, kurią jam buvo surengę ponas Pančas ir storasis Džudė, ne ta, kurios tikslas buvo daugmaž suprantamas, bet visai kita — gilesnė, reikšmingesnė, bet kartu ir banalesnė. Jį spardydami bukomis batų nosimis tiedu, dabar Kvirkui atrodė, darbavosi kaip pora juodadarbių, tarytum kokių nors anglianešių ar prie skerdenos vargstančių mėsininkų, apmaudaujančių dėl jiems patikėto darbo, niurnančių ir prakaituojančių, vienas kitam trukdančių ir norinčių greičiau viską baigti. Kvirkas manė, kad mirs, ir stebėjosi, kaip menkai jį tokia perspektyva baugina. Viskas atrodė taip vargana ir taip niekinga, taip *įprasta*; dabar jis suvokė, kad šitaip atrodys ir tikroji jo mirtis, kai ateis metas. Skrodimų kambaryje į lavonus jis žiūrėdavo kaip į paaukotus nukentėjusiųjų palaikus, išsekusius ir nepaslankius po kruvinos sielos išėjimo ceremonijos. Tačiau dabar jis jau niekada nebematys lavono, nušviesto šia šiurpia šviesa. Ūmai mirtis jam prarado kraupų žavesį ir tapo tiesiog dar vienu žemiško gyvenimo reikalu, nesvarbu, kad ir paskutiniu.

Diena iš dienos vaistų prislopintos mintys sukosi vis apie tą patį klausimą — kas tuodu pasiuntė jam skersai kelio. Atkakliai kėlė šį klausimą gerai žinodamas, kad nereikia į jį atsakyti. Kartojo sau, jog neįmanoma, kad Malas būtų galėjęs taip pasielgti — ar galima įsivaizduoti Malą tamsaus Stouni Baterio

namo tarpduryje, ant laiptų duodantį nurodymus ponui Pančui ir storuliui jo bendrui! — ir vis dėlto platumos, besidriekiančios už šios neįmanomybės, buvo dar tamsesnės. Gaivindamas tą naktį virš laiptų matyto veido, piktdžiugiškai stebinčio, kaip jis mušamas, vaizdinį, Kvirkas juto, kaip to veido bruožai keičiasi ir persidėlioja, — o gal juos keičia ir perstumdo jis pats? — kol galiausiai šis veidas nebebuvo Malo, kol jis nebepriminė pailgo, visai nepanašaus į mėnulį ovalo, bet tapo kampuotesnis, šiurkštesnis ir grubesnis. Kostiganas. Taip. Tačiau tie miglose skendintys beveidžiai kiti, besibūriuojantys jam už nugaros... Kas jie tokie?

Naujųjų metų dieną jo aplankyti atėjo Febė. Vėjo šuorai tarsi spjūviais drabstė langus šlapdriba, ir vos spėję iš miesto kaminų ištrūkti dūmai iškart išsisklaidydavo. Febė buvo užsidėjusi ant vieno šono pakreiptą juodą beretę ir vilkėjo juodą paltą su kailine apykakle. Ji atrodė lieknesnė nei tada, kai jis buvo tiek sąmoningas, kad galėjo ją apžiūrėti; ji atrodė išblyškusi, o nosies sparnelių kraštai paraudę nuo šalčio. Matėsi ir kitokių, sunkiau pastebimų, pokyčių. Kvirkui rodėsi, jog jos elgesyje jis įžiūri lyg ir padidėjusį budrumą, sąmoningą susikaustymą, ko anksčiau nebuvo. Jo manymu, šis atšiaurumas, jei tai išties atšiaurumas — jis pažvelgė į jos krumplius, į smulkius kaulelius, boluojančius pro įtemptą odą, — turėtų būti Konoro Karingtono prarasties rezultatas; ji tramdo nuožmią reakciją ir pyktį jį praradusi; ši prarastis ją išgalando kaip peilį į akmenį. Antra vertus, svarstė Kvirkas, ji apmaudauja ne dėl to, kad jį prarado, ne; jai apmaudu, kad jis iš jos buvo atimtas. Ji buvo nugalėta, todėl širdo. Matydamas ją, vilkinčią suaugusios moters paltą ir užsidėjusią ironiškai kairėn pakreiptą beretę, Kvirkas truputį nervinosi. Mergaitė staiga pavirto moterimi.

Ji pasakė nenorinti kalbėti apie kelionę į Ameriką. Kvirkui apie tai užsiminus, Febė kryptelėjo burna ir patraukė pečiais išreikšdama kiek apatišką nepakantumą.

— Jie mėgina manimi atsikratyti, — pasakė. — Nori pailsėti nuo jų įsivaizduojamo visur juos persekiojančio kaltinančio mano žvilgsnio. Tiesą sakant, dabar man jau niekas nerūpi.

— Kas „niekas"? — paklausė Kvirkas.

Ji vėl patraukė pečiais ir rūsčiai nužvelgė ant palangės stovinčią eglutę, o paskui staiga įbedė žvilgsnį jam į akis ir šaltai, pabrėžtinai žvitriai paklausė:

— Kodėl ir tau su manimi nevažiavus?

Kvirkas gūžtelėjo, kad sužeistas kelis gipso įtvare ėmėsi pareigos jį įspėti nuostabos ar iškilusio pavojaus akimirkomis: veikiamas narkotinių medžiagų, todėl apspangęs, jis negali tinkamai ir iškart sureaguoti į konkrečią situaciją, todėl sukaltas kojos sąnarys pažadina jo budrumą sudiegdamas ar sakytum susižnybdamas kaip koks sadistiškų polinkių turintis pasilinksminti sumanęs dėdė, besistengiantis elgtis žaismingai, bet paliekantis mėlynę. Užgniaužtą skausmo aimaną Febė išsiaiškino kaip atsainų juoką ir suirzusi vėl nusisuko į langą. Ji atsegė mažą juodą rankinę; Kvirkas pamanė: *Visos moterys, žvelgiančios į rankines, atrodo vienodai.* Febė išsiėmė iš rankinės grakščią sidabrinę cigarečių dėžutę ir prie jos derantį žiebtuvėlį. Vadinasi, ji jau rūko, ir niekas nebegali jai uždrausti. Kvirkas nieko nepasakė. Febė nykščiu ir smiliumi atidarė dėžutę ir padėjusi ant delno pakišo Kvirkui. Storos, plokščios cigaretės buvo sudėliotos taip, kad dengtų viena kitą; atrodė kaip glotnūs vargonų vamzdeliai.

— „Passing Clouds", — pratarė Kvirkas imdamas cigaretę. — Vaje vaje, kaip rafinuota.

Febė prikišo jam žiebtuvėlį. Pakilęs nuo pagalvių kaugės

ir pasilenkęs jis užuodė iš po patalų padvelkusį naująjį savo ligoninės kvapą — šiltą pridususios mėsos tvaiką.

— Dabar mums tereikia truputį išgerti, — nervingai linksmai pasakė Febė. — Pora taurių džino su toniku būtų pats tas, — ji atsainiai sukiojo cigaretę neįgudusiais pirštais.

— Kas namuose? — paklausė Kvirkas.

— Kaip kas namuose? — klausdama Febė trumpam vėl pavirto mergaite — atžaria ir neklusnia. Paskui atsiduso ir įkišusi tarp dantų mažylio galiuką ėmė kramtyti nagą. — Siaubinga, — puse lūpų pasakė. — Jie beveik nesikalba.

— Kodėl taip?

Ji ištraukė iš burnos pirštą, piktai užsitraukė dūmo ir dėbtelėjo į Kvirką.

— Iš kur galiu žinoti? Nieko neprivalau žinoti, juk aš — vaikas.

— O tu, — toliau klausinėjo Kvirkas, — o *tu* su *jais* kalbiesi? — Febė nudūrė akis į batus, ir jai tarp antakių iš lėto susimetė gili raukšlelė. — Žinai, gali būti, kad jiems tavęs reikia.

Febė nusprendė šito neišgirsti.

— Noriu išeiti, — pasakė. Ji pakėlė akis. — Noriu *ištrūkti.* Oi, Kvirkai, — dabar ji jau berte bėrė žodžius, — kaip baisu, kaip baisu, jie... Net nežinau, su kuo palyginti. Jie, rodos, nekenčia vienas kito, jie lyg nepažįstami žmonės, užspeisti viename narve. Negaliu to pakęsti, turiu ištrūkti.

Ji nutilo, ir lange šmėstelėjo kažkas tamsus, gal paukščio ar kieno nors kito, sklendusio padange, šešėlis. Febė vėl panarino galvą ir žvelgė į jį iš po blakstienų, mėgindama įspėti (Kvirkas aiškiai matė), kuria dalimi jos išpasakotų negandų jis patikėjo, kiek galės padėti jai rezgant pabėgimo planą. Ji — paprasta būtybė, kad ir kaip būtų... Kvirkas jos paklausė:

— Kada vyksti į Bostoną?

Ji suspaudė kelius ir apmaudžiai nusipurtė.

— Oi, juk ne amžiams išvykstu, ne ištisoms savaitėms. Ten, rodos, oras labai prastas.

— Taip, tokiu metų laiku ten siaučia pūgos.

— Oho, — nusistebėjo. — Pūgos!

Kvirkas užsimerkė ir išvydo už parankių susikibusias, šiltais batais avinčias ir rusiško stiliaus kailines kepures užsidėjusias Deliją ir Sarą, išnyrančias iš sniego sūkurio ir einančias jo link, nutviekstas iš nežinia kur šviečiančios saulės, aplink jas nužėrusios tūkstančius miniatiūrinių vaivorykščių, o jų šnervių krašteliai buvo rausvi ir perregimi, kaip dabar Febės, o tobuli dantys tviskėte tviskėjo — Kvirkas dar niekada nebuvo matęs tokių baltų, tokių puikių dantų, jie rodėsi pažadas visko, kas jo laukė toje viskuo aprūpintoje nudailintoje žemėje. Jie iškylavo, buvo ir Malas. Jie girdėjo žvangant milijardus krintančių mažutyčių ledo adatėlių. Tada buvo... kelinti? 1933-ieji? — sunkmetis jau traukėsi, o iš Europos atklystančios prastos naujienos rodėsi tik gandai, kuriais neverta tikėti. Kokie jie tada buvo naivūs, visi keturi, kupini azarto ir pasitikėjimo, kaip nekantravo žengti į ateitį. Nuvargęs jis atsimerkė: *Ir štai ji*, pagalvojo, *toji ateitis, kurios taip nekantravome sulaukti.* Susimąsčiusi Febė sėdėjo palinkusi į priekį ir susikūprinusi, užsikėlusi koją ant kojos, vieną ranką pakišusi po alkūne, o kita parėmusi smakrą. Cigaretės galiukas buvo suteptas lūpų dažais, palei pusę veido kilo dūmai. Ji lengvai pakilojo ant delno padėtą cigarečių dėkliuką.

— Gražus, — pasakė Kvirkas.

— Šitas? — ji pažvelgė į sidabrinį niekutį. — Tai — dovana. Nuo jo... — Febė nuleido balsą ir kalbėjo komiškai storai. — Nuo prarastosios mano meilės, — ji nusijuokė apgailestaudama, paskui atsistojo ir sumygo nuorūką į folijos padėkliuką, tebenaudojamą vietoj peleninės. — Eisiu, — pasakė.

— Taip greitai?

Febė į jį nežiūrėjo. Ko jai iš tikrųjų reikėjo, kad čia atėjo? Kvirkas žinojo, jog ji atėjo kažko tikėdamasi. Kad ir ko ji nori, jis niekuo negali jai padėti. Gal ji ir pati gerai nežino, ko jai reikia.

Vakarėjo.

— Turėtum apie tai pamąstyti, — pasakė ji. — Turėtum pamąstyti apie tai, ar nevertėtų vykti su manimi į Bostoną.

Ir tada Febė išėjo ore palikdama lengvą cigaretės dūmų šleifą, blankų savo pačios vaiduoklį.

Likęs vienas Kvirkas stebėjo, kaip į apšviestą langą lyg naktiniai drugiai plakasi pavienės snaigės, o paskui sukdamosi neria į tamsą. Jis vėl ėmė svarstyti, ko ji iš jo norėjo; niekaip negalėjo išmesti iš galvos šių minčių. Ji turėjo numanyti, jog tik veltui gaišta laiką, nes juk ką jis jai yra kada nors davęs? Ką jis apskritai kam nors kada nors yra davęs? Kvirkas neramiai sukrutėjo, tarsi piktą, nesukalbamą vaiką patraukdamas milžinišką koją. Prieš savo valią jis ėmė tarsi suvedinėti su savimi sąskaitas; nuo tokių apmąstymų pasijuto nesmagiai. Štai kad ir Barnis Boilis, vargšelis Barnis, išsisėmęs ir nuolat mirtinai girtas: ar jis yra jam išreiškęs užuojautą, sakęs, kad jį supranta? Jaunasis Karingtonas, bijantis, kad Malas Grifinas ir jo tėvas vyriausiasis teisėjas nepakenktų jo karjerai, kodėl jis iš Kvirko šaipėsi ir stengėsi, kad Febės akivaizdoje jis pasirodytų esąs kvailys ir bailys? Kodėl Kvirkas nuėjo pas teisėją ir pasėjo įtarimų dėl sūnaus, kuriuo teisėjas ir taip skaudžiai nusivylęs, dėl sūnaus, kuris vaikystėje būdavo išsiunčiamas į virtuvę, pas motiną, o gegužiukas Kvirkas sėdėdavo teisėjo irštvoje šildydamas prie židinio blauzdas ir iš popierinio maišelio vaišindamasis irisais, kuriuos teisėjas laikydavo rašomojo stalo stalčiuje specialiai jam? Taip pat ir Nana Grifin — ar jis parodė jai pagar-

bą už tai, kad jai teko sudaryti savo sūnui Malachiui specialių nurodymų sąrašą viliantis jam laimėti nors lašą tėvo meilės ar kelias besąlygiško jo dėmesio akimirkas? Staiga atsirado tokia daugybė, tokia daugybė žmonių, kuriems jis skolingas; jie spietėsi aplink, o jis nuo jų traukėsi, bet veltui. Sara, kurios švelniais jausmais jis žaidė norėdamas pasidaryti sau pramogą, svaigius kerus skleidžianti Sara, gyvenanti santuokoje be meilės; Malas, besikapstantis vienas Dievas težino kokioje gilioje makalynėje, paskendęs negandose; Dolė Moran, pasmerkta mirčiai už tai, kad vedė dienoraštį; Kristina Fols ir Kristinos Fols kūdikis, abi prarastos ir greit bus visų pamirštos; jie visi — jo atstumti, neįvertinti, ignoruoti ir net išduoti. Galiausiai ir pats Kvirkas, tas pats Kvirkas, kurį jis paniuręs mėgino įvertinti — Kvirkas, popietėmis vaikštantis į Makgonaglio barą išgerti viskio ir pasijuokti iš *Mail* publikuojamų užuojautų — kokią teisę jis turi juoktis, kuo jis geresnis už tą tarpkojį besikasantį veltėdį, vartantį laikraščių puslapius, ar girtą poetą, taurelės dugne ieškantį nesėkmių priežasčių? Jis — kaip ši koja, suspausta kietame abejingumo ir savanaudiškumo gipse. Ir vėl lango tamsoje kaip piktas mėnulis patekėjo tasai veidas su akiniais juodais rėmeliais ir dėmėtais dantimis, veidas, kuris, Kvirkas suprato, niekada jo neapleis; jo atpildo veidas.

16

Vasaris prikvietė netikrą pavasarį; pagaliau paleistas į laisvę Kvirkas surizikavo išeiti pasivaikščioti kanalo pakrante, šviečiant blyškiai, dar nekaitriai saulutei. Tądien, kai jį išrašė iš ligoninės, raudonplaukė slaugė, kurios veidą jis išvydo pirmiausia, trumpam nubudęs po to, kai Bilis Klinčas baigė darbuotis prie jo kojos, ir kuri buvo vardu Filomena, įteikė jam dovaną — laukinės slyvos lazdą, kuria kažkada naudojosi velionis jos tėvas (*Jis kaip ir jūs buvo bjaurus gyvulys*), ir dabar, džiaugdamasis šia patikima pagalba, jis atsargiai klibikščiavo taku nuo Habando tilto iki Begoto gatvės ir atgal jausdamasis labai senas, įsitvėręs lazdos bumbulo taip stipriai, kad net balo krumpliai, sulig kiekvienu netvirtu žingsniu verkšlendamas iš skausmo kaip kūdikis ir plūsdamasis.

Lazda — ne vienintelė dovana, kurią jam įteikė žaliaakė Filomena. Dieną prieš jį išleidžiant, dirbdama popietinėje pamainoje, ji atėjo į jo palatą, uždarė duris, pakišo po rankena kėdę, apsigręžė ir stulbinamai paprastai išsinėrė iš slaugės drabužio, — drabužis patogiai atsisegė per priekį, — parodydama sudėtingą pakietinimais ir vielutėmis suvaržytą rožinių apatinių arsenalą ir žaismingai, lengvabūdiškai šypsodamasi (šypsena išryškino dvigubą jos pagurklį) priėjo prie lovos; staiga sužadinta Kvirko vaizduotė atginė kitų, žemiau esančių, klosčių vaizdinį; slaugė nusijuokė gerkliniu juoku ir pratarė:

— Dieve, pone Kvirkai, jūs — baisus žmogus; tik pažvelkite, kaip mane verčiate elgtis.

Ji — didelė mergaitė tvirtomis kojomis ir rankomis, stambiais, plačiais šlakuotais pečiais, tačiau sugebėjo įsitaisyti ant sugipsuotos kojos neįtikimai išradingai ir švelniai. Ji nenusirišo keliaraiščių ir nenusimovė kojinių, ir kai ši ugniaplaukė Godiva* pasitraukė, tamprus jos kojinių nailonas buvo nutrynęs Kvirko šonus lyg smulkus šiltas švitrinis popierius. Jis susivokė, kaip seniai nelaikė apkabinęs moters ir negirdėjo jos juoko. Kvirkas ir pats norėjo juoktis, bet kažkas jam neleido — ne tik tvinkčiojantis kelis, bet ir kažkoks paslaptingas sielvartas ir bloga nuojauta.

Kitą dieną ji nutaisė liūdną, bet stoišką išraišką (Kvirkas suprato, kad visa tai — tik jo paties labui) sakydama, jog viliasi, kad vos išėjęs už ligoninės vartų jis ją pamirš. Palydėjo Kvirką koridoriumi iki pagrindinio išėjimo prilaikydama už parankės, nekreipdama dėmesio į tai, kad krūtis lengvai baksnoja jo rankovę. Kvirkas savo ruožtu pareigingai paprašė jos adreso, bet ji atsakė, kad nėra jokios prasmės, nes teturinti kambarį ligoninėje, slaugių skyriuje, o namo grįžta tik savaitgaliais, o namai kažkur toli, tiksliai neaišku kur, pietuose. Kvirkas pagalvojo apie kitas kaimo merginas, apie tą kitą slaugę Brendą Rutledž, o paskui, jau ne taip noriai, apie Kristiną Fols, vargšę išblyškusią Kristiną, vis labiau išsitrinančią jam iš atminties, sulig kiekviena diena vis po dalelytę dingstančia, nors ir iš pradžių ne kažin kiek jos teko pažinti.

— Beje, — atsidusdama pratarė Filomena, — ten turiu vaikiną, — ji visai nuleido balsą ir toliau kalbėjo kone pašnibždomis. — Nors jis niekada negauna to, ką gavote jūs.

* Godiva — ledi Godiva, XI a. gyvenusi anglosaksų didiko žmona, nuoga jodinėdavusi ant žirgo.

Jis niekam nepasakė, kada bus išleistas, negalėjo pakelti minties apie tai, kad prie vartų jo lauks drąsiai kaip kario nuotaka besišypsanti Sara arba Febė, trikdanti naujai išsiugdytomis manieromis, arba net, Dieve gink, Malas, paniuręs, paskendęs slaptose kančiose, kurias jis dabar dėvi tarsi atgailaujančio nusidėjėlio ašutinę. Staiga, rodėsi, lyg perkūnas iš giedro dangaus jame sukunkuliavo pyktis, kurio visai nejautė ištisas savaites gulėdamas ligoninėje, ir dabar, šlubčiodamas kanalo pakrantės taku, nykioje šiam metų laikui neįprastai saulėtos popietės tyloje, pasiramsčiuodamas slyvos medžio Filomenos tėvo lazda, apgaulingame poravimosi įkarštyje melduose besisukiojant nendrinėms vištelėms, jis stengėsi sugalvoti kiek įmanoma daugiau kokių nors kerštingų gudrybių. Jį stebino tų fantazijų galia. Kone su erotiškomis smulkmenomis įsivaizdavo, kaip susiras iš pradžių poną Pančą, paskui — storulį Džudę, kaip numes juos nuo tų pačių laiptų Kalvos gatvėje, kur jie buvo numetę jį, kaip talžys juos kumščiais, kol sprogs jų raumenys, kol sutrupės kaulai, kol iš sumaitotų burnų ir prakiurusių ausų būgnelių pliūptelės kraujas. Jis regėjo save griebiantį Kostigano akinius, ištraukiantį iš atlapo ženklelį ir smeigiantį jį į niekuo nepridengtas jo akis — iš pradžių į vieną, paskui — į kitą, juste jusdamas, kaip plonytis plieno strypelis sminga į stangrius drebučius, mėgaudamasis agonijos apimto Kostigano stūgavimais. Reikės ir su kitais susidoroti — su tais, kurių tapatybes jis dar tik numanė, kurie būriavosi už Kostigano, Malo, Pančo ir Džudės nugarų. Oo, taip, ir jie, tie beveidžiai riteriai, turės būti iškviesti ir perverti jų pačių ietimis. Nes dabar Kvirkas žinojo, jog viskas, kas nutiko Kristinai Fols, Dolei Moran ir jam, yra susiję ne tik su Malu ir jo vargše mirusia mergyte; kalba sukasi apie platų surizgusį tinklą, į kurį jis įsipainiojo.

*

Taigi vieną dieną, ilgai netrukus po to, kai išėjo iš ligoninės, prie Gailestingosios Motinos skalbyklos vartų Kvirkas rangėsi iš taksi automobilio vargdamas su sustingusia ir vis dar sutvarstyta koja. Diena buvo kibiai šalta, pro rytmečio miglas skverbėsi balkšva saulė. Buvo šeštadienis, skalbyklos durys uždarytos ir nebylios, lyg sučiaupta burna. Kvirkas patraukė įėjimo link, ketindamas paspausti skambutį ir laukti, kiek reikės, kol į jį bus atsiliepta, tačiau paskui pasuko kitur — apėjo pastatą iš šono nė pats nežinodamas, ką tikisi rasti. O surado jis jauną moterį beformiais raudonais plaukais, kuri praėjusį kartą jam čia lankantis kone atsitrenkė į jį koridoriumi stumdama skalbinių krepšį. Ji stovėjo prie nuotekų latako ir pylė iš dubens muiluotą vandenį. Dabar atrodė kitaip, nors iš pradžių Kvirkas nesuprato kodėl. Moteris vilkėjo tokį patį kaip ir anąkart pilką chalatą, avėjo tais pačiais kaustytais batais. Matė storas jos kulkšnis, įsitempusią, blizgančią, dėmėtą ištinusių kojų odą. Neprisiminė jos vardo. Jį išvydusi moteris žengė žingsnį atgal ir įsižiūrėjo pakreipusi ant šono galvą, tarsi antkrūtinį abiem rankomis spausdama prie savęs tuščią dubenį. Šiame neišraiškingame veide žibėjo stulbinamai skaidrios slaugės Filomenos žvilgsnio žalumo akys. Iš pradžių Kvirkas nesumetė, ką sakyti, ko paklausti, ir jie ilgoką akimirką stovėjo tylėdami ir sutrikę.

— Kuo jūs vardu? — galiausiai paklausė Kvirkas.

— Meisė, — narsiai atsakė ji, tarsi priimdama kokį nors iššūkį. Kaktoje susimetusios raukšlelės pagilėjo, o paskui dingo. — Aš jus prisimenu, — pasakė. — Jūs anądien čia buvote. — Ji nužvelgė lazdą, randus jo veide. — Kas jums nutiko?

— Nukritau, — atsakė Kvirkas.

— Kalbėjotės su jos šventenybe, klausinėjote apie tą Moran.

Kvirkas staiga pasijuto tarsi slystąs, lyg būtų laive, kuris netikėtai pasviro. *Apie tą Moran.*

— Taip, — atsargiai atsakė jis. — Taip, apie Dolę Moran. Ar jūs ją pažinojote?

— Ir toji sena menkė sako, kad niekada nėra apie tokią girdėjusi! — Ji trumpai nusijuokė suraukdama į mygtuką panašią nosį ir pakeldama viršutinę lūpą. — Ji buvo gera, čia ateidavo kas antrą savaitę paimti kūdikių.

Giliai įkvėpęs Kvirkas išsiėmė cigaretes. Meisė alkanu žvilgsniu nužvelgė pakelį.

— Ir aš paimčiau vieną, — pratarė.

Ji laikė cigaretę negrabiai suėmusi dviem pirštais ir nykščiu, paskui pasilenkė prie Kvirko uždegto žiebtuvėlio. Jis atsargiai paklausė:

— Vadinasi, Dolė Moran čia ateidavo paimti kūdikių?

Ūkanotame ore cigaretės dūmas rodėsi sodrus, tamsiai mėlynos spalvos.

— Aha, — atsakė ji, — kad paskui išsiųstų į Ameriką. — Jos žvilgsnis patamsėjo. — Bet mano vaiko jie negaus, tai jau tikrai.

Žinoma! Štai kuo ji pasikeitė: dabar Meisė — su pūpsančiu pilvuku.

— Kada jums bus laikas? — paklausė Kvirkas.

Meisė suraukė nosį, ir triušiška viršutinė lūpa vėl pakilo.

— Koks laikas?

— Gimdyti, — paaiškino Kvirkas. — Kada gims kūdikis?

— Aa, — ji patraukė pečiais ir nusuko žvilgsnį. — Po kelių mėnesių. — Tada vėl pažvelgė jam į akis; šviesiai žaliose akyse buvo įsižiebusi ryški šviesa. — Kodėl klausiat, koks jums skirtumas?

Kvirkas žvelgė jai per petį, į pilko kiemo gilumą; ar ilgai jam pavyks ją išlaikyti, kol jos nenubaidys įtarumas ir baimė?

— Ar jie ketina atimti iš jūsų kūdikį? — paklausė Kvirkas stengdamasis, kad balsas skambėtų kaip tų geradarių, kurie

kartkartėmis užsukdavo į Kariklį ir klausinėdavo apie *dietas, fizinius pratimus*, apie tai, kaip dažnai berniukams suteikiami *sakramentai*.

Meisė vėl suprunkštė.

— Labai norėtų!

Kvirkui nepavyko jos apgauti, kaip ir tiems geradariams niekada nepavykdavo. Jis paprašė:

— Papasakokit, kaip čia atsidūrėt.

Ji pažvelgė į jį graudžiomis akimis.

— Tėtis mane čia atvežė.

Tarsi šį paprastą faktą turėtų žinoti kiekvienas.

— Kodėl jis taip padarė?

— Jis norėjo mane pašalinti, kad kartais apie jį neišplepėčiau.

— Ko neišplepėtumėt?

Ji pasistengė, kad akys nieko neišduotų.

— Ai, nieko.

— O kūdikio tėvas?

Ji papurtė galvą, ir Kvirkas suprato padaręs klaidą. Jis skubėjo klausinėti toliau:

— Sakote, neleisite jiems atimti kūdikio... Tai ką darysit?

— Pabėgsiu, štai ką. Turiu susitaupiusi pinigų.

Kvirkas vėl atkreipė dėmesį į jos batus be raištelių ir dėmelėmis nusėtas plikas kojas, nuo darbo sudiržusias rankas ir nubrozdintus krumplius; iš gailesčio jam nudiegė širdį. Kvirkas pamėgino ją įsivaizduoti desperatiškai sprunkančią, bet teišvydo Viktorijos laikų melodramos vaizdinius — snieguotu, provėžotu keliu skubančią, skara apsigobusią suglumusią merginą, prie krūtinės spaudžiančią brangiausią ryšulį, stebimą ant šakelės tupinčios liepsnelės. Realybė — pašto garlaivis ir kokio nors nežinomo Anglijos miestelio skersgatvyje nuomojamas

kambarys, jeigu tik jai pavyks taip toli nukakti, nors Kvirkas labai tuo abejojo. Labiausiai tikėtina, kad ji už šių vartų neištrūks.

Jis vėl žiojosi kalbėti, bet Meisė pakėlė ranką jį tildydama ir pasuko galvą klausydamasi. Kažkur sugirgždėjo durų vyriai, durys užsitrenkė. Įgudusiu judesiu mostelėjusi nykščiu ji greitai nuspriegė rusenantį cigaretės galiuką, paslėpė nuorūką chalato klostėse ir pasisuko eiti.

— Palaukit, — neatlyžo Kvirkas. — Kas nutiko? Išsigandot?

— Ir jūs išsigąstumėt, — gūdžiu balsu atsakė ji, — jeigu tą gaują pažinotumėt.

— Kokią gaują? — paklausė jis. — *Kokią* gaują, Marija?

— *Meisė*, — dabar jos akys atrodė kaip stiklo šukės.

Kvirkas bakstelėjo delnu į kaktą.

— Atsiprašau, atsiprašau, Meisė. — Jis vėl nužvelgė jai už nugaros pasidriekusį ilgą kiemą. — Viskas gerai, — apimtas nevilties kalbėjo jis, — žiūrėkite, ten nieko nėra.

Bet buvo jau per vėlu, Meisė gręžėsi eiti.

— Visada kas nors būna, — paprastai atsakė ji.

Tolumoje vėl sugirgždėjo atsiveriančios nematomos durys. Tai išgirdusi ji tyliai susilenkė kaip per kliūtis šokinėjantis bėgikas. Kvirkas išsitraukė iš kišenės pakelį cigarečių ir ištiesė jį Meisei. Ji perliejo jį šaltu, atšiauriu, kone niekinančiu žvilgsniu, čiupo jam iš rankos cigaretes, įsimetė jas į chalato kišenę ir nuėjo.

17

Kvirkas norėjo vykti į kalnus. Per kasdienius pasivaikščiojimus jis ilgesingai į juos žiūrėdavo — atrodė, kad kalnai stūkso tuoj už Lisono gatvės tilto, su sniego kepurėmis, lyg plūduriuojantys, kaip iš sapno. Sara pasisiūlė jį ten nuvežti; vieną popietę ji atvažiavo prie jo durų Malo jaguaru oda trauktomis sėdynėmis. Kvirko nosiai automobilio salone atsidavė, jis net neabejojo, mašinos savininko kvapu — nemaloniu, aštriu, medicinišku. Sara vairavo nervingai, nugara prisiplojusi prie sėdynės, atšlijusi nuo vairo ištiestos rankos atstumu, įsitvėrusi vairo viršaus ir laikydama rankas vieną šalia kitos; sukdama kairėn ji taip stipriai palinkdavo Kvirko pusėn, kad skruostu jis pajusdavo išdrikusių jos plaukų gijas, tarsi elektra įkrautų laidelių pluoštus. Ji tylėjo; Kvirkas nujautė, kad Sara apie kažką mąsto; jis irgi pajuto kirbantį nerimą. Paskambinusi ji pasakė, kad nori su juo pasikalbėti. Ar ji ketina jam iškloti viską, ką žino apie Malą? Nes dabar Kvirkas jau neabejojo, kad ji tikrai žino, kad ji kažkaip demaskavo Malą. O gal jis palūžo ir pats viską jai prisipažino. Kad ir kaip būtų, Kvirkas nenorėjo, kad ji viską jam išpasakotų, nenorėjo apie tai klausytis iš jos lūpų, nenorėjo priedermės užjausti, nenorėjo imti jos už rankos, žvelgti jai į akis ir aiškinti, kaip labai ji jam rūpi; dabar jau viskas baigta, nebebus jokių rankučių, jokių ilgesingų žvilgsnių į akis,

nieko nebebus. Jis nusigavo anapus Saros, į kitą, tamsesnę, kertę, į savo kertę, anapus kitų durų, ne tų, pro kurias ji anksčiau dažnai veltui kviesdavo jį žengti drauge.

Jie važiavo pro Eniskerį ir Glensrį. Aukštapelkės buvo apklotos sniegu, bet šlaituose jau ganėsi naujagimiai ėriukai, šlitinėjantys ant laibų kojelių kaip baltos ir juodos skiautės su trumpomis, drūtomis uodegėlėmis; net pro guminiais apvadais aptaisytus automobilio langus šiek tiek girdėjosi graudus jų mekenimas. Kalnų keliai buvo nuvalyti, bet pasitaikydavo pliko ledo lopų, ir ties staigiu vingiu, prie pat siauro akmeninio tilto, didelio automobilio galas metėsi į šoną ir kaip užsispyrusi karvė niekaip neišsitiesino, kol jie nenuslydo į kitą tilto pakraštį; baimingai pažvelgęs atgal Kvirkas pamatė, kad kairysis automobilio sparnas yra vos per colį ar du nuo tilto turėklų. Sara nuvairavo automobilį į kelkraštį, sustojo, užsimerkė ir įbedė kaktą į tarpą tarp rankų, tebespaudžiančių vairą.

— Ar mes ką nors numušėme? — sumurmėjo klausdama.

— Ne, — atsakė Kvirkas. — Būtume supratę, jei būtume numušę.

Ji nusijuokė storu, gerkliniu juoku.

— Ačiū Dievui, — pratarė. — Brangusis jo automobilis...

Sara išjungė variklį, ir valandėlę jiedu sėdėjo klausydamiesi vėstančio motoro tiksėjimo ir caksėjimo. Ilgainiui jie išgirdo ir vėją — šuoringą, nestiprų; vėjas švilpė priekinėse automobilio grotelėse ir brazdino šalia kelio išstatytų spygliuotų užtvarų palaidas aprūdijusias vielas. Sara pakėlė nuo vairo galvą ir atsilošė į sėdynę vis dar užsimerkusi. Jos veidas buvo sukritęs, baltas kaip popierius, tarsi visas kraujas būtų kažkur nutekėjęs; tokia jos būsena negalėjo būti ant tilto patirto netikėtumo

rezultatas. Kvirkas pasijuto dar nejaukiau. Turbūt dėl to, kad čia retesnis oras, arba todėl, kad išjungus šildymą į automobilį skverbėsi šaltukas, o gal dėl nepatogios padėties, kurią jis turėjo kęsti visą kelią iš miesto, jam pradėjo skaudėti koją. Kvirkas pasiūlė išlipti ir truputį pasivaikščioti. Sara paklausė, ar jam nebus sunku, šis nekantraudamas atsakė, kad tikrai nebus, ir jau darė dureles — plūsdamasis ir stenėdamas mėgino nuleisti koją ant žemės.

Jiedu sustojo ilgos, plačios kalno papėdės pakraštyje; toliau matėsi juodas ežeras, kurio ramus paviršius atrodė kaip lygus plieno spalvos šukių apklotas. Šalia dunksojo neaukštas snieguotas kalnas aptakia viršūne, tarsi besiglaudžiantis prie akmenų tamsumo dangaus. Ant spygliuotos vielos tvorų kirbėjo surizgę nešvarios vilnos kuokštai, tai šen, tai ten iš sniego kyšojo sustiręs dygiakrūmis ar šluotelė viržių. Durpkasių takas įstrižai vedė į kalną; tuo taku jie ir pasuko — lazda pasiramsčiuodamas Kvirkas atsargiai žengė rumbėtu, apledėjusiu, akmenuotu keliuku, o šalia ėjo tvirtai įsikibusi jam į parankę Sara. Šaltis svilino šverves, lūpos ir akys rodėsi lyg stiklinės. Jiems įveikus pusę tako Sara pasakė, jog reikia grįžti, jog turbūt jie išprotėjo, kad čia atėjo: jis — su tokia koja, o ji — apsiavusi tokiais absurdiškais bateliais, bet Kvirkas sukando dantis ir kopė pirmyn, tempdamas ir Sarą.

Jis paklausė apie Febę.

— Kitą savaitę ji išvyksta į Bostoną, — atsakė Sara. — Jau turi bilietą. Skris į Niujorką, paskui keliaus traukiniu, — Sara kalbėjo pabrėžtinai ramiai, įsmeigusi akis į taką.

— Tu jos pasiilgsi, — atsakė Kvirkas.

— Oo, aišku, siaubingai. Bet žinau, kad išvykti jai bus gerai. Jai reikia išvykti. Ji įtūžusi dėl Konoro Keringtono. Man neramu dėl to, ką ji gali padaryti. Na, — skubėdama Sara kal-

bėjo toliau, — ji gali padaryti kokią nors baisią klaidą... Merginos dažnai klysta, kai joms kas nors sujaukia meilės reikalus.

— Sujaukia?

— Juk žinai, Kvirkai, apie ką kalbu. Ji galėtų pulti į glėbį bet kuriam pirmam pasitaikiusiam jaunuoliui ir viską prarasti.

Minutėlę Sara tylėjo eidama, įsikibusi Kvirkui į parankę, kita ranka įsitvėrusi savo riešo. Ji mūvėjo juodo šilko pirštines; grakštūs, elegantiški bateliai visai nederėjo prie šios laukinės gamtos.

— Norėčiau, — staiga prabilo ji skubiai berdama žodžius, — Kvirkai, norėčiau, kad vyktum su ja, — Sara pažvelgė į jį nervingai šypsodamasi, o paskui vėl nusuko akis.

Kvirkas žvelgė į jos profilį.

— Į Bostoną?

Ji linktelėjo kietai sučiaupdama lūpas.

— Norėčiau žinoti, — kalbėjo ji kruopščiai rinkdama žodžius, — kad ten yra žmogus, kuris ja rūpinasi.

— Ji bus su savo seneliu. Ji tikrai nepuls pirmam pasitaikiusiam į glėbį, nes visus nubaidys senasis Džošas.

— Turėjau galvoje žmogų, kuriuo galiu pasitikėti. Nenoriu, kad ji taptų... Nenoriu, kad ji taptų viena iš jų.

— Viena iš jų?

— Tokia, kaip mano tėvas. Viena iš jų pasaulio, — ji perkreipė lūpas karčiai šypsodamasi. — Kaip Krofordų klanas.

— Tada neleisk jai ten vykti.

Sara tvirčiau įsikibo jam į parankę.

— Nesu tokia stipri. Kvirkai, negaliu su jais grumtis. Jie man neįveikiami.

Jis palinksėjo.

— O kaip Malas? — paklausė.

— Kas „kaip“? — staiga jos balsas atšalo kaip plienas.

— Ar jis nori, kad Febė ten vyktų?

— Kas žino, ko Malas nori? Mes apie tai nekalbame. Mes jau apie nieką nebekalbame.

Kvirkas sustojo ir sustabdė Sarą.

— Sara, kas nutiko? — paklausė. — Juk kažkas atsitiko. Tu kitokia. Ar vis Malas?

Šįkart jos atsakymas šovė kaip trūkusi įtempta viela.

— *Kas* Malas?

Jie žingsniavo toliau. Kvirkas juto po kojomis ledą — išdavikišką jo lygumą. Kas bus, jei jis čia paslys ir nukris? Tada jau nebepajėgtų atsistoti. Sara turėtų eiti ieškoti pagalbos. Jis gal net numirtų. Kvirkas šaltakraujiškai mėgavosi tokiomis mintimis.

Pasiekė kalno viršūnę. Priešais plytėjo kitas ilgas slėnis, kurį slėpė šalnos migla. Jie stovėjo ir žiūrėjo į tą švytinčią pilką bekraštybę, tarsi tai būtų pati tuštumos širdis.

— Tai ar *keliausi* į Ameriką? — paklausė Sara, bet Kvirkui nespėjus atsakyti, jai per nugarą perbėgo šiurpas; tą šiurpą Kvirkas pajuto per jos ranką, vis dar įsikibusią jam į parankę. Alpulingai atsidususi ji visu svoriu į jį atsirėmė, ir Kvirkas išsigando, kad tik atlaikytų jo keliai. — O, Dieve, — apimta siaubo ir nevilties sušnabždėjo Sara. Ji užsimerkė, vokai trūkčiojo kaip naktinių drugių sparnai.

— Sara, — pratarė Kvirkas, — kas tau?

Ji giliai atsiduso krečiama drebulio.

— Atleisk, — pratarė. — Pamaniau, kad aš...

Kvirkas pasikišo po alkūne lazdą, kad būtų tvirčiau stovėti, ir suėmė ją už rankų. Saros pirštai buvo lediniai. Purtydama galvą ji pamėgino nusišypsoti.

— Viskas gerai, Kvirkai. Aš tikrai gerai jaučiuosi, — pasakė ji.

Jis pasivedėjo ją atokiau nuo tako, prie didelio, apskrito akmens, atsiskyrėliškai stūksančio skurdžioje atšlaitėje; jiems po kojomis lyg stiklas traškėjo apledėjęs sniegas. Kvirkas nubraukė nuo akmens sniegą ir pasodino Sarą. Jos skruostai jau pradėjo atgauti spalvą. Ji pakartojo, kad jaučiasi gerai, tik šiek tiek svaigsta galva. Ir tyliai nusijuokė.

— Man *vėl užėjo*, kaip sako Magė, — jos skruostas nervingai trūkčiojo; Sara kalbėjo su neslepiamu kartėliu. — Taigi man vėl užėjo, — pakartojo.

Kvirkas nervingu judesiu prisidegė cigaretę. Tokiame aukštyje cigaretės dūmai rėžėsi į plaučius kaip sauja aštrių peiliukų. Netoli jų ant tvoros stulpo nutūpė didelė pilka varna, kurios snapas atrodė kaip išgaląstas raižiklis; nutūpusi ji pašaipiai sukranksėjo.

Sara žvelgė į ant kelių sunertas rankas.

— Kvirkai, — pratarė ji, — turiu tau kai ką pasakyti. Apie Febę. Tik nežinau, kaip pasakyti. — Apimta nevilties ji kilstelėjo vis dar sunertas rankas ir keistai jas pakratė, lyg žaisdama kauliukais ir pasirengusi juos išmesti, bet gerai žinodama, kad išmetusi praloš. — Kvirkai, ji — ne mano. Ir ne Malo.

Kvirkas stovėjo taip ramiai, jog atrodė kaip iškaltas iš to paties akmens, ant kurio sėdėjo Sara. Ji papurtė galvą reikšdama nuostabą, tarsi pati netikėdama savo žodžiais.

— Ji tavo, — pasakė. — Tavo ir Delijos. Tu nežinojai, kad ji liko gyva, bet iš tikrųjų taip ir buvo. Delija mirė, o Febė išgyveno. Tą vakarą mums į Bostoną paskambino teisėjas, Garetas, ir pasakė, kad Delija mirė. Negalėjau patikėti. Jis paklausė, ar mudu su Malu negalėtume prižiūrėti kūdikio — jis sakė, kad tik laikinai, kol tu atsigausi po patirto šoko. Iš Dublino atvyko vienuolė. Ji atsigabeno ir Febę. — Sara atsiduso ir apsidairė, lyg slapčia ieškotų tako, kuriuo galėtų pabėgti, kokio nors tar-

peklio ar įdubos sniege, kurion galėtų įpulti. — Man nereikėjo jos pasilikti, — kalbėjo Sara, — bet vis kartojau sau, kad jai taip bus geriausia. Tu jau tada per daug gėrei dėl Delijos, nes ji nebuvo tokia, kokią tu vyleisi matyti. O paskui ji mirė, atsirado Febė.

Akmeninis žmogus pasisuko ir žengė sniegu kelis žingsnius, užsikvempęs ant lazdos, paskui sustojo į ją nežiūrėdamas, nukreipęs žvilgsnį į apačioje plytintį sustingusį slėnį. Ant stulpo tupintis paukštis pakraipė galvą, pamojo vienu sparnu ir šįkart garsiai suklykė lyg kažko melsdamas, o gal švelniai, graudžiai priekaištaudamas. Sara vėl atsiduso.

— Matai, norėjau turėti dalelę tavęs, — kalbėjo ji milžiniškai, sukumpusiai Kvirko nugarai. — Ką nors, kas būtų tavo. Suprantu, siaubingai elgiausi, — ji vėl trumpai nusijuokė, tarsi pati stebėtųsi, tarsi stebėtųsi savo žodžiais. — Visus tuos metus... — ji atsistojo sugniaužusi kumščius ir prispaudusi prie šonų rankas. — Kvirkai, atleisk, — dabar jau garsiai rėkė Sara, nes jai pasirodė, kad atsistojus oras pasidarė per retas normaliai perduoti ištartus žodžius, o jis, stovėdamas ant tos plikos uolos krašto, vis tiek vargiai galėtų ją išgirsti. Kvirkas neatsigręžė, tik stovėjo susisupęs į varnos juodumo paltą, atgręžęs jai nugarą ir panarinęs galvą. — Atleisk, — pakartojo Sara, bet šįkart taip, lyg kalbėtųsi su savimi.

III

1

Endis Stafordas jautėsi taip, tarsi būtų teisme. Jiedu su Klere buvo sesers Stefanijos kabinete, sėdėjo vienas šalia kito ant dviejų paprastų kėdžių, priešais didelį ąžuolinį rašomąjį stalą, už kurio buvo įsitaisiusi sesuo Stefanija. Jai už nugaros stovėjo raudonplaukis kunigas Harkinsas, tas pats, kuris tądien buvo užsukęs pas juos į namus pašnipinėti. Prie lango, žvelgdama į nuostabiai gražią dieną, stovėjo kita vienuolė, kurios vardo jis neprisiminė; ji — gydytoja, ant kaklo užsimetusi stetoskopą; jos veidą apšvietė nuo sniego atsispindinti šviesa. Jis dar kartą visiems paaiškino, kas atsitiko, kaip rado kūdikį ištiktą kažkokio priepuolio ir ją — jis laiku susigriebė nepasakęs *tą* — papurtė, kad pagelbėtų, o ji, užuot tą pagalbą priėmusi, numirė. Visa tai — nesusipratimas, nelaimingas atsitikimas. Taip, jis buvo girtas, Endis nemėgino šito neigti; turbūt iš dalies ir tasai faktas yra nelaimingo atsitikimo priežastis, na, kad vaikelis mirė. Taip, jis pripažįsta, kad šiek tiek yra kaltas, jeigu apskritai galima sakyti, kad dėl nelaimingų atsitikimų kas nors būna kaltas. Net ir sėdėdama sesuo Stefanija atrodė aukštesnė už visus kitus, esančius kambaryje. Galiausiai ji sukrutėjo, atsiduso ir pasakė:

— Dabar judu kaip įmanydami turite stengtis šią baisybę pamiršti. Mažoji Kristina dabar pas Dievą. Tokia buvo Jo valia.

Kita vienuolė nusisuko nuo lango ir pažvelgė į Klerę, kuri nieko neatsakė. Jaunoji moteris nė nekrustelėjo ir nepratarė nė žodelio nuo tos akimirkos, kai atsisėdo. Ji buvo išblyškusi, susitraukusi, tarsi jai būtų šalta, o rankos su į viršų atsuktais delnais bejėgiškai sukritusios ant kelių. Sėdėjo įbedusi žvilgsnį į grindis priešais stalą, suraukusi kaktą, susikaupusi, sakytum mėgindama kažką įžiūrėti kilimo raštuose.

Sesuo Stefanija tęsė:

— Endi, dabar tavo užduotis — padėti Klerei. Judu abu patyrėte netektį, bet ji prarado daugiau. Ar supranti?

Endis karštai linkčiojo norėdamas parodyti, kaip labai viską supranta, kaip labai pasiryžęs stengtis pataisyti, kas padaryta.

— Suprantu, sese, — kalbėjo jis, — taip, suprantu. Tik...

Pakėlęs smakrą jis persibraukė pirštu per vidinę marškinių apykaklės pusę. Jis vilkėjo gelsvai rusvą languotą sportinį švarką ir mūvėjo tamsias kelnes, net pasirišo kaklaraištį, kad sudarytų gerą įspūdį.

Sesuo Stefanija žvelgė į jį plačiai atmerktomis, žibančiomis, kiek išverstomis akimis; tos akys atrodė kaip sušalusios į ledą.

— Tik?.. — pakartojo ji.

Endis sunkiai atsiduso vėl pakeldamas smakrą.

— Vis galvojau, ar pakalbėjote su ponu Krofordu dėl mano darbo. Na, dėl kito darbo, kad būčiau arčiau namų.

Sesuo Stefanija pažvelgė per petį, kur stovėjo kunigas. Jis kilstelėjo antakius, bet nieko nepasakė. Vienuolė vėl atsisuko į Endį.

— Ponas Krofordas labai serga, — atsakė. — Sunkiai serga.

— Liūdna girdėti, — pasakė Endis, bet pats suprato, kad jo žodžiai nuskambėjo per suktai. Jis vis dar dvejojo ruošda-

masis. Dabar — tinkamas momentas. — Sunku, — lėtai tęsdamas žodžius kalbėjo jis, — nes serga ponas Krofordas, visa kita. Kaip suprantu, jūs visi, — jis nužvelgė seserį, paskui pažiūrėjo į Harkinsą, paskui — vėl į seserį, — dabar turite suktis dar labiau. Keista, jūsų veikla tokia intensyvi, bet laikraščiuose apie tai nieko nerasi.

Ir vėl tyla; paskui kunigas tuo savuoju šniaukrojančiu akcentu pratarė:

— Daugybė informacijos nepatenka į laikraščius, Endi. Kartais nepranešama net ir apie labai rimtus nelaimingus atsitikimus.

Endis nepaisė jo žodžių.

— Matote, bėda ta, — kalbėjo jis vienuolei, — kad aš turėsiu kaip įmanydamas padėti Klerei susitaikyti su netektimi. Man teks atsisakyti ilgų kelionių į Kanadą ir Ežerų regioną. Prarasiu viršvalandžius.

Vienuolė dar kartą pažvelgė į Harkinsą, o jis ir vėl tik kilstelėjo antakius. Vienuolė atsisuko į Endį.

— Gerai, — pasakė ji, — žiūrėsim, ką galima padaryti.

— Svarbiausia, Endi, — įsiterpė Harkinsas, — kad visus reikalus aptartume tik tarpusavyje. Čia, Šventosios Marijos prieglaudoje, tvarkomės savaip, ir dažnai žmonės nesupranta.

— Taip, — atsakė Endis leisdamas sau įterpti vos girdimą pašaipią gaidelę. — Taip.

Sesuo Stefanija staiga atsistojo neramiai sušnarėdama juoda abito medžiaga.

— Tai labai gerai, — pasakė. — Susisieksime. Bet, Endi, noriu, kad labai gerai įsisąmonintum vieną dalyką. Dabar mūsų svarbiausias rūpestis — mūsų ir tavo — Klerės gerovė.

— Žinoma, — atsakė jis šįkart tyčia atsainiai, kad jie pastebėtų, — žinoma, suprantu. — Jis atsistojo ir atsisuko į Klerę. — Kylam, mieloji. Metas eiti.

Ji neatsakė, sėdėjo toliau spoksodama į kilimą. Nuo lango atėjo sesuo Anzelma ir švelniai uždėjo jai ant peties ranką.

— Klere, — paklausė ji, — ar gerai jautiesi?

Klerė sumirksėjo, prisivertusi pakėlė galvą ir stengdamasi susikaupti pažvelgė į vienuolę. Ji iš lėto palinksėjo.

— Ji laikosi gerai, — atkirto Endis nesugebėdamas nuslėpti grėsmingos intonacijos. — Aš ja pasirūpinsiu. Taip, širdele?

Endis suėmė Klerę už alkūnės ir pastatė. Jai atsistojus akimirką atrodė, kad ji tuoj pargrius, bet Endis ją prilaikė apkabinęs per pečius; jis pasuko Klerę durų pusėn. Iš už stalo išėjo sesuo Stefanija ir juos išlydėjo.

Trijulei išėjus, sesuo Anzelma pratarė:

— Tai jaunai moteriai negerai.

Tėvas Harkinsas sunerimęs ją nužvelgė.

— Ar manai, kad ji galėtų?.. — jis nutilo nebaigęs paklausti.

— Manau, — piktai pabrėždama žodžius kalbėjo vienuolė, — kad jai labai prastai su nervais... Labai prastai.

Į kambarį grįžo sesuo Stefanija, purtydama galvą.

— Gerasis Viešpatie, — nuvargusiu balsu pratarė, — štai kokie reikalai. — Ji atsisuko į kunigą. — Ar arkivyskupas?..

Kunigas palinksėjo.

— Kalbėjau su jo raštine. Jo žmonės pakalbės su komisaru... Policijos velti nereikės.

Sesuo Anzelma prunkštelėjo pasibjaurėjusi. Sesuo Stefanija įsmeigė į ją pavargusį žvilgsnį.

— Ar kažką sakei, sese?

Sesuo Anzelma apsigręžė ir iššlubčiojo iš kambario. Sesuo Stefanija ir kunigas susižvalgė, paskui nukreipė akis kas sau. Nieko nepasakė.

*

Lauko laipteliai buvo aplediję, ir Endis laikė apglėbęs Klerę per pečius, kad ji nepaslystų. Nuo to atsitikimo su vaiku jis nebežinojo, ką su savo žmona daryti — ji tapo tokia tyli ir užsidariusi. Ji stūmė valandas sėdėdama namuose, tarsi įpuolusi į transą, ar per televizorių žiūrėdama programas vaikams — *Hudį Dudį, Triušį Banį* ar tą, apie dvi besišnekučiuojančias varnas. Jį krėsdavo šiurpas girdint, kaip ji juokdavosi iš filmukų — keistai pasigargaliuodama, turbūt taip, kaip juoktųsi jos pusbroliai fricai, *hurr, hurr, hurr*. Naktimis, kai Klerė gulėdavo šalia jo nemiegodama, jis jautė, kaip jos galvoje sukasi ir sukasi mintys vis apie tą patį nelemtą dalyką, kurio ji niekaip negalėjo pamiršti. Kai jis jos ko nors paklausdavo, ji atsakydavo, bet pati niekada neprašnekdavo. Vieną vakarą jis grįžo vėlai, pavargęs, po kelionės į Bafalą, o namuose buvo tamsu, nesigirdėjo nė garso. Apieškojęs namus jis ją rado vaikų kambaryje, sėdinčią prie lango, prisispaudusią vaikišką antklodėlę. Jis užrėkė ant jos — ne tiek iš pykčio, bet todėl, kad taip sėdėdama kaip vaiduoklis, nušviesta iš apsnigto kiemo besismelkiančios keistos melsvos šviesos, Klerė jį išgąsdino. Tačiau net ir jam užrikus ji tik šiek tiek pasuko galvą suraukusi kaktą, kaip žmogus, išgirdęs kažką šaukiant iš labai labai toli.

Šioje košėje Kora jam buvo vienintelis gėris. Ji nuramino Endį nelaimės naktį ir padėjo tinkamai sudėlioti visą istoriją. Dabar ji kartais ateidavo dienos metu pabūti su Klere, ne kartą grįžęs namo Endis ją rado verdančią pietus, o Klerė paraudusiomis akimis, nuo ryto dar nenusivilkusi chalato, prisispaudusi prie burnos nosinaitę, gulėjo kniūbsčia parkritusi ant lovos, nukorusi pėdas. Žiūrint į jos pėdas — baltas ties keltimi, išmuštas nuospaudomis šonuose — Endžiui darydavosi bloga.

Koros pėdos buvo ilgos ir įdegusios, siauros ties kulkšnimis ir plačios, aptakios ten, kur prasideda pirštai. Kora nieko iš jo nenorėjo, tik stangraus rudo jo kūno. Ji niekada neprašydavo pasakyti, kad jis ją myli, nesijaudino dėl ateities arba dėl to, kas nutiktų, jei apie juodu sužinotų Klerė. Būti su Kora — tas pat, kas būti su vyru, išskyrus lovoje, bet net ir tada jos apetitas rodėsi kone nepasotinamas kaip vyro.

Eidami prieglaudos kiemo taku jie sutiko pro vartus įžengusią Brendą Rutledž. Ji vilkėjo storą lamos vilnos paltą, buvo užsidėjusi vilnonę kepuraitę ir apsiavusi kailiu apvedžiotais batais. Endis jos neprisiminė nuo to karto, kai Klerė į ją atsitrenkė, jiems einant iš Džošo Krofordo kalėdinio vakarėlio, — tiesą sakant, jis apskritai menkai tą popietę prisiminė, — o Klerė, suprantama, buvo per daug užsisklendusi, kad suvoktų, ar ką nors atpažįsta, ar ne.

Tačiau Brenda prisiminė juos mačiusi vakarėlyje — išblyškusią jauną moterį su kūdikiu ir įraudusį kūdikiško veido smulkutį jos vyrą, išgėrusį per daug alaus ir todėl siuntantį. Šiandien toji jauna moteris atrodė siaubingai. Ji papilkėjusi, sulysusi, sakytum ištikta šoko ar nesveikuojanti iš baimės ar sielvarto. Brenda žvelgė į juos praeinančius — žmona žengė pastirusiomis kojomis, o vyras ją vedė per pečius permetęs pastirusią ranką.

Brenda tikėjosi pamatyti Ameriką kitokią nei gimtinė — laimingesnius, šviesiau žvelgiančius į ateitį, draugiškesnius žmones, bet jie buvo visai tokie kaip ir jos tėvynainiai, tokie pat pikti, smulkmeniški, nusikamavę. O gal tik Bostone taip, nes čia labai daug airių, niekaip negalinčių pamiršti didžiojo bado ir mirties laivų. Tačiau ji nenorėjo apie tai galvoti, apie tai, kad ji čia tokia vieniša, o namai — taip toli.

Duris atidarė toji pati jauna vienuolė atsikišusiais dan-

timis, kuri ją pasitiko ir tada, kai ji atnešė kūdikį. Norėjo paklausti vienuolės vardo, bet nežinojo, ar šitai leidžiama; beje, vis tiek tasai vardas nebūtų jos tikrasis, bet kokios nors šventosios, apie kurią Brenda niekada nebuvo girdėjusi. Vienuolės veidelis dailus — smulkus, apskritas, linksmas; taigi taigi, pagyvenus tarp šių sienų visas linksmumas greit bus išmuštas. Vienuolė kaip ir toji kieme sutikta pora niekaip neparodė, kad prisimena Brendą. Antra vertus, tikriausiai po ano Brendos vizito ji atvėrė duris šimtams žmonių.

— Ar galėčiau pamatyti seserį Stefaniją?

Brenda baiminosi, kad vienuolė nepaklaustų, kokiu reikalu ji atėjo, bet sesutė tik pakvietė ją užeiti ir pasakė, jog tuoj pažiūrės, ar vyriausioji motinėlė yra. Jai nusišypsojus atsikišo dantys, ir putliuose skruostuose išryškėjo dvi vaikiškos duobutės. Vienuolė užtruko, rodėsi, visai netrumpai, paskui grįžo ir pasakė, kad dabar sesers Stefanijos nėra. Brenda suprato, kad jai meluojama. Sutrikusi ji vengė jaunosios vienuolės žvilgsnio, nepasakytum, kad negero.

— Tik norėjau paklausti apie vieną... apie vieną kūdikį, — pasakė ji. — Mergytė vardu Kristina.

Jaunoji vienuolė nieko neatsakė, tik stovėjo sunėrusi ties juosmeniu rankas, mandagiai šypsodamasi. Brenda pamanė, kad tikriausiai ji — ne pirmoji kurjerė (ar teisinga vartoti šį žodį?), grįžusi į Šv. Marijos prieglaudą pasiteirauti apie kūdikį. Ji prisiminė ekonomą, kuris jai keliaujant laivu prastakalbe įspėjo neprisirišti prie vaikelio. Jis tik trumpam užmetė akį į jos ir kūdikio dokumentus, paskui vėl atsisėdo ant kėdės, prie rašomojo stalo, klastingai pašnairavo jai į krūtinę ir pasakė:

— Patikėkite, retsykiais vis matau išvykstančias merginas; kai kurios vargu ar baigusios mokyklą. Valstijų krantus jos pasiekia jau manydamos, kad kūdikis jų.

Tačiau dabar, grįždama prieglaudos taku atgal, Brenda svarstė, kad prisirišimo nejautė, ji tik vis galvojo apie mažąją Kristiną ir prisimindavo keistą jausmą, apėmusį tada, kai tą vakarą, Dan Lerės prieplaukoje, ji pirmą kartą paėmė mergytę ant rankų. O toji pora, kurią ji šiandien sutiko kieme... kur šiandien jų kūdikis? — svarstė Brenda. Ji vėl išvydo blyškų sutrikusios moters veidą, negyvas akis, ir ją nukrėtė šiurpas.

2

Febė miegojo beveik viso skrydžio metu, o Kvirkas, iš anksto tam pasiryžęs, nusigėrė vaišindamasis žvitriaakės stiuardesės dosniai siūlomu nemokamu brendžiu. Nors skrisdami vakarų link sutaupė penkias valandas, kai jų transatlantinis lėktuvas nusileido, buvo jau tamsu, ir Kvirkas apmaudavo dėl ištisos dienos, kurią, kaip jam atrodė, išbraukė iš gyvenimo, dėl prarastos dienos, kuri dabar vis tiek atrodė daug reikšmingesnė už daugybę kitų, jo nugyventų. Oro uoste jie sėdo į taksi ir važiavo į Pensilvanijos stotį; jie prisiplojo kiekvienas prie savo lango, abu savaip pavargę. Traukinys buvo naujas, žvilgantis, greitas, nors kvepėjo beveik taip pat, kaip ir senieji garvežiai. Bostono stotyje juos pasitiko Džošo šoferis — tamsus lieknas jaunuolis, labiau panašus į vairuotojo uniformą apvilktą bernioką; šaunius pilkos spalvos drabužius papildė odiniai antblauzdžiai ir kepurė su blizgančiu snapeliu. Jis atsidavė plaukų aliejumi ir cigaretėmis. Kvirkui paklausus berniokas atsakė esąs vardu Endis.

Lijo lediniais lašais; jiems važiuojant per miestą Kvirkas žvelgė pro tamsą į apšviestas gatves, ieškodamas atmintyje išlikusių vaizdų ir nieko nerasdamas. Prabėgo dvidešimt metų — rodėsi, ištisas tūkstantis — nuo tada, kai jis čia lankėsi, jis ir Malas, du pradedantys medikai — tiksliau, besidedantys medikais, — gavę teisę metus laiko atlikti praktiką Masačusetso

bendrosios praktikos klinikoje, nes pagalbos ranką jiems ištiesė senas teisėjo bičiulis Džošua Krofordas, miesto garbės pilietis ir dviejų mielų, nuotakų amžiaus dukterų tėvas. Taip, praėjo daugiau nei tūkstantis metų.

— Sukilo švelnūs prisiminimai? — iš savosios automobilio pusės gudriai paklausė Febė.

Kvirkas nesumezgė, kad Febė jį stebėjo. Jis nieko neatsakė.

— Kas yra? — jau kitokiu tonu paklausė ji. Blogo Kvirko ūpo jai buvo iki kaklo; jis visą kelią sėdėjo paniuręs.

Kvirkas vėl nukreipė žvilgsnį į langą, stebėjo pro šalį lekiantį apšviestą miestą.

— Ką turi omenyje klausdama, kas yra? — pasitikslino.

— Tu kitoks. Nebejuokauji. Tai aš turėčiau būti paniurusi. Ar viskas dėl to nugriuvimo?

Kvirkas kurį laiką tylėjo, o paskui pratarė:

— Norėčiau, kad galėtume...

— Ką?

— Nežinau. Pasikalbėti.

— Mes ir kalbam.

— Tikrai?

Febė patraukė pečiais ir nusprendė palikti jį ramybėje. Kvirkas juto šoferio žvilgsnį, juos stebintį veidrodėlyje.

Jie pravažiavo Pietų Bostoną ir įsuko į greitkelį. Sičuvetas, kur Džošas Krofordas buvo pasistatęs didžiulį namą, buvo už dvidešimties mylių nuo vandenyno, ir ilgai netrukus, pravažiavus Kvinsį, jie riedėjo siaurais keliais, kur po medžiais tvyrojo nuo jūros atplaukusi migla, o tamsoje paslaptingu geltoniu švietė pavienių namelių langai. Bostone dar buvo pusnių, bet čia, netoli jūros, net kelkraščiuose nelikę sniego. Jie pravažiavo baltą bažnyčią su smailu bokštu, vaiduokliškai ir kažkaip

skausmingai stūksančią ant kalvos, paskendusią tuščių langų vienatvėje. Visi tylėjo, o brendžio šilumai pavirtus svilinančiais pelenais Kvirkas vėl pajuto tą keistą atsiskyrimo jausmą, taip dažnai jį aplankantį pastarosiomis dienomis — jam rodėsi, kad vingiuotu keliu švelniai riedantis didžiulis automobilis išsuko iš kelio ir yra nešamas į drėgmės pritvinkusią tamsą, į kažkokią slaptą vietą, kur visi keleiviai bus iškelti ir tyliai kažkur išskraidinti be jokio pėdsako. Jis prispaudė prie akių smilių ir nykštį. Šįvakar jo mintys tarsi ne jo.

Jiems įsukus pro Samanų dvaro vartus, kažkur, sodo gilumoje, ėmė loti aptvare laikomi šunys. Važiuodami keliuku jie pamatė, kad didžiulės namo durys atdaros, ir tarpduryje kažkas stovi, pasirengęs juos sutikti. Kvirkas svarstė, iš kur šeimynykščiai sužinojo tikslų jų pasirodymo laiką. Gal jie išgirdo važiuojantį automobilį, gal pamatė žibintų šviesas, kai jie riedėjo vienu iš vingių. Šoferis Endis smagiai pasuko didįjį automobilį puslankiu ir sustojo žvyruotoje aikštelėje. Kvirkas pamatė, kad tarpduryje stovintis žmogus — moteris, aukšta ir liekna, vilkinti megztuku ir plačiomis kelnėmis. Jiedu su Febe išlipo iš automobilio, šoferis Febei prilaikė dureles. Tirštame, drėgname nakties ore tvyrojo nuodingas išmetamų dujų debesis, iš toli atsklido rūko sirenos aimana.

— Sveiki atvykę, keliauninkai, — oficialiai linksmai jiems šūktelėjo moteris. Jie priėjo arčiau, moteris ištiesė rankas ir suėmė abu Febės delnus. — Vaje, — kalbėjo ji žemu, kimiu balsu, pietietišku akcentu, — tik pažiūrėkit, kokia užaugusi, graži, kaip iš paveikslėlio. Ar nepabučiuosi savo nedorėlės močiutės?

Patenkinta Febė paskubėjo pakštelėti jai į skruostą.

— Nežinau, kaip į tave kreiptis, — juokdamasi pasakė.

— Oi, žavioji mergyte, turi mane vadinti Roza. Bet man turbūt nebereikėtų tavęs vadinti mergyte.

Ji tyčia delsė atsisukti į Kvirką, jo manymu, duodama jam laiko pasigrožėti nepriekaištingu jos profiliu, atgal nubrauktų tamsiai kaštoninių plaukų sruogomis, aukšta, lygia kakta, dailia nosies linija, ironiškai didingai, tingiai šypsenai sudėtomis lūpomis pakeltais kampučiais. Galiausiai ji vangiai ištiesė jam laibą, vėsią ranką, kuri, Kvirkas atkreipė dėmesį, neatrodė taip jaunai kaip pati moteris.

— Jūs turbūt ir esate tas garsusis ponas Kvirkas, — pratarė jį apžiūrinėdama. — Daug apie jus girdėjau.

Kvirkas pusiau rimtai, pusiau juokais grakščiai nusilenkė.

— Tikiuosi, girdėjote tik gera?

Ji nusišypsojo plienine šypsena.

— Deja, ne. — Ji vėl atsisuko į Febę. — Brangioji, turbūt labai pavargai. Ar labai sunki buvo kelionė?

— Su manimi keliavo ponas Linksmuolis, kuris nuolat palaikė mano dvasią, — pasakė Febė komiškai prasivėpusi, tarsi bjaurėtųsi.

Jie patraukė plačiu koridoriumi aukštomis lubomis, paskui juos atėjo lagaminais nešinas šoferis Endis. Kvirkas dairėsi apžiūrinėdamas žvėrių galvomis nukabinėtas sienas, plačius drožinėtus ąžuolo laiptus, tamsias lubų sijas. Namuose tvyrojo kažkoks keistas lipnumas — tarsi kažkada, labai seniai, viskas būtų išlakuota daugybe sluoksnių lako, ir tas lakas vis dar liptų neišdžiūvęs. Prieš dvidešimt metų jam paliko įspūdį pseudogotikinio Samanų dvaro bjaurumas; dabar toji nemaloni prabanga, jo akimis žvelgiant, kažkaip keistai nutriušo — gal taip atrodė dėl ardančio prabėgusio laiko, o gal dėl visko kaltas jo paties nusivylimas, prigesinęs ankstesnę šių namų didybę? Ne, vis dėlto kalti prabėgę metai — Džošo Krofordo namai paseno kaip ir jų savininkas.

Atėjo tamsiai mėlyna uniforma apsirengusi tarnaitė, pilkšvai rudų plaukų ir liūdnų airiškų akių.

— Deirdrė jus palydės į kambarius, — pasakė Roza Kroford. — Kai būsite pasirengę, prašyčiau nusileisti į apačią. Prieš pietus truputį išgersim.

Ji švelniai uždėjo ranką Kvirkui ant rankovės ir, kaip jam pasirodė, lengvai sarkastiškai pridūrė:

— Džošas laukia nesulaukia, kada jus pamatys.

Jie pasuko laiptų link, tarnaitė tipeno priekyje; vairuotojas Endis su jų lagaminais jau buvo dingęs viršuje.

— *Kaip* senelis? — paklausė Febė.

Roza jai nusišypsojo.

— Oi, mieloji, deja, miršta.

Viršutiniai namo aukštai — jau ne tokie slegiantys ir egoistiškai didingi kaip apatinis. Čia, kur tamsiai raudonos sienos, kur ampyro stiliaus baldai, aiškiai jautėsi Rozos Kroford ranka. Palydėjusi Febę į jos kambarį, tarnaitė parodė Kvirkui jo buveinę. Jis iškart suprato, kur atsidūręs, ir susverdėjo ant slenksčio.

— Dieve, — sumurmėjo.

Ant inkrustuotos riešutmedžio komodos sidabriniame rėmelyje stovėjo septyniolikmetės Delijos Kroford nuotrauka. Kvirkas prisiminė šią nuotrauką — jis buvo įkalbėjęs Deliją ir jam tokią padovanoti. Pakėlęs prie kaktos ranką jis palietė randus; šitai jam jau tapo įpročiu. Tarnaitė net šiek tiek išsigandusi stebėjo nustebusį ir sunerimusį Kvirką.

— Atleiskite, — pasakė jis tarnaitei, — tai buvo mano žmonos kambarys, kai ji čia dar gyveno.

Nuotrauka daryta kažkokiame aukštuomenės baliuje ar kažkur, Delija pasipuošusi diadema, nuotraukoje matėsi aukšta puošnios suknelės apykaklė. Ji žvelgė į fotoaparatą šypsodamasi, geidulingai, pakėlusi vieną tobulai išlenktą antakį. Kvirkas

prisiminė šį žvilgsnį — visus tuos meile girtus Bostone praleistus mėnesius tasai žvilgsnis jam įplieksdavo tokius geismo gaisrus, kad net skaudėdavo slėpsnas ir pradėdavo virpėti liežuvis. Kaip ji iš jo juokdavosi, kai jis raičiodavosi prieš ją palaimingai kamuodamasis. Jiems atrodė, kad jiedviem priklauso visas pasaulio laikas.

Kai tarnaitė išėjo be garso uždarydama duris, Kvirkas nuvargęs atsisėdo ant lovos veidu į komodą, nukoręs tarp kelių rankas. Aplink buvo tylu, nors ausyse vis dar gaudė nepermaldaujami lėktuvo varikliai. Jį po truputį galutinai užvaldė pašaipiai tolerantiškas Delijos žvilgsnis, tarsi klauste klausiantis: *Na, Kvirkai, tai kas dabar?* Jis išsitraukė piniginę ir iš jos išėmė kitą nuotrauką, daug mažesnę už Delijos, sulankstytą, vienoje pusėje įplėštą. Toji nuotrauka buvo Febės, fotografuota irgi tada, kai jai sukako septyniolika. Kvirkas pasilenkė ir užkišo nuotrauką už sidabrinio rėmelio kampo, paskui vėl atsisėdo, kaip anksčiau, nukoręs rankas, ir ilgai ilgai žiūrėjo į abi nuotraukas — motinos ir dukters.

Nulipęs į apačią jis pasuko ten, iš kur sklido balsai — į erdvų kambarį su ąžuolinėmis grindimis; jis prisiminė, jog ten — Džošo Krofordo biblioteka. Bibliotekoje stovėjo aukštos įstiklintos lentynos, prikrautos oda trauktų knygų, kurių niekas niekada nebuvo atvertęs, o vidury kambario stūksojo ilgas skaitymui skirtas stalas su nusklembtais abiem šonais ir senas gaublys ant medinio stovo. Žmogaus ūgio židinyje, ant pakeltų juodų metalinių grotelių, liepsnojo malkos. Ant oda trauktos sofos sėdėjo Roza Kroford ir Febė. Priešais jas, kitoje židinio pusėje, ratukuose susmukęs drybsojo Džošas Krofordas. Jis vilkėjo prašmatniu šilko chalatu su plačiu tamsiai raudonu dir-

žu, avėjo aukso žvaigždėmis siuvinėtomis rytietiškomis šlepetėmis, jam ant pečių buvo užmestas platus persiškas mėlynos vilnos šalikas. Kvirkas žvelgė į pliką, nelygų, apverstos kriaušės pavidalo pakaušį; prie smilkinių ir nugaroje dar matėsi keli iššaukiamai jaunatviškai dažyti juodi nutįsusių plaukų kuokštai; Kvirkas žvelgė į užkritusius ryškiai raudonus vokus, į skreite nerimstančias gumbuotas rankas išsišovusiomis venomis ir prisiminė energingą, elegantišką, pavojingą žmogų, kurį pažinojo prieš dvidešimt metų, anų laikų piratą, puikiai įsisavinusį šiuos turtingus vis dar piratiškus krantus. Kvirkas pamatė, kad Roza Kroford sakė tiesą — jos vyras miršta, ir paskutiniosios ilgai laukti neteks. Tik jo akys buvo tokios kaip visada — ryškiai mėlynos, veriančios ir linksmai pagiežingos. Dabar jis pakėlė tas akis, pažvelgė į Kvirką ir pratarė:

— Vaje vaje... o gal tu — koks netikras pinigas?

— Sveiki, Džošai.

Kvirkas priėjo prie židinio, ir Džošas pamatė raišą jo koją ir negyvą lopą veide, po kairiąja akimi, kur pono Pančo ar storulio Džudės plienu kaustyta bato nosis buvo palikusi žymę.

— Kas tau atsitiko?

— Nukritau, — atsakė Kvirkas. Jis jau pavargo nuo to paties beprasmio melo.

— Oo? — Džošas nusišiepė puse sudiržusių lūpų. — Turėtum būti atsargesnis.

— Visi taip sako.

— Tai kodėl nepaklausai visų patarimo?

Kvirkas matė, kad Roza smaginasi stebėdama, kaip jie imasi. Ji persirengė — dabar vilkėjo siaurą aptemptą raudono šilko suknelę, avėjo priderintais raudonais bateliais su trijų colių aukščio kulniukais. Roza išpūtė į lubas cigaretės dūmą, pakėlė taurę ir ją pateliūskavo žvangindama ledo kubeliais.

— Išgerkite, pone Kvirkai, — pasiūlė ji stodamasi nuo sofos. — Viskio? — Ji pažvelgė į Febę. — O tu, širdele? Džino su toniku? Jeigu, — ji atsigręžė į Kvirką, — jeigu leidžiama.

— Kodėl jo klausi? — lengvabūdiškai tarstelėjo Febė rodydama Kvirkui liežuvio galiuką.

Ji irgi buvo persirengusi — vilkėjo dalykiško stiliaus mėlyno atlaso suknelę. Kvirkas pasakė Rozai:

— Ačiū, kad mane apgyvendinote Delijos kambaryje.

Ji pakėlė akis nuo gėrimų stalelio laikydama butelį ir taurę.

— Oo, jergutėliau, — sumurmėjo, — tas kambarys jos? — ji patraukė pečiais aiškiai apsimestinai apgailestaudama ir suraukė kaktą. — Ir vėl nėra ledo, — Roza priėjo prie židinio ir paspaudė sienoje įtaisytą skambučio mygtuką.

— Viskas gerai, — pasakė Kvirkas. — Man ledo nereikia.

Roza padavė jam viskio stiklą ir minutėlę padelsė stovėdama priešais, visai čia pat.

— Vaje, pone Kvirkai, — sumurmėjo ji, kad tik jis išgirstų, — kai man sakė, kad jūs didelis, tikrai neperspaudė.

Kvirkas šypsena atsakė į jos šypsnį, Roza nusigręžė ironiškai kryptelėjusi klubais, grįžo prie gėrimų stalelio, įpylė džino Febei ir antrą taurę burbono sau. Ratukuose sėdintis Džošas Krofordas godžiai stebėjo kiekvieną jos judesį nuožmiai šypsodamasis. Atėjo tarnaitė, ir Roza nemaloniu tonu paliepė jai kuo greičiau atnešti ledukų. Mergina akivaizdžiai bijojo šeimininkės. Tarnaitei išėjus, Roza pratarė Krofordui:

— Džošai, jau tos tavo beglobės benamės, kurias man tenka priimti...

Krofordas tik nusijuokė.

— Geros mergaitės katalikės, — pasakė jis. Krofordas krūptelėjo kažin ką nemalonaus pajutęs, o paskui susiraukė nepatenkintas. — Ta prakeikta ugnis per kaitri... eime į oranžeriją.

Rozos lūpos įsitempė, ji lyg ir rengėsi protestuoti, bet sutikusi vyro žvilgsnį — šaltas it žuvies akis, — išvydusi rūsčiai sukąstus dantis, padėjo burbono taurę.

— Kaip pasakysi, mielasis, — pratarė ji švelniu, šilkiniu balsu.

Jie visi keturi patraukė koridoriais, prigrūstais brangių bjaurių baldų — ąžuolinių kėdžių, variu kaustytų skrynių, grubiai tašytų stalų, tarsi atgabentų iš septyniolikto amžiaus keliautojų laivo „Mayflower" (Kvirkas manė, jog labai tikėtina, kad taip ir yra); Krofordo ratukus stūmė Kvirkas, o abi moterys sekė iš paskos.

— Tai ką, Kvirkai, — nepasukdamas galvos paklausė Krofordas, — atvykai pažiūrėti, kaip mirštu?

— Atvykau su Febe, — atsakė Kvirkas.

Krofordas linktelėjo.

— Tai žinoma.

Jie atėjo į Krištolo galeriją, Roza paspaudė mygtuką, ir tyliai caksėdamos jiems virš galvų užsižiebė ilgos dienos šviesos lempų eilės. Kvirkas žvelgė į lempas ir dar aukščiau, pajusdamas milžinišką dabar lietaus nutaškyto stiklo kupolą slegiančios tamsos svorį. Oras oranžerijoje buvo sunkus, atsiduodantis sula ir molžemiu. Kvirkui pasirodė keista, kad jis neprisimena šios neįprastos vietos, nors tikrai kadaise turėjo matyti, turėjo čia būti, kai pirmąkart lankėsi šiuose namuose su Delija. Aplink karojo žvilgantys palmių, paparčių, dar nepražydusių orchidėjų lapai, primenantys daugybę didelių, įmantriai suraitytų ausų, atkištų keturių įsibrovėlių pusėn. Roza pasivedėjo Febę į šalį, ir jiedvi nuplaukė vešlios augmenijos tuneliu. Kvirkas nustūmė ratukus į aikštelę, kur stovėjo metalinis suolelis, ir atsisėdo džiaugdamasis, kad galės pailsinti kelį. Suolelis buvo

drėgnas ir beveik šiltas. Kad visą šią erdvę būtų galima šildyti ištisą žiemą, tingiai svarstė Kvirkas, tikriausiai prireiktų visos jo metų algos.

— Girdėjau, kišaisi į mūsų darbus, — pratarė Džošas Krofordas.

Kvirkas pažvelgė į jį. Senasis žiūrėjo į vieną tašką tarp palmių, kur buvo dingusios abi moterys.

— Ir kokie gi tie darbai?

Džošas Krofordas suprunkštė; gal šis garsas turėjo atstoti juoką.

— Kvirkai, bijai mirties? — paklausė.

Kvirkas minutėlę pamąstė.

— Nežinau. Taip, tikriausiai. Bet juk turbūt visi bijo?

— Aš nebijau. Kuo labiau prie jos artėju, tuo mažiau bijau. — Jis atsiduso, ir Kvirkas išgirdo, kaip sutraškėjo senojo krūtinė. — Vienintelis geras dalykas senatvėje — galimybė išlyginti pusiausvyrą. Turiu galvoje pusiausvyrą tarp gera ir bloga, — pakreipęs galvą jis žiūrėjo į Kvirką. — Kadaise esu padaręs bjaurių dalykų, — vėl kikena, vėl traška krūtinė, — net žlugdydavau žmones, bet esu padaręs ir daug gera. — Jis patylėjo minutę. — Kas kalbama, gryna tiesa, Kvirkai. Tai — Naujasis pasaulis. Europai galas. Ją pribaigė karas ir jo pasekmės, — jis bakstelėjo į betonines grindis ilgu sukumpusiu smiliumi su pageltusiu nagu. — Štai kur tikroji vieta. Dievo užantis, — jis sėdėjo kinkuodamas galvą, judindamas žandikaulį, tarsi gromuluotų kažką minkšta ir nenuryjama. — Ar esu tau kada nors pasakojęs šių namų istoriją? Čia, Sičuvete, juodaisiais tūkstantis aštuoni šimtai keturiasdešimtaisiais, išsilaipino badmečio nukamuoti airiai. Protestantai, anglikonai, brahmanai įsikūrė šiaurinėje pakrantėje, airiams ten netiko, todėl mūsiškiai traukė į pietus. Dažnai juos įsivaizduoju; min-

tyse regiu, — jis piršto galiuku bakstelėjo sau į kaktą, — tuos sulysusius laukinius ir kaulėtas raudonplaukes jų moteris, šlitiniuojančius krantu su niekaip nenugalabijamų vaikų būriais. Dauguma jų — velniškai nuskurdę; badavo namuose, badavo ir čia. Tada čia buvo labai atšiaurus kraštas — uolos, akmenys, druskos nuėsti laukai. Taip, matau juos nagais besikabinančius į krantą, besikrapštančius seklumose — ieškančius krabų ir moliuskų, kaip dauguma airių, bijančius jūros, bijančius gelmės. Vis dėlto kelios žvejų šeimos įsikūrė čia, prie Antrosios ir Trečiosios uolos, — jis mostelėjo per petį atkištu nykščiu, — žmonės iš Konemaro, miklūs kaip ūdros, pratę prie šalto vandens ir kanalų. Atoslūgio metu ant uolų jie pastebėjo raudonų samanų. Matai, tos samanos jiems buvo pažįstamos dar senuosiuose namuose. *Chrondus crispus*, o kita rūšis — *Gigartina mamillosa*; Kvirkai, kaip tau su lotynų? Karageno kerpės, raudondumbliai. Tais laikais tai buvo raudonasis auksas. Dumblius buvo galima panaudoti daugybei produktų gaminti — nuo drebučių iki sienų apmušalų ar spaustuvėse naudojamo rašalo. Jie pradėjo rinkti dumblius per atoslūgius išplaukę su dorėmis, pasiėmę grėbykles, paskui džiovindavo tas samanas ant kranto, paskui vežimais gabendavo į Bostoną. Per dešimtį metų čia atsirado samanų milijonierių... O, taip, milijonierių. Vienas iš jų — Viljamas Martinas Makonelis, dar žinomas kaip Bosas Bilis, apygardos grietinėlė — ir pasistatė šiuos namus. Bosas ir jo samanos... Samanų dvaras... supranti? Paskui atsirado geležinkelis. Tūkstantis aštuoni šimtai septyniasdešimt pirmaisiais ėmė važinėti pirmieji traukiniai. Šiaurės Sičuvete pradėjo dygti viešbučiai, Egipto paplūdimyje, Kedrų kyšulyje — dailūs vasarnamiai. Čion patraukė visi — ugniagesių viršininkai, policijos kapitonai, airiškų nėrinių gamintojai, verslininkai iš Kvinsio, net iš tolimojo Vusterio. Kardinolas Kurlis turėjo namus...

Pamiršau kur. Įvairiausio plauko žmonės gviešėsi savo kąsnio, tiesė nagus į šią turtingą pakrantę. Šis kraštas buvo vadinamas Airių Rivjera; tebevadinamas ir dabar. Čia įrengė golfo aikštynus, užmiesčio klubus — įkūrė Haterlio paplūdimio aikštynų draugiją!

Jis sugargaliavo kikendamas, drebindamas ant gysloto kaklo stiebo sunkiai besilaikančią galvą. Jį pralinksmino mintis apie velniškai nuskurdusius airius ir jų pretenzijas, apie nežmonišką jų sėkmę. Tuo jis ir gyvas, suvokė Kvirkas; štai kas palaiko jo gyvybę — skysta aitroka atsiminimų ir fantazijų, pagiežos ir kerštingos piktdžiugos buza.

— Airio nepriveiksi, Kvirkai. Mes — kaip žiurkės, niekada nepaliekame vienas kito didesniu nei šešių pėdų atstumu.

Jis vėl pradėjo kosėti vis daužydamas kumščiu į krūtinę, o paskui pavargęs sukniubo ratukuose.

— Kvirkai, aš jau klausiau, — sušnabždėjo užkimęs, — kodėl leidaisi į šią kelionę? Tik nesakyk, kad sutikai vykti tos mergaitės labui.

Kvirkas patraukė pečiais ir pajudino skaudamą koją, kad labiau ją atpalaiduotų; suolelio geležis po sėdyne vis labiau šalo.

— Pabėgau, — atsakė jis.

— Nuo ko?

— Nuo žmonių, kurie krečia bjaurius dalykus.

Džošas nusišypsojo ir šypsodamasis nukreipė žvilgsnį. Kvirkas nenuleido nuo jo akių.

— Tai į kokius jūsų darbus įsikišau, Džošai?

Krofordas pakėlė akis ir iš lėto nužvelgė aplink žvilgančius aukštus juodus langus. Šioje didžiulėje erdvėje, tvyrant dirbtinumo atmosferai, galima jaustis taip, lyg būtum nusileidęs šimtus mylių po vandeniu arba milijoną mylių pakilęs į kosmosą.

— Ar žinai, Kvirkai, kas aš esu? — paklausė Krofordas. — Aš — sėjėjas. Vieni žmonės sėja grūdus, kiti sodina medžius, o aš sėju sielas.

Moterys sustojo prie terakotinio vazono, kuriame augo belapis rožės krūmas su ilgomis, gausiai spygliais aplipusiomis plonomis šakelėmis; Febei jos priminė iš kokios nors pasakos atklydusios raganos kibias rankas.

— Ši gėlė pavadinta mano vardu, — pasakė Roza. — Argi ne kvaila? Džošas sumokėjo krūvą pinigų kažkokiam žinomam gėlių augintojui iš Anglijos, ir štai — *Roza Kroford.* Prasiskleidę žiedai būna šlykštaus rausvo atspalvio ir visai nekvepia. — Ji nusišypsojo pažvelgusi į merginą, pareigingai mėginančią parodyti susidomėjimą. — Sodininkystė, matau, tau nerūpi. Nesvarbu. Teisybę sakant, man irgi nerūpi, bet Džošo labui turiu apsimesti, — ji palietė ranka Febės alkūnę, ir jiedvi pasuko atgal, iš kur atėjusios. — Ar dar kurį laiką čia pabūsi? — paklausė Roza.

Febė įbedė į ją akis nustebusi ir kiek išsigandusi.

— Bostone? — pasitikslino.

— Taip. Pagyvenk pas mus... su manimi. Džošas mano, kad tau derėtų pagyventi.

— O ką aš čia veikčiau?

— Ką tik panorėtum. Galėtum lankyti koledžą... Galėtume tave įtaisyti į Harvardo ar Bostono koledžą. Arba galėtum ir nieko neveikti. Apsižiūrėtum. Tiesiog gyventum... Juk žinai, kaip tai daroma, ką?

O iš tikrųjų Roza įtarė, kad būtent šito — svarbiausio dalyko — mergina dar nėra išmokusi. Roza matė, kad po lūpų dažų sluoksnio pasaulietiškumo luobele slepiasi miela būtybė — nepatyrusi, nepasitikinti, išalkusi naujų patirčių, bet neį-

sitikinusi, kad jau yra joms pasirengusi, nerimaujanti, ar nebus per baugu. Roza ją galėjo išmokyti begales dalykų. Jai išties patiko mintis apie tokią proteguojamąją.

Palindusios po tropiniu vijokliniu augalu, kurio susivijç pūkuoti ūseliai Febei priminė milžiniško voro kojas, jos vėl išvydo Kvirką ir Džošą Krofordą.

— Pažvelk į juos, — švelniai pratarė Roza ir kiek patylėjo. — Jie kalba apie tave.

— Apie mane? Iš kur žinai?

— Aš viską žinau, — ji vėl palietė merginos alkūnę. — Tu pamąstysi apie tai, ką sakiau, taip? Na, dėl viešnagės pas mus.

Febė linktelėjo šypsodamasi kietai sučiauptomis lūpomis, švytinčiomis akimis. Ji maloniai svaigo ir jaudinosi. Toks pats jausmas ją apimdavo vaikystėje, kai supdavosi sodo sūpuoklėse. Jai patikdavo, kai tėvas įsupdavo vis aukščiau ir aukščiau, kol imdavo rodytis, kad ji nubrėš ore apskritimą. Aukščiausiame puslankio taške būdavo akimirka, kai viskas sustodavo ir besisukantis pasaulis sulaikytas pakibdavo virš milžiniškos oro, šviesos ir virpančios tylos tuštumos. Ir dabar buvo taip pat, tik toji akimirka vis tęsėsi ir tęsėsi. Febė suprato, kad reikėjo atsisakyti Rozos pasiūlymo išgerti džino, — nors iš tikrųjų čia buvo tik dešimta, Febei — jau pats vidurnaktis, — bet dabar jau vis tiek. Vieną akimirką ji sėdėjo nejudėdama sūpuoklėse — gera maža mergytė, — o paskui kažkieno ranka ją pastūmė bakstelėjusi ties juosmeniu, ir štai: ji — aukščiau nei kada nors buvo pakilusi.

Jos nuėjo ten, kur sėdėjo vyrai. Sužalotas Kvirko veidas buvo ištinęs nuo kelionės nuovargio ir gėrimo, o sumuštas lopas po kairiąja akimi įgavęs mirtinai baltą spalvą. Džošas Krofordas pažvelgė į Febę ir plačiai nusišypsojo.

— Štai ir ji, — pratarė, — mylimiausioji mano anūkė!

— Anoks čia komplimentas, — šypsodamasi atsakė Febė, — juk aš — vienintelė tavo anūkė.

Jis paėmė ją už rankos ir prisitraukė arčiau.

— Tik pamanyk, — kalbėjo, — jau visa moteris.

Kvirkas žvelgė į juodu karčiai stebėdamasis, kaip greitai Febė atleido seneliui už tai, kad šis palaikė visus kitus, nusista-čiusius prieš jos ryžtą tekėti už Konoro Keringtono.

Roza savo ruožtu stebėjo Kvirką atkreipdama dėmesį į nuvargusį, apniukusį jo žvilgsnį.

— Ir kurgi jie pradingsta, — giedru balsu pratarė ji, — na, kur tie metai pradingsta, ką, pone Kvirkai?

Atėjo Brenda Rutledž apsivilkusi slaugės uniforma, užsidėjusi mažą dailią kepuraitę, ant sidabrinio padėklo nešina buteliuku tablečių ir stikline vandens. Pamačiusi Kvirką ji krūptelėjo, ir jos lūpų kampučiai lengvai pasitempė. Ir Kvirkas suglumo ją pamatęs; jis buvo pamiršęs, kad ji turėtų dirbti Samanų dvare.

— Metas gerti vaistus, pone Krofordai, — pratarė Brenda aiškiai stengdamasi, kad balsas nevirpėtų.

Kvirkas nusišypsojo blausia šypsena.

— Sveika, Brenda, — pratarė.

Ji vengė jo žvilgsnio; tiesiog negalėjo pakelti į jį akių.

— Pone Kvirkai, — nušvitusi šypsena ji pažvelgė į Febę, jos abi linktelėjo viena kitai, bet niekas nesivargino jų supažindinti.

Roza perliejo žvilgsniu slaugę, paskui įbedė akis į Kvirką, tada vėl pašnairavo į slaugę. Džošas Krofordas irgi pagavo tarp slaugės ir Kvirko perbėgusį atpažinimo virpulį ir išsišiepė apnuogindamas šoninius dantis.

— Jūs pažįstami, tiesa? — paklausė.

Kvirkas į jį nepažvelgė.

— Dubline buvome kolegos, — atsakė.

Neįprastai nuaidėjus žodžiui *kolegos*, akimirką buvo tylu. Krofordas paėmė stiklinę vandens, o Brenda jam ant delno iš buteliuko išrideno tris dideles tabletes. Krofordas susižėrė jas į burną, užgėrė ir susiraukė.

Roza tyliai susinėrė rankas.

— Na, — gyvai, bet švelniai tarstelėjo ji, — Febe, pone Kvirkai, gal jau eisime pietų?..

Vėliau Kvirkas negalėjo užmigti. Per pietus gedulingos žvakių šviesos užlietame valgomajame pokalbis nesimezgė. Jiems patiekė blizgančius jautienos kepsnius su hikorijos medienos spalvos keptomis bulvėmis, smulkiai pjaustytais kopūstais ir nuo karščio susiraukšlėjusiomis morkomis; rodėsi, kad visas maistas gausiai padengtas lipniu padažu, sakytum tuo pačiu laku, kuriuo nublizginti visi namai. Kvirkas ne kartą pasijuto taip, tarsi visos jo mintys būtų išplaukusios į kažkokią blankią čiauškančią erdvę, kurios nėra nei čia, nei kur kitur. Lipdamas laiptais į viršų jis susverdėjo, ir Febė sugriebė jį už parankės, nusijuokė ir pasakė, kad jam akivaizdžiai trūksta grožio miego. Valandėlę Kvirkas gulėjo lovoje savo kambaryje, Delijos kambaryje, nenusirengęs — jis dar nė daiktų neiššikrovė, — nors buvo nusukęs Delijos nuotrauką į sieną, jos buvimas vis tiek kėlė nerimą. Arba gal ne, kėlė nerimą ne ji, bet jos prisiminimai, apkartinti apmaudo ir senų piktumų. Kvirkas mėgino išguiti tuos prisiminimus iš galvos, bet negalėjo. Prieš dvidešimt metų Džošas Krofordas jam ir Malui surengė atsisveikinimo vakarėlį. Prie šelmiškai besišypsančių lūpų pridėjusi pirštelį Delija jį pasivedėjo į šalį ir atsivedė čia, į viršų, o paskui, nenusivilkusi vakarinės suknelės, atsigulė su juo į lovą. Iš pradžių ji nesileido pamylima, nieko jam neleido daryti, tik vis stūmė nuo savęs įkyriai klausinėjančias jo rankas. Jis ir dabar

girdėjo jos juoką — minkštą, pašaipų, provokuojantį, — kimų balsą, kartojantį jam į ausį, jog jis — didysis jos bizonas. Kai Kvirkas ketino pasiduoti, ji įgudusiu lengvu judesiu, kuris jau vėliau tarsi įkaitinti peilio ašmenys pervėrė jo mintis, išsinėrė iš suknelės, atsigulė šypsodamasi, išskėtė rankas ir panardino jį savin taip giliai, kad jis suprato jau niekada neberasiąs kelio atgal.

Dabar Kvirkas pakilo nuo lovos ir akimirką turėjo pastovėti užsimerkęs, laukdamas, kol praeis svaigulys. Jis išgėrė per daug viskio, o per pietus — per daug vyno, surūkė per daug cigarečių, ir dabar jam atrodė, kad visa burna išklota voratinklio plonumo šiltos, glotnios, gerai išmuštos mėsos sluoksneliu. Užsivilko švarką, išėjo iš kambario ir ėmė žingsniuoti po tylų namą. Jam atrodė, kad ir kiti nemiega — jis tarėsi visai čia pat, nykioje erdvėje, juntąs vargana jų buvimą. Kvirkas atsargiai leidosi plačiais ąžuoliniais laiptais, pasispaudęs po pažasčia lazdą, abiem rankomis prilaikydamas vis dar sutvarstytą koją, nerangiai perkeldamas ją nuo pakopos ant pakopos. Jis neišmanė, kur eina. Čia tvyrojo keista atmosfera, gal net priešiška, tarsi kas nors jį akylai sektų, tarsi pati vieta, ne tik jos gyventojai, jaustų jo buvimą, jaustų jį patį ir dėl to pyktų. Kvirkui pravėrus duris, šios nesvetingai pliaukštelėjo įlaidu, o jas uždarius atsiduso džiaugdamosi, kad jis išėjo.

Kvirkas manė, kad eina Krištolo galerijos ir tylaus augalų gyvenimo pusėn; jis vylėsi, jog gyvų, bet nejausmingų būtybių draugija nuramins mintis ir pagaliau grąžins jį į patalą miegoti, bet kad ir kaip stengėsi, niekaip tos galerijos nerado. Užuot nuėjęs į galeriją, atsidūrė beveik tokioje pačioje erdvioje patalpoje su ilgu sekliu baseinu. Po pačiu baseino kraštu gaubteliais dengtose nišose buvo įtaisytos lempos; lengvai raibuliuojantis vanduo metė virpančius atspindžius ant gryno marmuro sienų ir šviesaus gipso lipdiniais padabintų lubų kupolo, labai pana-

šaus į beduino atamano palapinės stogą. Ir čia dirbtinai šildomas oras buvo tarsi pūkuotas, prisotintas drėgmės; priėjęs prie baseino krašto Kvirkas pajuto tarp menčių, ant vokų ir viršutinės lūpos besirenkantį prakaitą. Vėl pasigirdo tolimi priešrūkinės sirenos garsai; jie jam priminė iš jūros tolybių sklindančius vienišus beviltiškus didžiulių sužeistų žvėrių skausmo kupinus riksmus.

Jis išgirdo, kaip pats užkanda žadą. Vandenyje buvo kūnas.

Tai moteris, vilkinti juodu maudymosi kostiumėliu ir užsitempusi guminę kepuraitę. Ji plūduriavo ant nugaros užsimerkusi, šiek tiek sulenkusi kelius, ištiesusi rankas. Tampriai prigludusios juodos kepuraitės kraštas trukdė įžiūrėti veido bruožus, ir iš pradžių Kvirkas jos nepažino. Jis pamanė, kad būtų geriausia tyliai išslinkti — jam tebesidaužė širdis taip staiga ją išvydus, — bet kaip tik tada ji apsivertė ant pilvo ir ėmė plaukti irdamasi krašto link, kur jis ir stovėjo. Pamačiusi jį stūksantį virš galvos, pasirėmusį lazda, ji išsigandusi puolė atgal, lyg varlė mušdama rankomis ir kojomis, teliūskuodama vandenį. Paskui ji vėl priplaukė iškėlusi smakrą, liūdnai šypsodamasi. Tai — Brenda Rutledž.

— Dieve visagalis, — pratarė įsikibdama į metalines kopėtėles ir lengvai pašokusi lipdama iš vandens, — jūs siaubingai mane išgąsdinot.

— Ir jūs mane išgąsdinot, — atsakė Kvirkas. — Pamaniau, kad jūs — lavonas.

— Na, — tarstelėjo ji juokdamasi, — manyčiau, jūs geriau nei kas kitas turėtumėte pastebėti skirtumus.

Jai užlipus kopėtėlėmis jiedu pasijuto stovintys vienas priešais kitą arčiau nei įsivaizdavo. Kvirkas juto nuo jos kūno dvelkiančią vandeningą vėsą ir net po oda mušantį karštą kraują. Aplink juos ant sienų šokinėjo ir raibuliavo baseino šviesos. Brenda nusitraukė maudymosi kepuraitę ir papurtė plaukus.

— Jūs jiems nepasakysite, ką? — pusiau juokais, pusiau rimtai paklausė ji. — Jiems nepatinka, kai darbuotojai naudojasi baseinu.

Brenda žengė žingsnį Kvirkui už nugaros ir pasilenkė paimti rankšluosčio. Kvirkui šovė mintis, kad jis dar niekada nėra tiek daug jos matęs. Ji buvo plačių klubų, trumpomis, storokomis, dailiomis kojomis. Kaimo mergina, gimusi gimdyti vaikus. Staiga Kvirkas pasijuto keistai. Kai jis čia laigė su nuostabiąja Delija Kroford, ji dar gulėjo lopšyje. Tik vienas bučinys, priminė sau Kvirkas, tik tiek tarp jų ir tebuvo — tarp jo ir tos merginos, vienas nuvogtas įkaušęs bučinys vakarėlio metu, tą vakarą, kai jis pirmąkart išgirdo Kristinos Fols vardą. Ji grįžo nešina rankšluosčiu, šluostydamasi pečius. Kvirką visada labai traukė moters veidas, nuo kurio nupraustas visas grimas. Brendai pakėlus ranką jis pamatė nedidelę tamsių drėgnų plaukų dėmelę.

— Kas jūsų veidui? — paklausė Brenda. — Jau anksčiau pastebėjau. Jūs šlubuojat.

— Nupuoliau.

Ji įdėmiai žvelgė jam į akis; Kvirkas matė, kad Brenda juo netiki.

— Oi, — staiga pratarė ji. — Man ant nosies lašas!

Ji sušniurkštė, nusijuokė ir įsikniaubė veidu į rankšluostį. Kvirkas pamanė: *Visa tai jau kažkur buvo nutikę.*

Prie baseino krašto stovėjo žemas bambukinis stalelis ir du pinti krėslai prie abiejų pusių. Brenda užsivilko baltą frotinį chalatą, ir jie atsisėdo. Nuo Kvirko svorio pintas krėslas sutraškėjo kaip ugnyje pleškančios dygliuotos šakos. Jis pasiūlė Brendai cigaretę, bet ji papurtė galvą. Dabar, aprimus vandeniui, baseino metami atspindžiai virpėjo mažiau, buvo panašūs į sienas ir lubas puošiančias arabeskas, Kvirkui šiek tiek

primenančias kraujo ląsteles, suspaustas tarp dviejų stiklinių plokštelių, pakištų po mikroskopu. Brenda paklausė:

— Beje, ką jūs čia veikiate tokiu metu?

Kvirkas patraukė pečiais, ir krėslas vėl garsiai pasiskundė.

— Negaliu užmigti, — atsakė.

— Ir man labai ilgai taip buvo, kai tik atvykau. Maniau, kad išprotėsiu.

Kvirkui pasirodė, kad jos balse jis išgirdo kažkokį aštrumą, lyg ir sielvarto užuominą.

— Ilgitės namų, taip? — paklausė.

Brenda vėl papurtė galvą.

— Man buvo bloga nuo namų, todėl ir išvykau. — Ji sėdėjo viską regėdama ten, o ne čia, tada, o ne dabar. — Taigi, — tęsė ji, — prie šios vietos niekaip negaliu priprasti. Prie šio namo... Prie tų nelemtų priešrūkinių sirenų...

— O prie Džošo Krofordo? — paklausė Kvirkas. — Ar prie jo pripratot?

— Oo, su tokiais kaip ponas Krofordas galiu susitvarkyti.

Ji atsisuko į Kvirką, pakėlė kojas, pasikišo po savimi pėdas ir apgaubė chalato skvernais lygius, apvalius kelius. Kvirkas įsivaizdavo save įsikniaubiantį veidu į jos šlaunis, lūpomis susirandantį kitas šaltas, šlapias lūpas ir tarp jų slypintį deginantį duburį.

— Nustebau, — pasakė Brenda, — kai išgirdau, kad atvykstate.

— Tikrai?

Jų balsai nukeliavo per vandenį ir jūriniais aidais atsimušė nuo sienų. Brenda vis dar nenuleido nuo jo įdėmaus žvilgsnio.

— Jūs pasikeitėt, — pratarė.

— Tikrai?

— Dabar jūs ramesnis.

— *Nebejuokauju,* — Kvirkas niauriai nusišypsojo. — Febė taip sakė.

— Febė miela.

— Taip. Miela.

Jie nutilo, užgeso ir aidai. Namo gilumoje laikrodis išmušė vienintelę sidabrinę natą, ir po akimirkos iš toliau atsklido kitas dūžis, dar iš toliau — dar kitas, o tada vėl nusileido tyla. Kvirkas paprašė:

— Papasakokit, ką žinot apie tuos labdaringus Džošo darbus.

— Klausiate apie prieglaudą?

Kvirkas pažvelgė į Brendą.

— Kokią prieglaudą, — iš lėto pratarė jis, — turite omenyje?

— Šventosios Marijos. Toji prieglauda Brukline. Jis duoda prieglaudai pinigų.

Tarsi adatos galiuku jai bakstelėjo nejaukumas — net šiurpas perbėgo. Ko jis nori? Ketindama pakeisti pokalbio temą ji pasakė:

— Poniai Kroford jūs patinkat.

Kvirkas pakėlė antakius.

— Iš kur žinote?

— Tiesiog žinau.

Jis linktelėjo.

— Moteriška intuicija, ką?

Brenda krūptelėjo Kvirko balse išgirdusi staiga atsiradusias šaltas pašaipias gaideles. Ji atsistojo, patikimai susisupo į chalatą ir nuėjo tarp šokinėjančių vaiduokliškų šviesų, supdama už raištelio ant smiliaus pakabintą juodą maudymosi kepuraitę.

— Jūsų dukterėčia buvo teisi, — per petį metė ji. — Nebejuokaujat.

3

Sunkios, galingos, kampuotos bangos lėtai plaukė pro švyturį, stovintį ant atokios uolos, ir dužo į krantą paskleisdamos sniego baltumo putų nėrinius. Čia krantas buvo status, jis driekėsi Provinstauno pusėn; dar toliau — tik Atlanto platybės. Kvirkas ir Febė stovėjo vienas šalia kito ant betoninės platformos žvelgdami į horizontą. Nuo jūros ūžiantis smarkus vėjas purslais taškė jiems veidus ir plakė apie kojas paltų skvernus. Febė kažką sakė, bet per vėją ir šniokščiančias bangas Kvirkas jos negirdėjo. Jis pridėjo prie ausies ranką, Febė pasilenkė arčiau ir vėl sušuko:

— Jaučiu, jei išskėsčiau rankas, nuskrisčiau!

Kokia ji jauna; rodėsi, ilga, varginanti kelionė iš Airijos jos visai nepaveikė — akys žibėjo, skruostai spindėjo. Jiems už nugarų, smėlio tako gale, buvo pastatytas didysis Džošo Kroford biuikas — kuprotas, žvilgantis, tarsi koks milžinas, išniręs iš jūros. Šalia automobilio stovėjo šoferio uniforminį paltą vilkintis Endis; jis žiūrėjo į juos prisimerkęs, rankoje laikydamas šauniąją kepurę su snapeliu; vėjas pūsčiojo aliejumi suteptus juodus jo plaukus, klijuodamas juos prie pakaušio. Smulkutis, apsivilkęs pilkais drabužiais, užsitempęs išblizgintus antblauzdžius jis atrodė kaip kareivėlis, žiūrintis į verdantį mūšį.

Kvirkas ir Febė apsigręžė ir neaukštų kopų užuovėja nužingsniavo smėlėtu taku. Atokiau nuo jūros stovėjo keli lenti-

niai vasarnamiai; sūrūs vėjai buvo aplupę dažus ir apnešę langus. Lazda pasiramsčiuojantis Kvirkas turėjo eiti labai atsargiai, nes takas buvo nelygus, kauburiuotas, o kibios smiltlendrės vis taikėsi apsivyti apie kulkšnis ir jį pargriauti. Nors jam teko štai taip vargingai stumtis į priekį, Kvirko mintys tapo taip svaigiai lengvos, kad, rodėsi, būtų galėjęs leistis pakeliamas vėjo ir nunešamas į audrotą dangų. Jis sustojo ir išsitraukė cigaretes, bet pūtė per stiprus vėjas ir žiebtuvėlis neužsidegė. Jie žingsniavo toliau.

— Ateidavau čia su Delija, — pratarė jis ir iškart pasigailėjo, nes Febė, aišku, tuojau prikibo.

— O kokia buvo tavoji Delija? — godžiai paklausė ji, stipriai įsikibdama jam į parankę. — Na, kokia buvo iš tikrųjų. Kad jau čia esu, norėčiau sužinoti. Tuose namuose kone juntu jos buvimą.

— Oo, sakyčiau, jaudinanti.

Ar jis sako tiesą? Ji neturėjo jokių skrupulų, buvo tikra tėvo dukra, ir šitai, aišku, jį jaudino. Bet jis jos kartu ir nekentė. Keista, bet ji tarytum labai atsainiai numetė jam brangią dvipusę monetą — mylėti ir nekęsti... Febė rimtai linksėjo, tarsi jis būtų pasakęs kokią nors gilią įžvalgą. Kodėl ji taip nori sužinoti, kokia Delija buvo *iš tikrųjų*? Gal ji pasąmoningai numano, kas buvo Delija? Febė atsakė:

— O aš maniau, kad *mamytė* turėjo būti toji jaudinančioji.

— Tada mes visi buvome kitokie.

Kvirko žodžiai jam pačiam nuskambėjo kaip į prisiminimus įsijautusio seno kvailio, vapaliojančio apie prarastus metus. Jam šovė į galvą, jog jau pačiam darosi bloga nuo to, kad jis Kvirkas, bet puikiai suvokė, jog nieku kitu nė negali būti.

— Na, — skubiai tęsė jis suirzęs, — tada mes visi buvome kiti žmonės — tavo tėvas, Sara, aš... — jis nutilo. — Klausyk, eikim atgal. Nuo to vėjo man skauda galvą.

Tačiau jį kamavo ne tik vėjas. Febei tariant Delijos vardą

jis jautėsi taip, kaip galėtų jaustis svetimautojas, jo žmonai atsitiktinai paminėjus šeimos draugės — slaptos jo meilužės — vardą. Jis suprato, kad turėtų dukrai — savo dukrai! — pasakyti tiesą, turėtų pasakyti, kas yra tikrieji jos tėvai, tik neišmanė, kaip pasakyti. Ši tiesa buvo per didelė, kad ją būtų galima išreikšti žodžiais, ji niekaip nederėjo prie įprastos gyvenimo tėkmės. Ši tiesa nederės prie to, kuo jie iki šiol vienas kitam buvo, prie lengvos tolerancijos vienas kitam, laisvės ir lengvabūdiško linksmumo. Kažkoks absurdas — kaip jis gali po tiek metų, po tiek viso jos gyvenimo metų imti vadintis jos tėvu? Net ir dabar, vaikštinėdamas su ja, įsikibusia jam į parankę, Kvirkas buvo įsitikinęs, kad kiekviena širdies kertele jaučia jos netektį, jos nebuvimo tuštumą, kurią ji būtų galėjusi užpildyti visus tuos metus. Nuo tos akimirkos kalnuose, nuo Saros išpažinties jame nuolat kažkas kaupėsi, lyg vandens siena už užtvankos, kažkas, kas pratrūkęs būtų užtvindęs jo gyvenimą ir nuskandinęs dvasios ramybę, todėl jis šlubčiojo taku, šypsojosi ir linksmino nieko nenutuokiančią pleputę dukrą, klausinėjančią apie moterį ir nenumanančią, kad ji — jos motina. Ateis diena, kone piktdžiugiškai patenkintas svarstė Kvirkas, kai jis kamuosis dėl tokio silpnumo, dėl tokio dvasios tingulio ir bailumo. Nes taip ir yra — jis paprasčiausiai bijo. Jis gali prisigalvoti kokių tik nori pateisinimų, gali kalbėti apie *jų abiejų vienas kitam rodytą toleranciją*, apie *laisvę*, apie *linksmumą*, kuriuo negalima rizikuoti, bet jis puikiai suprato, kad iš tikrųjų tenori rasti alibi, sieną, kuria apsitvėręs ir toliau, kaip visada, galėtų žingsniuoti ramybėje nebūdamas niekieno tėvas.

Endis Stafordas jau sėdėjo automobilyje ir ketino prisidegti cigaretę. Pamatęs, kad jie apsigręžė, jis paskubėjo cigaretę padėti; Kvirkas staiga apsisuko pasirėmęs ant lazdos kaip koks prisukamas žaislinis žmogutis. Galinio vaizdo veidrodyje Endis pamatė savo paties atspindį ir sutriko — jis išvydo keis-

tos grimasos perkreiptą veidą ir tamsias pasalūniškas akis. Jis žvelgė pro langą į ateinančią Febę; vėjas plaikstė jos paltą išryškindamas kūno linijas. Jai įlipus į automobilį, Endis pamėgino užkloti jos kelius vilnoniu apklotėliu, tačiau Febė paėmė iš jo apklotą ir nė nedirstelėjusi numetė per petį prie galinio lango. Dabar Endis tingiai klausėsi, kaip jam už nugaros tiedu kalbasi, automobiliui minkštai riedant keliuku vis tolyn nuo kopų.

— Kaip jūs susipažinote, — klausinėjo Febė, — na, jūs visi keturi.

Susidėjęs ant lazdos rankenos rankas Kvirkas žiūrėjo pro šoninį langą į tolstančią pakrantę.

— Tavo senelis man ir Malui išrūpino darbo vietas ligoninėje, — atsakė jis. — Tik metams, vėliau tikėdamasis ko nors pastoviau, jei mums pavyktų, bet dėl įvairių priežasčių nepavyko.

— Delija — viena iš tų priežasčių?

Kvirkas gūžtelėjo pečiais.

— Aš būčiau galėjęs pasilikti. Net ir tais laikais pinigai buvo dideli. Bet... — jis nutilo. Kvirkas jautėsi taip, lyg meluotų, nors iš tikrųjų nemelavo; staiga viską apnuodijo jo saugoma paslaptis. — Tada ligoninėje buvo gydoma tavo močiutė. Sara atėjo jos aplankyti. Ji nežinojo, kad jos motina miršta. Būtent aš jai tai pasakiau. Manau, ji apsidžiaugė; na, kad pasakiau. Tada kurį laiką laikėmės drauge visi keturi — Sara, Delija, Malas, aš.

Jis nutilo. *Dideli pinigai. Visi keturi.* Kas yra?.. Nejau jis viliasi, kad įsibėgėjęs pasakoti šią istoriją leptelės ir kitą, visai kitokį žodį, bekalbėdamas išklos viską, ko taip ir nepasiryžo pasakyti tiesiai, ką ji turi teisę žinoti? Kvirkas matė, kad jinai jo nebesiklauso, tik nieko nematančiu žvilgsniu žiūri pro langą, automobiliui riedant pagrindiniu keliu ir pasukant Šiaurės Sičuveto kryptimi. Kvirkas įsižiūrėjo į Endžio Stafordo galvą — glotnią kaip ruonio, paskui staiga susiaurėjančią ties kaklu, —

ir svarstė, kad tokios vargšo varguolio neturtėlio fizionomijos su niekuo nesupainiosi. Jis krūptelėjo išgirdęs Febės balsą.

— Roza nori, kad pasilikčiau, — ji prakalbo atsidusdama, dėdamasi abejinga ir kiek pavargusi.

— Čia? — paklausė Kvirkas.

Febė šelmiškai į jį pažvelgė. Štai taip sėdėdamas susinėręs ant lazdos rankenos rankas jis buvo labai panašus į senelį Grifiną.

— Taip, — atsakė ji, — čia. Amerikoje. Bostone.

— Hmmm.

— Ką tuo *hmmm* nori pasakyti?

Kvirkas vėl pažvelgė į šoferio pakaušį, kraupiai nejudrų važiuojančiame automobilyje. Kvirkas nuleido balsą, bet kalbėjo labai aiškiai ir griežtai.

— Nemanau, kad tai — gera mintis.

— Ir kodėl gi nemanai? — paklausė Febė.

Kvirkas minutėlę svarstė. Ką jam reikėtų atsakyti? Antra vertus, o kodėl jai tikrai čia nepasilikus? Kodėl ji negali elgtis taip, kaip pati nori? Kas jis toks, kad galėtų patarinėti, kaip jai gyventi savo gyvenimą?

— O kaip namai? — paklausė jis. — Kaip Konoras Keringtonas?

Ji vyptelėjo ir vėl nusisukusi įsižiūrėjo pro langą. Ūkanotoje tamsoje bolavo ta pati bažnyčia su smailu bokštu, pro kurią jie važiavo vakar vakare; šiandieną ji atrodė labai paprastai, net kvailokai, tarsi vaiduokliškas naktinis jos skrydis į aukštybes būtų tik pokštas, apie kurį gėda prisiminti dienos metu.

— Namai, — tyliai pratarė Febė, — būnant čia atrodo labai toli. Kalbu ne tik apie mylias.

— Taip, *tikrai* toli, — atsakė Kvirkas, — ir kalbant apie mylias, ir visaip kitaip. Čia ir slypi visa esmė, — jis patylėjo

nesumodamas, ką pridurti, o paskui vėl pamėgino: — Aš tau pažadėjau... Pažadėjau Sarai, kad tave prižiūrėsiu. Nemanau, jog ji norėtų, kad čia liktum. Tiesą sakant, žinau, kad nenorėtų.

— Oo? — pratarė ji vėl atsisukdama ir išdidžiai į jį žvelgdama užrietusi nosį; akimirką Kvirkas išvydo, kaip ji galėtų atrodyti sulaukusi brandaus amžiaus — ne tokio rūstaus žvilgsnio ir ne tokia valdinga Delija. — Ir iš kur tu *žinai*, kad nenorėtų?

Kvirkas pajuto spaudimą krūtinėje — ar tai pyktis? — ir jam vėl teko nutilti. Dabar jis jau niekaip negalėjo atplėšti žvilgsnio nuo Endžio Stafordo galvos — šoferio galva šįsyk atrodė pavirtusi į svogūno pavidalo blizgantį pasiklausymo įrenginį. Kvirkas prabilo dar tyliau.

— Febe, yra dalykų, kurių tu nežinai, — pasakė.

Ji vis dar gręžė jį tuo nuoširdžiai išdidžiu žvilgsniu.

— Kokių dalykų? — šaipėsi ji. — Kokių gi dalykų?

— Apie tavo motiną. Apie tavo tėvus, — Kvirkas nusisuko. — Apie mane.

— Aa, apie tave, — staiga jau švelniau pasakė ji ir nusijuokė. — Ką turėčiau apie tave žinoti?

Jiems atvažiavus į kaimą, Kvirkas paliepė Endžiui Stafordui sustoti; pasiremdamas lazda jis išlipo iš automobilio sakydamas, jog jam reikia surasti vieną vietą — barą, kuriame jis gerdavo, kai pirmąkart čia buvo atvykęs. Febė pasišovė eiti drauge, bet jis nekantraudamas tik pamojo lazda ir atsakė „ne"; ji turėtų grįžti namo ir po valandos atsiųsti jam automobilį; taip pasakęs užtrenkė dureles. Febė žiūrėjo, kaip jis eina klibikščiuodamas, laikydamas rankose skrybėlę, lediniame vėjyje besiplaikstančiais plaukais ir besiplakančiais palto skvernais. Endis Stafordas nieko nesakė, tik išjungė variklį. Rodėsi, kad

automobilyje tvyranti tyla vis labiau plečiasi ir iš jos ima augti ir skleisti geibius lapus kažkas nematoma.

— Vežk mane kur nors, — trumpai paliepė Febė. — Bet kur.

Endis uždėjo delną ant pavarų svirties; nuspaudus sankabą, Febė išgirdo gerai suteptų detalių dunkstelėjimą; automobilis pajudėjo nuo kelkraščio švelniai ir minkštai, kaip tyliai murkiantis katinas. Febė nusisuko norėdama pažvelgti pro langą, bet jautė, kad Endis ją stebi veidrodėlyje; ji labai stengėsi, kad jų žvilgsniai nesusitiktų. Jie šliuožė tuščia plačia centrine ledo sukaustyto kaimo gatve — *Džo užkandinė, Edžio varikliai, Lario žūklės reikmenys ir masalas*; atrodė, kad čia visa ko savininkai — tik vyrai, — o paskui jie vėl įsuko į pakrantės kelią, tačiau, nepaisant kelio pavadinimo, Febė tik kartkartėmis trumpam išvysdavo jūrą — geležies mėlynumo ir kažkaip keistai kylančią horizonto link. Jai nepatiko jūra, visada vienodas nenatūralus jos plokštumas, nerimą keliantys kvapai. Nesutvarkytos, labiau į takus panašios gatvės leidosi jūros link; šioje dantytoje rytinėje pakrantėje baigėsi žemynas. Netikėtai ją apėmė didžiulis nuovargis, akimirką nebeįstengė nulaikyti galvos, o vokai nusileido kaip du išgaubti švininiai dangteliai, staiga pridėti prie akių. Mirksėdama, labai pasistengusi ji atsisėdo tiesiai. Šoferis vėl žvelgė į ją per veidrodėlį — ar jai reikėtų paprašyti, kad jis būtų malonus, susikauptų ir žiūrėtų į kelią? Febė svarstė, ar jo akys — mažos, rudai blizgančios, kaip voverės, galvojo ji, per daug arti viena kitos — tikrai be jokios išraiškos, ar visų akys taip atrodytų, jei nematytum kitų veido bruožų. Ji palinko į priekį norėdama pažvelgti į savo pačios atspindį, bet skubiai vėl atsilošė sutrikdyta pamatyto vaizdo — jųdviejų veidų veidrodėlyje, staiga atsidūrusių greta, bet matomų iš skirtingų perspektyvų.

— Na, — pratarė Endis, — kaip jums patinka Bostonas?

— Aš jo dar nemačiau. — Febė buvo pasiryžusi išlaikyti ledinį atstumą ir suirzo išgirdusi save priduriančią: — Gal kada mane ten nuveši, — ji užsikirto, vėl greitai atsilošė ir atsikrenkštė. — Na, kurią nors popietę galėtum mane ir poną Kvirką nuvežti apžiūrėti miesto, — taip pasakiusi pati sau pridūrė: *Užsičiaupk, kvaiša!* — Na, jei mano senelis leis, — ji nujautė, kad šoferiui darosi vis linksmiau.

— Žinoma, — noriai atsakė jis. — Bet kada. — Jis nutilo mėgindamas nuspėti, kiek verta rizikuoti. — Ponas Krofordas retai naudojasi automobiliu, juk serga, visa kita... O ponia Kroford, na...

Febei pasirodė, kad prasišiepė jo pakaušis. Ji svarstė, ką galėtų reikšti tasai *na*, bet galiausiai nutarė, jog bus geriausia, jei nepaklaus.

— Reikėtų nuvažiuoti į Niujorką, — pasakė jis. — Niujorkas — tikras miestas.

Febė paklausė, kuo jis vardu.

— Stafordas? — pakartojo. — Airiška pavardė, tiesa?

Endis patraukė pečiais.

— Tikriausiai.

Jam menkai terūpėjo jo airiškumas, nors šita panelė tikrai nebuvo panaši į jo pažįstamus čia gyvenančius airius.

Ji paklausė Endžio, iš kur jis.

— Na, klausiu, iš kur tu kilęs. Kur gimei?

— Oo, Vakaruose, — sumelavo Endis, tyčia vangiai nutęsdamas, kalbėdamas ramiai, norėdamas įžiebti pelynais apaugusių plynių ir nuo stalkalnio plokštumos į akmenuotas viršukalnes žvelgiančio, ant arklio tyliai sėdinčio vienišo vyriškio vaizdinį.

Jie išsuko iš pakrantės kelio. Pasijutusi kiek nejaukiai Febė svarstė, kur jis ją veža. Antra vertus, ji to ir prašė — vežti bet kur. Jeigu ne tos jo akys veidrodėlyje, nesakytum, kad nemalo-

nu taip iš lėto riedėti miestelio keliais, kurie mažai kuo skyrėsi nuo jai pažįstamų kelių namuose.

Dabar variklis dirbo taip tyliai, kad Endis išgirdo sušiugždant nailoną, kai Febė permetė vieną koją ant kitos.

— Ar privalu važiuoti taip lėtai? — paklausė ji. — Na, ar čia tokios taisyklės?

— Kai vežu poną Krofordą, privalu. Bet, — atsargiai pridūrė, — ne visada tų taisyklių laikausi.

— Taip, — tarstelėjo Febė. — Neabejoju.

Ji išsiėmė plokščiąsias cigaretes ir vieną prisidegė. Dūmas nuvingiavo palei Endžio Stafordo petį, jis užuodė nepažįstamą sausą, lengvą, subtilų tabako kvapą ir paklausė, ar tos cigaretės airiškos.

— Ne, — atsakė Febė, — angliškos.

Ji svarstė, ar nevertėtų vienos pasiūlyti ir jam, bet nutarė geriau nesiūlyti. Laikė delne dailų sidabrinį portsigarą nykščiu tai atidarydama, tai vėl užspausdama dangtelį, tai atidarydama, tai užspausdama. Staiga pajuto kelionės oru padarinius — jai ėmė rodytis, kad viskas aplink plaka tiksliu, vienodu, savitu ritmu, bet kartu susilieja į vieną bendrą sudėtingą, pratisą, vilnijantį, nedarnų akordą, kurį tarėsi mintyse kone matanti — tarsi kliokiančio tiršto aliejaus sraute pulsuotų ir trūkčiotų pluoštas vielų. Noras miegoti irgi buvo kaip aliejus — semiantis mintis ir jas lėtinantis. Ji užsimerkė ir pajuto, kaip automobilis pradeda įsibėgėti; Endis Stafordas, regis, vogčia vis labiau spaudė greičio pedalą, — gal jis bijo, kad ji neprasitartų apie peržengtas Kroforio nustatytas ribas? — bet švelnus ratų gurgždesys po kojom jai buvo panašus į tai, kas dėjosi jos viduje; Febei pasidarė baisu dėl tokios būsenos — ji greitai atsimerkė ir vėl įsmeigė akis į kelią. Dabar jie važiavo labai greitai, automobilis be jokio vargo lėkė tyliai urgzdamas, tarsi džiaugdamasis savo

paties plėšrūniška galia. Endis Stafordas užgulęs vairą. Febė atkreipė dėmesį į jo odines vairuotojo pirštines su skylutėmis ties krumpliais; tik tokie kaip jis gali dėvėti tokias pirštines, tarė ji sau, bet paskui truputį susigėdo taip pagalvojusi. Jie važiavo tiesia, ilga siauro kelio atkarpa. Abipus kelio augančios aukštos pelkių viksvos apatiškai lenkėsi prie žemės automobiliui dar nė neprivažiavus — jis lėkė taip greitai, kad per jardą ar du traukė orą savin. Febė sumaigė cigaretę ir iš abiejų šonų įsirėmė rankomis į sėdynę. Po delnais ji juto švelnią elastingą dygsniuotą odą. Priešais juos, ant kelio, buvo kažkoks barjeras — matėsi pakeltas medinis stulpas ir balta lenta su juodais dažais nudažytu ženklu X. Febė greičiau pajuto nei išgirdo tylų ūktelėjimą, sklindantį iš toli, ir jau po akimirkos pasirodė traukinys — aptakiu priekiu, didžiulis, visu greičiu lekiantis įstrižai kelio. Labai aiškiai ir ryškiai, tarsi žvelgtų iš aukštai, ji pamatė, kaip ženklas X pasikeičia į pervažos link lekiančių automobilio ir traukinio trajektorijų diagramą. Dabar priešais stūksojęs medinis stulpas sukrutėjo ir drebėdamas pradėjo leistis.

— *Stok!* — suriko ji ir apstulbo — riksmas nuskambėjo greičiau kaip džiugus šūksnis, o ne paniškas klyksmas.

Endis Stafordas jos nepaisė, automobilis lėkė toliau, tarsi šluodamas visą už nugaros likusį kraštovaizdį ir jį susiurbdamas į beprotiško greičio piltuvą. Febė neabejojo, kad jie trenksis į besileidžiantį barjerą — ji jau girdėjo gūrančio metalo žvangesį, dūžtančio stiklo skambėjimą ir traškančią medieną. Akies krašteliu ji išvydo neįtikimai aiškų ir tikslų vaizdą — medinės trobelės tarpduryje stovėjo pailgo veido pervažos prižiūrėtojas, pražiojęs burną ir ketindamas kažką sušukti; beformė fetrinė jo skrybėlė buvo nusmaukta ant pakaušio, o ant vienos kombinezono petnešos trūko metalinės sagtelės. Iš kitos pervažos pusės artėjo kitas automobilis — mažas, juodas, aptakus, prisiplojęs

prie žemės kaip vabalas; pamatęs juos skriejančius pirmyn, jis išsigandęs pasuko, ir akimirką atrodė, kad jis nurūks nuo kelio mėgindamas slėptis aukštose viksvose. Tada jie dardėdami perlėkė per bėgius, ir greitai atsigrįžusi Febė pamatė, kaip barjeras įveikia likusias kelias pėdas ir pasišokinėdamas nukrenta, o dar po akimirkos pradunda traukinys, jiems pavymui pratisai priekaištingai suūkdamas; garsas nuaidėjo atsimušęs į tolumas ir greitai nuslopo. Jie prazvimbė ir pro mažąjį juodą automobilį, irgi supypsėjusį — išreiškusį protestą ir priekaištą. Febė susivokė besijuokianti — ji juokėsi ir žagsėjo sunėrusi ant skreito nuleistas rankas.

Jie važiavo tol, kol privažiavo posūkį; tada Endis sustojo. Atrodė, jie sklendė, sklendė ir galiausiai nutūpė — tarsi būtų švelniai nusileidę iš oro. Febė prispaudė prie lūpų tris pirštus. Nejau ji tikrai juokėsi?

— Ką tu sau manei? — sušuko ji. — Galėjom užsimušti.

Endis neatsigręžė, tik sėdėdamas pačiuožė į priekį, patenkintas atsiduso ir atrėmė į atlošą galvą. Jis dar užsidėjo vairuotojo kepuraitę ir užsmaukė ją ant akių. Febė sėdėjo labai tiesi ir dėbsojo į jį, nors menkai tematė, nes jis drybsojo kone gulomis.

— Ir kodėl sustojai?

— Kad atgautume kvapą, — iš po kepurės snapo pasigirdo linksmas atsipūtusio Endžio balsas.

Febė nesumetė, ką atsakyti. Ištiesęs ranką jis pataisė veidrodėlį, ir jo akys vėl į ją įsisiurbė; dabar jos atrodė įspaustos dar arčiau viena kitos, ir pusę tų akių dengė blizgantis kepurės snapo kraštas. Nuleidęs balsą jis paklausė tarsi provokuodamas, vangiai tęsdamas žodžius:

— Nemanote, kad ir man reikėtų išmėginti tas angliškas cigaretes?

Febė dvejojo. Vargu ar jai pavyktų atsakyti, tikrai... Ji vis dar buvo apsvaigusi. Febė atidarė sidabrinį portsigarą ir jį atkišo atsirėmusi į muštos vairuotojo sėdynės nugarą. Endis tingiai pakėlė kairę ranką ir paėmė cigaretę nevengdamas pirštais brūkštelėti jai per riešą. Febė ir pati būtų mielai užsirūkiusi vėl, — ji buvo bepradedanti suprasti, kodėl žmonės rūko, — tačiau miglotai nujautė, kad neturėtų palaikyti jam draugijos ir nesudaryti jokių prielaidų intymumui. Ji uždarė dėžutę ir vėl įsidėjo ją į rankinę — tiksliau, į delninukę; vertėtų prisiminti, jog šioje šalyje rankinė yra delninukė, — o vietoje portsigaro išsiėmė lūpų dažus ir dirstelėjo į veidrodėlį pudros dėžutėje. Ji aiškiai matė skruostuose išryškėjusias dvi skaisčiai rožines dėmes ir niekaip negęstančias aršias ugneles akyse. Na, bent jau miegas nebeima.

Tačiau pasidažius lūpas ir pasidėjus lūpų dažus ir veidrodėlį pasirodė, jog nebėra ko veikti, nebent sėdėti susinėrus ant kelių rankas mėginant neatrodyti manieringai. Kiek anksčiau iš tylos išropojęs nematomas keistumas vėl tiesė čiuptuvus.

Staiga Endis Stafordas sukrutėjo, per plyšelį nuleido savo langą ir išmetė tris ketvirčius nesurūkytos cigaretės.

— Atsiduoda nerauginta oda, — pasakė.

Jis įsitaisė kaip anksčiau, susinėręs rankas ir užsismaukęs ant akių kepurę.

— Ar visą dieną čia stovėsi? — griežtai paklausė Febė.

Endis minutėlę palaukė, o paskui pratarė nutaisęs pratisą geruolio bernioko intonaciją:

— Kodėl jums neatėjus ir neatsisėdus priekyje, šalia manęs?

Febė net žioptelėjo.

— Man atrodo, — atsakė ji kaip įmanydama įsakmiau ir svariau, — kad tau reikėtų vežti mane namo.

Taip su juo kalbėti buvo keista, tiesiog absurdiška, tikrai, nes ji tematė Endžio kepurės viršų. Jis suprunkštė ir atsakė:

— Namo? Net ir tokiam puikiam automobiliui kaip šis — tolimas kelias.

— Labai gerai žinai, apie ką kalbu, — atkirto Febė. — Gerai, važiuok... tik ne taip, lyg lenktyniautum.

Endis neskubėdamas atsisėdo tiesiai ir užvedė variklį. Prie kitų sankryžų jis vis pasukdavo arčiau pakrantės. Dabar jie nesikalbėjo, bet Febė jautė, kaip labai jis savimi patenkintas. Nejau jis tikrai pasiūlė sėstis šalia į priekinę sėdynę? Kad ir kaip save prievartavo pykti, ją buvo apėmęs ir kitas nevalingas jausmas — kažkoks jaudinantis, deginantis pojūtis smegenyse — nepatogus, bet nepasakytum, kad visai nemalonus; skruostai svilo, tarsi kas nors būtų smarkokai, bet žaismingai ir provokuojamai per juos pliaukštelėjęs. Jiems atvažiavus prie namų, Endis iššoko iš automobilio ir pripuolė atidaryti durelių Febei nė nespėjus paliesti rankenos; jis pažvelgė į ją pašaipiu, bet kartu bičiulišku, klausiamu žvilgsniu; Febė suprato, kad jis be žodžių klausia, ar ji ketina papasakoti kitiems — Kvirkui, Rozai, jo darbdaviui — apie tai, kas nutiko tą grėsmingą valandą, bet, antra vertus, o kas gi nutiko? Kad ir kaip stengėsi sau įsakyti nepasiduoti, į šį tylų klausimą ji tyliai ir atsakė. Ne, ji nieko nepasakos, ir jie abu tai žinojo. Įraudusi, dabar jau kaitriai liepsnojančia kakta ir skruostais ji prasibrovė pro jį nedrįsdama pažvelgti į akis, kaip pati įsivaizdavo, trumpai ir abejingai pasakiusi, kad jam derėtų grįžti į kaimą paimti pono Kvirko.

Vyriškis jo laukė pagrindinės kaimo gatvės kampe. Jis buvo panašus į didelę seną varną vėjo sutaršytomis plunksno-

mis — stovėjo pasirėmęs lazda, vėjyje besiplaikstančiais juodo palto skvernais ir ant šono pakreipta juoda skrybėle. Endis išlipo ir jau rengėsi atidaryti priekines dureles tikėdamasis, kad Kvirkas atsisės šalia jo, bet Kvirkas jau buvo atidaręs galines ir sėdosi į galinę sėdynę. Kvirkas Endžiui kažkuo patiko, tiksliau, kažkas kėlė jam pagarbą, turbūt taip reikėtų sakyti; gal Kvirko ūgis ir stotas — Endžio tėvas buvo stambus žmogus. Kai Endis pradėjo jam pasakoti apie savo planus dėl „Stafordo limuzinų" kompanijos, Kvirkui nebebuvo kur įsiterpti. Endžiui pasakojant, jo sumanymas jam pačiam ėmė rodytis vis labiau ir labiau įgyvendinamas, vis tikresnis ir tikresnis, todėl po valandėlės jis jautėsi beveik taip, lyg „Stafordo limuzinai" jau veiktų. Kvirkas mažai kur įsiterpdavo, bet ir gerai, nes Endis, kaip jis ir pats gerai suprato, iš tikrųjų kalbėjosi tik su savimi.

Jis jau rengėsi išsukti iš pagrindinio kelio ir važiuoti Samanų dvaro link, kai Kvirkas jį nutraukė, — tą akimirką Endis dėstė apie „Porsche", kurį ketino pirkti už šešių mėnesių pelną, gautą iš limuzinų verslo, — ir pasakė, kad nori važiuoti į Brukliną.

— Į tokią vietą, kuri pavadinta Šventosios Marijos vardu, — pasakė Kvirkas. — Tai — našlaičių prieglauda.

Endis nieko nepasakė, tik pasuko automobilį. Jis pajuto nugara perbėgant šiurpą. Buvo pasižadėjęs daugiau niekada nesiartinti prie tos vietos, o dabar... tas vyriokas prašosi ten nugabenamas. Kodėl? Ar jis — vienas iš riterių, ar kaip ten jie, kurie atvyksta iš Airijos patikrinti gyvenimo sąlygų, pažiūrėti, kaip rūpinamasi vaikais, ar gerai su jais elgiasi vienuolės? Ar jis ten ketina vykti nieko nesakęs ponui Krofordui? Endžiui darėsi vis ramiau. Taip ir bus — Kvirkas yra šnipelis. Ir puiku. Jam net patiko mintis apie tai, kad Kvirkas gali surinkti kokių nors įrodymų prieš senį Krofordą, tą kalę Stefaniją, — beje,

kuo ji ten vardu? — ir įkyruolį kunigą Harkinsą. Jeigu kalba nepasisuktų apie kūdikį, Endis ir pats galėtų iškloti Kvirkui vieną kitą faktelį. Jis ir vėl pajuto perbėgant šiurpą. O kas, jei Kvirkas ką nors sužinojo apie mirusį kūdikį? Kas, jei sužinojo? Bet ne. Kaip jis gali sužinoti, kas jam gali pasakyti? Stefanija ar kunigas tikrai nepasakys, o senis Krofordas apie tą atsitikimą greičiausiai išvis nieko nežino, turbūt visai pamiršo apie tą vaiką, nes Šv. Marijos prieglaudoje ir kitose panašiose vietose visoje valstijoje jų tiek daug. Šiaip ar taip, mažoji Kristina — jau istorija, ir jos vardo daugiau niekada niekas nebeminės. Vis dėlto gaila, kad jis negali papasakoti Kvirkui, kokio pobūdžio įstaiga toji Šv. Marijos prieglauda, nebent, aišku, jis jau viską žino.

4

Kvirkas nesitikėjo šilto priėmimo. Iš kaimo baro paskambinęs į Šv. Marijos prieglaudą jis buvo priverstas ilgai laukti prie telefono, maitinti aparatą dešimties centų monetomis ir klausytis, kaip jo paties alsavimas į ragelį virsta jūros ošimu; galiausiai jį sujungė su vyriausiąja motinėle. Kalbėdama šaltai ir aiškiai ji mėgino išsiaiškinti, kas tiksliai jis yra ir kokiu reikalu nori su ja kalbėtis. Jis pasisakė, kuo vardu, ir jam pasirodė, kad išgirdo ją giliai įkvepiant. Kuo labiau jis išsisukinėjo atsakinėdamas, tuo ji darėsi įtaresnė, bet galiausiai, nors ir labai nenoriai, sutiko, kad jis atvažiuotų į Brukliną.

Žengęs pro Šv. Marijos prieglaudos aukštų arkinių durų slenkstį Kvirkas iškart pajuto su niekuo nesupainiojamą praeities kvapą — ištisi metai nukrito lyg kalendoriaus lapeliai, ir jis vėl tapo našlaitis. Kvirkas stovėjo tyliame koridoriuje ir apžiūrinėjo nišose stovinčias statulėles — Marijos, Jėzaus ir Juozapo; švelnusis Džo neįprastai baltose rankose laikė oblių, atrodė lyg ir piktas, lyg ir nuolankus, — kol jauna vienuolė itin atsikišusiais priekiniais dantimis, sakytum besikėsinančiais griebti, nusivedė jį begarsiais koridoriais, sustojo prie durų, tyliai pabeldė, ir iš vidaus pasigirdo balsas.

Už stalo stovinti vyriausioji motinėlė buvo aukšta, liesa ir baugiai graži. Šalia jos buvo kunigas; jis pirmasis ir prakalbo. Blyškaus it bulvė veido, šviesiai raudonų plaukų, aštraus žvilgs-

nio, bet drumstų žalių akių; Kvirkui tokie tipai buvo pažįstami iš Kariklio dienų ir naktų. Dvasininkas žengė pirmyn saldžiai šypsodamasis tik lūpomis, ištiesęs ranką.

— Pone Kvirkai, — pratarė jis, — aš — tėvas Harkinsas, Šventosios Marijos prieglaudos kapelionas. — Kvirką kone šiurpas nupurtė pamačius, kad kunigo blakstienos beveik baltos. Kapelionas paėmė Kvirko ranką, bet, užuot ją paspaudęs, švelniai truktelėjo Kvirką prie stalo. — O čia — sesuo Stefanija. Ir sesuo Anzelma.

Kvirkas nepastebėjo dar vienos vienuolės, stovinčios jam iš dešinės, prie didelio tuščio židinio iš marmuro ir blizgančių koklių. Ji buvo žema, kresna, skeptiško, bet nepasakytum, kad nejautraus, pamanė jis, žvilgsnio. Abi vienuolės jam linktelėjo. Tėvas Harkinsas, kaip atrodė, prisiėmęs vienuolių atstovo vaidmenį, kalbėjo toliau:

— Jūs — pono Krofordo žentas? Ponas Krofordas — geras mūsų bičiulis... Geras Šventosios Marijos prieglaudos bičiulis.

Kvirkas matė, kaip jį apžiūrinėja skvarbios sesers Stefanijos akys; taip fechtuotojas apžiūrinėja priešininką, ieškodamas silpnų jo vietų. Kunigas vėl žiojosi kažką sakyti, bet vienuolė suskubo pirma:

— Kuo jums galėtume būti naudingi, pone Kvirkai?

Jos balsas nuskambėjo autoritetingai; vienuolės intonacija iškart leido jam suprasti, kas čia iš tikrųjų už viską atsakingas. Ji tebežiūrėjo į Kvirką šaltu, tiesiu, gal net kiek linksmu žvilgsniu. Kvirkas išsikrapštė iš kišenės cigaretes ir vieną iš jų prisidegė. Vėl atsisėdusi sesuo Stefanija pastūmė prie stalo krašto didelę krištolinę peleninę, kad Kvirkui būtų lengviau ją pasiekti. Jis jos paklausė apie vaikelį ir pasakė, kad mergytė tikriausiai vardu Kristina, o jei mažylė turėjo ir pavardę, greičiausiai toji pavardė — Fols.

— Man atrodo, ji čia buvo atgabenta iš Airijos, — kalbėjo jis. — Turiu priežasčių manyti, kad ją atvežė į Šventosios Marijos prieglaudą.

Kambarį užliejusi tyla buvo iškalbingesnė už bet kokius žodžius. Sesuo Stefanija vieną po kito čiupinėjo ant stalo išdėliotus daiktus — rašiklį, popieriaus peiliuką, vieną iš dviejų telefonų — labai stengdamasi nieko nepajudinti iš vietos. Prabilusi šįkart ji jau nežiūrėjo į Kvirką.

— Ką jūs norėtumėte apie tą kūdikį sužinoti, pone Kvirkai?

Tą kūdikį.

— Tai, — ištarė jis, — asmeniška.

— Aaa.

Ir vėl tyla. Kunigas nukreipė žvilgsnį nuo vienuolės į Kvirką, paskui vėl pažvelgė į vienuolę, bet neturėjo ko pasakyti. Staiga iš savo vietos prie židinio toji kita vienuolė, sesuo Anzelma, kostelėjo ir pasakė:

— Ji mirė.

Tėvas Harkinsas atsigręžė į ją panikos kupinu žvilgsniu, staiga iškeldamas ranką, tarsi dabar pat šoktų jai suduoti, bet sesuo Stefanija nė nemirktelėjo ir toliau matavo Kvirką šaltu žvilgsniu, tarsi nieko nė nebūtų išgirdusi. Kunigas pažvelgė į ją ir apsilaižė lūpas, o paskui net įstengė išspausti mielą šypsenėlę.

— Aa, taip, — pasakė kapelionas. — Mažoji Kristina. Taip, dabar aš... — Liežuvis vėl gyvatiškai perbėgo per lūpas; bespalvės blakstienos tankiai klapsėjo. — Deja, įvyko nelaimingas atsitikimas. Ji gyveno su šeima. Didelė nelaimė. Labai liūdna.

Po šių žodžių — vėl ilga tyla, kurią nutraukė Kvirkas:

— Su kokia šeima? — Tėvas Harkinsas pakėlė antakius. — Toji šeima, kurioje gyveno mergytė... Kas jie tokie?

Kunigas kvėpčiodamas nusijuokė ir šįkart pakėlė abi rankas, tarsi gaudydamas išdykusį nematomą kamuolį, kurį jam metė Kvirkas.

— Oi, pone Kvirkai, — greitai bėrė jis, — mes negalime pateikti tokio pobūdžio informacijos. Susiklosčius tokioms situacijoms reikia takto ir supratimo, ir aš neabejoju, kad jūs...

— Norėčiau išsiaiškinti, kas ji buvo, — kalbėjo Kvirkas. — Na, iš kur ją atgabeno. Noriu sužinoti jos istoriją.

Kunigas vėl rengėsi kalbėti, bet sesuo Stefanija lėtai įkvėpė pro nosį, jis pažvelgė į ją dvejodamas ir neprabilo. Vienuolė nusišypsojo plačiau. Ji ramiai paklausė:

— Pone Kvirkai, nejau nežinote?

Jis iškart suprato, kad apmaudžiai suklydo. Jeigu jis nieko nežino, vadinasi, jie gali nieko jam ir nepasakoti. O ką jis dar žino, išskyrus vardą?

Staiga sesuo Stefanija ryžtingai pakilo nuo kėdės lyg teisėja, besirengianti skelbti verdiktą.

— Atleiskite, pone Kvirkai, kad negalime jums padėti, — pasakė ji. — Kaip sako tėvas Harkinsas, tokie reikalai yra labai subtilūs. Tokio pobūdžio informacija, kurios prašote, turi būti laikoma griežčiausioje paslaptyje. Šventosios Marijos prieglaudoje esame taip įsipareigoję. Žinau, jog suprasite.

Turbūt ji paspaudė po stalu įrengtą skambutį, nes Kvirkas išgirdo, kaip už nugaros prasiveria durys; sesuo Stefanija pažvelgė jam per petį ir pasakė:

— Sese Ana, prašau palydėti poną Kvirką.

Ji ištiesė jam ranką, ir jis neturėjo kito pasirinkimo, tik atsistoti ir tą ranką paspausti.

— Sudie, pone Kvirkai. Buvo labai malonu susipažinti. Prašau perduoti mūsų geriausius linkėjimus ponui Krofordui. Girdėjome, kad jo sveikata ne pati geriausia.

Suerzintas jos vartojamos karališkos daugiskaitos Kvirkas turėjo pripažinti, kad ji labai mikliai baigė pokalbį. Apsisukęs jis pažvelgė į seserį Anzelmą, bet ji paniurusi žiūrėjo į lubų kampą ir nepasitiko jo žvilgsnio. Palengvėjimu švytintis tėvas Harkinsas žengė pirmyn ir kartu su Kvirku nužingsniavo iki durų. Atrodė, jis svarsto, ar nevertėtų bičiuliškai paplekšnoti svečiui per petį, bet paskui pamanė, kad geriau nereikia. Kapelionas pratarė:

— Kaip suprantu, pone Kvirkai, jūs nesate ordino narys?

Kvirkas pažvelgė į jį.

— Kalbu apie riterius. Apie Šventojo Patriko riterius. Ponas Krofordas, kiek žinau, ordinui priklauso visą gyvenimą. Tiesą sakant, jei tik neklystu, jis ir steigėjas.

— Taip, — sausai atsakė Kvirkas, — neabejoju, kad neklystat.

Vienuolė zuikio dantimis jam atidarė duris, ir pasiramsčiuodamas lazda Kvirkas išsinešdino iš kambario kaip pikto tėvo tempiamas užsispyręs vaikas.

Pamatęs jį šlubčiojantį nuo laiptų Endis Stafordas nukėlė nuo biuiko prietaisų skydo kelius, mikliai atsisėdo kaip pridera ir užsidėjo vairuotojo kepurę. Kvirkas netardamas nė žodžio įlipo į automobilį atsisakęs Endžio pagalbos. Jis atrodė įniršęs. Endis neišmanė, ką begalvoti. Kas ten nutiko? Jis niekaip negalėjo išmesti iš galvos įtarimo, kad Kvirko apsilankymas prieglaudoje kažkaip susijęs su vaiku. Endis suprato, jog kvaila taip manyti, bet nugarą vis tiek nemaloniai krėtė šiurpas — tarsi stuburo slanksteliais ritinėtųsi kažkas šaltas.

Jiems išvažiavus į kelią Kvirkas paplekšnojo Endžiui per petį ir paprašė sustoti. Jis važiavo atsigręžęs ir pro plikas medžių šakas pamatė pro šonines prieglaudos duris išėjusią seserį Anzelmą.

— Palauk čia, — pratarė Kvirkas ir niurnėdamas išlipo iš automobilio.

Endis stebėjo, kaip jis ramsčiuodamasis lazda drožia keliuku, kaip vienuolė sustoja ir jo laukia, kaip jiedu apsisuka ir patraukia takeliu po medžiais, abu šlubuodami.

Iš pradžių vienuolė Kvirkui nieko nesakė, nors jis net neabejojo, kad tarpduryje ji pasirodė neatsitiktinai. Tylėdami jie ėjo greta, spaudžiant žiemiškam šaltukui, iškvėpdami garų kamuolius. Be žodžių, tik vienu metu persimetę ironiškais žvilgsniais, jie suprato vienas kito padėties melancholišką komiškumą — sutrupintas kelis, traumuotas klubo sąnarys. Po medžiais bolavo sudriskę sniego lopai. Takas buvo grįstas medinėmis trinkelėmis. Aštrus, sakingas trinkelių kvapas jam priminė pušyną už didžiulio akmeninio statinio Kariklyje. Aplink juos tarp sausų lapų mikliai nardė, manytum, bebaimiai rudi paukšteliai. Graklai, tiesa? O gal geltonsnapė kuosa? Jis taip menkai pažįsta šią šalį, net negali pasakyti labiausiai čia paplitusių paukščių pavadinimų. Pro šakų ornamentus prasimušantis dangus buvo dulsvo plieno spalvos. Kvirkui pradėjo skaudėti kelį. Vienuolė ant abito nebuvo užsimetusi palto.

— Ar jums nešalta, sese? — paklausė Kvirkas.

Ji papurtė galvą; vienuolė ėjo susinėrusi rankas ir jas sukišusi į plačias abito rankoves tarsi į movą. Kvirkas mėgino atspėti jos amžių. Apie penkiasdešimt, pamanė. Ji ne tiek šlubavo, kiek krypavo — kas žingsnis vis mesdavosi į šoną, tarsi menamas strypas, laikęs ją stačią, nuo pusės būtų išlenktas zigzagu.

— Labai prašau, — kalbėjo Kvirkas, — papasakokit man apie tą vaikelį. Aš nieko neketinu daryti. Aš tik noriu išgirsti, kas nutiko.

— Kodėl?

— Nežinau. Nuoširdžiai sakau — nežinau.

— Jūs — gydytojas, tiesa? Ar dalyvavote gimdyme?

— Ne. Tiksliau, tiesiogiai nedalyvavau. Aš — patologas.

— Suprantu.

Kvirkas abejojo, ar ji tikrai supranta. Slyvos medžio lazdos galiuku jis braukė per medines trinkeles. Tarsi perkūnas iš giedro dangaus jam švystelėjo slaugės Filomenos vaizdinys, blausią Dublino popietę štai taip žingsniavusios greta. Tada buvo ten, dabar — čia, mąstė Kvirkas; viskas, rodos, taip paprasta, bet iš tikrųjų — visai ne.

— Nors pasakykit, kas toji šeima, — prašė jis, — šeima, kuri ją įsivaikino.

Vienuolė suprunkštė.

— Įsivaikino! — pakartojo. — Šventosios Marijos prieglaudoje nesivarginame su tokiais teisiniais skrupulais. — Ji sustojo ant tako ir atsigręžusi pažvelgė į Kvirką. Jos lūpos buvo pamėlusios nuo šalčio, piktos akys paraudusios ir ašarotos. — Kiek jūs visko žinote apie tai, kas čia dedasi, pone Kvirkai? — paklausė. — Pabrėžiu, kas dedasi čia, na, ir apie tai, kas vyksta ten, iš kur atvykot... Žodžiu, kiek žinot apie viską.

Jis įbedė į žemę lazdą ir į ją įsižiūrėjo.

— Žinau, — apgalvodamas kiekvieną žodį pradėjo jis, — kad Džošas Krofordas finansuoja tokią programą — vaikus iš Airijos gabena čia. Įtariu, Kristina buvo viena iš tų vaikų.

Jie žingsniavo toliau.

— Taip, tokia programa yra, — atsakė vienuolė. — Ši programa vykdoma jau dvidešimt metų, ar žinojote? Taip, dvidešimt metų. Ar galite įsivaizduoti, kiek buvo tokių vaikų? Kiek kūdikių buvo čia atgabenta ir atiduota kaip... kaip?.. — ji nesugebėjo rasti tinkamo žodžio. — Jie visa tai vadina labdara, bet iš tikrųjų taip nėra. Tai galia, valdžia, tiesiog tamsi galia.

Kažkur jiems už nugarų ėmė beprotiškai skambinti varpas.

— Galia? — pakartojo Kvirkas. — Kokia galia?

— Galia užvaldyti žmones. Galia užvaldyti jų sielas.

Sielos. Šis žodis keistai nuskambėjo — taip pat primygtinai ir tamsiai, kaip ir gaudžiantys varpo dūžiai. *Daugybė sielų*, buvo prasitaręs Džošas Krofordas.

Kokį pustuzinį žingsnių jie nukeliavo tylėdami. Paskui vienuolė prakalbo:

— Jiems vaikai visai nerūpi. Oi, jie mano, kad jais rūpinasi, bet iš tikrųjų — visai ne. Vienintelis jų tikslas — pasistengti, kad jie užaugtų, o paskui užimtų vietą iš anksto sumanytoje struktūroje, — ji nutilo ir tyliai nusijuokė. — Pone Kvirkai, Šventosios Marijos prieglauda vienuolėms yra prievartos namai. Mums atgabenami vaikai — būna ir tokių, kuriems vos kelios savaitės, — mes užtikriname, kad jie būtų sveiki, — beje, tai mano darbas, esu gydytoja, — ji ir vėl vos girdimai nusijuokė, — o paskui jie... išskirstomi. — Varpas nutilo. Nurimus dūžiams, pabaidyti tik jiems vieniems girdimo aido, paukščiai visu būriu pakilo šiurendami sparnais, o paskui, labai greitai, vėl nutūpė. — Mes juos atiduodame į gerų katalikų namus, žmonėms, kuriais galime pasitikėti — garbingiems varguoliams. Paskui, kai vaikai sulaukia tinkamo amžiaus, jie vėl atsiimami ir siunčiami į seminarijas ar vienuolynus, nesvarbu, ar jie to nori, ar ne. Tai kunigų ir vienuolių gaminimo mašina. Suprantate?

Vienuolė pašnairavo į Kvirką. Jis suraukė kaktą.

— Taip, — atsakė. — Suprantu. Tik...

Ji linktelėjo.

— Tik šitai neatrodo taip blogai, tiesa? Paima našlaičius, suranda jiems gerus namus...

— Ir aš buvau našlaitis, sese. Džiaugiausi ištrūkęs iš prieglaudos.

— Aa, — tarstelėjo vienuolė. Jų akiratyje vėl pasirodė biuikas; variklis buvo įjungtas, nuo išmetamojo vamzdžio kilo balkšvi dūmų kuokštai. Jie sustojo. — Bet, matote, pone Kvirkai, tokie dalykai yra nenatūralūs, — pasakė vienuolė. — Štai kur visa esmė. Kai blogi žmonės imasi daryti tai, kas turėtų būti laikoma gerais darbais, padvelkia pragaro siera. Sakyčiau, jums jau teko to dvoko įkvėpti.

— Papasakokite man apie vaikelį, — prašė Kvirkas. — Papasakokit apie Kristiną Fols.

— Ne. Aš jums jau ir taip per daug pasakiau.

Kvirkas pamanė: *Visai kaip Dolė Moran.*

— Prašau, — neatlyžo jis. — Nutiko blogų dalykų, labai blogų. — Vienuolė metė klausiamą žvilgsnį į lazdą. — Taip, ir šitai, — pasakė Kvirkas, — bet esama ir dar blogesnių. Gerokai blogesnių.

Vienuolė nudelbė akis.

— Šalta. Turiu grįžti. — Vis dėlto ji stovėjo ir žiūrėjo į jį susimąsčiusi. Paskui kažką nusprendė. — Žinote, ką jūs padarykite, pone Kvirkai, — pasakė ji, — jūs paklauskite slaugės, tos, kuri prižiūri poną Krofordą.

— Brendos? — Kvirkas išvertė akis. — Brendos Rutledž?

— Taip, jei toks jos vardas. Ji žino apie vaikelį, apie mažąją Kristiną. Ji galės jums nors šį tą papasakoti. Ir dar, pone Kvirkai, paklausykit, — ji žvelgė jam per petį, ten, kur jo laukė biuikas, — saugokit save. Yra žmonių... yra žmonių, kurie kitokie nei atrodo, kurie visai visai kitokie, — ji jam nusišypsojo — nusišypsojo šiam dideliam, priešais ją stovinčiam pakumpusiam žmogui, uždavinėjančiam nepatogius klausimus. *Taip*, pagalvojo ji, *našlaitis*. — Sudie, pone Kvirkai, — pasakė. — Linkiu jums visa ko geriausio. Nors ir mažai jus mačiau, manau, esate geras žmogus, jeigu dar pats to nežinote.

5

Kvirkui grįžus į Samanų dvarą, namai atrodė plačiai atlapoti kaip durys. Kieme stovėjo greitosios pagalbos mašina ir pora automobilių, prie įėjimo prislopintais balsais šnekučiavosi du rimti vyriškiai, apsivilkę solidžiais kostiumais; jie nutilo ir smalsiai į jį sužiuro, bet Kvirkas nekreipė į juos dėmesio, įėjo į namus ir klibikščiuodamas ėmė landžioti iš kambario į kambarį. Jį ir vėl apniko pyktis, nors, tiesą sakant, nė pats nežinojo kodėl, nes tai, ką jis sužinojo iš sesers Anzelmos, jam nebuvo jokia naujiena, tikrai ne. Jis jau pradėjo manyti, jog gali būti, kad šis nežinia į ką nukreiptas pyktis nuo šiol taps įprasta jo gyvenimo būsena, kad jis taip bejėgiškai ir plaksis jo valioje visą gyvenimą kaip niekad nerimstančio vėjo nešiojama šiukšlė. Didžiojoje svetainėje jis rado tą peliukišką tarnaitę, kurios vardo neprisiminė; ji tvarkė ant fortepijono, kuriuo, Kvirkas neabejojo, niekas niekada nebuvo sugrojęs nė vienos natos, stovinčioje vazoje sudėliotą sausų gėlių puokštę. Židinyje kaitriai liepsnojo malkos. Išvydusi Kvirką tarnaitė krūptelėjo. Jis jos paklausė, kur panelė Rutledž. Tarnaitė nelabai suprato.

— Slaugė, — Kvirkas jau pradėjo šaukti ir stuksenti į grindis lazda. — Pono Krofordo slaugė!

Tarnaitė jam atsakė, jog dabar Brenda su ponu Krofordu, o ponui Krofordui — labai blogai; jos apatinė lūpa suvirpėjo. Kvirkas nusisuko ir ėmė klibikščiuoti laiptais į viršų plūsdamas

nemaloniai sveriančią sužeistą koją. Susiradęs, kiek jam buvo žinoma, Džošo Krofordo kambarį, jis kelis kartus atsainiai pabeldė ir atidarė duris.

Vaizdas kambaryje labai priminė itin dramatiškos kompozicijos paveikslą — mirties patalas ir paslaugūs gedėtojai. Džošas Krofordas gulėjo ant nugaros lyg ant aukšto balto katafalko, iš abiejų šonų ant antklodės tysojo ištiestos rankos, pižaminis švarkas prasegtas, matėsi plati besikilojanti krūtinė, apžėlusi plieno pilkumo plaukais. Jam ant veido uždėta deguonies kaukė, jo kvėpsniai — ilgi, daug pastangų reikalaujantys trūksniai, tarsi jis vilktų kažkur viduje sukritusią grandinę — grandis po grandies, grandis po grandies.... Febė sėdėjo ant kėdės, šalia lovos, palinkusi į priekį ir abiem delnais suėmusi seneliui ranką. Brenda Rutledž stovėjo čia pat, jai už nugaros, apsivilkusi baltu chalatu ir dailiai pakreipusi ant pakaušio mažą kepuraitę; dailininkui — kuo puikiausias slaugės modelis. Iš kitos lovos pusės stovėjo Roza Kroford, vieną ranką sulenkusi, o kitą pakėlusi prie smakro — dar viena stilinga figūra, reprezentuojanti kažką, kas jai išties nebūdinga — gal kantrybę, gal atsidavimą ar žmonų skleidžiamą ramybę. Išgirdusi jį prie durų, Brenda Rutledž atsigręžė; Kvirkas kryptelėjęs galva davė jai ženklą išeiti į koridorių. Ji taip ir padarė tyliai užverdama paskui save duris. Brenda jau žiojosi kažką sakyti, bet Kvirkas jai neleido griežtai pamodamas ranka ir pats paklausdamas:

— Ar jūs atgabenote vaikelį? — Brenda suraukė kaktą, ir jos veide šmėstelėjo prasikaltusios baimės šešėlis. — Netylėkite, — mygo Kvirkas, — pasakykit.

— Kokį vaikelį?

— Kokį vaikelį, kokį vaikelį! Ji buvo vardu Kristina. Ar jie liepė jums ją paimti su savimi ir čia atgabenti?

Brenda spoksojo į jį purtydama galvą.

— Aš nežinau, ką...

Prasivėrė durys, ir nekreipdama į Kvirką dėmesio galvą iškišo Febė.

— Greičiau, — tarė ji Brendai, — jūsų reikia.

Ji vėl dingo kambaryje, Brenda nuskubėjo jai pavymui. Tačiau durims dar neužsidarius išsmuko Roza Kroford.

— Klausykit, — dusliu balsu tarė ji Kvirkui, — man reikia parūkyti.

Kvirkas nusekė paskui ją į apačią, į svetainę. Jis manė, kad ten ras dar tebesidarbuojančią tarnaitę, bet ji jau buvo išėjusi. Roza žengė prie židinio, iš lakuotos dėžutės, padėtos ant atbrailos, išėmė dvi cigaretes, abi jas pridegė ir vieną cigaretę padavė Kvirkui.

— Lūpų dažai, — pratarė. — Atleiskit.

Kvirkas nuėjo prie lango ir liko ten stovėti. Už lango ramiai snigo retais puriais gabalais. Iš čia jis matė Krištolo galerijos kraštą — švininio dangaus fone stūksančią stiklo uolą.

— Man labai gaila, — pratarė Kvirkas.

Roza klausiamai pažvelgė į jį.

— Jums turėtų būti nelengva, — tęsė jis, — laukti galo.

Jis stengėsi prisiminti, kaip šis trūkčiojantis sunkus alsavimas prieš mirtį yra vadinamas; žinojo, kad yra moksliškas pavadinimas. Jis tiek daug ką pamiršo.

Roza patraukė pečiais.

— Na, taip, — batelio nosimi ji bakstelėjo židinyje degančią malką. — Febė jam labai gera, — pratarė. — Nebūčiau pagalvojusi, kad ji tiek savyje turi. Žinote, jis ją įtraukė į testamentą.

— Oo? — Kvirkas nusigręžė nuo jos į langą, lyg nenorėtų apie tai kalbėti. Jam ši žinia nebuvo naujiena, bet vis tiek sumaudė širdį išgirdus Rozą tai sakančią; Kvirkas nebuvo surašęs jokio testamento, todėl nieko ir neįtraukė.

— Taip. Jis jai paliko daug pinigų.

— O kaip jūs dėl to jaučiatės?

Ji atmetė galvą ir be garso nusijuokė.

— Ooi, jaučiuosi puikiai, — atsakė. — Nesijaudinkit, turiu kalnus pinigų, jeigu jus šitai domina... Dievas mato, tikrai labai daug. O Febė išties bus turtinga mergina.

— Liūdna girdėti.

— Kodėl... nejau nenorite, kad ji būtų turtinga paveldėtoja?

— Noriu, kad ji gyventų paprastą gyvenimą.

Roza pašaipiai pašnairavo į Kvirką. Jis vėl žiūrėjo kaip sninga; atrodė, pusė snaigių leidžiasi į viršų.

— Ar apskritai egzistuoja toks dalykas kaip paprastas gyvenimas? — paklausė ji.

— Jai galėtų egzistuoti.

— Jeigu?

— Jeigu nemėgintumėte laikytis jos įsikibusi.

Ji vėl nusijuokė be garso protestuodama.

— „Laikytis jos įsikibusi"! Na, pone Kvirkai, jūs ir pasakėte!

Kvirkas apžiūrinėjo rusenantį cigaretės galiuką.

— Ji man sakė, — pratarė jis, — kad prašėte jos pasilikti čia, Bostone.

— O jūs nemanote, kad turėtų?

Jis nuėjo prie židinio ir nukrėtė pelenus į ugnį. Roza žengė žingsnį pirmyn, ir staiga jiedu atsidūrė vienas šalia kito, akis į akį. Kvirkas pamatė, kad jos kairės akies rainelėje yra mažytis defektas — žvilgančioje juodumoje įsiterpęs baltas šipuliukas.

— Klausykite, ponia Kroford...

— Roza.

Kvirkas giliau įkvėpė.

— Atvykau čia, į Bostoną, nes Sara prašė. Ji manęs prašė prižiūrėti Febę.

Roza pakreipė galvą ant šono ir pašnairavo į jį pro blakstienas.

— Aa, — pratarė, — Sara, žinoma... Sara, kuri manęs nekenčia.

Kvirkui niekada nebuvo šovę į galvą susimąstyti apie tai, ką Sara jaučia šiai moteriai, menkai už ją vyresnei, ištekėjusiai už jos tėvo ir (koks absurdas!) tapusiai jos pamote. Roza priėjo dar arčiau ir dabar didžiulėmis akimis žiūrėjo tiesiai jam į akis.

— Pone Kvirkai, — kalbėjo ji švelniai tęsdama žodžius, — galite man nepritarti, atvirai kalbant, man tai visai nerūpi, bet nors įsitikinsite, kad nesu veidmainė.

Jai už nugaros nukrito ilgokai delsęs pavirsti į pelenus medgalis, kurį ji buvo bakstelėjusi bateliu. Roza apžiūrinėjo Kvirką taip, tarsi ketintų visam laikui įsiminti jo veido bruožus. Jie išgirdo, kaip kažkas nekantriai pašaukė ją vardu, bet gerą pustuzinį sekundžių moteris nė nekrustelėjo ir į kvietimą neatsiliepė. Paskui, jai apsisukus, Kvirkas pajuto iškvepintos jos odos aromatą — lengvą, jaudinantį aitrumą.

Džošas Krofordas mirė vakare. Namai nutilo. Greitoji išvažiavo, nes nebebuvo reikalinga, o paskui ją — solidieji vyriškiai, kiekvienas savu automobiliu. Kvirkui taip ir nepaaiškėjo jų tapatybės; gal jie — Rozos advokatai, atvykę paliudyti jos vyro mirties; jis visai nenustebtų, jei taip ir būtų. Pietus patiekė, tik nebuvo kam valgyti — Roza su Febe užsidarė Rozos kambaryje, Kvirkas susirado Brendą Rutledž ir vėl ją nusivedė į baseiną. Ji atsisėdo į vieną iš pintų kėdžių ir įsižiūrėjo į vandenį. Atrodė, virš jų kažkas tvyro virpančiame ore, tarp aidų, tarp vandeningo neaiškumo. Kvirkas jai pasiūlė cigaretę, ir šįkart ji cigaretę paėmė. Jis matė, kaip nevykusiai ją laiko pakrypusią

tarp sustingusių pirštų, kaip užsitraukia ir nenurijusi išpučia dūmų kamuolius. Dar kažkas taip rūko — gal Febė? Brendai pajudinus kojas, guminiai baltų slaugės batų padai sugirgždėjo į grindis. Kvirkas jos paklausė:

— Kas viską suplanavo?

Patempusi apatinę lūpą ji nutaisė rūgščią miną ir akimirką atrodė kaip užsispyręs vaikas. Paskui patraukė pečiais.

— Vyresnioji sesuo.

— Ligoninės vyresnioji sesuo? Šventosios Šeimos ligoninės?

— Ji žinojo, kad ponas Grifinas man rado čia darbą — jis norėjo, kad prižiūrėčiau poną Krofordą. Ji pasakė, kad mainais už surastą darbą galėčiau padaryti paslaugą. Ji pasakė, kad man bus sumokėta. Pamaniau, kam bus blogiau, jei pasirūpinsiu ta maža vargšiuke? — Ji pažvelgė į cigaretę tarp pirštų ir suraukė kaktą. — Ką aš darau? — sumurmėjo panosėje. — Juk aš net nerūkau.

— Ar ji jums sakė, kieno tas vaikelis... Na, kas jos tėvai, kas — tėvas?

Brenda pasilenkė, padėjo pusiau surūkytą cigaretę ant grindų plytelės, tarp kojų, kruopščiai ją símindė guminiu bato padu, paskui pakėlė suplotą nuorūką ir apdairiai paslėpė chalato kišenėje; Kvirkas akimirksnį prisiminė raudonplaukę Meisę, kurios vaikelis turbūt jau gimė ir veikiausiai buvo iš jos atimtas.

— Ji pasakė, kad man nereikia tokių dalykų žinoti, kad bus geriau, jei nežinosiu. Maniau, tėvas turėtų būti koks nors... Suprantat, koks nors didelis, svarbus žmogus.

— Pavyzdžiui?..

Ji apsiglėbė rankomis ir ėmė linguoti kėdėje pirmyn ir atgal.

— Juk sakau, — pratarė, — nežinau!

— Bet kažką įtariate.

Dabar ji ištiesė rankas, abiem kumščiais stuktelėjo per kelius ir dėbtelėjo į Kvirką.

— Ką norite, kad pasakyčiau? — suriko. — Nežinau, kas buvo tėvas. *Nežinau!*

Kvirkas atsilošė krėsle, garsiai atsikvėpė, ir supintomis vytelėmis nuraibuliavo traškesiai šiugždesiai. Jis paklausė:

— Kada ponas Grifinas rado jums darbą?

Ji nusuko žvilgsnį.

— Praėjusios vasaros pradžioje.

— Prieš šešis mėnesius? Anksčiau? Ir jūs nieko man nesakėte.

Brenda vėl į jį dėbtelėjo.

— Bet jūs ir neklausėt, tiesa?

Kvirkas papurtė galvą.

— Oi, Brenda, vis tos paslaptys. Apie jus niekada nebūčiau taip pagalvojęs.

Brenda jo nebesiklausė. Ji žiūrėjo į vandenį — vogčiomis pliuškantį ir raibuliuojantį.

— Aš kiek įmanydama dėl jo stengiausi, — pratarė.

Akimirką Kvirkas nesumetė, apie ką ji kalba. Brenda pakėlė akis nuo baseino vandens paviršiaus ir kone maldaujamu žvilgsniu į jį pažvelgė.

— Ar manote, kad ponas Krofordas buvo blogas žmogus?

Kvirkas atkišo jai tuščius delnus.

— Jis buvo žmogus, Brenda, — pasakė. — Ir viskas. O dabar jo nebėra.

6

Sesuo Anzelma buvo nustebinta — ne paties fakto, bet tokios staigios baigties. Vis dėlto sulaukusi nurodymo nedelsiant — nedelsiant! — ateiti į vyriausiosios motinėlės kabinetą, ji žinojo, ko tikėtis. Stovėjo priešais platų sesers Stefanijos darbo stalą vėl jausdamasi kaip naujokė. Mintyse praskriejo daugybė visokių netikėtų padrikų prisiminimų — maldų nuotrupos, eilutės iš senų medicininių tekstų, dainų, kurių ji negirdėjo kokius keturis dešimtmečius, posmai. Atgijo ir Samnerio gatvės prisiminimai — žaisti žaidimai, šokdynės, vilkeliai, kreida išbraižytos linijos ant šaligatvio. Jos tėvas... iš pradžių dainuoja, paskui — rėkia. Mama strazdanotomis rankomis, iki alkūnių sukištomis į geldą su pamuilėmis, atsikišusiomis lūpomis, mėginančiomis nupūsti nuo veido iš kuodo, kurį visada nešiojo, išsipešusią plaukų sruogą. Po to, kai tėvas nutrenkė ją nuo laiptų, ji grįžo iš ligoninės su metaliniame įtvare styrančia koja; iš pradžių kvartalo vaikai jos bijojo, bet netrukus ėmė pravardžiuoti — iš pradžių, aišku, Pinokiu, paskui — Žąsies kojele (pagal saldainių pavadinimą) arba tiesiog šlube. Vienuolynas — tai išsigelbėjimas, prieglobstis; ji kartodavo sau neslėpdama kartėlio, jog čia visi suluošinti, todėl tarp jų niekas jos nepastebės. Ji neturėjo pašaukimo vienuolystei, tačiau vienuolės ją išlavins, ir būtent į mokslus ji kibs iš visos širdies, nes daugiau

nieko kita jai ir neliks. Ją išsiuntė į koledžą, paskui — į medicinos mokyklą. Jie ja didžiavosi. Kažkas iš jų turėjo dėdę, kuris dirbo leidinyje *Globe* ir parašė apie ją straipsnelį „Mergina iš Pietų Bostono — medicinos mokslų pirmūnė". Taip, ordinas jai buvo geras. Tai kokią teisę ji turi skųstis?

— Man labai gaila, — pratarė sesuo Stefanija. Ji vėl elgėsi kaip įprastai — pirštų galiukais bėgiojo per lempą, bloknotą, telefoną. Ji taip ir nepakėlė akių. — Šįryt skambino iš centro. Jie nori, kad išvyktum nedelsdama.

Sesuo Anzelma linktelėjo.

— Į Vankuverį, — bespalviu balsu pasakė.

— Šventojo Džeimso prieglaudai reikia gydytojos.

— Bet ir čia reikia gydytojos.

Sesuo Stefanija nusprendė, kad bus geriau dėtis ne taip supratusia.

— Taip, — sutiko ji, — jie mums kažką atsiųs. Ji dar visai jauna. Tikiuosi, kvalifikuota.

— Na ir puiku.

Kabinete buvo šalta; Stefanija šykštėjo tokiems dalykams kaip šildymas, karštas vanduo vonioms, paklodės ir užvalkalai naujokėms. Sesuo Anzelma atsistojo patogiau, permesdama svorį nuo skaudamo klubo. Stefanija pasiūlė sėstis, bet ji liko stovėti. Kaip ta drąsi patriotė — kas ji tokia buvo? Kažkokios operos herojė? — žvelgdama į šaudytojų būrį atsisakiusi akių raiščio. Aa, taip, raišoji Pegė Farel, paskutinioji didvyrė.

— Man labai gaila, — pakartojo sesuo Stefanija. — Aš tikrai nieko negaliu padaryti. Tu, kaip ir aš, labai gerai supranti, kad jau kuris laikas nesijautei laiminga čia gyvendama.

— Teisingai, manęs nedžiugino tai, kas čia vyksta, jeigu šitai turi omenyje.

Sesuo Stefanija sugniaužė kumštį ir sulenktu smiliumi garsiai pabeldė į oda trauktą stalą.

— Ne mums apie tuos reikalus spręsti! Privalome laikytis įžadų. Klusnumo, sese. Klusnumo Viešpaties valiai.

Sesuo Anzelma kimiai, sausai nusijuokė.

— O tu įsitikinusi, jog žinai, kokia Viešpaties valia, taip?

Sesuo Stefanija atsiduso įpykusi. Ji buvo beprarandanti kantrybę; jai prasišiepus ir pakilus viršutinei lūpai, pasišiaušė panosę apaugę pilki plaukeliai. Ji sensta ir darosi bjauri, pamanė sesuo Anzelma, ji, Stefanija, kadaise garsėjusi kaip dailiausia Pietų Bostono mergina — Monika Leisi, sukčiaus advokato dukra, kurio šeima save apvogė ją išsiųsdama į Braino Moro koledžą, iš kurio ji grįžo tikra ledi ir iškart sudaužė tėvo širdį pareikšdama, kad pajuto Dievo pašaukimą ir nori būti vienuolė. *Dėl Dievo, Kristaus sužadėtinė!* — apmaudaudamas sušuko Luisas Leisis ir nusiplovė rankas. Dabar ji pakėlė akis.

— Gyveni pagal sąžinę, sese, — pratarė. — O mes, visos kitos, privalome gyventi realiame pasaulyje ir stengtis, kiek įmanoma. Tai nėra lengva. O dabar... turiu darbo, o tau reikia krautis daiktus.

Abi tylėjo. Sesuo Anzelma pažvelgė pro langą, prie kurio stovėjo, į žiemišką dangų. Kokio gyvenimo jos abi galiausiai sulaukė?

— Ooi, Monika Leisi, — tyliai pratarė, — iki ko prigyvenom.

7

Džošo Krofordo laidotuvių rytas išaušo baltas ir šaltas; pranašavo dar daugiau sniego. Laidotuvės buvo atidėtos laukiant iš Airijos atvykstančios Saros, Malo Grifino ir teisėjo. Prie kapo stovinti juodu vualiu prisidengusi Sara atrodė labiau panaši į našlę nei į dukrą. Teisėjas — traiškanotom akim ir išsiblaškęs. Tamsiu kostiumu, švytinčiais baltais marškiniais apsivilkęs ir tamsų šilko kaklaraištį pasirišęs Malas dvelkte dvelkė rituališkumu: gal ir nepasakytum, kad jis — laidojimo biuro agentas, bet neabejotinai — to agento patikėtinis, atstovaujantis profesionaliajai mirties pusei ir apeigoms; Kvirkas ironiškai svarstė, jog tikroji šios laidotuvėms pritinkančios figūros profesija — gyvenimo vartų durininkas.

Bostono airiai tą dieną iškilmingai atšventė. Laidotuvėse, savaime suprantama, dalyvavo meras, gubernatorius, šventas Mišias aukojo arkivyskupas, kuris vėliau, kapinėse, prie karsto, kalbėjo maldas. Buvo laukta ir kardinolo, bet paskutinę minutę jis tik atsiuntė užuojautą patvirtindamas gandus, jog praėjusiais metais jis ir Džošas Krofordas susipyko dėl valstybinės reikšmės krovinių gabenimo kontrakto. Seni žmonės niekada nieko nepamiršta, kaip per laidotuves pašnibždomis teatrališkai pasakė kažkoks aštrialiežuvis. Aukštas gražus arkivyskupas sidabriniais plaukais, kaip iš akies luptas holivudinis prelatas, skambiu monotonišku balsu giedojo maldas už mirusiuosius,

o jam baigus iš kažin kur atskrido vienintelė snaigė ir sklandė virš kapo duobės tarsi nenorom suteikto dangaus palaiminimo apsireiškimas. Baigus maldas prasidėjo trumpa smėlio saujos ceremonija, visada nesveikai žavėdavusi Kvirką. Sarai pirmai buvo paduotas miniatiūrinis sidabrinis kastuvėlis. Smėlis krito ant karsto dangčio dusliai murmėdamas. Kai kastuvėlį ištiesė teisėjui, jis papurtė galvą ir nusisuko.

Arkivyskupas įsikibo senukui į rankovę ir palenkęs gražią sidabruotą kino žvaigždės galvą pratarė:

— Garetai, miela tave matyti, nors susitinkam tokia liūdna proga.

— Manau, šiandien tinkamai pagerbėm savo seną bičiulį, Viljamai.

— Taip. Tikrai. Išties didis žmogus ir ištikimas Bažnyčios sūnus.

Sara ir Kvirkas drauge nuėjo prie automobilių. Buvo lieknesnė nei tada, kai jis ją matė paskutinį kartą, o akyse spingsėjo kažkokia jėga, kurios jis neatpažino. Ji Kvirko paklausė, ar jis kalbėjosi su Febe, o kai jis pažvelgė į ją tuščiu žvilgsniu, Sara supykusi pliaukštelėjo liežuviu.

— Ar pasakei jai tai, ką tau pasakiau? — paklausė. — Dieve, Kvirkai, juk negalėjai pamiršti!

— Ne, — atsakė jis, — ne, aš nepamiršau.

— Na?

Ką jis jai galėjo pasakyti? Vualiu pridengtos Saros lūpos kietai susičiaupė, ji paspartino žingsnį ir nuėjo palikdama Kvirką klibikščiuoti jai pavymui pasiramsčiuojant lazda.

Namuose visa šeima, sutrikęs būrelis, lūkuriavo koridoriuje, prie durų, kol susirinks kiti laidotuvių dalyviai. Febės

skruostai buvo dėmėti nuo ašarų, o teisėjas dairėsi aplinkui, tarsi nesusivoktų, kur esąs. Sara ir Malas laikėsi atokiau vienas nuo kito. Sara nusiėmė skrybėlaitę ir stovėjo pirštu braukydama per vualį; ne, į Kvirką ji nepažvelgs.

Roza Kroford įsikibo jam į parankę ir pasivedėjo į šalį.

— Neatrodo, kad šiandien būtumėte populiariausias šeimos narys, — sumurmėjo ji. Keliuke pasirodė automobiliai. — Ar palaikysite man draugiją, Kvirkai? Bus ilga diena.

Bet jai iškart teko atsiskirti — iš pradžių iškilmingai įžengė arkivyskupas, ir Roza nuėjo jo pasitikti. Paskui jį sugužėjo ir visi kiti — dvasininkai, politikai, verslininkai ir jų žmonos, visi pelenų spalvos veidais, pamėlusiomis lūpomis, bambėdami tarpusavyje, kaip labai šalta, vogčiomis dairydamiesi, kur bus galima išgerti, pavalgyti ir sušilti prie židinio. Čia buvo ir raudonplaukis kunigas iš Šv. Marijos prieglaudos, ir Kostiganas, apsivilkęs švytintį kostiumą ir su akiniais raginiais rėmeliais; čia buvo ir kitų, kuriuos Kvirkas prisiminė matęs tą vakarą teisėjo garbei surengtoje puotoje, Saros ir Malo namuose. Jis žiūrėjo, kaip jie visi renkasi, vėliau nusekė iš paskos į svetainę, kur jau buvo paruošti gedulingi pietūs; klausydamasis sumišusių balsų klegesio ir tarškėjimo jis kone fiziškai pajuto kylantį šleikštulį. Tai žmonės, kurie pribaigė Kristiną Fols ir jos vaikelį, kurie užsiundė ant Dolės Moran kankintojus, kurie paliepė, kad jis būtų nuleistas nuo tų gličių laiptų, suspardytas ir sumuštas kone mirtinai. Oi, ne visi tokie; be jokių abejonių, tarp jų yra ir nekaltų, bent jau nieko nenutuokiančių apie visus šiuos nusikaltimus. O jis? Kiek jis pats yra nekaltas? Kokią jis turi teisę taip stovėti ir žiūrėti į juos iš aukšto, jis, kuris net nerado savyje drąsos iškloti savo dukrai visos tiesos apie tai, kas jos tėvai?

Kvirkas nuėjo ten, kur stovėjo Malas — prie vieno iš

aukštų langų; Malas buvo susikišęs rankas į užsagstyto kostiuminio švarko kišenes, žvelgė į sodą ir besikaupiantį sniegą.

— Tau reikėtų išgerti, Malai, — pratarė. — Padeda.

Malas pasuko galvą ir pažvelgė į Kvirką jam būdingu žvilgsniu — varlišku, tuščiu, — o paskui vėl įsižiūrėjo į sodą.

— Neprisimenu, kad kada būtų labai padėję, — atsakė.

Vėjas bloškė į langą snieginga gūsį; tyliai sušiugždėjo šlapias sniegas. Kvirkas pratarė:

— Apie vaikelį viską žinau.

Malas vos pastebimai suraukė kaktą, bet neatsigręžė. Jis dar giliau susikišo rankas į švarko kišenes ir kažką ten pažvangino — gal raktus, gal monetas, o gal metalinius žetonėlius nuo mirusiųjų.

— Oo? — tarstelėjo. — Apie kokį vaikelį kalbi?

— Apie vaikelį, kurį nešiojo Kristina Fols. Apie tą, kuris gimė gyvas. Mergytė irgi buvo vardu Kristina.

Malas atsiduso. Jis ilgokai tylėjo, o paskui pratarė:

— Keista, neprisimenu, kad tada, kai čia buvom prieš daugelį metų, būtų snigę. — Jis atsigręžė ir pažvelgė Kvirkui į akis, lyg kažko ieškodamas. — O tu, Kvirkai? O tu ar prisimeni sniegą?

— Taip, tada sniego buvo, — atsakė Kvirkas. — Ištisa žiema sniego.

— Taip, sniego turėjo būti, — vėl žvelgdamas pro langą Malas kinkavo galva, tarsi kalbėtų su kokiu nors klajūnu tolumoje. Jis pakėlė pirštą ir bakstelėjo akinių balnelį. — Visai buvau pamiršęs.

Nuo sodo plūstanti šviesa jo veidą nušvietė mirtinu blyškumu. Paskendęs mintyse jis sutraškino pirštų sąnariais.

— Ji buvo tavo, taip? — paklausė Kvirkas. — Tavo vaikas?

Dabar Malas nuleido akis ir nusišypsojo.

— Oi, Kvirkai, — atsakė jis kone pasimėgaudamas, — tu nieko nežinai. Jau ir anksčiau esu sakęs.

Kvirkas atrėžė:

— Žinau, kad vaikelis mirė.

Ir vėl tyla. Malas vėl suraukė kaktą ir išsiblaškęs žvilgčiojo tai šen, tai ten — tai į sodą, tai į klostėmis krintančias virvele surištas užuolaidas, tai į grindis sau po kojom, tarsi būtų kažką pametęs ir tikėjęsis rasti kurioje nors iš tų vietų.

— Man labai gaila, — abejingai atsakė.

Paskui Malas staiga atsisuko į Kvirką ir uždėjo jam ant peties ranką. Kvirkas pažvelgė į tą ranką; kada paskutinį kartą jie buvo vienas prie kito prisilietę?

— Kvirkai, — pratarė Malas, — kodėl negali išmesti viso to reikalo iš galvos?

— Jis niekaip man iš tos galvos neišeina.

Malas minutėlę kažką svarstė išmintingai sučiaupęs lūpas. Jis nuleido ranką paleisdamas Kvirko petį.

— Visai į tave nepanašu, Kvirkai, — pasakė jis, — tas užsispyrimas...

— Taip, — sutiko Kvirkas, — ir man atrodo, kad nepanašu.

Ir tada jis staiga visą tą reikalą pamatė labai aiškiai ir suprato, kad visą laiką klydo, kad klydo dėl Malo ir dar dėl daug ko.

Malas pasuko galvą ir vėl pažvelgė į Kvirką, o kai Kvirkas pakėlė į jį akis, išvydo tai, ką staiga buvo suvokęs Kvirkas, ir tik kartelį vos pastebimai linktelėjo.

Kvirkas klaidžiojo po namus. Džošo Krofordo bibliotekoje, kaip įprastai, židinyje liepsnojo pušinės malkos, ant viršutinio, žemės rutulį vaizduojančio gaublio pusrutulio švytėjo

pro langą krintanti šviesa. Kvirkas priėjo prie gėrimų stalelio ir įsipylė stiklą viskio. Jam už nugaros Roza Kroford pratarė:

— Viešpatėliau, pone Kvirkai, atrodote paniuręs.

Kvirkas mikliai atsigręžė. Roza tysojo krėsle, po aukšta vazonine palme. Siaura juoda jos suknelė ties klubais buvo susiraukšlėjusi, vienas batelis nuspirtas. Vienoje rankoje ji laikė cigaretę, kitoje — pakreiptą tuščią martinio taurę. Kvirkas suprato, kad ji truputį įkaušusi.

— Kaip jums atrodo, — kalbėjo ji tiesdama jam taurę, — gal galėtumėte man įpilti dar tų nuskausminamųjų?

Kvirkas priėjo, paėmė taurę ir grįžo prie stalelio.

— Kaip jūs? — paklausė.

— Kaip aš? — ji minutėlę pasvarstė. — Nuliūdusi. Jau spėjau jo pasiilgti.

Kvirkas atnešė jai pilną taurę ir padavė. Roza pirštais susižvejojo alyvuogę ir čepsėdama ją sukramtė.

— Žinote, jis buvo linksmas, — kalbėjo ji, — siaubingas, bet savitai linksmas. Kalbu apie jo humorą. Jis mokėdavo mane prajuokinti, — ji delikačiai išspjovė į kumštį alyvuogės kauliuką. — Net ir tada, kai jis taip sunkiai sirgo, mes ir toliau juokėmės. Merginoms labai svarbu tokie pakikenimai, — Roza pašnairavo į Kvirką. — Bet jūs, pone Kvirkai, turbūt nepritartumėt tokiems jo juokeliams, — ji ištiesė suspaustą kumštuką, Kvirkas atgniaužė delną, ir ji įmetė jam alyvuogės kauliuką. — Dėkoju, — ji suraukė kaktą. — Gal atsisėstumėt? Negaliu pakęsti, kai kas nors taip dunkso man virš galvos.

Kvirkas nuėjęs atsisėdo ant sofos, atokiau nuo židinio. Už lango dabar jau tirštai snigo; Kvirkas tarėsi girdįs skubrų snaigių šnabždesį, jom sparčiai leidžiantis iš padangės ir tupiant ant sniegu nuklotų vejų, nematomų terasų, akmeninių laiptų, žvyru barstytų takų. Jis mąstė apie jūrą, plytinčią už sodo, apie

tamsias rausvai violetinio atspalvio bangas, ryjančias be paliovos krintančias trapias snaiges. Ir Roza žvelgė pro langą į viską keičiantį mirgantį baltumą.

— Koks sutapimas, — pratarė ji. — Ką tik suvokiau, kad jis mirė mūsų vestuvių metinių dieną. Jis kitaip ir negalėjo, — nusijuokė. — Turbūt viską suplanavo. Žinote, jis turėjo atitinkamų galių. Taip, jūs manot, kad viską išsigalvoju... bet jis tikrai mokėjo skaityti mano mintis. Gal ir dabar skaito... — ji pažvelgė į Kvirką vylingai šypsodamasi, — ...nors tikiuosi, kad ne. — Ji virpulingai atsiduso, lyg būtų pavargusi ir dėl kažko apgailestautų. — Taip, sakyčiau, jis buvo bjaurus šunsnukis, bet vis dėlto mano bjaurus šunsnukis. — Jos cigaretė užgeso; atsistojęs ir lazda pasirėmęs Kvirkas pakišo jai žiebtuvėlį. — Tik pažiūrėkite į save, — kalbėjo Roza. — Jie jus kaip reikiant prilupo, ką?

— Taip, — atsakė Kvirkas. — Prilupo.

Kvirkas vėl atsisėdo ant sofos ir pamatė, kad jo stiklas tuščias.

— Bet dabar jūs turbūt laimingas, — tęsė ji, — būdamas čia su Sara? — jos vardą Roza ištarė su pašaipiu virpuliu, prikimusiu balsu. — Kodėl jums apie ją nepapasakojus — apie ją, Malą ir Deliją?

Kvirkas neramiai mostelėjo ranka.

— Sena istorija, — pratarė.

— Oi, senos istorijos visada pačios geriausios. Džošas sakydavo, kad paslaptys — kaip vynas, sulig kiekvienais metais jos įgauna vis daugiau sodrumo, vis daugiau aromato. Mėginu jus visus keturis įsivaizduoti čia, — ji pamojo taurės kojele rodydama, ką turi galvoje sakydama *čia*, — tokius laimingus ir linksmus. Vakarėliai, teniso partijos pievelėje, visa kita... Dvi gražios sesės, du šaunūs vyrukai medikai. Kaip Džošas turėjo jūsų nekęsti...

— Ar jis jums taip ir sakė? — susidomėjo Kvirkas. — Sakė, kad manęs nekenčia?

— Nemanau, kad besišnekučiuodami mes būtume galėję leistis į tokias smulkmenas apie jus, pone Kvirkai.

Ji vėl iš jo juokėsi. Roza gurkštelėjo martinio ir kone linksmai žvelgė į Kvirką pro taurės kraštą.

— Ar jūs, — paklausė jis, — ir toliau kišite pinigus į tą jo pradėtą kūdikių verslą?

Roza pakėlė antakius ir išvertė akis.

— Kūdikių? — pakartojo, o paskui pakreipusi galvą gūžtelėjo pečiais. — Aa, jūs apie tai. Jis liepė man pažadėti, kad ir toliau finansuosiu. Jis sakė, jog tai būtų jo bilietas iš skaistyklos. Iš skaistyklos! Jau tikrai! Žinote, jis rimtai tuo tikėjo — kad yra dangus, pragaras, atpirkimas, aukštybėse šokantys angelai... žodžiu, tikėjo, kad egzistuoja visa ta šutvė. Kai pradėdavau juoktis, jis įsiusdavo. Bet kaip kitaip galėjau? Na, kaip galėjau nesijuokti? — ji nudūrė akis. — Vargšas Džošas, — Roza tyliai pravirko. Piršto galiuku ji nubraukė ašarą ir prikišo Kvirkui pažiūrėti. — Štai, — kalbėjo, — grynas angliškas džinas su menkute sauso vermuto užuomina, — Roza pakėlė galvą, ir per skruostą jai brūkštelėjo palmės lapas, kurį ji piktai nusibraukė. — Aš jas visas išrausiu ir sudeginsiu. — Ji susigūžė ir sėdėjo šniurkščiodama. — Džentelmenas, — pratarė ji čiulbančiu išpaikintos paauglės tonu, — pasiūlytų savo nosinę.

Kvirkas vėl atsistojo ir prišlubčiojęs padavė jai sulankstytos drobelės skiautę. Roza garsiai išsišnirpštė. Kvirkas pajuto norįs ją paliesti, paglostyti plaukus, perbraukti pirštu per taisyklingą, aiškią skruosto liniją.

— Ką jūs dabar darysite? — paklausė jis.

Roza sugniaužė nosinę į gumulą ir kreivai šyptelėjusi, lyg atsiprašinėtų, atidavė ją Kvirkui.

— Ai, kas dabar žino, — atsakė. — Gal parduosiu šitą jo skylę ir kraustysiuosi į senąją supuvusią Europą. Nejau negalite manęs įsivaizduoti apsigaubusios kailiais, su mažyčiu šuneliu ant rankų, kaip geidžiamiausios Monte Karlo našlės? Kvirkai, ar man padėtumėt? Palaikytumėte mane prie lošimo stalų, keliautumėte su manimi jachta į Graikijos salas? — ji tyliai nusijuokė pro nosį. — Ne. Vargu ar tai jūsų stilius. Verčiau jau sėdėsite Dublino lietuje puoselėdamas savąją neatlygintiną meilę... — ji vėl suvirpino balsą... — *Saaarai*!

Židinyje nukrito malka, pažerdama saują kibirkščių ir traškėdama.

— Roza, — pratarė Kvirkas, nustebintas burnoje pasklidusio jos vardo skambesio, — noriu, kad liautumėtės remti tą vaikų verslą. Noriu, kad nutrauktumėte finansavimą.

Ji pakreipė galvą ir pažvelgė į jį kreivai šypsodamasi.

— Na, jeigu tikrai norite, — švelniai kalbėjo ji, — turėsite būti man malonus, — Roza ištiesė taurę. — Galite pradėti jau dabar ir įpilti man išgerti, didysis berniuk.

Jau vėliau, kai liovėsi snigti ir mėgino nušvisti šlapia saulė, Kvirkas pasijuto esąs Krištolo galerijoje, nors ir pats menkai nutuokė, kaip ten atsidūrė. Jis išgėrė per daug viskio, jam svaigo galva ir buvo sunku išstovėti. Kojos rodėsi daug didesnės ir sunkesnės, ištino apmuturiuotas kelis ir pašėlusiai niežėjo. Kvirkas atsisėdo ant metalinio suolelio, ant kurio sėdėjo su Džošu Krofordu pirmą savo ir Febės viešnagės vakarą, ir dabar tasai vakaras rodėsi buvęs labai seniai. Kartu su sniegu ant namų nusileido didžiulė dusli tyla. Ji zvimbė jam ausyse papildydama kitą dūzgesį — alkoholio efektą; Kvirkas užsimerkė, bet tamsoje jam norėjosi vemti, todėl teko vėl atsimerkti.

Staiga ten atsirado Sara, tarsi kažkaip būtų sukurta iš tylos ir sniego skleidžiamos šviesos. Ji stovėjo atokiau kažką sukiodama tarp pirštų ir žvelgdama į tamsų tolumoje tyvuliuojančios jūros horizontą. Jis vargais negalais atsistojo, ir Sara krūptelėjo išgirdusi bruzdesį, tarsi būtų jo nepastebėjusi arba pamiršusi, kad jis čia.

— Ar gerai jautiesi? — paklausė.

Kvirkas numojo ranka.

— Taip, taip. Pavargau. Skauda koją.

Ji nesiklausė. Sara vėl žvelgė į horizontą.

— Jau buvau pamiršusi, kaip čia gali būti gražu, — pratarė. — Dažnai pagalvoju, kad mums reikėjo čia ir likti.

Kvirkas stengėsi įžiūrėti, ką ji ten sukioja rankose.

— *Mums*? — paklausė.

— Man ir Malui. Tada gal viskas būtų susiklostę kitaip. — Sara pamatė, kad jis stengiasi įžiūrėti, ką ji laiko rankose, todėl ėmė ir pati parodė. — Febės šalikas, — pasakė. — Ji ir senelis tarėsi eiti pasivaikščioti, jei Rozai pavyktų rasti, kas nukasa takus.

Prakaituodamas nuo alkoholio ir dėl skaudančio kelio Kvirkas prisvirdinėjo prie suolelio ir vėl ant jo susmuko kaukštelėjęs į metalą lazda.

— Mačiau, kaip kalbėjotės, — pasakė Sara, — judu su Malu. Žinai, jis nuo manęs neslepia jokių paslapčių. Jam atrodo, kad jis tų paslapčių turi, bet iš tikrųjų neturi.

Sara pasitraukė tolėliau nuo Kvirko. Priešais ją žaliavo tanki palmių ir aukštų paparčių siena. Ji kalbėjosi su Kvirku per petį.

— Tais laikais mes čia buvom laimingi, tiesa? Malas, tu, aš...

Kvirkas prispaudė abu riešus prie sutvarstyto kelio, sužnybo ir pajuto malonų tvinkčiojimą — lyg ir skausmą, lyg ir atgaivą.

— Ir dar, — pasakė jis, — buvo Delija.

— Taip. Dar buvo Delija.

Jis vėl suspaudė kelį aiktelėdamas ir susiraukdamas.

— Ką darai? — žvelgdama į jį paklausė Sara.

— Atgailauju.

Jis vėl atsisėdo ant suolo sunkiai alsuodamas. Kartais jis nė neabejodavo juntąs į kelį įkaltą kabę — karštas plienas tvirtai laikėsi įvarytas į kaulą.

— Delija su tavimi miegojo, štai ir viskas, taip? — jau kitokiu, griežtesniu, aštriu ir karčiu balsu paklausė Sara, tarsi smeigdama jam į koją dar vieną iešmą. — Ji su tavimi miegojo, o aš — ne. Viskas labai paprasta. Ir tada Malas pamatė, kad turi šansą pasiekti mane, — Sara nusijuokė, ir juokas buvo toks pat šaltas, kaip ir balsas. Ji vis dar buvo pusiau nusisukusi, pakreipusi kaklą, tarsi kažko ieškotų ties horizontu ar už jo. — Ar pastebėjai, kad laikas yra erdvės priešingybė? — paklausė. — Kuo toliau eini, tuo erdvėje viskas labiau blunka. Kalbant apie laiką — priešingai, viskas ryškėja. — Ji kiek patylėjo. — Ką tu Maliui sakei? — ji liovėsi klaidžiojusi žvilgsniu ir atsigręžusi pažvelgė į Kvirką. Sulieknėjus paaštrėjo veido bruožai — dabar ji atrodė gražesnė, bet kartu ir nerimastingesnė. — Pasakyk, — prašė ji, — pasakyk, apie ką kalbėjotės.

Kvirkas papurtė galvą.

— Jo paklausk, — atsakė.

— Jis man nesakys.

— Tada ir aš nesakysiu.

Kvirkas padėjo ranką šalia savęs kviesdamas ją atsisėsti. Sara dvejojo, bet paskui priėjo įbedusi akis į grindis, tarsi ne-

pasitikėdama tuo, kas po jos kojomis, arba savo galimybėmis tą atstumą įveikti. Ji atsisėdo.

— Noriu, kad Febė grįžtų su manimi į Airiją, — pasakė Kvirkas. — Ar man padėsi ją įtikinti?

Sara žvelgė kažkur priešais save, palinkusi į priekį, tarsi jai skaudėtų paširdžius.

— Taip, — atsakė. — Su viena sąlyga.

— Kokia? — Kvirkas, aišku, tą sąlygą žinojo.

— Kad tu jai viską pasakysi.

Nuo horizonto ritosi rūkas; pasigirdo priešrūkinės sirenos.

— Gerai, — paniuręs kone piktai atsakė Kvirkas. — Gerai. Dabar pat pasakysiu.

Jis rado ją aidinčiame vestibiulyje aukštomis lubomis. Febė sėdėjo ant kėdės, prie dramblio kojos pavidalo skėčių dėtuvės, mėgindama užsitempti juodus guminius batus. Jau buvo apsivilkusi platų paltą su pamušalu ir gobtuvu. Ji pasakė, kad eis pasivaikščioti, kad mėgina įkalbėti senelį eiti drauge; Febė paklausė, ar Kvirkas irgi norėtų eiti. Jis žinojo, jog amžinai — arba tiek, kiek jam tasai amžinai tęsis — prisimins ją tokią, nepatogiai sėdinčią su iškelta koja, atsisukusią į jį ir besišypsančią. Jis kalbėjo be jokių įžangų, stebėdamas Febės šypsnį, žiūrėdamas, kaip jis iš lėto dingsta vieną po kitos įveikdamas visas pakopas — iš pradžių nyksta iš akių, paskui — nuo lygumėlės palei akis ir galiausiai — nuo lūpų. Ji pasakė, kad nesuprato. Jis jai vėl viską pakartojo kalbėdamas lėčiau ir aiškiau tardamas žodžius.

— Atleisk, — pratarė jis baigęs.

Ji padėjo guminį batą ir nuleido ant grindų kojine apmautą pėdą; Febės judesiai buvo atsargūs ir nedrąsūs, tarsi

oras aplink ją būtų labai trapus ir ji bijotų jį sudaužyti. Paskui papurtė galvą ir išleido kažkokį keistą plunksnišką garsą, jo supratimu, taip lyg ir nusijuokė. Jis norėjo, kad ji atsistotų, nes tada jis gal rastų būdų ją paliesti arba apglėbti, gal net apsikabinti, bet jis žinojo, jog šitai neįmanoma, žinojo, jog būtų neįmanoma net tada, jei ji stovėtų. Febė nukorė rankas kaip skudurus iš abiejų kėdės pusių ir dairėsi suraukusi kaktą po šį naują pasaulį, kurio ji visai nepažinojo, kuriame staiga pasijuto esanti svetima, kuriame ji staiga pasiklydo.

8

Po pietų laidotuvių dalyviai ėmė skirstytis, paklusę arkivyskupo ir jį atlydėjusių dvasininkų pavyzdžiui. Kostiganas ir visi kiti jo bičiuliai riteriai, atvykę iš Airijos, lūkuriavo vildamiesi pasimatyti su Roza Kroford, bet Roza nuėjo į savo kambarį pailsėti, nusinešdama ir martinio taurę. Prislopęs krizės pojūtis pripildė visus namus it dujos. Svetainėje Kvirkas aptiko ant sofos sėdinčius Kostiganą ir Šv. Marijos prieglaudos kunigą; jie įsijautę kalbėjosi, o prie židinio stovėjo Malas, vieną ranką įsikišęs į švarko kišenę, kita alkūne atsirėmęs į židinio atbrailą, tarsi pozuotų portretui. Tarpduryje pamatę Kvirką du draugužiai akimirksniu nutilo; Kostiganas niurgzdamas nusišypsojo ir paklausė Kvirko, kaip jo sumušimas, ar jis sveiksta po to griuvimo. Malas ramiai į jį pažvelgė ir nieko nepasakė. Kvirkas nieko neatsakė į Kostigano klausimus ir išėjo iš kambario. Jam nemaloniai tvinksėjo smilkiniuose. Jis iš lėto užlipo į viršų, į savo miegamąjį. Ten jį ir surado Brenda Rutledž; Kvirkas sėdėjo ant lovos krašto vienmarškinis, rūkė cigaretę ir žiūrėjo į Delijos Kvirk, buvusios Kroford, ir savo dukters Febės nuotraukas, pastatytas ant riešutmedžio komodos.

Jis taip retai kada matydavo Brendą be slaugės chalato, kad akimirką nė nesuprato, kas ji tokia. Ji tyliai pabeldė, ir jis atsigręžė į duris pajutęs ir palengvėjimą, ir išgąstį pamanęs, kad galbūt su juo pasikalbėti atėjo kiek aprimusi Febė. Bren-

da greitai žengė vidun ir uždariusi duris stovėjo į jas nugara, žvalgydamasi po kambarį, bet nežiūrėdama į Kvirką. Ji vilkėjo paprastutę pilką suknelę ir avėjo žemakulnius batelius; nebuvo pasidažiusi. Kvirkas jos paklausė, kas atsitiko, bet ji tik papurtė galvą vis dar įbedusi akis į grindis, nežinodama, nuo ko pradėti. Jis atsistojo užkąsdamas aimaną — nepaisant suvartoto alkoholio kiekio, šiandien jam ypač skaudėjo kelį, — apėjo lovą ir atsistojo priešais Brendą.

— Man atrodo, — pradėjo ji, — man atrodo, žinau, kam jie atidavė mergytę. — Brenda kalbėjo taip, lyg kalbėtųsi su savimi. Kvirkas palietė jos alkūnę, nusivedė prie lovos, ir jiedu atsisėdo vienas šalia kito. — Aš juos mačiau per Kalėdų vakarėlį. Jie buvo atsinešę ir kūdikį. Tada neatkreipiau į juos dėmesio. Paskui vėl juos sutikau prieglaudoje. Tąkart ji buvo be vaikelio ir atrodė... oooi, atrodė baisiai.

Brenda sėdėjo įbedusi akis į rankas, tarsi jos būtų kažkieno kito. Sugaudė priešrūkinė sirena, ir ji truputį išsigandusi atsisuko į langą. Po blunkančiu blausiu, pilkšvu purpuru aptrauktu dangumi plytėjo bekraščiai sniego laukai. Suglumusi ji prisiminė namus, itin sniegingus metus, kai buvo kokių septynerių ar aštuonerių, kai jos broliai padirbo rogutes ir leido jai kartu pasivažinėti — šūkaudami nutempė ją iki pat didelės pievos galo. Jai niekada nereikėjo čia važiuoti, nereikėjo sau leisti gyventi tarp žmonių, kurie ne jos lygio — per gudrūs, per turtingi ir nedori. Kvirkas jos kažko klausė.

— Stafordai, — kone praradusi kantrybę atsakė ji. Kvirkas nesuprato, ką ji sako. — Endis Stafordas, pono Krofordo vairuotojas, jis ir jo žmona. Jiems ir atidavė mergytę, net neabejoju.

Kvirkas vėl išvydo glotnų jauno vyruko pakaušį ir automobilio veidrodėlyje atsispindinčias blizgančias tamsias akis. Jis pasilenkė ir vėl nusuko abi nuotraukas į sieną.

*

Kol iš Bostono atvažiavo taksi, praėjo nemažai laiko. Sniegą vertė be paliovos, ir vairuotojas, miniatiūrinis meksikietis, kurio kakta buvo sulig vairo viršumi, vis niurzgėjo ir dejavo, tirštėjant sutemoms mėgindamas įveikti vingrius Sičuveto kelius. Kvirkas ir Brenda sėdėjo galinėje sėdynėje nusigręžę į skirtingas puses. Juos trikdė kažkoks slogutis, keistas nejaukumas, jie nesikalbėjo. Brenda vilkėjo juodą paltą su gobtuvu ir atrodė kaip vienuolė, nors toks įvaizdis jai visai nederėjo. Pietų Bostonas buvo tuščias. Šaligatviai žliugsėjo sniego dryžiais, o gatvėse automobilių vėžės buvo apkraštuotos rusva pliurze. Faltono gatvėje sutūpę karkasiniai namai, rodos, gūžėsi nuo šalčio ir supustyto sniego. Adresą Kvirkas išpešė (nepasakytum, kad be vargo) iš Deirdrės, peliukiškos Rozos Kroford tarnaitės.

Prie namo durų priėjo siauro veido moteris, ryšinti rudą prijuostę, nepasitikėdama nužvelgė juos — taip labai tarpusavyje nederančią porą — nuo galvos iki kojų, įdėmiau įsižiūrėdama į Kvirko lazdą ir abitą primenantį Brendos paltą. Kvirkas pasakė, kad jiedu atvyko iš pono Krofordo namų.

— Jis mirė, taip? — paklausė moteris.

Jos veide, prie pat nosies, matėsi dar šviežios sumušimo žymės — pilkšvai rausva mėlynė. Ji jiems pasakė, jog Stafordai gyvena antrame aukšte, bet Endžio Stafordo nėra.

— Kiek žinau, jis dabar Sičuvete, — kalbėjo ji kažkokiu įtartinu tonu. Jai visai šitai nepatiko — toji prie durų išdygusi porelė, klausinėjanti apie Endį, tarsi apie jį žinotų kažką negera.

Kvirkas paklausė, ar ponia Staford namie, o ji patraukė pečiais pašaipiai vyptelėjusi, prašiepusi dantis.

— Tikriausiai, ji beveik niekada niekur neina.

Nepaisydama sniego, ji nuėjo paskui juos aplink namą, atsistojo pakraigėje sunėrusi rankas ir žiūrėjo, kaip jie lipa mediniais laiptais. Kvirkas pabeldė krumpliais į prancūziškų durų stiklą. Niekas neatsiliepė.

— Tikriausiai neužrakinta, — šūktelėjo moteris.

Kvirkas pasuko rankeną; neužrakinta. Jiedu su Brenda įėjo į siaurą koridorių.

Klerę Staford jie rado sėdinčią virtuvėlėje prie stalo, ant kėdės aukštu atlošu. Ji vilkėjo rožiniu chalatu, buvo basa. Ji sėdėjo pasisukusi, nejudėdama, vieną ranką nuleidusi ant kelių, kitą padėjusi ant plastikinio stalo. Šviesūs jos plaukai atrodė kaip šlapi, ilgomis sruogomis tįsojo apkritę tuščią, blyškų veidą. Jos akys buvo paraudusios, lūpos — bespalvės.

— Ponia Staford? — švelniai ją užkalbino Brenda. Klerė nieko neatsakė. — Ponia Staford, mano pavardė Rutledž, aš... aš buvau pono Krofordo slaugė. Ponas Krofordas — Endžio... Endžio bosas. Jis mirė... ponas Krofordas mirė... ar žinojote?

Klerė spoksojo lyg išgirdusi kažkokį silpną, iš labai toli sklindantį garsą, sumirksėjo ir pagaliau pasukusi galvą į juos pažvelgė. Ji nenustebo, neparodė jokio susidomėjimo. Kvirkas priėjęs atsistojo priešais ją, kitoje stalo pusėje, prisilaikydamas kėdės atlošo.

— Ponia Staford, ar neprieštarausite, jei atsisėsiu? — paklausė.

Ji vos pastebimai papurtė galvą. Kvirkas atitraukė nuo stalo kėdę, atsisėdo ir pamojo Brendai Rutledž prieiti; ji irgi atsisėdo.

— Norime su jumis pasikalbėti, — pratarė Brenda, — apie kūdikį... apie tai, kas nutiko. Ar papasakosite?

Beveik bespalvėse Klerės akyse kažkas šmėstelėjo — lengvas protestas, gal priešinimasis. Ji suraukė kaktą.

— Jis nenorėjo, — pasakė ji. — Žinau, kad jis nenorėjo. Įvyko nelaimingas atsitikimas.

Kvirkas ir Brenda Rutledž susižvalgė.

— Kaip viskas nutiko, ponia Staford? — paklausė Kvirkas. — Ar papasakosite, kaip ta nelaimė nutiko?

Ištiesusi ranką Brenda uždėjo ją Klerei ant plaštakos, gulinčios ant stalo. Klerė pažvelgė į ją ir į jų abiejų rankas. Prabilusi ji kreipėsi tik į Brendą.

— Jis mėgino nuraminti ją verkiančią. Jis negalėdavo pakęsti, kai ji verkdavo. Jis ją papurtė. Ir viskas... Jis ją tik papurtė, — dabar ji suraukė kaktą, lyg stebėtųsi ar būtų suglumusi. — Jos galvytė buvo sunki, — kalbėjo, — ir tokia šilta... Beveik karšta. — Ji apvertė ant kelių padėtą ranką delnu į viršų ir kiek sulenkė pirštus, lyg prisimindama kūdikio galvelę. — Tokia sunki...

— Ką tada darėte? — paklausė Brenda. — Ką darė Endis?

— Jis paskambino į Šventosios Marijos prieglaudą. Jo ilgai nebuvo, nežinau... Atvažiavo tėvas Harkinsas. Papasakojau jam apie nelaimę. Tada grįžo Endis.

— O tėvas Harkinsas, — klausinėjo Kvirkas, — ar jis paskambino policijai?

Ji atplėšė akis nuo Brendos veido ir pažvelgė į Kvirką.

— Oo, ne, — paprastai atsakė. Klerė vėl atsisuko į Brendą norėdama kalbėti su moterimi, belstis į jos širdį. — O kodėl turėjo skambinti? Juk nutiko nelaimė.

— Ponia Staford, kur ji? — paklausė Kvirkas. — Kur kūdikis?

— Ją paėmė tėvas Harkinsas. Nebenorėjau jos daugiau matyti. — Ji vėl kreipėsi į Brendą: — Ar blogai pasielgiau?

— Ne, — ramino ją Brenda, — ne, aišku, kad ne.

Klerė vėl pažvelgė į pusiau sulenktus pirštus.

— Tebejaučiu savo delne jos galvelę. Vis dar jaučiu.

Kambarį užgulusi tyla darėsi sunki. Kvirką apėmė keistas jausmas — tarsi į namus būtų įsklendęs kažkas švelnus ir tylus, kaip sniegas už lango. Staiga jis pasijuto pavargęs; tokio nuovargio dar niekada nebuvo patyręs. Jautėsi taip, tarsi būtų priėjęs kelio galą; kelio, kuriuo keliavo taip ilgai, kad pati kelionė ėmė rodytis kaip poilsis, tačiau tasai poilsis nesuteikė jokio atokvėpio, tik ėmė gelti kaulus, nuvargo širdis, atbuko protas. Rodėsi, kažkurioje to sunkaus kelio atkarpoje jis bus pasiklydęs.

9

Atėjęs į garažą ir radęs ant galinės biuiko sėdynės merginą, vilkinčią storu paltu, žvelgiančią priešais save nieko nematančiu žvilgsniu, išblyškusią ir gerokai sutrikusią, Endis suprato, ko jai reikia. Ji nieko nesakė, nesakė ir jis, tik užsisagstė švarką, sėdo prie vairo ir užvedė variklį. Jis važiavo nieko negalvodamas; rodėsi, ji to ir norėjo — *Vežk mane bet kur*, pasakė ji anąsyk, kai jiedu paliko tą didelį vyruką kaime. Dabar snigo; neblogai, vadinasi, keliai bus tušti. Jie vėl važiavo palei pakrantę. Jis jos paklausė, ar šiandien neturi tų angliškų cigarečių, bet mergina net neatsakė, tik papurtė galvą žiūrėdama į veidrodėlį. Ji atrodė taip — išsigandusi, tarsi paralyžiuota, bet kartu ir pasiutusiai ryžtinga, — kaip atrodo merginos, galvojančios apie vienintelį dalyką. Jos žvilgsnis jam pasakė, jog jai tai bus pirmas kartas.

Jis žinojo, kur važiuoti, ir sustojo kyšulyje. Aplink nieko nebuvo, nieko ir nebus. Vėjas taip stipriai pūtė, kad lingavo didžiulį automobilį, o po valytuvais ir palei langų rėmus iškart ėmė kauptis sniegas. Iš pradžių jam su ta mergina teko pavargti. Ji dėjosi nesuprantanti, kas vyksta arba ko jis nori, — nors ir ji norėjo to paties, tik pati sau nepripažino, — ir nors jis vylėsi, jog to daryti nereikės, galiausiai vis dėlto išsitraukė peilį, kurį vežiojosi pridėjęs prie dviejų magnetų, įtaisytų po prietaisų

skydeliu. Pamačiusi peilį ji pradėjo verkti, ir jis liepė jai liautis. Keista, bet jis išties įkaito paliepęs jai nusiauti guminius batus; kadangi tarp sėdynių buvo labai mažai vietos, jai teko pasukti koją, ir jis pirmą kartą dirstelėjo į jos keliaraištį ir baltą šlaunį ties pačiomis nėriniuotų kelnaičių siūlėmis.

Buvo gerai. Ji mėgino grumtis, ir jam tai patiko. Jis pasistengė, kad mergina gulėtų ant palto, nes nenorėjo, kad susiteptų sėdynės apmušalai; tiesą sakant, ji ne gulėjo, o buvo primygta pusiau sėdom, todėl jam ir pačiam teko keistai persikreipti, kol galiausiai įsiskverbė. Ji juokingai cyptelėjo jam į ausį, ir tą akimirką jis taip ja mėgavosi, jog šiek tiek atšlijo, pasisuko, pažvelgė pro apsnigtą langą ir uosto užutėkyje išvydo neramiai kunkuliuojančią jūrą; gal artėja potvynis, ar ką; tarp abiejų uosto kyšulių išniro didžiulė baltais karčiais apkraštuota mėlynai juodo vandens kepurė, ir kadangi jis buvo ką tik pradėjęs, nebegalėjo trauktis, tik išsirietė tarp drebančių jos kojų, įsiskverbė giliau, kirkšnyse pajuto vis labiau augantį virpulį ir tada įkando jai į kaklą ją prarikdydamas.

Paskui iškilo bėda, ką su ja daryti. Juk negali jos vežti atgal į namus. Jis ir neketino kada nors grįžti į Samanų dvarą; suprato, kad mirus seniui jo dienos ten suskaičiuotos. Toji kalė, staiga tapusi turtinga našle, negaiš laiko ir viską parduos, — Endis matydavo, kaip ji apžiūrinėja namus bjaurėdamasi ir vaipydamasi manydama, kad niekas nemato, — ir persikels kur nors kitur, kas bus labiau tinkama įmantriam jos skoniui. Jis irgi turėjo savų planų, ir dabar šis nuotykis su mergina jam pakišo sprendimą: dabar — pats laikas, ir nereikia gaišti. Jis jau kalbėjosi su vienu pažįstamu vyrioku, senų automobilių prekeiviu, persikėlusiu į Naująją Meksiką ir įsikūrusiu Rosvele, kad ten galėtų paieškoti žaliųjų žmogeliukų; jis sutiko padirbėti prie biuiko, padaryti jį „bevardį“ ir surasti jam pirkėją. Bet

laikas... Taip, laikas labai svarbu. Jam jau reikia pradėti galvoti, kaip mergina atsikratyti. Įvažiavus į Šiaurės Sičuvetą ji gulėjo susirietusi ant galinės sėdynės. Dabar smarkiai snigo, gatvės buvo tuščios — šitoj nuobodžioj skylėj jos niekada nė nebūna pilnos, — ir jis sustojo prie to paties kampo, kur tąkart paėmė Kvirką; apėjęs automobilį jis atidarė dureles ir paliepė jai išlipti. Buvo šalta, bet ji turėjo paltą ir tuos guminius batus; jis manė, jog jai nieko nenutiks, jis net neabejojo, kad ji ras ir saują smulkių telefono automatui. Mergina išlipo kaip gyvas lavonas, jos veidas buvo kažkoks keistai dėmėtas, o akys lyg aptrauktos migla; sakytum jai būtų sutrikęs regėjimas. Nuvažiuodamas jis užmetė į ją akį pažvelgęs į galinio vaizdo veidrodėlį; ji taip ir stovėjo sniege, gatvės kampe.

Ilgai netrukus jis suprato, kad pakliuvo į bėdą, gal net į didžiausią savo gyvenime bėdą — peilis; nereikėjo išsitraukti to peilio, — bet dabar jam jau niekas neberūpėjo. Jis džiūgavo. Jis paliko savo žymę, parodė, ką sugeba. Sterblėje tebebuvo šlapia, bet prakaitas ant nugaros ir pažastyse jau pravėso ir pasidarė lyg aliejus, lyg — koks tas žodis? — lyg balzamas. Jis gailėjosi, kad Kora Benet nematė jo biuike su ta mergina ten, kyšulyje, jis labai norėjo, kad Kora ten būtų buvusi; jis būtų privertęs ją žiūrėti. Kora, Klerė, tas didžiulis airis, Roza Kroford, Džo Laniganas ir jo draugužis, labai panašus į Lou Kostelą — jis įsivaizdavo juos visus stovinčius aplink automobilį, žiūrinčius į jį pro langus, šaukiančius jam liautis, o jis iš jų tik juokiasi, tik juokiasi...

Kora Benet irgi iš jo juokėsi tą naktį, kai jis visas išsitepliojo jos krauju ir nusirito šalin tarp šlaunų pajutęs šlapumą ir karštą lipnumą.

— Kodėl tu taip, po velnių, — juokdamasi kalbėjo ji, — juk čia tik kraujas!

Ir toji mergina kraujavo, bet nesmarkiai. Jeigu Kora ten būtų buvusi, jis būtų ištepęs jos veidą krauju, nusijuokęs ir pasakęs: *Kodėl tu taip, Kora, juk čia tik kraujas!* Pamačiusi, kaip jis įsiuto, Kora atsiprašė, nors vis tiek dar šiepėsi. Grįžusi iš vonios ji prisėdo ant lovos, kurioje jis gulėjo, krašto, perbraukė ranka jam per nugarą ir dar kartą atsiprašė sakydama, kad juokėsi visai ne iš jo, o tik pajutusi didžiulį palengvėjimą, nes jau buvo pradėjusi nerimauti — jai jau dvi savaites vėluoja, nors anksčiau niekada nevėluodavo, štai todėl ji ir buvo pradėjusi abejoti, ar tai, ką jai sakė Klerė, tikrai tiesa, o ne kvailos pakvaišusios Klerės fantazijos. Tada jis atsisėdo lovoje įaudrintas ir sudirgęs ir paklausė, apie ką ji kalba, ką jai Klerė pasakė.

— Na, kad šaudai tuščiais šoviniais, Teksai, — vėl prasišiepusi atsakė ji, pakėlė ranką ir pataršė jam plaukus. — Todėl ir neturi savo mažučių endžiukų, kleryčių ar kristinučių.

Jis vargiai galėjo patikėti, kad ji pasakė tai, ką pasakė. Iš pradžių jis nesuprato — Klerė jai pasakė, jog jis, o ne ji negali padaryti vaiko? Bet kai tądien ji grįžo iš gydytojo su jiems abiem atliktų tyrimų rezultatais, ji jam pasakė, jog, gydytojo teigimu, tai ji bergždžia, kad kažkas negerai su jos viduriais, kad ji niekada negalės turėti kūdikio, kad ir kaip stengtųsi. Kora, kuri dabar atrodė besigailinti pradėjusi tokį pokalbį, pasakė, jog, na, vieną dieną, kai jis buvo išėjęs į darbą, ji užlipo į viršų paklausti, ar Klerė nenorėtų puodelio kavos ar šiaip ko, ir tada ji jai sakiusi, kad viskas yra atvirkščiai. Kora kalbėjo, kad Klerė tikrai buvo nuliūdusi, vis verkė ir pasakojo apie vaikelį ir tą nelaimę, išklojo Korai viską, ką gydytojas sakė iš tikrųjų, prisipažino, jog Endžiui pamelavo. Korai kalbant Endžiui pradėjo drebėti koja, kaip kad imdavo drebėti sunerimus ar įsiutus.

Kodėl, jis norėjo žinoti, kodėl Klerė pasakė, jog kalta ji, jei iš tikrųjų jis negali... negali?..

— Oi, branguti, — mėgino raminti jį Kora dabar jau neišsišiepusi, bet labai rimtai, aiškiai pamačiusi, kaip negerai padarė, — gal ji tau taip švelniai pamelavo, na, supranti, kad nesijaustum prastai?

Tada jis ir skėlė Korai. Jis suprato, kad neturėjo taip elgtis, bet ir ji neturėjo sakyti to, ką pasakė. Jis jai skėlė labai smagiai, tiesiai į veidą, krumpliais pataikydamas į nosies kuprelę. Tada buvo dar daugiau kraujo, bet ji tik sėdėjo ant lovos nuo jo atšlijusi, prisidengusi ranka veidą, kraujuojančia nosimi, žiūrėdama į jį šaltomis ir aštriomis kaip adatos akimis. Taip jie, savaime suprantama, ir priėjo liepto galą. Kora po to smūgio gal būtų atlyžusi ir viską tęsusi, bet iš tikrųjų Endis jautėsi nuo jos pavargęs — pavargęs nuo sudribusio jos pilvo, papų plokščiais speneliais ir jau pradėjusios raukšlėtis subinės. Dabar jis galėjo iš jos juoktis.

Palikęs merginą ir grįžęs namo jis nutarė su savimi pasiimti ir Klerę. Toks sprendimas jį patį nustebino, bet kartu buvo malonu. Tikriausiai, nepaisant visko, nepaisant jos tauškalų Korai Benet, jis ją myli. Endis pastatė automobilį už poros namų ne slėpdamas nuo kaimynų prabangią mašiną, — jie jau ir anksčiau buvo matę jį vairuojantį biuiką, — bet norėdamas įsmukti į namus nepastebėtas įkyrėjusios Koros Benet. Jis nėrė per kiemą ir užlėkė lauko laiptais peršokdamas iškart per tris pakopas, dėkingas sniegui, slopinančiam batų kulnų stuksenimą į medį.

Į chalatą susisupusi Klerė sėdėjo susmukusi ant sofos, priešais televizorių, per kurį rodė kažkokią kvailą viktoriną — kokio velnio kam rūpi, kokia Šiaurės Dakotos sostinė? Praeidamas Endis stabtelėjo ir supurtė ją paėmęs už pečių, liepda-

mas keltis ir eiti krautis daiktų. Ji, aišku, nė nekrustelėjo, todėl jam teko grįžti, pakišti jai panosėn kumštį ir užrikti. Jis buvo miegamajame — kimšo į kadaise tėvo buvusį seną kelioninį krepšį marškinius, kol galiausiai už nugaros pajuto stovinčią Klerę; jis jau buvo išsiugdęs šeštą pojūtį ir nė nepažvelgęs juto jos buvimą, tarsi ji jau dabar būtų pavirtusi į vaiduoklį; atsigręžęs Endis pamatė ją atsirėmusią tarpduryje, pavargusią ir bejėgę, susisupusią į chalatą ir taip kietai susinėrusią rankas, tarytum tik taip ir mėginančią išsilaikyti.

— Šiandien čia buvo žmonių, — pratarė.

— Oo, tikrai? Kokių žmonių? — jis nė nenutuokė, kad turi tiek marškinių, paltų ir džinsinių kelnių — ir iš kur jų tiek ėmėsi?

— Jie klausinėjo apie kūdikį, — toliau kalbėjo Klerė.

Staiga jis sustingo ir lėtai atsisukęs į ją pažvelgė.

— Ką? — tyliai paklausė. Rankose jis laikė diržą su raguoto jaučio galvos pavidalo sagtimi.

Vos girdimu balseliu, kokiu paskutiniu metu ir kalbėdavo, skambančiu taip, tarsi tuoj tuoj nutiltų ar pavirstų atodūsiu, atsikvėpimu be žodžių, ji jam viską papasakojo. Buvo atėjęs airis vyriškis ir slaugė. Jie klausinėjo apie mažąją Kristiną, apie nelaimingą atsitikimą, apie tai, kas nutiko. Kalbėdama ji kartkartėmis nutildavo, kad nuo chalato nupeštų susivėlusios medvilnės gumuliuką. Šitaip ji būtų galėjusi kalbėti apie orą. Kartą jai nutilus jam teko ją pastumti, kad vėl „užsivestų". Jėzau, prisukamas vaiduoklis... Štai į ką ji pavirto! Jis būtų šniojęs jai diržu, bet ji atrodė tokia keista, tarsi jos čia nė nebūtų, tarsi ji būtų pasiklydusi kažkur savyje.

Jis žingsniavo po kambarį grauždamas kumštį. Jiems reikėtų išvykti šįvakar — jiems reikėtų vykti dabar pat. Tarsi nujausdama, ką jis galvoja, Klerė tik dabar pastebėjo ant lo-

vos padėtą kelionkrepšį, atdarus komodos stalčius ir praviras spintos dureles.

— Tu mane palieki? — paklausė ji taip, tarsi jai menkai terūpėtų, jei tikrai taip ir nutiktų.

— Ne, — atsakė Endis sustodamas priešais ją, įsirėmęs rankomis į šonus, kalbėdamas lėtai, kad ji viską suprastų. — Aš tavęs nepalieku, mažute. Tu keliauji su manimi. Važiuosim į vakarus. Ten jau yra Vilis Deikas; jis įsikūrė Rosvele, jis mums padės, gal net suras man darbą. — Priėjęs arčiau jis palietė Klerei skruostą. — Galime pradėti naują gyvenimą, — švelniai kalbėjo jis. — Galėtum pasiimti kitą vaikelį, kitą mažą Kristiną. Juk norėtum, ką?

Jis stebėjosi, kaip menkai jam terūpėjo, ko ji prikalbėjo Korai apie gydytojo tyrimų rezultatus, ką ji papasakojo tam vyriokui airiui apie nelaimę; jis tikrai labai stebėjosi, kaip menkai jam visa tai rūpėjo. Airis, Roza Kroford, vienuolė ir kunigas — dabar jau praeitis. Bet jis žinojo, kad jie ateis jo ieškoti, jie nedels, todėl jiedviem reikia nešdintis. Po delnu Klerės skruostas buvo labai šaltas, tarsi po oda netekėtų kraujas. Klerė; jo Klerė. Jis dar niekada jai nebuvo pajutęs tiek švelnumo kaip tą akimirką, stovėdamas tarpduryje, lauke krintant snaigėms, leidžiantis prieblandai, lange stovint plikas rankas iškėlusiam riešutmedžiui, kai dabar čia pasibaigė viskas.

Jis važiavo per greitai. Ką tik pasnigus keliai buvo slidūs. Kaskart juos pralenkiant į miestą važiuojančiam policijos automobiliui jis laukdavo, kol mašina apsigręš ant dviejų ratų ir mėgindama juos sulaikyti atsitrenks į vidurinę kelio pertvarą žybsėdama mėlynais švyturėliais ir įjungusi sireną. Dabar toji mergina turėtų būti grįžusi namo ir viską papasakojusi; jis, aiš-

ku, žinojo, kokią istoriją ji suraitys. Bet jam nė motais. Po dviejų dienų jie bus Naujojoje Meksikoje, Vilis Deikas panaikins variklio numerį, padarys viską, ką reikia padaryti, automobilis bus parduotas, jis su Klere pasiims pinigus ir keliaus toliau — gal į Teksasą, o gal jiedu patrauks šiauriau, į Koloradą, Jutą, Vajomingą. Prieš juos — visas platus pasaulis. Ten, po beribiu dangumi, Klerė pamirš vaikelį ir vėl taps savimi, jie pradės gyventi taip, kaip dar niekada negyveno. Pro sniego sūkurius jis matė pervažoje žybsinčią raudoną šviesą. Šviesa jam priminė tą merginą Febę, ir jis nusišypsojo puikiai pasijutęs, prisiminęs ją išsikėtojusią, primygtą ant galinės automobilio sėdynės; jis smagiai nuleido pėdą. Taip, gyvenimas tik prasideda — tikrasis gyvenimas ten, kur tikroji jo vieta, tose plačiose erdvėse, lygumose, kur toks saldus oras. Barjeras leidosi, bet jie suspės. Jie praskries po stulpu ir atsidurs kitoje pusėje, naujoje vietoje, naujame pasaulyje, kur ir patys bus visai kiti žmonės. Jis pažvelgė į greta sėdinčią Klerę. Ji buvo taip pat susijaudinusi, apnikta tokių pačių pašėlusių vilčių, jis matė šitai jos veide, suprato iš to, kaip ji palinkusi į priekį, kaip ištempusi kaklą, išplėtusi akis; jie užlėkė ant bėgių, ir staiga — ką ji daro? — ji ištiesė ranką, čiupo vairą ir išsuko jam iš rankų; didžiulis automobilis sucypė, apsisuko ant sniego, ant žvilgančių plieninių bėgių ir sustojo, ir variklis sustojo, ir viskas sustojo, išskyrus traukinį, lekiantį tiesiai į juos, žibantį vienintele akimi, paskutinę akimirką sakytum pakilusį aukštyn, į juodą dangų, ūkiantį ir liepsnojantį traukinį, pasirengusį skristi ir skristi.

10

Febei tas kambarys nepatiko vos jį pamačius. Ji žinojo, kad Roza norėjo tik gera, ją čia apgyvendindama, tačiau šis kambarys labiau panėšėjo į mažylio kambarį nei į suaugusiojo miegamąjį. Ji buvo pavargusi — visai be jėgų, — bet negalėjo užmigti. Jie manė, jog ji norės, kad jie su ja pabūtų, pasėdėtų prie lovos laikydami už rankos ir žvelgdami liūdnomis, sielvartingomis akimis, ir galiausiai Febė apsimes mieganti, kad jie visi išeitų ir paliktų ją ramybėje. Po to pokalbio koridoriuje su Kvirku ji tenorėjo pabūti viena, kad galėtų pamąstyti, kad viską mintyse susidėliotų. Todėl ir nuėjo į garažą pasėdėti biuike, kaip darydavo vaikystėje — bėgdavo slėptis į tėtės automobilį.

Tėtė...

Ji ne iš karto pastebėjo į garažą atėjusį Endį Stafordą. Jis — tik vairuotojas, kodėl Febė turėtų jį pastebėti? Pamanė, kad jis turbūt atėjo nublizginti automobilio arba patikrinti, ar netrūksta tepalo, o gal pripūsti padangų ar dar ko nors padaryti, ką daro vairuotojai, kai jiems nereikia niekur važiuoti. Ji neišsigando, kai jis sėdo prie vairo ir išvažiavo, nebijojo net ir tada, kai išsuko iš kelio ir pasileido palei geležinkelį iki kopų, kur pūtė vėjas ir per sniegą ji beveik nieko nematė. Jai reikėjo kal-

bėti, reikėjo jam ką nors sakyti, reikėjo liepti apsisukti; gal jis ir būtų padaręs, ko prašomas, bent jau jai atrodė, kad jis turėtų būti išmokytas taip elgtis. Bet Febė nieko nesakė, ir tada jie sustojo, jis įlipo į automobilio galą, prie jos, o tada ištraukė peilį... Kai jis ją paliko kaime, Febė neskambino namo. Neskambino dėl daugelio priežasčių, bet pagrindinė buvo labai paprasta — ji nebūtų žinojusi, ką sakyti. Niekaip nerado žodžių nupasakoti tam, kas nutiko. Todėl pasileido pagrindine gatve, išėjo iš kaimo ir patraukė keliu nepaisydama šalčio, sniego ir peršulio tarp kojų. Namuose prie durų priėjo Roza; pastūmusi tarnaitę Deirdrę ji paėmė Febę už parankės ir nusivedė į viršų. Rozai pakako paprasčiausių žodžių — automobilis, vairuotojas, kopos, peilis, — ir ji iškart viską suprato. Ji privertė Febę išgerti mauką brendžio ir paliepė tarnaitei prileisti vonią, ir tik kai Febė gulėjo vonioje, Roza nuėjo pakviesti Saros, Malo ir Kvirko, kurio nebuvo, kurio niekada nebūna.

Tada kilo suirutė, prasidėjo vaikščiojimai ant pirštų galiukų, atėjimai ir išėjimai, arbatos puodeliai ir sriubos dubenėliai, pasitarimai pašnibždom tarpduriuose, pasirodė viską painiojantis žilaplaukis gydytojas su mėtiniu kvapeliu, krenkšintis policijos inspektorius, maigantis rudos kepurės kraštą, sutrikęs nuo klausimų, kuriuos privalėjo užduoti. Ir tas keistas bendravimas su motina, su Sara — tarsi jos kalbėtųsi ne apie ją, bet apie kažkokią kitą, kurią jos abi pažinojo kitame gyvenime. Ir tai, svarstė Febė, tikra tiesa. Anksčiau ji tvirtai žinojo, kas esanti, o dabar ji — niekas.

— Tu tebesi mano Febė, — stengdamasi nepravirkti pratarė Sara, bet Febė jai nieko neatsakė, nes neturėjo ką atsakyti. Malas, kaip paprastai, liko tarsi stabas. Vis dėlto iš šių abiejų žmonių, kurie prieš kelias valandas buvo jos tėvas ir motina, Malą ji mylėjo labiau, jeigu „mylėti“ tebėra tinkamas žodis.

Tačiau sunkiausia buvo pakelti žymę ant kaklo, kur Endis Stafordas suleido dantis. Štai kur tikrasis išniekinimas. Febė nemokėjo paaiškinti, ji nė pati nesuprato, bet taip buvo.

Ji nekalbėjo apie Endį Stafordą. Apie jį nebuvo galima kalbėti; ne dėl peilio, ne dėl to, ką jis jai padarė, tiksliau, ne tik dėl šių priežasčių, bet dar ir todėl, kad ji nerado jam tinkamų žodžių. Kai Rozai paskambino iš policijos ir pasakė, kad Endis ir jo žmona užmušti biuikui įstrigus ant bėgių pervažoje, vienintelė Febė nesutriko ir net nenustebo. Jų mirtis buvo teisinga ir tvarkinga — taip būdavo ir pasakose, kurias jai sekdavo vaikystėje: iš pradžių ji būdavo gąsdinama, o paskui visos bėdos išsispręsdavo, visi bjaurūs troliai būdavo išmušami, kad ji patenkinta eitų miegoti. Endžiui ji nejautė nieko — nei pykčio, nei pasišlykštėjimo. Jis — tik plieno geležtė prie gerklės, tik ją slegiantis sunkus kūnas, štai ir viskas.

Pagaliau grįžęs Kvirkas atėjo ir atsistojo lovos kojūgaly, nerangiai užgulęs lazdą. Jis prašė jos grįžti su juo į Airiją. Ji atsisakė.

— Aš čia dar kuriam laikui pasiliksiu, — atsakė. — O paskui — žiūrėsiu.

Jis atrodė taip, lyg būtų pasirengęs maldauti, bet Febė buvo nepermaldaujama, gulėjo atsirėmusi į pagalves, ir jis panarino galvą it sužeistas jautis.

— Pasakyk man tik viena, — paprašė ji, — aš noriu žinoti... kas mane pavadino?

Suraukęs kaktą Kvirkas pakėlė akis.

— Kaip suprasti?

— Kas man davė Febės vardą?

Jis vėl nudelbė akis.

— Jie tave taip pavadino Saros močiutės, Džošo motinos, garbei.

Febė ilgokai tylėjo kažką mąstydama, o paskui pasakė: „Supratau“; daugiau taip ir nepakėlęs į ją akių Kvirkas apsigręžė ir iššlubčiojo iš kambario.

Sara ir Malas sėdėjo ant paauksuotos sofutės erdvioje plačių ąžuolinių laiptų aikštelėje, antrame aukšte. Pro didelius arkinius langus jiems virš galvų liejosi blausūs dienos šviesos likučiai. Sara, kaip ir Kvirkas, jautėsi taip, tarsi visą dieną būtų klampojusi per pliurzę ir ledą, klupinėjusi žengdama per sušalusias šiukšles, klaidžiojusi klastingais keliais ir dabar pagaliau pasiekusi kažkokią stotelę. Jos plaštakų ir rankų oda buvo papilkėjusi ir nelygi, tarsi susitraukusi, kaip ir jos protas. Ją šiek tiek supykino pažvelgus į laiptų aikštelėje plačiai patiestą kilimą, panašų į grublėtą šviesiai rožinę ledo lytį; kilimas, kaip ir daug kas šiuose namuose, buvo patiestas Rozos nurodymu, Rozos, kuri, be jokių abejonių, irgi žinojo viską, kas žinotina.

Sara paklausė:

— Na... ką dabar darysim?

— Gyvensim, — atsakė Malas, — gyvensim kaip įmanydami geriau. Febei reikės mūsų pagalbos.

Jis atrodė toks ramus, toks nuolankus. *Kas dedasi jo galvoje?* — svarstė Sara. Jau ne pirmą kartą jai šovė mintis, jog iš tikrųjų ji labai menkai šį žmogų pažįsta, žmogų, su kuriuo praleido nemenką gyvenimo atkarpą.

— Tau reikėjo man pasakyti, — pratarė ji.

Malas sukrutėjo, bet neatsisuko į ją pažiūrėti.

— Ką pasakyti? — sumurmėjo.

— Papasakoti apie Kristiną Fols. Apie vaikelį. Apie viską.

Jis pratisai atsiduso nuvargęs; tarsi klausytumeisi, kaip iš jo išlekia dalis savasties.

— Apie Kristiną Fols... — aidu pakartojo jis. — Kaip sužinojai? Ar Kvirkas papasakojo?

— Ne. Koks skirtumas, kaip sužinojau? Turėjai man papasakoti. Privalėjai papasakoti. Būčiau išklausiusi. Būčiau pamėginusi suprasti.

— Vykdžiau pareigą.

— Dieve, — pratarė ji garsiai nusijuokdama drebančiu balsu, — koks tu veidmainis.

— Vykdžiau pareigą, — užsispyręs pakartojo Malas, — pareigą mums visiems. Privalėjau valdyti situaciją, nieko negalėjau išleisti iš rankų. Kitaip nė negalėjau. Kitaip viskas būtų žlugę.

Sara pažvelgė į kilimą, ir jai vėl viduje sukilo. Ji užsimerkė ir pratarė iš tamsos:

— Dar turi laiko.

Dabar Malas į ją atsisuko.

— Laiko?

— Kad atpirktum kaltę.

Malas išleido keistą gerklinį garsą, ir jai prireikė minutėlės, kad suprastų, jog šitaip jis juokiasi.

— Oi, mieloji mano Sara, — pasakė; kaip retai jis tardavo jos vardą! — Manau, tam jau per vėlu.

Namuose ėmė mušti laikrodis, paskui — kitas, dar kitas — kiek jų daug! Tarsi čia laikas būtų pasidauginęs, skirtingas įvairiuose lygmenyse, kiekviename kambaryje vis kitas.

— Pasakiau Kvirkui apie Febę, — pratarė Sara. — Viską papasakojau.

— Oo, tikrai? — jis vėl tyliai nusijuokė. — Pokalbis turėjo būti įdomus.

— Turėjau viską papasakoti prieš daug metų. Turėjau jam papasakoti apie Febę, o tu man turėjai papasakoti apie Kristiną Fols.

Jis sukryžiavo kojas ir neramiai truktelėjo ties keliu kelnių klešnę.

— Tau nė nereikėjo jam pasakoti apie Febę, — pasakė. — Jis ir taip viską žinojo.

Ir kas gi jai girdisi — ar tikrai tolimi laikrodžio dūžių aidai, vis dar tvyrantys ore? Sara sulaikė kvapą bijodama grasinančių ištrūkti žodžių. Galiausiai paklausė:

— Ką nori tuo pasakyti?

Malas žiūrėjo į lubas virš galvos atidžiai jas tyrinėdamas, tarsi ten, aukštai, turėtų kažkas būti, koks nors ženklas, koks nors hieroglifas.

— Kaip manai, kas paprašė mano tėvo paskambinti man čia, į Bostoną, tą vakarą, kai Delija mirė? — paklausė jis, tarsi kreiptųsi ne į ją, bet klausinėtų kažką, ką palubių šešėliuose matė tik jis. — Kas taip kankinosi, jog negalėjo pakęsti nė minties apie šalia besisukiosiantį vaiką, nuolat priminsiantį apie tragišką netektį, todėl iškart buvo pasirengęs atiduoti ją mums?

— Ne, — pratarė Sara purtydama galvą, — ne, netiesa.

Bet ji, aišku, žinojo, jog viskas tiesa. Oi, Kvirkai. Dabar ir ji pati suvokė, jog visa tai žinojo; žinojo, bet pati sau neigė. Jai nebuvo pikta, nebuvo apmaudu; jai buvo liūdna.

Ji Febei nieko nesakys; Febė neturi žinoti, kad jos tėvas ją atidavė savo noru.

Praėjo minutė. Sara pratarė:

— Man atrodo, kad sergu.

Sara pajuto, kaip Malas nuščiuvo, tarsi jame kažkas būtų sustojęs, suklusęs kaip žvėris, sutelkęs visą budrumą.

— Kodėl taip manai?

— Man kažkas negerai su galva. Tas svaigulys... Vis blogėja ir blogėja.

Pasisukęs jis paėmė jos šaltą, suglebusią ranką.

— Man tavęs reikia, — ramiai, paprastai pasakė Malas. — Be tavęs niekaip viso šito neįveikčiau.

— Tada padaryk viskam galą, — staiga kažkaip nuožmiai pratarė Sara, — baik viską su Kristina Fols ir jos vaikeliu. — Ji apvertė plaštaką Malo delne ir sugriebė jo pirštus. — Gerai?

Dabar jau Malo ranka suglebo. Jis papurtė galvą — vos pastebimas judesys. Sara išgirdo priešrūkines sirenas, beviltišką jų riksmą. Paleidusi Malo ranką ji atsistojo. *Pareiga*, jis pasakė; pareiga meluoti, apsimetinėti, saugoti. Pareiga, sužlugdžiusi jų gyvenimus.

— Žinojai apie Kvirką ir Febę, — kalbėjo ji. — Žinojai ir apie Kristiną Fols. Tu žinojai — jūs visi žinojot — ir nieko man nesakei. Tiek metų, tiek melo. Malai, kaip tu galėjai?

Jis dėbtelėjo į ją iš ten, kur sėdėjo; apie jį buvo galima pasakyti tik viena — pavargęs. Malas pratarė:

— Galbūt dėl tos pačios priežasties tu iš pat pradžių, dar tada, kai manei, kad jis nieko nežino, nesakei Kvirkui, jog Febė — jo dukra, — jis blausiai nusišypsojo. — Visi mes turim savų nuodėmių.

11

Kvirkas suprato, kad metas keliauti. Čia jo jau niekas nebelaikė, nors, antra vertus, šie namai jam niekada nieko nebuvo suteikę, išskyrus maišatį, klaidas ir nuostolį. Miegamajame jis dar kartą apsuko Delijos ir Febės nuotraukas veidais į kambarį; jau nebebijojo mirusios žmonos; jam kažkaip pavyko atsikratyti jos dvasios. Kvirkas ėmė krautis kelioninį krepšį. Diena blėso, už langų vos įžiūrimi sniego gūbriai niro į šešėlius. Jis prastai jautėsi. Dėl centrinio šildymo namuose oras buvo tirštas ir slogus; Kvirkui atrodė, kad jam nepaliauja skaudėti galvos kone nuo to vakaro, kai čia atvyko. Jis neišmanė, ką begalvoti apie Febę, Malą, Sarą, apie Endį Stafordą — apie juos visus. Jis jau pavargo nuo pastangų aiškintis, kaip turėtų galvoti. Viskam ir visiems juntamas pyktis dabar nuslūgo iki foninio gaudesio. Kvirkas taip pat jautė po truputį svilinančią neviltį; šitai buvo panašu į jausmą, dar vaikystėje grasindavusį jį užvaldyti tam tikromis dienomis, kai nesitikėdavo sulaukti ko nors įdomaus, kai neturėdavo ko veikti. Ar nuo šiol toks ir bus jo gyvenimas — lyg gyvenimas po gyvenimo, klaidžiojant pragaro prieangyje su kitomis sielomis, kurios kaip ir jis nei išganytos, nei prarastos?

Kai į kambarį įėjo Roza Kroford, jis iškart suprato, kas atsitiks. Ji vilkėjo juodą palaidinę ir plačias juodas kelnes.

— Manau, gedulas man tinka, — pasakė ji, — ar jums taip neatrodo?

Kvirkas toliau krovėsi daiktus. Ji stovėjo vidury kambario, susikišusi į kelnių kišenes rankas, ir žiūrėjo į jį. Rankose jis laikė marškinius; ji paėmė iš jo marškinius, patiesė ant lovos ir įgudusiais judesiais pradėjo juos lankstyti.

— Anksčiau dirbau cheminėje valykloje, — pasakė ir pažvelgė į jį per petį. — Lažinuosi, kad nustebote.

Dabar jau Kvirkas stovėjo į ją žiūrėdamas. Jis prisidegė cigaretę.

— Iš jūsų noriu dviejų dalykų, — pratarė.

Ji įdėjo į lagaminą sulankstytus marškinius, paėmė kitus ir taip pat pradėjo lankstyti.

— Oo, tikrai? — tarstelėjo Roza. — Ir kokie gi tie dalykai?

— Noriu, kad man pažadėtumėt, jog liausitės finansavusi tą kūdikių verslą. Ir dar noriu, kad leistumėte Febei vykti su manimi namo.

Ji papurtė galvą susikaupusi lankstydama marškinius.

— Febė liks čia, — atsakė.

— Ne, — Kvirkas buvo ramus, kalbėjo tyliai. — Leiskite jai vykti.

Ji įdėjo į lagaminą antrus marškinius užklodama juos ant pirmųjų, priėjusi ištraukė jam iš pirštų cigaretę, užsitraukė ir vėl jam grąžino.

— Ooooi, — pratarė, — atsiprašau... Ir vėl lūpų dažai, — ji perliejo Kvirką besišypsančiu vertinančiu žvilgsniu, pakreipusi ant šono galvą. — Per vėlu, Kvirkai. Jūs ją praradote.

— Jūs žinot, kad ji — mano dukra.

Ji linktelėjo tebesišypsodama.

— Žinoma. Kad ir kaip ten būtų, Džošas dalyvavo jūsų mainuose, o mudu su Džošu neslėpėme vienas nuo kito jokių paslapčių. Tai vienas iš gražesnių bendro mūsų gyvenimo faktų.

Tarytum kas būtų staiga smigęs iš viršaus žemyn, tiesiai ant jo — jis matė kažką tamsų, rodėsi, pajuto virš galvos plakančius sparnus. Kvirkas suėmė ją per pečius ir įniršęs papurtė. Cigaretė išslydo iš pirštų. *Savanaudė prakeikta kalė!* — pro sukąstus dantis prakošė Kvirkas, o toji sparnuota būtybė vis dar plasnojo aplinkui klykaudama.

Roza žengė atatupsta, mikliai išsivaduodama iš jo gniaužtų; priėjusi ji pakėlė nuo kilimo rusenančią cigaretę ir perėjusi per visą kambarį įmetė ją į tuščią židinį.

— Turėtumėte būti atsargus, Kvirkai, — pasakė ji, — galėjote padegti namą, — ji pasitrynė petį. — Jau kad suspausite... Jūs tikrai neįvertinate savo jėgų.

Kvirkas matė, kad ji stengiasi užgniaužti juoką. Jis pasviro į priekį atkišęs neklusnią koją ir įveikė juos skyrusį atstumą, sakytum ne žengdamas, bet tarsi krisdamas stačias. Jis nežinojo, ką darys, prie jos atsidūręs — skels antausį ar parblokš ant grindų. Bet galiausiai jis ją paėmė ant rankų. Ji buvo stebėtinai lengva, jis kuo puikiausiai juto oda aptrauktus jos kaulelius. Ją bučiuodamas jis per stipriai stuktelėjo burna jai į lūpas ir pajuto kraujo skonį, tik gerai nežinojo, ar tas kraujas jos, ar jo.

Priešingose kambario pusėse juoduojančius langus iš lauko slėgė naktis — žvilganti tiršta tamsa. Roza pratarė:

— Žinai, galėtumėte likti abu — tu ir Febė. Tegu visi kiti grįžta į gimtąją Airiją. Mes trise neblogai pagyventume. Tu — kaip aš, Kvirkai, pripažink. Tu — labiau kaip aš, nei kaip brangioji tavo Sara. Šalta širdis ir karšta siela, štai kas esame. — Kvirkas pradėjo kalbėti, bet ji nedelsdama palietė jo lūpas piršto galiuku. — Ne ne, nieko nesakyk. Kvaila, kad prašau. — Ji nusisuko ir atsisėdo ant lovos krašto, atgręžusi

jam nugarą. Roza kreivai šyptelėjo per petį. — Nejau nė trupučio manęs nemyli? Žinai, galėtum pameluoti. Nesupykčiau. Tu moki meluoti.

Jis nieko neatsakė, tik apsivertė ant nugaros pajutęs skaudžiai tvinksintį kelį ir įsižiūrėjo į lubas. Roza linktelėjo ir įkišusi ranką į jo švarko kišenę ieškojo cigarečių, paskui vieną cigaretę pridegė ir pasilenkusi įkišo Kvirkui tarp lūpų.

— Vargšas Kvirkas, — švelniai pratarė. — Tau taip negera, ar ne? Norėčiau padėti.

Ji pakilo ir atsistojo priešais veidrodį suraukusi kaktą, perbraukė pirštais per plaukus. Jai už nugaros Kvirkas atsisėdo lovoje; ji matė jį veidrodyje — didelį šviesų meškiną. Kvirkas siekė ant naktinio stalelio padėtos peleninės.

— Gal ir niekuo nepadėsiu, — tęsė Roza, — bet galiu tau pasakyti vieną dalyką. Klysti dėl Malo ir tos merginos, tos merginos su kūdikiu — dabar neprisimenu jos vardo. — Kvirkas pakėlė akis ir veidrodyje sutiko jos žvilgsnį. Roza kone su užuojauta papurtė galvą. — Kvirkai, patikėk, tu viską ne taip supratai.

— Tiesa, — atsakė jis linksėdamas. — Žinau, kad ne taip.

Šv. Marijos prieglaudoje jis atsidūrė anksti. Paprašė leisti pasikalbėti su seserimi Stefanija. Vienuolė atsikišusiais dantimis grąžydama rankas primygtinai kartojo, kad tokiu ankstyvu metu niekas negalėtų su juo susitikti, nors jos žvilgsnis aiškiai sakė, kad susitikimas jam rūpimu klausimu neįmanomas jokiu metu. Jis paklausė, kur sesuo Anzelma. Vienuolė atsakė, kad sesuo Anzelma išvykusi; dabar ji dirba kitame vienuolyne, Kanadoje. Kvirkas ja nepatikėjo. Jis atsisėdo ant kėdės vestibiulyje, pasidėjo ant kelių skrybėlę ir pasakė palauksiąs, kol atsiras

kas nors, kas sutiks su juo pasikalbėti. Jaunoji vienuolė nuėjo, ir netrukus pasirodė tėvas Harkinsas; po rytinio skutimosi jo smakras buvo paraudęs, trūkčiojo dešinė akis. Šypsodamasis jis žengė arčiau. Kvirkas atsistojo pasiremdamas lazda. Jis nekreipė dėmesio į kunigo ištiestą ranką. Pasakė norįs pamatyti vaikelio kapą.

Harkinsas dėbtelėjo į jį išvertęs akis.

— Kapą?

— Taip. Žinau, kad ji čia palaidota. Noriu pažiūrėti, koks vardas užrašytas ant antkapio.

Kunigas puolė prieštarauti, bet Kvirkas nesiklausė. Jis grėsmingai pakėlė sunkią juodą lazdą.

— Žinote, galėčiau iškviesti policiją, — pasakė Harkinsas.

— Oo, aišku, — sausai nusijuokęs atsakė Kvirkas, — neabejoju, kad galėtumėt.

Kunigas vis labiau jaudinosi.

— Klausykite, — dabar jau beveik pašnibždomis kalbėjo kunigas, — čia yra ponas Grifinas... Prieš išvažiuodamas užėjo mūsų aplankyti.

— Man nerūpi, — atsakė Kvirkas, — čia gali būti ir pats popiežius. Noriu pamatyti antkapį.

Kunigas paprašė palto ir kaliošų. Jaunoji vienuolė viską atnešė. Dirstelėjusi į Kvirką ji negalėjo paslėpti atgijusio smalsumo ir net susižavėjimo — akivaizdu, kad ji nebuvo pratusi matyti tėvo Harkinso verčiamo daryti tai, kas liepiama.

Rytas buvo žvarbus, pažeme ritosi debesys, šlapias vėjas gainiojo šlapdribos gumulus. Kvirkas ir kunigas apsuko prieglaudos pastatą, patraukė sniego lopais išmargintu daržu, paskui žvyruotu taku priėjo žemus medinius vartelius, prie kurių kunigas sustojo ir atsigręžė.

— Pone Kvirkai, — pratarė, — prašau paklausyti mano patarimo. Važiuokit iš čia. Keliaukit namo, į Airiją. Viską pamirškit. Jeigu žengsite pro šiuos vartus, pasigailėsit.

Kvirkas nieko neatsakė, tik pakėlęs lazdą parodė į vartelius; kunigas atsidusęs atitraukė skląstį ir pasitraukė į šalį.

Kapinės buvo mažesnės, nei jis tikėjosi — tiesą sakant, tik atidalytas lauko sklypas su lėkštu nuolydžiu viename kampe; rytų pusėje matėsi žiemos miglose susispietę miesto bokštai. Antkapių čia nebuvo, tik visaip išsiklaipę nedideli mediniai kryžiai. Kapų matmenys trikdė: visi kapeliai — ne ilgesni nei dviejų pėdų. Kvirkas pasuko nelygiu takučiu, ten, kur ant vieno kelio buvo priklaupusi skrybėlėta, paltu apsisiautusi figūra. Kvirkas tematė sulinkusią žmogaus nugarą; dar būdamas ganėtinai toli jis sustojo ir prakalbo. Žmogus atrodė visai kaip Malas — pakumpęs, įsitempęs; bet ten — ne Malas.

Net Kvirkui prabilus žmogus neatsigręžė; Kvirkas žengė pirmyn. Jis girdėjo nelygius savo paties žingsnius, gurgždančius žvyrelyje, girdėjo vis įsiterpiančius lazdos dunksnius į akmenuotą taką. Vėjo gūsis pagrasino nunešiąs jo skrybėlę, todėl jam teko prilaikyti ją ranka, kad nenuskristų. Kvirkas atsistojo greta klūpančio žmogaus, kuris dabar pakėlė į jį akis.

— Na, Kvirkai, — pratarė teisėjas, suleisdamas į kišenę rožinio karoliukus, prieš tai pabučiavęs kryželį; pasiėmęs nosinę, ant kurios klūpojo, jis vargais negalais atsistojo. — Ar dabar patenkintas?

Jie tris kartus apėjo visą kapinaičių perimetrą; jiems į veidus pūtė žvarbus vėjas; senuko skruostai pamėlo dėmėmis, o

Kvirkui niekaip nesiliovė skaudėti kelio. Kvirkui atrodė, kad jis štai taip velkasi visą gyvenimą, kad toks visas jo gyvenimas ir buvo — ramus žygis aplink mirusiųjų karalystę.

— Ketinu ją iš čia paimti, — pasakė teisėjas, — ketinu paimti mažąją Kristiną. Ketinu ją palaidoti normaliose kapinėse. Gal net pargabenčiau ją namo, į Airiją, ir palaidočiau šalia motinos.

— Ar nekiltų bėdų aiškinantis su muitininkais? — paklausė Kvirkas. — O gal ir šitai sugebėtum sutvarkyti?

Senasis nusišiepė parodydamas dantis.

— Jos motina buvo šauni mergina, labai linksma, — kalbėjo. — Pirmiausia tai ir pastebėjau, kai ją pamačiau Malachio namuose; ji iš visko mokėjo pasijuokti.

— Dabar tikriausiai pasakysi, — pratarė Kvirkas, — kad negalėjai susilaikyti.

Ir vėl liūto nuožmumo kreivas šypsnys.

— Nereikia tos pagiežos, Kvirkai. Juk ne tu šiuo atveju nukentėjusioji pusė. Jeigu ir turėčiau atsiprašinėti, tai tik ne tavęs. Taip, nusidėjau, ir už tai Dievas mane nubaus... Jau nubaudė atimdamas Krisę ir vaikelį. — Jis kiek patylėjo. — Kvirkai, kaip manai, už ką tu buvai nubaustas, kai netekai Delijos?

Kvirkas nepakėlė į jį akių.

— Pavydžiu tau tokio požiūrio į pasaulį, Garetai, — pratarė. — Nuodėmė ir bausmė — turbūt labai smagu, kai viskas taip paprasta.

Teisėjas nesiteikė į tai atsakyti. Jis dirsčiojo miglose skendinčių bokštų pusėn.

— Teisingi žodžiai, — kalbėjo jis, — istorija kartojasi. Tu prarandi Deliją, Febė atsiunčiama čia; taip ir man su Krise; Krisė miršta. Tarsi viskas būtų nulemta.

— Aš buvau vedęs Deliją. Ji nedirbo tarnaite mano sū-

naus namuose. Ji nebuvo tokia jauna, kad tiktų man į dukteris... į anūkes.

— Oi, Kvirkai, tu dar jaunas, dar nežinai, ką reiškia patirti, kaip senka jėgos. Pažvelgi sau į rankas — oda vis labiau panėšėja į popierių, ima persišviesti kaulai, net šiurpas nukrato... Ir tada pasirodo tokia mergina kaip Kristina, tu vėl pasijunti lyg dvidešimties. — Susimąstęs jis tylėdamas žengė kelis žingsnius. — Kvirkai, tavo dukra gyva, o mano — mirusi, ir vis per tą galviją žudiką... kokia jo pavardė? Stafordas. Taigi; Stafordas.

Kvirkas matė prie vartelių stypsantį Harkinsą; ko jis laukia? Kvirkas pratarė:

— Gerbiau tave, Garetai... garbinau. Man tu buvai vienintelis geras žmogus blogame pasaulyje.

Teisėjas gūžtelėjo pečiais.

— Gal toks ir esu, — atsakė. — Gal ir esu kažkiek geras. Viešpats pila malones į prasčiausius indus.

Senuko balse pasigirdęs aistringas virpulys, Senojo Testamento pranašo intonacijos... kodėl jis anksčiau to nepastebėjo? — svarstė Kvirkas.

— Tu beprotis, — pasakė jis žmogaus, staiga padariusio nedidelį stulbinantį atradimą, tonu.

Teisėjas sukikeno.

— O tu, Kvirkai, — kietaširdis galvijas. Visada toks buvai. Gerai nors tiek, kad tu sąžiningas, na, su reikšmingomis išimtimis. Nesigadink ir taip prastos reputacijos nerdamas į šventeiviškumą. Mesk tuos *Aš tave garbinau* posakius. Tu per gyvenimą apie nieką daugiau ir negalvojai, tik apie save.

— Našlaičiai, — po akimirkos pratarė Kvirkas, — Kostiganas, ta gauja... Ir tu su jais? Ar tu kartu su Džošu sukai tą verslą?

Senasis nesiteikė atsakyti.

— O Dolė Moran, — tęsė Kvirkas, — kaip ji?

Teisėjas sustojo pakeldamas ranką.

— Tai Kostiganas, — pratarė. — Jis pasiuntė tuos vyrukus paieškoti kažko, ką ji turėjo. Niekas nemanė, kad jie ją sumuš.

Jiedu žingsniavo toliau.

— O aš? — klausinėjo Kvirkas. — Kas tuos vyrukus užsiundė ant manęs?

— Kvirkai, turėk širdį... Nejau manai, kad norėčiau matyti tave taip sumuštą, kaip kad buvai sumuštas? Tave, kuris man buvai kaip sūnus?

Bet Kvirkas svarstė mėgindamas sujungti visus galus.

— Dolė man papasakojo apie dienoraštį, — kalbėjo jis. — Aš pasakiau Malui, jis pasakė tau, tu pasakei Kostiganui, ir Kostiganas pasiuntė tuos galvažudžius atimti iš jos tą dienoraštį.

Uoste sugaudė vilkikas. Kvirkas suprato, jog iš čia matosi sklypelis upės — melsvai pilkšvas vingis po lekiančiais debesimis.

— Tasai Kostiganas, — paklausė Kvirkas, — kas jis?

Teisėjas nesusilaikė ir patenkintas pagiežingai prunkštelėjo.

— Niekas, — atsakė. — Taip čia vadina apmokamus pagalbininkus... Nuoširdžių tikinčiųjų reta. Daug tokių, kurie už pinigus sutinka padaryti bet ką, Kvirkai... Už Džošo pinigus.

— Daugiau taip nebebus.

— Oo?

— Daugiau — jokio finansavimo. Priverčiau Rozą pažadėti.

— Sakai, *Rozą*? Ohoo... Man labai įdomu, kaip tau iš tos itin specifinės ponios pavyko ištraukti tokį pažadą, — jis pažvelgė į Kvirką. — Prarijai liežuvį, ką? Nesvarbu, finansuos

Roza, ar ne, mes susitvarkysim. Dievulis visko duos, — jis staiga nusijuokė. — Žinai, Kvirkai, turėtum didžiuotis, juk viskas prasidėjo nuo tavęs. Oo, vargeli, tikra tiesa. Febė buvo pirmoji, pakišusi Džošui Krofordui pačią idėją. Vidury tos nelemtos nakties jis man paskambino norėdamas sužinoti, kas tais laikais Airijoje nutikdavo tokiems kaip Febė vaikams, kūdikiams, kurių niekas nenori. Aš jam papasakojau, pasakiau: *Džošai, mūsų šalis jau perpildyta tokių kūdikių. — Ar tikrai?* — paklausė jis. *Tai siųsk juos mums čia, mes greitai surasim jiems namus.* Ilgai netrukę pradėjome juos siųsti tuzinais — šimtais!

— Tiek daug našlaičių?

Teisėjas atsakė greitai.

— Febė nebuvo našlaitė, tiesa? — jo veidas patamsėjo, mėlynos dėmės pasidarė tamsiai raudonos. — Yra žmonių, kuriems nereikėtų turėti vaikų. Kai kuriems neturėtų būti suteikta teisė susilaukti kūdikių.

— O kas taip nusprendžia?

— Mes nusprendžiam! — griežtai atkirto senasis. — Mes nusprendžiam! Per daugelį metų Dublino ir Korko daugiabučiuose moterys pagimdo po septyniolika, aštuoniolika vaikų. Koks gyvenimas lauktų tokių mažylių? Ar jiems ne geriau čia, šeimose, kurios gali jais pasirūpinti, juos mylėti ir globoti? Atsakyk man.

— Vadinasi, tu esi teisėjas ir sprendėjas, — pavargęs pratarė Kvirkas. — Tu — pats Dievas.

— Kaip tu drįsti? Kokią turi teisę mane tardyti? Kitų akyse matai ir krislą, o savosiose?..

— O Malas? Ar jis — dar vienas teisėjas, ar tik eilinis klerkas?

— Cha... Malas — tik machinatorius, ir viskas; juo net nebuvo galima pasitikėti mėginant išsaugoti tos vargšės mer-

ginos gyvybę, kai ji pagimdė. Ne, Kvirkai, tai tu buvai visada mano geistas sūnus.

Į juos tvokstelėjo vėjo šuoras, tarsi stiklo šukes sviesdamas į veidus saują šlapių snaigių.

— Vežuosi Febę namo, — pasakė Kvirkas. — Noriu, kad ji laikytųsi atokiau nuo čia. Ir toliau nuo tavęs.

— Manai, kad dabar jau galėsi pradėti būti jai tėvas?

— Galiu pamėginti.

— Kurgi ne, — sarkastiškai pratarė senasis, — gali pamėginti.

— Noriu, kad papasakotum apie Dolę Moran.

— Ir ką konkrečiai nori iš manęs išgirsti?

— Ar žinojai, — pradėjo Kvirkas vėl įsižiūrėdamas į tą švino mėlynumo vandens juostą, kuri ir buvo upė, — kad ji daugelį metų kasdien lankydavosi našlaičių prieglaudoje ir stovėdavo prie žaidimų aikštelės, tikėdamasi tarp visų kitų vaikų pamatyti savąjį, savo berniuką?

Teisėjo žvilgsnis apsiblausė.

— Ir kam jai reikėjo taip elgtis? — sumurmėjo jis.

— Sakyk, — tęsė Kvirkas, — juk buvai vizituotojų taryboje... Ar kada žinojai, kas iš tikrųjų buvo Kariklis, kas ten dėjosi?

— Bet juk tu ištrūkai, taip? — suurzgė senis. — *Aš* tave ištraukiau.

— Tu ištraukei... Bet kas mane ten įkišo?

Teisėjas nuliejo Kvirką rūsčiu žvilgsniu ir tyliai kažką pasakė, o paskui ryžtingu žingsniu patraukė vartelių link, kur tebelaukė į paltą susisupęs kaliošuotas Harkinsas.

— Apsidairyk aplinkui, Garetai, — jam pavymui sušuko Kvirkas, — pažiūrėk, kokie tavo pasiekimai!

Teisėjas sustojo ir atsigręžė.

— Čia tik mirusieji, — atsakė. — Nematai gyvųjų. Mes dirbame Dievo darbą, Kvirkai. Kiek žmonių per dvidešimt, per trisdešimt metų panorėtų skirti savo gyvenimą kunigystei? Iš čia siunčiame misionierius atgal į Airiją — į visą Europą. Dievo darbas. Ir tu jo nesustabdysi. Kvirkai, dėl Dievo, geriau nė nemėgink.

Kvirkas iki paskutinės minutės galvojo, kad Febė ateis su juo atsisveikinti. Kol taksi vairuotojas krovė jo lagaminus, jis laukė ant žvyruoto Samanų dvaro keliuko dairydamasis į namų langus, ieškodamas nors menkiausio jos ženklo. Tądien plieskė saulė, nuo jūros pūtė aštrus vėjas. Galiausiai atėjo ne Febė, bet Sara. Neužsimetusi palto ji pasirodė tarpduryje ir minutėlę pasvarsčiusi patraukė žvyruotu taku susinėrusi rankas, susisupusi į megztinį. Ji paklausė Kvirko, kurią valandą skrydis, ir išreiškė viltį, kad kelionė nebus labai baisi, nes tie žiemiški orai, rodos, niekada nesibaigs. Užsigulęs lazdą jis priėjo arčiau ir norėjo kažką sakyti, bet Sara jį nutildė.

— Nereikia, Kvirkai, prašau, — pratarė, — nesakyk, kad tau labai gaila, kad atsiprašai. Aš to nepakelčiau.

— Meldžiau, kad vyktų su manimi namo. Ji atsisakė.

Pavargusi Sara papurtė galvą.

— Per vėlu, — pratarė. — Pats žinai.

— O ką tu darysi?

— Ai, aš dar kuriam laikui pasiliksiu, — ji nervingai nusijuokė. — Malas nori, kad apsilankyčiau Mėjaus klinikoje, kad išsitirčiau galvą! — ji vėl pamėgino nusijuokti, bet jai nepavyko. Suraukusi kaktą Sara pažvelgė jūros pusėn. — Gal mudvi su Febe galėtume... — ji blausiai nusišypsojo, — gal mes galėtume susidraugauti. Be to, kažkam juk reikia ją saugoti, kad

nepapultų į Rozos gniaužtus. Roza nori vežtis ją į Europą ir iš jos išugdyti Henrio Džeimso heroję. — Ji nutilo ir nudelbė žvilgsnį; Kvirkui ji niekada neatrodydavo mieliau, kaip atrodė dabar — štai taip nudūrusi akis į kojas, tarsi kažko ieškotų ant žemės gerai žinodama, kad to kažko niekada nė nebuvo. — Ar miegojai su ja, — tyliai paklausė, — su Roza?

Jis papurtė galvą.

— Ne.

— Aš tavim netikiu, — be jokios pagiežos atsakė Sara.

Ji giliai įkvėpė ledinio oro, paskui, metusi per petį žvilgsnį namų link, ištraukė iš po megztinio susuktą sąsiuvinį ir įbruko Kvirkui į rankas.

— Štai, — pratarė. — Žinosi, ką su juo daryti, — ji padavė Kvirkui mokyklinį sąsiuvinį oranžiniu viršeliu, užlankstytais kampais. Kvirkas jau traukė gumytę, kuria buvo suveržtas susuktas sąsiuvinis, bet Sara sulaikė jo ranką ir pasakė:

— Ne, paskaitysi lėktuve.

— Iš kur jį gavai?

— Toji Moran, vargšelė, atsiuntė jį man. Dievas žino, kodėl... Aš jos nemačiau nuo tada, kai Febė buvo dar kūdikis.

Kvirkas linktelėjo.

— Ji tave prisiminė, — pasakė. — Klausinėjo apie tave. Sakė, kad buvai jai gera, — jis įsidėjo susuktą sąsiuvinį į palto kišenę. — Kaip tau atrodo, ką perskaitęs turėčiau daryti? — paklausė.

— Nežinau. Kas tau pasirodys būtina daryti.

— O pati ar skaitei?

— Skaičiau... Kiek galėjau ištverti, tiek perskaičiau.

— Suprantu. Vadinasi, žinai, ką sakai.

Sara palinksėjo.

— Taip, žinau.

Kvirkas atsikvėpė, plaučiuose pajusdamas šaltą oro gurkšnį.

— Jeigu perskaitęs pasielgsiu taip, kaip, mano manymu, turėčiau pasielgti, — pasverdamas kiekvieną žodį kalbėjo Kvirkas, — ar žinai, kokios bus pasekmės?

— Ne. O tu žinai?

— Žinau, kad bus blogai. O kaip Malas?

— Ai, — atsakė ji, — Malas išgyvens. Kad ir kaip būtų, jis čia menkiausiai prisidėjo.

— O aš maniau... — Kvirkas nutilo.

— Tu manei, kad Malas buvo tos nelaimingos jaunos moters vaikelio tėvas. Taip, žinau, kad taip manei. Todėl ir norėjau, kad su juo pasikalbėtum — maniau, kad jis tau papasakos, kaip viskas yra iš tikrųjų. Bet jis, aišku, nieko nepasakojo. Jis labai ištikimas tėvui — tėvui, kuris niekada jo nemylėjo. Argi ne ironiška?

Tada jie abu nutilo. Kvirkas pamanė turįs ją pabučiuoti, bet suprato, jog tai neįmanoma.

— Sudie, Sara, — pasakė.

— Sudie, Kvirkai, — ji žvelgė jam į akis atlaidžiai šypsodamasi puse lūpų. — Žinai, tu *buvai* mylimas, — pasakė. — Ir todėl, manau, nemylėjai pats.

Epilogas

Smagiais gūsiais pūsčiojo gaivus vėjas, į miesto gatves nešdamas geras žinias nuo tolimų laukų, medžių ir vandens. Pavasaris. Žingsniuodamas Kvirkas kartkartėmis pakeldavo laukinės slyvos lazdą ir pamėgindavo žengti nepasiremdamas. Skauda, bet nelabai — aštrus, karštas dieglys, vis primenantis apie metalinę kabę.

Jis buvo palydėtas į inspektoriaus Haketo kabinetą, kur pro blausų langą smelkėsi nedrąsūs saulės spinduliai. Beveik visą siauro kabineto erdvę užėmė didelis bjaurus medinis stalas. Aplink stalą, ant grindų, kėpsojo krūvos pageltusių bylų, stovėjo lentyna su apdulkėjusiais laikraščiais ir knygomis su apiplyšusiomis, nebeįskaitomomis nugarėlėmis, — įdomu, kokias knygas renkasi skaityti Haketas? — svarstė Kvirkas, — o ant stalo buvo krūvos įvairiausių daiktų — dokumentai, kurių, akivaizdu, niekas nejudino jau mėnesių mėnesius, du puodeliai (viename — pieštukai, kitame — rytinės inspektoriaus arbatos nuosėdos), beformis metalo gabalas (kaip paaiškino inspektorius, tai — suvenyras iš karo metais vokiečių bombarduotos šiaurinės pakrantės) ir susuktas Dolės Moran dienoraštis, paliktas ten, kur ir buvo padėtas. Vienmarškinis, bet skrybėlėtas inspektorius sėdėjo atsilošęs kėdėje, ant stalo kampo užsikėlęs kojas, ant pūpsančio kietai susagstytos mėlynos liemenės suveržto pilvuko susinėręs rankas.

Haketas pamojo ranka rodydamas į sąsiuvinį ant stalo.

— Nepasakytum, kad ji, toji vargšelė Dolė, — Džeimsas Džoisas, tiesa? — pratarė jis sucaksėdamas liežuviu.

— Bet ar galėsite tuo dienoraščiu pasinaudoti? — paklausė Kvirkas.

— Oo, žinoma, padarysiu viską, ką galiu, — atsakė inspektorius. — Bet, pone Kvirkai, čia kalbame apie labai galingus žmones — manau, ir pats tai suprantate. Vien tas vyrutis Kostiganas šiame mieste yra labai įtakingas ir gali daryti rimtą spaudimą.

— Bet ir mes galime spausti, — atsakė Kvirkas, smakru rodydamas į sąsiuvinį.

Haketas patenkintas paplekšnojo per pilvą.

— Dieve, pone Kvirkai, koks jūs aršus, koks kerštingas! — kalbėjo jis. — Juk čia jūsų šeima. Sakykite, — jis nuleido balsą kalbėdamas kaip tikrai patikimas partneris — kodėl taip elgiatės?

Kvirkas svarstė.

— Nežinau, inspektoriau, — galiausiai atsakė. — Gal todėl, kad dar niekada savo gyvenime nieko nesu *padaręs*.

Haketas linktelėjo, paskui sukikeno.

— Pakils labai daug dulkių, — pratarė, — jei šie kertiniai visuomenės stulpai bus nuversti. Pakils daug dulkių, pažirs plytgalių ir nuolaužų. Visiems, matyt, norėtųsi laikytis atokiau.

— Bet jūs vis tiek ryšitės.

Haketas nukėlė nuo stalo kojas, pasilenkė, pasirausė tarp daugybės daiktų ir popierių, susirado cigarečių pakelį, pasiūlė užrūkyti Kvirkui; jiedu prisidegė.

— Pamėginsiu, pone Kvirkai, — atsakė inspektorius. — Pamėginsiu.

Banville, John
Ba392 Kristina Fols: [romanas] / Benjamin Black (John Banville); iš anglų kalbos vertė Paulė Budraitė. — Kaunas: Jotema, [2013]. — 368 p.
ISBN 978-9955-13-374-2

Kvirkui keisti atrodo ne mirusieji, bet gyvieji. Vieną vakarą šiek tiek išgėręs vakarėlyje Kvirkas nusigauna į savo darbo vietą — į morgą — ir ten sutinka įbrolį Malachį, taisantį dokumentus, kurių šis neturėtų net skaityti. Labai keista tokioje vietoje užtikti Malachį, bet dar keisčiau kitą rytą, kiek prašviesėjus mintims, suvokti, jog įbrolis, visų didžiai vertinamas gydytojas, buvo prikišęs nagus ir prie paslaptingųjų palaikų, o paskui nuslėpė tikrąją moters mirties priežastį.

UDK 821.111(417)-31

Benjamin Black

KRISTINA FOLS

Iš anglų kalbos vertė *Paulė Budraitė*
Redaktorius *Jonas Vabuolas*
Viršelio dailininkė *Vilūnė Grigaitė*
Viršelio nuotrauka iš *www.shutterstock.com*
Maketavo *Elvyra Laipanova*

SL 250. 23 sp. l. Užsak. Nr. 13.430
UAB „Jotema“, Algirdo g. 54, 50157 Kaunas
Tel. 8 37 337695, el. p.: info@jotema.lt
www.jotema.lt
Spausdino UAB „Spindulio spaustuvė“, Vakarinis aplinkkelis 24, 48184 Kaunas

Benjamino Blacko literatūriniu slapyvardžiu, debiutuoja detektyviniu romanu. Jo herojus dublinietis patologas susidomi paslaptingos moters lavonu ir meta iššūkį katalikiškajai miesto aukštuomenei.

Kvirkui keisti atrodo ne mirusieji, bet gyvieji. Vieną vakarą šiek tiek išgėręs darbe surengtame vakarėlyje jis nusigauna į savo darbo vietą — morgą — ir ten susitinka įbrolį Malachį, taisantį dokumentus, kurių šiam nederėtų net skaityti. Labai keista tokioje vietoje užtikti Malachį, bet dar keisčiau kitą rytą, kiek prašviesėjus mintims, suvokti, jog įbrolis, visų didžiai vertinamas gydytojas, buvo prikišęs nagus prie paslaptingųjų palaikų, o paskui nuslėpė tikrąją moters mirties priežastį.

Nors ir nenoromis, tačiau vis tiek besikapstydamas po faktus ir ieškodamas tikrosios moters mirties priežasties, Kvirkas išsiaiškina kruopščiai slepiamas ir uoliai saugomas katalikiškosios Dublino aukštuomenės, kuriai priklauso ir jo paties šeimos nariai, nusikalstamas paslaptis.

Pirmojo Kvirko serijos romano veiksmas vyksta Dubline ir Bostone; šiame intriguojančiame detektyviniame romane gausu skvarbių psichologinių įžvalgų. Kvirkas — žavus, subtiliai kitoniškas personažas; „Kristina Fols" — klasikinis intrigų prisotintas pasakojimas, o šis Benjamino Blacko debiutas dar kartą patvirtina, kad autorius — tikras formos meistras.

ISBN 978-9955-13-374-2

